

คุรุสภาวิทยากร

JOURNAL OF TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT

ISSN 2730-1788

ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2566

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา

www.ksp.or.th

คุรุสภาวิทยากร

JOURNAL OF TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT

วัตถุประสงค์

วารสารคุรุสภาวิทยากรมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ ด้านสังคมศาสตร์ และด้านมนุษยศาสตร์ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลง สร้างความตระหนัก และให้ความสำคัญ รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และวิชาชีพทางการศึกษา

เจ้าของ

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

• คณะกรรมการคุรุสภา

พลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ

นายสุรศักดิ์ พันธุ์เจริญวรกุล

ดร.สุเทพ แก่งสันเทียะ

ดร.อรรถพล สังขวาสี

ว่าที่ร้อยตรี ดร.ธน วงษ์จินดา

นายเพิ่มสุข สัจจาภิวัฒน์

นายยศพล เวณุโกเศศ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอราวรรณ

นายมนทล ภาคสุวรรณ

นายสิทธิวิทย์ วรรณพฤกษ์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

(ประธานกรรมการคุรุสภา)

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

เลขาธิการสภาการศึกษา

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการครูและ

บุคลากรทางการศึกษา

เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

หัวหน้าสำนักงานคณะกรรมการมาตรฐาน

การบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น

• คณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ

ว่าที่ร้อยตรี ดร.ธน วงษ์จินดา

นายยศพล เวณุโกเศศ

นายมนทล ภาคสุวรรณ

นายธนกร ดอนเหนือ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอราวรรณ

ประธานกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

อธิบดีกรมส่งเสริมการเรียนรู้

เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการครูและ

บุคลากรทางการศึกษา

ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์

นายอาวุธ วรรณวงศ์

ดร.อำนาจ วิทยานวัติ

นางปราณี ศีวามณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภัทตร์ พิบูลย์

นางสาวปณยาพร ผิวขำ

ดร.สมพร สังวาระ

นายประทีป ทองด้วง

ดร.ปาริชาติ เกสัชชา

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย

กรรมการจากคณาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์

กรรมการจากคณาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์

ครู

ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารการศึกษา

ศึกษานิเทศก์

• ที่ปรึกษาสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา

รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร

รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ เดียวอิสระ

ที่ปรึกษาสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ด้านพัฒนาวิชาชีพ

ผู้เชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะด้านกฎหมาย

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมลวรรณ วีระธรรมโม

เลขาธิการคุรุสภา

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.สุดา สุขอ่ำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลพี ทุมมาพันธ์

รองเลขาธิการคุรุสภา

รองเลขาธิการคุรุสภา

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สายหยุด จำปาทอง

รองศาสตราจารย์ ดร.สุขุม เกลยทรัพย์

รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก นิษานนท์

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

ดร.ดิเรก พรสีมา

ดร.จักรพรรดิ วัฒนา

ดร.สุพร เข้มเฮง

ดร.ราณี จินสุทธิ

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางการศึกษา/การวัดผล

และประเมินผลการศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ฝ่ายเลขานุการ

นายจันทร์ยงยุทธ บุญทอง

นายทศพล มากระจัน

นางจิรภา ทองขาว

นางสาวธัญรัตน์ ศิริเมฆา

นางสาววรวรรณ พรพิพัฒน์

นายทรงชัย ชื่นล้วน

นายวัชรพล เหมืองจา

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำวารสาร

ศาสตราจารย์กิตติคุณ สุนัน อมรวิวัฒน์

ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง

ศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ะ บัวสนธ์

ศาสตราจารย์ ดร.วิทยา จันทร์ศิลา

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต เขียววิชัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.सनานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ คงเที่ยง

รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ กองสุวรรณ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต

รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต

รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรสุกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว

รองศาสตราจารย์ ดร.ประกิต พูลพัฒน์

รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร

รองศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ทิวต์ มณีโชติ

รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย แก้วเกื้อกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ฤทธิ์จัญญ

รองศาสตราจารย์ ดร.อรอนพ จินะวัฒน์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยาลัยนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยพะเยา

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารการศึกษาและวางแผนการศึกษา

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

บทบรรณาธิการ

วารสารคุรุสภาวิทยากร JOURNAL OF TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT ได้ดำเนินการมาครบ 4 ปี นับตั้งแต่ได้เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2563 จนถึงฉบับนี้ ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม 2566 ซึ่งกำหนดหัวข้อ (Theme) “Smart Educators” เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการและวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ในการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน มีบทความพิเศษ จำนวน 1 บทความ บทความวิชาการ จำนวน 2 บทความ และผลงานวิจัย จำนวน 7 บทความ รวมทั้งสิ้น 10 บทความ

บทความพิเศษ เรื่อง “ครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ปี พ.ศ. 2566” เป็นเรื่องราวแรงบันดาลใจ บทเรียนและเทคนิคการเรียนการสอนที่ดี ของครูรางวัลเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ จำนวน 11 ประเทศ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และติมอร์-เลสเต ที่มุ่งมั่นตั้งใจเป็นครูดี ครูที่เปลี่ยนแปลงชีวิตศิษย์ให้ดีขึ้น บทความวิชาการ เรื่อง “ผู้บริหารการศึกษาอันชาญฉลาด: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต” เป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำ และการนำไปใช้เชิงประจักษ์ที่เป็นรูปธรรม และเรื่อง “Work based skill by MOOCs: วิธีการเรียนรู้ใหม่ของคนยุคดิจิทัล” เพื่อฉายภาพความท้าทาย ด้านการศึกษาในการออกแบบจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมทั้งในด้านวิชาการและความพร้อมด้านสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการทำงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เขียนบทความ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ร่วมกันพัฒนาครูให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และมีจิตวิญญาณความเป็นครู เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ ตามนโยบายการจัดทำวารสารคุรุสภาวิทยากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมลวรรณ วีระธรรมโม

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความพิเศษ

ครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ปี พ.ศ. 2566

ดร.เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า, ดร.จักรพรรดิ วัฒนา, และ ดร.รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์ 1

บทความวิชาการ

ผู้บริหารการศึกษาอันชาญฉลาด: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

รศ.ดร.ศิริโรจน์ ผลพันธิน, รศ.ดร.สุขุม เฉลยทรัพย์, และ ผศ.ดร.สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์ 23

Work based skill by MOOCs: วิธีการเรียนรู้ใหม่ของคนยุคดิจิทัล

รศ.ดร.ฐานันท์ ธรรมเมธา, รศ.ดร.อนุชัย ชีระเรืองไชยศรี, และ ศ.ดร.จินตวิโรจน์ คล้ายสังข์ 40

บทความวิจัย

การพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารโดยใช้รูปภาพของเด็กที่มีภาวะออทิซึม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนกวีละอุนกุล

ศรัณย์ กันธิยะ 57

การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์
เรื่องความคล้าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

นภดล ผื่นจุมปู และ นันทิมา นาคาพงศ์ อัศวรักษ์ 70

การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง
ที่เรียนเรื่องโยนิโสมนสิการ โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท

วรวิทย์ ประทีป ณ ถลาง 84

การพัฒนาการอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทย โดยใช้การสอนแบบ 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน
ชุด “สืบสานนิทานได้” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กรกนก โพธิ์แก้ว, พิชลินจ์ จินนุ่น, และ อมลวรรณ วีระธรรมโม 99

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในเขตกรุงเทพมหานคร

พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ 114

การพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งระบบโรงเรียน ที่เสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียน
ด้านการอ่านออกเขียนได้ ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ทยาตา รัตนภิญโญวานิช, กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์, ราพีง เรือนทอง, ภาวศุทธิ อุ่นใจ
และ ฉัตรจุฑา นกจันทร์ 131

การพัฒนาแพลตฟอร์มระบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประดับ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน
สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในประเทศไทย

อาศิรา ราชเวียง และ พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ 147

บทความพิเศษ

คุรุรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี ปี พ.ศ. 2566

ดร.เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า *

ดร.จักรพรรดิ วัฒนา **

ดร.รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์***

“ครูไม่เพียงแต่สอนเท่านั้น แต่ยังดูแลการพัฒนาด้านอื่น ๆ ของนักเรียน เพื่อส่งเสริมนักเรียนให้เต็มศักยภาพ เช่น ในช่วงระหว่างและหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ครูทั่วโลกต้องทำงานอย่างหนัก เพื่อชดเชยการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนี้โลกที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คุณครูต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา เช่น เทคโนโลยีดิจิทัลที่เติบโตอย่างรวดเร็ว ทั้งเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber Security) และ Big Data ซึ่งท้าทายครูในการใช้ข้อมูลเหล่านี้ผสมรวมเข้าไปในการศึกษาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันครูก็ต้องพัฒนาตนเองผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อก้าวให้ทันโลกและติดตามการพัฒนาใหม่ ๆ ข้าพเจ้าเชื่อว่า ผู้ที่ได้รับรางวัลยังคงสานต่อภารกิจของตนเองในฐานะ “ตัวแทนการเปลี่ยนแปลง” เพื่อช่วยพัฒนาครูและนักเรียนในประเทศของตนเองรวมถึงในเครือข่ายของเราด้วย”

พระราชดำริสตอนหนึ่งในพระราชบัญญัติ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เนื่องในพิธีพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี ครั้งที่ 5 ปี 2566 (17 ตุลาคม 2566)

* ,** กรรมการมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี

*** คณะทำงานมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี

บทความนี้นำเสนอเป็นกรณีพิเศษ เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี
11 ประเทศ ครั้งที่ 5 ปี พ.ศ. 2566 วันที่ 17 ตุลาคม 2566 ณ กรุงเทพมหานคร

รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี

รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี เขียนเป็นภาษาอังกฤษว่า “Princess Maha Chakri Award” จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2549 โดยพระราชทานญัตติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีวัตถุประสงค์เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจที่ทรงคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของคนไทย และทรงพระกรุณาพระราชทานความช่วยเหลือด้านการศึกษาไปยังประเทศเพื่อนบ้าน และเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติครูผู้ทุ่มเทปฏิบัติงาน และมีผลงานดีเด่น ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อวงการศึกษและพัฒนาคนในวงกว้าง สมควรได้รับการยกย่องในระดับนานาชาติ และทรงมีพระราชทานญัตติให้จัดตั้งมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรีขึ้น โดยให้อยู่ภายใต้คุรุสภา และมีคณะกรรมการมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี เป็นผู้ดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของมูลนิธิในขั้นต้น ปี พ.ศ. 2550 คุรุสภาได้ทูลเกล้าฯ ถวายเงินเป็นทุนประเดิม 10 ล้านบาท และกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ได้ทูลเกล้าฯ ถวายเงินจากการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสมัชชาการศึกษานานาชาติ ครั้งที่ 2 อีก 1 ล้านบาท และในปีต่อ ๆ มา สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้ขอตั้งงบประมาณแผ่นดินดำเนินงานต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี (จุไรรัตน์ แสงบุญนำ, 2563)

รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี เป็นรางวัลนานาชาติที่พระราชทานให้แก่ครู ผู้ได้รับการคัดเลือกจากประเทศในอาเซียน และติมอร์-เลสเต ประเทศละ 1 คน รวม 11 ประเทศ ได้แก่ เนการาบรูไนดารุสซาลาม, ราชอาณาจักรกัมพูชา, สาธารณรัฐอินโดนีเซีย, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, สหพันธรัฐมาเลเซีย, สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา, สาธารณรัฐฟิลิปปินส์, สาธารณรัฐสิงคโปร์, สาธารณรัฐประชาธิปไตยติมอร์-เลสเต, ราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยกำหนดพระราชทานรางวัลทุก 2 ปี เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ในโอกาสวันครูโลก (ค.ศ. 2007) อันเป็นปีที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงพระเจริญพระชนมายุครบ 60 พรรษา รางวัลที่ทรงพระราชทาน ประกอบด้วย

1. เหรียญทองรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี
2. เข็มเชิดชูเกียรติ
3. เกียรติบัตร (โล่รางวัล)
4. เงินรางวัล รางวัลละ 10,000 เหรียญสหรัฐ จำนวน 1 รางวัล

เหรียญรางวัล

โล่รางวัล

เข็มเชิดชูเกียรติ

การคัดเลือกผู้สมควรได้รับพระราชทานรางวัล

การคัดเลือกครูผู้สมควรได้รับรางวัลและจัดพระราชพิธีพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี ดำเนินงานโดยมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี มีคณะกรรมการมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี และองค์กรสนับสนุน ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา และสำนักงานกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา โดยกำหนดคุณสมบัติของครูผู้มีสิทธิได้รับการเสนอชื่อและคัดเลือกให้ได้รับรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี ต้องเป็นครูในประเทศอาเซียนและติมอร์-เลสเต และเป็นผู้ที่ทุ่มเทปฏิบัติงาน มีผลงานดีเด่น ก่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้างต่อการศึกษา และพัฒนาคนภายใต้แนวคิดคุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับศักยภาพครู “เพราะครูคุณภาพสร้างคนคุณภาพ” โดยให้กระทรวงศึกษาธิการของแต่ละประเทศเป็นหน่วยดำเนินการคัดเลือกและเสนอชื่อผู้สมควรได้รับรางวัลตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกที่คณะกรรมการมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรีกำหนด และเสนอให้คณะกรรมการมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรีพิจารณาตัดสินต่อไป สำหรับประเทศไทยกำหนดให้มีการคัดเลือกครูผู้สมควรได้รับรางวัลตั้งแต่ระดับจังหวัด โดยคณะกรรมการคัดเลือกระดับจังหวัด และการคัดเลือกในระดับส่วนกลาง โดยคณะกรรมการคัดเลือกส่วนกลาง แล้วนำเสนอคณะกรรมการส่วนกลาง และคณะกรรมการมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรีพิจารณาตัดสินให้เป็นผู้ได้รับรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรีของประเทศไทย รวมทั้งให้มีผู้ได้รับรางวัลคุณากร จำนวน 2 รางวัล รางวัลครูยิ่งคุณ จำนวน 17 รางวัล และรางวัลครูขวัญศิษย์ จำนวน 146 รางวัล

การพระราชทานรางวัล

การพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรีให้แก่ครูผู้ได้รับคัดเลือก ทั้ง 11 ประเทศ ดำเนินงานโดยมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี โดยกำหนดให้จัดพิธีพระราชทานรางวัลในโอกาสวันครูโลกของปีที่มีการพระราชทานรางวัล ซึ่งสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานในพิธี นอกจากพระราชทานรางวัลแก่ครูจาก 11 ประเทศ แต่ละคนแล้ว ยังทรงมีพระราชดำรัส และเสด็จทอดพระเนตรการแสดงนิทรรศการของครูผู้ได้รับรางวัล ทั้ง 11 คน ทรงมีพระราชปฏิสันถารอย่างใกล้ชิด ตลอดจนทรงร่วมฉายพระรูปกับครูผู้เข้าเฝ้ารับพระราชทานรางวัลแต่ละครั้งด้วย

พิธีพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี ได้จัดขึ้นแล้ว 5 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2558 ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2560 ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2562 ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2564 ณ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดพังงา ประเทศไทย

พร้อมทั้งจัดพิธีพระราชทานรางวัลคู่ขนานกับต่างประเทศด้วยการออนไลน์

ครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2566 ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

ในการพระราชทานรางวัล ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2558 ทรงมีพระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า

“ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่ได้มาเป็นประธานในพิธีพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี ประจำปี 2558 และพิธีเปิดการประชุมสภาครูอาเซียน ครั้งที่ 31 เนื่องในโอกาสวันครูโลก ประจำปี 2558 ก่อนอื่นขอแสดงความยินดีแก่ครูที่ได้รับรางวัลพระราชทานรางวัลทั้ง 11 คน จาก 11 ประเทศ และขอต้อนรับผู้เข้าประชุมทุกคน นับเป็นปีแรกที่ได้มีการมอบรางวัลให้แก่ครูที่มีผลสำเร็จอย่างโดดเด่น เป็นผู้ที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกกว่าเป็นครูที่อุทิศตนด้วยความเสียสละ และมีการยอมรับว่าได้สร้างการเปลี่ยนแปลงในชีวิตให้ลูกศิษย์ สามารถเป็นแรงบันดาลใจให้แก่ครูและได้สร้างคุณูปการต่อการศึกษา”

พระราชดำรัสดังกล่าว นับได้ว่าเป็นเกียรติยศอย่างสูงยิ่งของครูผู้ได้รับพระราชทานรางวัล และเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เป็นครูได้ทำหน้าที่ครู ให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

ผู้ได้รับพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี ครั้งที่ 5

1. ครูผู้ได้รับพระราชทานรางวัล เนการาบรูไนดารุสซาลาม

ครูโมฮัมหมัด อาเมียร์ เออร์วาน บิน ฮาจิ มุกชิน หรือ “ครูเออร์วาน” เป็นครูสอนภาษาอังกฤษ ประถมศึกษาปีที่ 6 ที่โรงเรียนเซโคลาห์ เรนดาห์ พีเคเอ็น บุกิต เบรุง จากเนการาบรูไนดารุสซาลาม ครูเออร์วานเชื่อว่า “เด็กทุกคนมีความสำคัญ” และมุ่งมั่นที่จะปลดปล่อยศักยภาพของนักเรียนทุกคนอย่างเต็มที่ ร่วมกับการบ่มเพาะ “คุณค่าความเป็นคน” และ “การศึกษา” ให้พวกเขา แรงบันดาลใจของครูเออร์วานเกิดจากประสบการณ์ตรงในเรื่องความบกพร่องทางการเรียนรู้ตั้งแต่ยังเป็นเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพูดและการอ่าน โชคดีที่ได้เจอครูซารินาที่ดูแลครูเออร์วานเหมือนลูกของตนเอง และสอนให้เอาชนะความยากลำบากต่าง ๆ และช่วงที่ครูเออร์วานย้ายไปเมืองอื่น และเข้าเรียนในโรงเรียนใหม่ก็ได้พบกับครูชาวจีนที่สอนวิชาคณิตศาสตร์ ครูที่ยอดเยี่ยมทั้งสองคนนอกจากเป็นแรงบันดาลใจแล้วยังได้ปลูกเมล็ดพันธุ์แห่งความรักในการอ่านและการสอนให้กับครูเออร์วาน ชีวิตการเป็นครูของครูเออร์วานได้พัฒนาเทคนิคการสอนใหม่ ๆ เพื่อสอนการรู้หนังสือและภาษาอังกฤษให้กับนักเรียน รวมถึงแบ่งปันความรู้ให้แก่ครูคนอื่น ๆ ผ่านการฝึกอบรม เทคนิคเหล่านี้เป็นหลักการพื้นฐานในการสอนวิชาต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น Mastery Framework โดย 1) การจัดโครงสร้างและบทเรียนอย่างเป็นระบบ โดยครูจัดทำแผนการสอนด้วยการแบ่งเป็นส่วนต่าง ๆ อาทิ ส่วนต้น ส่วนทบทวน และส่วนสรุป รวมทั้งมีการอธิบาย ซักถาม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกพูดเป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม 2) การสอนเนื้อหาแบบมีปฏิสัมพันธ์ เพื่อมุ่งให้เกิดความเข้าใจอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยครูใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนฟังและใช้ความคิดว่าจะใช้แนวทางในการตอบคำถามและอธิบายความคิดของตนเองอย่างไรจึงจะเหมาะสม และ 3) การออกแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ตัวอย่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครูเออร์วาน อาทิ กำหนดงานที่ต้องการให้ทำ โดยแบ่งเป็นส่วน ๆ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และใช้แนวความคิดใหม่ ๆ ซึ่งครูจะใช้วิธีการที่หลากหลาย อาทิ การเปรียบเทียบ การให้เหตุผล และการทำซ้ำ เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดและแสดงความคิดเห็น การแบ่งกลุ่มเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งเป็นคู่และเป็นกลุ่ม การสอนพูดและพัฒนาการฟัง โดยให้เด็กร่วมกันกำหนดนิยามคำศัพท์ ซึ่งวิธีนี้จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ครูเออร์วานไม่เพียงแต่สอนวิชาภาษาอังกฤษ แต่สอนเรื่อง “ทักษะชีวิต” ด้วย โดยเน้นทั้งเรื่องคุณค่าความเป็น

มนุษย์และการศึกษา ครูเออร์วานอุทิศตนเป็นครูเพื่อเตรียมนักเรียนรุ่นใหม่ไม่ใช่เพียงแค่หน้าที่ แต่ด้วยความรักดังที่พูดติดปากเสมอว่า “โรงเรียนของฉัน บ้านหลังที่สองของฉัน”

2. ครูผู้รับพระราชทานรางวัล ราชอาณาจักรกัมพูชา

ครูเฮย์ จักริยา หรือ “ครูจักริยา” เป็นครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ โรงเรียนมัธยมชกอนสำโรง ราชอาณาจักรกัมพูชา ครูจักริยาเกิดในครอบครัวที่ยากจน มีพี่น้องทั้งหมดแปดคน ซึ่งพี่ชายของครูได้เสียสละการศึกษาของตนเพื่อให้น้องอีกเจ็ดคนได้เรียนต่อ และได้รับแรงบันดาลใจในการเป็นครูมาจากพ่อที่เป็นครูและผู้ดูแลโรงเรียนด้วย หลังจากที่ย้ายมาจบมัธยมปลาย ครูจักริยาได้รับทุนเรียนต่อด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ปฏิเสธทุนการศึกษาดังกล่าวเพื่อทำตามความฝัน “ฉันชอบแบ่งปันความรู้ ฉันพยายามสอนนักเรียนว่าคณิตศาสตร์มีความสำคัญต่อเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และชีวิต” โดยได้สมัครเข้าเรียนหลักสูตรการสอนแทน ครูจักริยามุ่งมั่นเดินตามรอยพ่อที่เป็นครู และดำเนินชีวิตความเป็นครูด้วยความเชื่อว่าการเป็นครูที่ดีควรพัฒนาความรู้ มีความยืดหยุ่น และมีนวัตกรรมในการสอนอยู่เสมอ ครูจักริยาผสมผสานการใช้เทคโนโลยีและวัสดุที่หลากหลาย ในขณะเดียวกันก็บูรณาการ STEM (วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์) ในการสอนด้วย และเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน แม้จะขาดแคลน แต่ครูจักริยาก็อพยายามสร้างสื่อและเทคโนโลยีที่เรียบง่ายแต่เกี่ยวข้องกับชีวิตของนักเรียน รวมทั้งสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียนของครู ตกแต่งด้วยองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ครูร่วมกันทำกับนักเรียน ครูเน้นจัดการเรียนการสอนแบบ Problem-Based Learning เป็นการเรียนรู้จากปัญหา โดยให้นักเรียนไปศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อแก้ปัญหา ครูมีความตั้งใจที่ต้องการสร้างเด็กให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและครอบครัว มีความตรงต่อเวลา และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ จึงสอนโดยยึดหลักนักเรียนเป็นศูนย์กลางโดยทำความเข้าใจสภาพของนักเรียนแต่ละคน รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองโดยเฉพาะในเด็กที่เรียนรู้ช้า ครูมีวิธีช่วยเหลือ

โดยเชิญผู้ปกครองมาหารือร่วมกันว่าจะมีวิธีการช่วยเหลือร่วมกันอย่างไร การให้นักเรียนที่เรียนเก่งกว่าสอน และครูอธิบายเพิ่มเติมให้เป็นพิเศษ นอกจากนี้ ครูจักษิรียายังจัดกิจกรรมการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกับเพื่อนครูด้วยกัน อาทิ การทำวิดีโอ โดยเฉพาะช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ครูร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการผลิตวิดีโอเป็นสื่อการสอน และส่งให้นักเรียนผ่านช่องทางต่าง ๆ อาทิ YouTube Google Classroom อีกทั้งยังมีผลงานวิชาการที่โดดเด่นด้านคณิตศาสตร์ที่ได้ตีพิมพ์หลายเล่ม ครูจักษิรียาให้แง่คิดว่าปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จของครู คือ การเตรียมการสอนที่ดี การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง และการช่วยเหลือสำหรับเด็กที่เรียนช้า และการให้กำลังใจสำหรับเด็กที่เรียนดี โดยครูจะสอนเด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ และยึดถ้อยคำที่ว่า “ครูที่ดีสามารถสร้างนักเรียนที่ดีได้”

3. ครูผู้รับพระราชทานรางวัล สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

ครูอาริสตายานิ หรือ “ครูยานิ” ครูสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น SMP Negeri 2 Binjai จาก สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ครูยานิเริ่มสอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ตั้งแต่ปี 2011 โดยเลือกที่จะสอนภาษาอังกฤษ เนื่องจากมองว่าประเทศอินโดนีเซียมีปัญหาด้านการเรียนภาษาอังกฤษ และคนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ไม่นิยมเรียนภาษาอังกฤษจึงขาดแรงบันดาลใจในการเรียน และด้วยพื้นฐานความเชื่อส่วนตัวว่า “ความเจริญเกิดแก่ผู้ที่เจริญด้วยวาจา ความประพฤติ ความรัก ความศรัทธาด้วยความบริสุทธิ์” และคิดว่า “เราต้องเป็นนักเรียนมาก่อน จึงจะเป็นครูที่ดีได้” ครูยานิได้คิดหาวิธีว่าจะทำอย่างไรจึงจะเปลี่ยนสถานการณ์ดังกล่าวได้ และได้เริ่มเรียนเพื่อเข้าใจปัญหาความยากในการเรียน ซึ่งเมื่อผู้สอนเข้าใจแล้วก็จะทำให้สอนได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ครูยานิเป็นแบบอย่างที่ดีของการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยได้ใช้เวลาออกงานเข้าร่วมหลักสูตรการฝึกอบรมหลายหลักสูตรเพื่อเพิ่มทักษะและยกระดับตนเอง เช่น เมื่อ พ.ศ. 2564

ครูยานิได้จุดไฟในอาชีพครูของตัวเองอีกครั้งด้วยการเข้าร่วมหลักสูตรการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ทั้งแบบออนไลน์ และนอกสถานที่ รวมถึงเทคนิคการสอน จากนั้นได้นำทักษะใหม่ ๆ ที่ได้จากการอบรมเหล่านี้ไปใช้ในการสอน ทั้งการใช้เทคโนโลยีและโซเชียลมีเดีย เช่น เอ็ดดูเกม (EduGame) ผ่านโทรศัพท์มือถือ ตี๊กต็อก (TikTok) เฟซบุ๊ก (Facebook) และว็อทแอป (WhatsApp) เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเรียนรู้และสนุกกับบทเรียน สำหรับเทคนิคการสอนของครูยานิจะมีกระบวนการประเมินนักเรียนตั้งแต่แรกหรือเรียกว่า Ice Breaking เพื่อจะได้รู้ว่าคุณนักเรียนสนใจอะไร ต้องการอะไร และมีพื้นฐานระดับใด จะได้เลือกใช้วิธีการสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน อาทิ Problem-Based Learning ICT Project การทำงานกลุ่ม/งานเดี่ยว โดยใช้สื่อที่หลากหลายทั้ง หนังสือ วิดีโอ IT แพลตฟอร์มการเรียนรู้ และเกม เพื่อปรับให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน รวมทั้งใช้การประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายด้วยเช่นกัน อีกทั้งในกระบวนการเรียนรู้ ครูยานิได้ให้นักเรียนจดบันทึกว่าเรียนอะไรมาบ้าง มีความเห็นอย่างไร ซึ่งนอกจากจะช่วยฝึกทักษะการเขียนของเด็กแล้ว ยังเป็นการสะท้อนให้ครูทราบว่าจะต้องปรับปรุงการสอนอย่างไรด้วย และใช้เป็นการประเมินตนเองของครูอีกทางหนึ่งด้วย รวมทั้งยังมีกิจกรรมการเยี่ยมบ้านนักเรียน โดยร่วมกับครูที่ปรึกษา เพื่อพูดคุยกับผู้ปกครอง และมีแนวทางในการส่งเสริม/ช่วยเหลือให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ครูยานิยังเชื่อมั่นด้วยว่า “ครูคือผู้ให้” ให้และแบ่งปันกับผู้อื่น ที่ไม่ใช่เฉพาะนักเรียน แต่สามารถแลกเปลี่ยนและแบ่งปันประสบการณ์กับครูท่านอื่นได้ด้วย รวมทั้งยังตั้งใจว่าอาชีพครูเป็นการทำบุญ จึงต้องการกระจายบุญและส่งผลดี ๆ ต่อไปเรื่อย ๆ ซึ่งจากผลงานของครูยานิส่งผลให้ได้รับรางวัลระดับชาติหลายรางวัลจากกระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม การวิจัยและเทคโนโลยี ประเทศอินโดนีเซีย และได้รับการยอมรับว่าเป็นทูตแห่งการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี ซึ่งได้กลายเป็นแรงบันดาลใจให้กับครูคนอื่น ๆ ด้วย

4. ครูผู้รับพระราชทานรางวัล สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ครูกิมเฟื่อง เฮื่องมะนี ครูใหญ่และครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาในโรงเรียนประถมศึกษาเพี้ยใหม่ จังหวัดเซกอง จาก สปป.ลาว ครูกิมเฟื่องมีความใฝ่ฝันที่จะเป็นครูมาแต่เด็ก หลังจากจบจากอาชีวศึกษาจึงเริ่มไล่ตามความฝันด้วยการเป็นครูที่โรงเรียนประถมศึกษาโนนมีชัย ครูกิมเฟื่องตระหนักดีว่าการศึกษามีบทบาทสำคัญในชีวิตของทุกคนและในการพัฒนาขีดความสามารถของมนุษย์ของประเทศจึงได้อุทิศเวลาเพื่อช่วยเหลือนักเรียนอยู่เสมอ รวมทั้งสอนบทเรียนเพิ่มเติมเพื่อช่วยให้นักเรียนเอาชนะจุดอ่อนทางวิชาการของตนเอง ครูกิมเฟื่องย้ำว่า “อยากเป็นครู รักครู รักลูกศิษย์ และเชื่อมั่นในแนวทางพรรค” ครูคิดว่าเด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้าและด้วยความรักอาชีพรักนักเรียนและเด็ก จึงต้องการถ่ายทอดความรู้และความสามารถที่มีให้กับเด็ก ต้องการพัฒนาคณาจารย์ต่อไปให้เป็นคนที่รอบรู้ ในฐานะครูใหญ่ครูกิมเฟื่องเองได้นำทีมพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและการเรียนรู้สำหรับนักเรียน การอุทิศตนของครูกิมเฟื่องทำให้ได้รับรางวัลมากมาย รวมถึงจดหมายแสดงความขอบคุณทั้งจากหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่นและส่วนกลางจำนวนมาก ครูกิมเฟื่องมีสื่อการสอนและแผนการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับเด็กที่มีความต้องการที่แตกต่างกันได้เรียนรู้ได้ รวมทั้งยังได้จัดกิจกรรมที่พานักเรียนร่วมดำเนินงานกับชุมชนบริเวณใกล้เคียงโรงเรียน อาทิ การเก็บขยะ การตัดแต่งต้นไม้ นอกจากนี้ ครูกิมเฟื่องยังพัฒนาตนเองและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง อาทิ การทัศนศึกษา เพื่อนำความรู้ที่ได้กลับมาพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับยุคใหม่ ด้วยความทุ่มเทผลงานมากมาย และภูมิหลังครูกิมเฟื่องจึงไม่ใช่แค่ความภาคภูมิใจของคนเป็นครูเท่านั้น แต่ยังถือเป็นบุคลากรที่น่าภาคภูมิใจของการศึกษานอกระบบและอาชีวศึกษา และเป็นที่รักของลูกศิษย์อีกด้วย

5. ครูผู้รับพระราชทานรางวัล สหพันธ์รัฐมาเลเซีย

ครูไชฟูลนิซาน เจ๊ะ อิสมาอิล เป็นครูสอนคณิตศาสตร์ในโรงเรียนราชาบาฮาร์แห่งชาติจาก สหพันธ์รัฐมาเลเซีย ครูไชฟูลนิซานอาจจะเริ่มอาชีพครูช้ากว่าครูอื่น ๆ เพราะหลังจากสำเร็จการศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์-ไอที ระดับปริญญาโทและทำงานเป็นพนักงานขายให้กับบริษัทแห่งหนึ่งแล้ว จึงเพิ่งค้นพบว่าตัวเองรักการเป็นครู หลังจากเรียนจบและได้สมัครเพื่อเรียนประกาศนียบัตรด้านการศึกษา ปัจจุบันครูไชฟูลนิซานเป็นครูสอนทั้งวิชาคณิตศาสตร์ วิชา ICT และเทคโนโลยี โดยมีคติพจน์ประจำใจคือ **“มาเขียนโค้ดเพื่ออนาคตของเราทุกคน (Let’s Code For Our Future)”** ความภาคภูมิใจของครู คือ การได้นำดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ครูต้องการให้เด็กมีความเชื่อว่าตนทำได้ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการรักษ์โลกและสิ่งแวดล้อมที่เรียกว่า กิจกรรม “Spirit of I can” ให้คิดว่าสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องใกล้ตัวและควรรู้สึก-คิด-ทำ-แชร์ให้คนอื่น นอกจากนี้ ครูไชฟูลนิซานยังนำดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยมีการทำ Digital Classroom และมีชั่วโมงโค้ดดิ้ง ที่เรียกว่า Code Campaign ซึ่งในระยะเริ่มต้นครูใช้งบประมาณส่วนตัวในการดำเนินงาน รวมทั้งได้ร่วมมือกับเครือข่ายครูโรงเรียนอื่น ๆ ด้วย โดยมีกิจกรรมทั้งในรูปแบบออนไลน์และออนไซต์ รวมทั้งในช่วงปิดภาคเรียนมีการสอนพิเศษ การจัดกิจกรรมแคมป์ กิจกรรมดิจิทัล Workshop กิจกรรมการฝึกทักษะดิจิทัล และการสอนเกี่ยวกับหุ่นยนต์ที่บังคับด้วยการเขียนโปรแกรมด้วย ซึ่งความมุ่งมั่นของครูไชฟูลนิซานได้ส่งประกายความเป็นครูผ่านห้องเรียนที่สนุกสนานและนวัตกรรมในกิจกรรมในห้องเรียน เขาสามารถเปลี่ยนห้องเรียนธรรมดาให้เป็นห้องเรียนที่มีอุปกรณ์ไอทีครบครัน ครูไชฟูลนิซานบูรณาการ STEM เข้ากับบทเรียน และเปลี่ยนชั้นเรียนให้เป็นพื้นที่การเรียนรู้เกี่ยวกับหุ่นยนต์ จะเห็นว่าครูไชฟูลนิซานใช้เงินส่วนตัวลงทุนมากมายเพียงเพราะต้องการให้นักเรียนสามารถแข่งขันกับนักเรียนในโรงเรียนอื่นได้ และความรักในการสอนของครูไชฟูลนิซานนี้ได้สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกให้กับนักเรียน นอกจากนี้ ครูไชฟูลนิซานยังได้ริเริ่มเทคนิคการสอนคณิตศาสตร์ด้วย FIDS โดย F หมายถึง Field (สนาม-สังเกตกระบวนการ) I หมายถึง Imagine (จินตนาการ) D หมายถึง Discuss (อภิปราย) และ S หมายถึง Share (แบ่งปัน) รวมทั้งยังสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันวิทยาศาสตร์อยู่เสมอ และนักเรียนก็ได้รับรางวัลมากมาย และตัวครูไชฟูลนิซานเองก็ได้รับรางวัลต่าง ๆ อาทิ รางวัลชนะเลิศ Hour of Code

Campaign 2017-2023 และนักเรียนได้รับรางวัล อาทิ รางวัล 2nd Place Digital Storytelling Animation 2023 State Level , Pilot Virtual Flight Simulation Skycity Time Trial Mode Award 2023 ทั้งนี้ ครูต้องการจะเขียนเรื่องราวประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมา และเผยแพร่ในสื่อที่หลากหลายเพื่อเป็นประโยชน์กับบุคคลทั่วไป

6. ครูผู้รับพระราชทานรางวัล สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ครูดอร์ เอ ซู วิน ครูสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จาก สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ครูเอ ซู วิน เริ่มต้นอาชีพครูจากการเป็นครูสอนวิชาคอมพิวเตอร์และมัลติมีเดีย ก่อนที่จะมาเป็นครูสอนภาษาอังกฤษและบรรณารักษ์ ครูเอ ซู วิน หลงรักภาษาอังกฤษมาโดยตลอด แต่เส้นทาง การเป็นครูสอนภาษาอังกฤษของครูเอ ซู วิน เริ่มต้นขึ้นจากการสอนภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนยากจนที่อาศัยอยู่บริเวณบ้าน และครูมีความเห็นว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สำคัญ เนื่องจากเป็นภาษาสากล จึงต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของเด็กด้วยการให้ความรู้ด้านภาษา และตัวครูเอ ซู วินเองก็กระตุ้นตนเองให้เรียนรู้และพัฒนาทักษะของตนเอง ตลอดเวลาด้วยเช่นกัน วิธีการสอนของเอ ซูวิน คือพยายามดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้จดจ่อกับบทเรียน และมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน โดยครูให้ผู้เรียนฝึกสนทนาภาษาอังกฤษเป็นประจำทุกวัน มีการแบ่งกลุ่มย่อย ให้ได้พูดคุยโต้ตอบระหว่างกัน ได้แสดงความคิดเห็น เล่นเกม โดยเฉพาะเกมเกี่ยวกับคำศัพท์ ต่อมาครูเอ ซู วิน เล็งเห็นว่า “ห้องสมุดเป็นสถานที่สร้างแรงบันดาลใจสำหรับนักเรียนของฉัน” จึงได้รับหน้าที่ บรรณารักษ์ด้วย โดยได้จัดระเบียบและตกแต่งห้องสมุดของโรงเรียนใหม่ เธอใช้การทุนและหนังสือนิทาน ภาษาอังกฤษ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนอยากเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และการอ่าน ภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ ครูยังได้ใช้ YouTube เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษอีกด้วย และไม่เพียงแค่ว่า สอนด้านวิชาการเท่านั้น แต่ครูเอ ซู วิน ยังใส่ใจเรื่องสุขภาพของนักเรียนด้วย จึงได้เป็นผู้นำในการทำกิจกรรม

ของเด็กด้วย อาทิ การอ่านหนังสือ การเล่าเรื่อง โดยครูกำหนดให้เด็กยืมหนังสือไปอ่าน แล้วให้มาเล่าเรื่องในสิ่งที่ได้อ่านมาเป็นภาษาอังกฤษ และกิจกรรมปลูกผัก ซึ่งทำร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน นำนักเรียนปลูกผักและผลไม้ตามฤดูกาลเพื่อให้ นักเรียนได้รับอาหารที่ดีต่อสุขภาพและมีคุณค่าทางโภชนาการ รวมถึงได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน เช่น การวัดพัฒนาการจากน้ำหนักและส่วนสูง การให้ยาป้องกันปรสิตและอาหารเสริมธาตุเหล็ก และการตรวจสอบอนามัยให้นักเรียน การตัดเล็บ ล้างมือ เป็นต้น ด้วยความใส่ใจข้างต้น แผนการสอนของครูเอ ชู วิน จึงแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) การสอนภาษาอังกฤษโดยกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนสนใจการเรียน พัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดเชิงระบบ และทักษะในการแก้ปัญหาของนักเรียน การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน และการสอนภาษาอังกฤษเพื่อให้นักเรียนมีความเชี่ยวชาญและสามารถศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง และ 2) การทำกิจกรรมของโรงเรียน จัดหาหนังสือใหม่ ๆ ให้กับห้องสมุดและจัดกิจกรรมในห้องสมุดเพิ่มมากขึ้น การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพในโรงเรียน อาทิ สุขอนามัยรายบุคคล การจัดหายาสามัญ การดื่มน้ำสะอาด และการปลูกผักและผลไม้เพื่อทำเป็นเมนูเพื่อสุขภาพสำหรับนักเรียน

7. ครูผู้รับพระราชทานรางวัล สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

ครูเจอร์วิน โอ. วาเลนเซีย เป็นครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งชาติ ไตกราส จาก สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ครูเจอร์วินเป็นตัวอย่างของครูที่ไม่เพียงแค่อสอนเท่านั้นแต่ยังให้บริการชุมชนที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน โดยบูรณาการวิชาในโรงเรียนเข้ากับกิจกรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียน และยังหาเวลาเพื่อริเริ่มโครงการต่าง ๆ ในการปรับปรุงชุมชน ตามความเชื่อมั่นของเขาที่ว่า “ความปรารถนาสูงสุดของผม คือ การสอนเยาวชนให้พัฒนาตนได้เต็มศักยภาพเพื่อรับใช้เพื่อนมนุษย์และใกล้ชิดพระผู้เป็นเจ้า

มากขึ้น” เทคนิคในการสอนคณิตศาสตร์ของครูเจอริน คือ สอนโดยผสมผสานให้เข้ากับกิจกรรมในครัวเรือน ของนักเรียนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก นักเรียนจึงสนุกกับการเรียนรู้ทางวิชาการไปพร้อม ๆ กับ การมีความรับผิดชอบต่องานบ้านเพิ่มขึ้นในแต่ละวันด้วย ตัวอย่างโครงการที่ครูเจอรินริเริ่ม เช่น 1) โครงการ “บ้านจัดสรร Gbalaygi” เป็นโครงการที่ให้การช่วยเหลือนักเรียน/ครอบครัวที่ยากจน เช่น การปรับปรุงบ้าน รวมทั้ง การสอนเสริมให้กับนักเรียนที่เรียนช้า 2) โครงการ MADE (M-Motivate + A-Assist + D-Develop + E-Equip) เป็นโครงการที่มุ่งใจให้เด็กมีความมุ่งมั่นในการเรียน ส่งเสริมการมีสุขภาพจิตที่ดี การพัฒนาทักษะชีวิตผ่านงานศิลปะ และช่วยให้เด็กมีความคิดเชิงบวก มีความหวังและศรัทธาในพระเจ้า 3) โครงการ M.A.T.H. (Make A Tremendous Help) เป็นโครงการเกี่ยวกับกิจกรรมคณิตศาสตร์ โดยนำกิจกรรมที่สนุกสนานมาประยุกต์ให้เข้ากับกิจกรรม ในชีวิตประจำวัน ทั้งงานบ้านและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น 4) โครงการ “เปลี่ยนสวนหลังบ้านเป็นครัว (Back Yard to Kitchen)” เพื่อส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกในการทำการเกษตร (ปลูกผักสวนครัว) การแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหาร และการให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบและเทคนิคการเพาะปลูก โดยโครงการมีผู้เข้าร่วมถึงกว่า 350 ครัวเรือน และนอกจากจะเก็บเกี่ยวผักที่ได้จากการเพาะปลูกแล้ว ยังมีการเก็บเมล็ดพันธุ์เพื่อใช้ปลูกในครั้งต่อไป ซึ่งเป็นการต่อยอดการดำเนินงานที่ยั่งยืนของโครงการ และ 5) โครงการ Iligtas เป็นโครงการเกี่ยวกับทักษะชีวิต การส่งเสริม ความปลอดภัย (ภัยธรรมชาติ) การแจกเครื่องอุปโภคบริโภค หรือถุงยังชีพเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย รวมทั้งการพัฒนานวัตกรรมสำหรับโรงเรียนและชุมชน เป็นต้น

8. ครูผู้รับพระราชทานรางวัล สาธารณรัฐสิงคโปร์

มาตามซอ หลวน เพนนี่ ครูสอนผู้บกพร่องทางการมองเห็นในโรงเรียนมัธยมอาหัดอับราฮิม จาก สาธารณรัฐสิงคโปร์ ครูเพนนี่เป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนที่ครูสอนด้วย ครูเพนนี่เริ่มมีความบกพร่องทางการมองเห็น

เมื่ออายุ 9 ขวบ และได้เรียนร่วมกับเพื่อนปกติ แต่โรงเรียนมีโครงการพิเศษสำหรับผู้มีความบกพร่องทางการมองเห็น แรงบันดาลใจในการเป็นครูของครูเพนนี่เกิดที่โรงเรียนแห่งนี้ ครูที่สอนครูเพนนี่เป็นผู้บกพร่องทางการมองเห็นเช่นกัน และทุ่มเททำสื่อการสอนให้แก่ครูเพนนี่เพื่อให้เรียนร่วมกับเพื่อนปกติได้ เมื่อครูเพนนี่เรียนจบจึงตั้งใจกลับมาเป็นครูที่โรงเรียนแห่งนี้ ครูเพนนี่สอนภาษาจีนให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นโดยให้เรียนร่วมกับนักเรียนปกติ แต่ได้นำใช้เทคโนโลยีช่วยสอน เช่น โปรแกรมอ่านจอภาพหรือโปรแกรม JAWS (JAWS For Windows) ซึ่งเป็นโปรแกรมสำหรับผู้มีความบกพร่องทางการมองเห็นให้สามารถเข้าใจข้อความที่ปรากฏในคอมพิวเตอร์และพิมพ์อักษรภาษาจีนได้ นอกจากนี้ ยังได้แปลงสื่อวิชาการเป็นอักษรเบรลล์ และพัฒนาสื่อเพิ่มเติม รวมถึงเริ่มโครงการเฉพาะกิจ เช่น การเรียนรู้เครื่องมือออนไลน์สำหรับการแต่งเพลงเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถสอบดนตรีในระดับ O-level ครูเพนนี่ให้ความสำคัญกับเรื่องทัศนคติ (Mindset) การสอนเรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น สอนผ่านกิจกรรมที่เรียกว่า “Dialogue in a Dark” โดยให้ผู้เรียนปกติทุกคนสมมติว่าตนเป็นผู้มีความบกพร่องทางการมองเห็นเป็นเวลา 45 นาที และใช้การเดินทางเพื่อเรียนรู้ ซึ่งประสบการณ์ตรงของผู้มีความบกพร่องทางการมองเห็นต้องเผชิญในชีวิตประจำวันเพื่อจะได้รับทราบและเข้าใจความคิดหรือความรู้สึกของผู้ที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ในส่วนของผู้ที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น ครูเพนนี่ได้จัดกิจกรรม Outdoor Learning Experience (OLE) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียนที่บกพร่องทางการมองเห็นได้ลองใช้ชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมร่วมกับคนภายนอก ให้ได้ใช้ชีวิตเหมือนบุคคลทั่วไป โดยอาจเป็นกิจกรรมทั้งในและนอกชั้นเรียน เป็นกิจกรรมที่จะสร้างความเชื่อมั่นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ครูเพนนี่ช่วยดึงศักยภาพและสร้างกำลังใจให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น เพื่อให้พวกเขาเชื่อมั่นในตัวเองว่า “เป็นผู้ให้ได้ ไม่ใช่ผู้รับเท่านั้น” สุดท้ายครูเพนนี่เน้นย้ำว่า ความพิการเป็นเพียงความบกพร่องทางร่างกาย ไม่ใช่จิตใจ “ความบกพร่องทางการมองเห็นไม่ใช่อุปสรรค แต่เป็นความท้าทาย” คุณสามารถส่งต่อสิ่งดี ๆ ให้กับบุคคลอื่นได้ รวมทั้งขอขอบคุณมูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามอญที่มอบโอกาสให้ครูได้ร่วมแบ่งปันประสบการณ์ดังกล่าว

9. ครูผู้รับพระราชทานรางวัล สาธารณรัฐประชาธิปไตยติมอร์-เลสเต

ครูพิโลมินา ดา คอสตา ครูสอนภาษาอินโดนีเซีย ที่โรงเรียนนักบุญมิเกล อาแคนจู จาก สาธารณรัฐประชาธิปไตยติมอร์-เลสเต แร้งบันดาลใจในการดำเนินชีวิตของครูพิโลมินา คือ แม่ชีเทเรซา ครูพิโลมินาเชื่อในคำของแม่ชีเทเรซาที่ว่า **“ทำสิ่งเล็ก ๆ ด้วยความรักอันยิ่งใหญ่”** สำหรับเส้นทางอาชีพครูนั้น เริ่มต้นจากการเป็นครูอาสาสมัครเมื่อปี 2007 เหตุผลเพื่อหาเลี้ยงชีพและหาทุนเพื่อเข้าเรียนมหาวิทยาลัย และต่อมาจึงได้สอนที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง หลังจากได้สอนสักระยะหนึ่งครูพิโลมินาก็ตกหลุมรักความเป็นครู เมื่อเรียนจบมหาวิทยาลัยจึงยังคงอาชีพครูต่อไป ครูพิโลมินาตัดสินใจสอนภาษาอินโดนีเซียด้วยเห็นว่าเป็นการเปิดประตูโอกาสให้นักเรียนได้งานดี ๆ หรือเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาได้ ครูพิโลมินามีวิธีสอนที่หลากหลาย อาทิ การแสดงบทบาทสมมติโดยให้นักเรียนสื่อสารกันด้วยภาษาอินโดนีเซีย การให้การบ้าน การเรียนในห้องสมุด โดยนำหนังสือที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับวิชาที่สอนให้นักเรียนอ่าน รวมทั้งมีการสอนทักษะอื่น ๆ เสริมเพิ่มเติม อาทิ การพูดในที่สาธารณะ การทำบอร์ดให้ความรู้ การทำกิจกรรมในวัด การเล่นเกม กิจกรรมโรงเรียนสีเขียวที่ครูให้เด็กปลูกต้นไม้และเก็บขวดมาสร้างเป็นงานศิลปะ สำหรับการช่วยเหลือเด็กของครูพิโลมินาเกิดจากการที่เติบโตมาจากครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว จึงเป็นแรงบันดาลใจให้อยากช่วยเหลือเด็ก ๆ หลังเลิกเรียนครูพิโลมินาจะเดินทางจากบ้านหนึ่งไปยังอีกบ้านหนึ่งในหมู่บ้านเพื่อดูแลเด็ก ๆ ที่ถูกทอดทิ้งจากการที่พ่อแม่ยากจนเกินกว่าจะเลี้ยงดู หรือถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังเพราะพ่อแม่ต้องไปทำงานในทุ่งนา เมื่อปี 2020 ครูพิโลมินาได้กู้เงินเพื่อสร้างศูนย์สำหรับเด็กยากจนและถูกทอดทิ้งที่เรียกว่า **“แม่ชีเทเรซาโฮมแคร์ (Mother Teresa Home Care)”** หรือ **“หนึ่งใจเปี่ยมด้วยรักของนักบุญอุปถัมภ์เทเรซาแห่งกัลกัตตา (One Heart Full of Love Patron St. Teresa de Calcutta)”** ปัจจุบันศูนย์นี้เป็นบ้านพักของเด็ก ๆ อายุตั้งแต่ 3 ถึง 15 ปี นอกจากนี้ ครูพิโลมินายังขายอาหาร ขายกระป๋อง และเขียนจดหมายเพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ และจัดกิจกรรมการกุศลเพื่อระดมทุนสำหรับอาหารและสิ่งของสำหรับเด็ก ๆ แลแห่งนี้อีกด้วย โดยครูพิโลมินาจะสอนในเวลาและในช่วงเย็นและวันหยุดสุดสัปดาห์จะใช้เวลากับการดูแลเด็ก ๆ เหล่านี้ เยี่ยมบ้านคนยากจน ผู้พิการ เด็กกำพร้า เด็กทุพโภชนาการ ซึ่งที่ครูทำกิจกรรมดังกล่าวเนื่องจากมีความคิดว่าเขาเหล่านั้นอยู่ในชนบทอาจต้องการความช่วยเหลือ และบางรายไม่มีครอบครัวที่คอยสนับสนุน โดยครูคิดว่า **“ทำสิ่งเล็ก ๆ ด้วยความรัก”**

จะสามารถสร้างสิ่งที่ยิ่งใหญ่ได้” ครูพิโลมินาหวังว่าเด็ก ๆ เหล่านี้จะมีโอกาสที่ดีในชีวิตและได้สัมผัสกับโลกกว้างมากขึ้น

10. ครูผู้รับพระราชทานรางวัล สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ครูเหงียน หมั่น หุ่ง ครูสอนวิชาภูมิศาสตร์ และรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ ฮาน ฟาน ตู จาก สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ครูเหงียนฝันอยากเป็นครูมาตั้งแต่วัยเยาว์ และมุ่งมั่นเติมความฝันตนเองโดยเริ่มต้นอาชีพครูที่โรงเรียนประจำชนกลุ่มน้อยฮ่าวบินตันที่หลังจากจบปริญญาตรีแล้ว ครูเหงียนเข้าใจดีว่าพฤติกรรมของนักเรียนมีรากฐานมาจากตัวนักเรียน ครอบครัว เพื่อน หรือคนอื่น ๆ ซึ่งอาจขาดทักษะในการแก้ปัญหาและไม่สามารถจัดการกับข้อขัดแย้งได้ และครูเหงียนเชื่อว่ามีเพียงความรัก ความเข้าใจ และการสนับสนุนเท่านั้นที่จะค่อย ๆ เปลี่ยนพวกเขาให้เป็นคนดีได้ ครูเหงียนได้เปลี่ยนการรับรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมของนักเรียน เป็นผลให้สามารถป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมได้ ในการดำเนินชีวิตความเป็นครูเหงียนยึดคติของ วิลเลียม เอ. วอร์ด ที่ว่า “**ครูธรรมดา ๆ เพียงแค่เล่า ครูที่ดีจะอธิบาย ครูที่เยี่ยมจะสาธิตให้ดู ครูที่ยิ่งใหญ่จะสร้างแรงบันดาลใจ**” ครูเหงียนจึงเห็นว่าครูที่ดีควรมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ มีทักษะการบริหาร และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ครูพยายามจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้สึกสนุกในวิชาที่สอน ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายในการสอนเด็กกลุ่มต่าง ๆ อาทิ นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ และนักเรียนยากจน ครูเหงียนคิดว่านักเรียนไม่ได้ต้องการการเรียนรู้เพียงเท่านั้น แต่ต้องการพัฒนาทักษะในการใช้ชีวิตประจำวันด้วย จึงริเริ่มโครงการ Golden 30 minutes (30 นาทีทอง) เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสพูดคุยหน้าโรงเรียนร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อาทิ

ทักษะการเข้าสังคม การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาในสังคม (ความรุนแรง การติดเกม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ) ซึ่งต่อมาโครงการนี้ของครูเหียงนได้ถูกนำไปขยายผลในโรงเรียนทั่วประเทศ รวมทั้งครูยังสนับสนุนให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ การจัดรายการวิทยุเพื่อให้ความรู้ การเล่นเกมโชว์ การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยายให้ความรู้ ซึ่งครูต้องการจะขยายผลให้นำไปปฏิบัติในโรงเรียนอื่น ๆ ด้วย โดยข้อดีของกิจกรรมดังกล่าว คือ นักเรียนไม่รู้สึกลัวถูกบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรม ลดปัญหาความรุนแรง สร้างความมั่นใจให้กับนักเรียนมากขึ้น ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และมีทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีขึ้น นอกจากนี้ครูได้ทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน ช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบภัยพิบัติอีกด้วย สำหรับการสอนนั้น ครูเหียงนหลงใหลในภูมิศาสตร์จึงเป็นแรงบันดาลใจของครูเหียงนอยากจุดประกายความรักในการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ให้กับนักเรียนของตนด้วย และได้พัฒนาแอปพลิเคชันออนไลน์เพื่อจัดการการลาของนักเรียนที่โรงเรียนมัธยมประจำชาติพันธุ์ จังหวัดฮัวบิ่ (Hoa Binh) จากความทุ่มเทของครูเหียงนส่งผลให้นักเรียนได้รับรางวัลมากมาย รวมถึงรางวัลระดับประเทศในการแข่งขันภูมิศาสตร์ใน พ.ศ. 2565 ด้วย

11. ครูผู้รับพระราชทานรางวัล ราชอาณาจักรไทย

ครูนิวัฒน์ เงินงามมีสุข ครูการศึกษาอกระบบที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” (ศศช.) บ้านมอโก๊คี จังหวัดตาก ประเทศไทย ครูนิวัฒน์ดำเนินชีวิตบนฐานที่ว่า “อยากจะตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน โดยการให้ความรู้เพราะการให้ความรู้จะติดตัวไปตลอดจนหมดลมหายใจ” เส้นทางความเป็นครูของครูนิวัฒน์เริ่มต้นจากความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่ห่างไกลอย่างแท้จริง ด้วยการพัฒนาผ่านความรู้และการศึกษา สำหรับจุดเริ่มต้นของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” (ศศช.) บ้านมอโก๊คี เกิดจากครูขอรับการสนับสนุนสื่อการเรียนการสอน สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (สมเด็จย่า) และทรงทราบข่าวดังกล่าว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมรับศูนย์การเรียนรู้ฯ ไว้ในพระราชูปถัมภ์นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา เดิมทีเด็กบนดอยไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ เนื่องจากไม่มีโรงเรียน และส่วนใหญ่พบปัญหาการลักลอบปลูกฝิ่น ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (สมเด็จย่า) จึงทรงรับสั่งให้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ ขึ้น เพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาของเยาวชนบริเวณดังกล่าว ครูนิวัฒน์ตั้งใจในการใช้ความรู้และการศึกษาเอาชนะใจชาวบ้านในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งการเดินทางไปยังศูนย์การเรียนรู้ฯ ดังกล่าวในระยะเริ่มแรกเป็นไปด้วยความยากลำบาก ต้องอาศัยการเดินทางเป็นเวลาถึงกว่า 1 วันครึ่ง แต่ครูนิวัฒน์ไม่เคยย่อท้อ วิธีการทำงานของครูนิวัฒน์จะให้ความสำคัญกับชาวบ้านในการร่วมกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกัน ครูนิวัฒน์เน้นช่วยเหลือเยาวชนให้เรียนรู้การอ่านและเขียน เพื่อเมื่อโตขึ้นจะสามารถอยู่ร่วมกับสังคมทั่วไปหรือมีความก้าวหน้าในการศึกษาที่สูงขึ้นได้ สำหรับการช่วยเหลือชุมชนได้ช่วยเหลือชาวบ้านในการเอาชนะปัญหาต่าง ๆ ทั้ง ไข้เลือดออก การเสพติดฝิ่น และการไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่ ครูนิวัฒน์ได้กลายเป็นแบบอย่างของคนขยันและทำงานหนักในชุมชน ผลงานเชิงประจักษ์ของการประสบความสำเร็จของครูนิวัฒน์ คือ การสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นปลูกกาแฟแทนฝิ่น หลังจากพยายามมากกว่า 20 ปี ปัจจุบันไม่มีการปลูกฝิ่นในพื้นที่เหล่านั้นแล้ว และด้วยเครือข่ายและความร่วมมือที่เข้มแข็งครูนิวัฒน์สามารถสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดตากได้มากกว่า 10 แห่ง สำหรับการจัดการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” แบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูมีประเด็นสำคัญ 5 ประการ คือ 1) การศึกษาสภาพปัญหาของชุมชนเพื่อจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนมากที่สุด 2) การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อสามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง 3) การลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา 4) การติดตามประเมินผลว่ามีระดับความสำเร็จมากน้อยเพียงใด และ 5) การต่อยอดกิจกรรมผลงานที่ครูนิพนธ์ภาคภูมิใจมีหลายประการ อาทิ การจัดตั้งโรงเรียนในพื้นที่อำเภอลำทะเมนชัย ซึ่งไม่มีโรงเรียนโดยขออนุญาตจัดตั้งทั้งสิ้น 13 แห่ง การส่งเสริมการแปรรูปกาแฟ โครงการฉายหนังเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาไทย การทำถนนคอนกรีต 2 ช่อง เพื่อแก้ไขปัญหาการเดินทาง โดยเฉพาะสามารถสัญจรในฤดูฝนได้สะดวกยิ่งขึ้น การก่อสร้างฝายชะลอน้ำและบวชป่าเพื่อการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ การส่งเสริมการใช้พลังงานโซลาร์เซลล์ และการช่วยเหลือสังคม ซึ่งครูดำเนินการมาแล้วและประสบความสำเร็จ และจะดำเนินการต่อเพื่อมุ่งสร้างประโยชน์แก่สังคมเพื่อตอบแทนพระคุณแผ่นดินตามที่ตั้งใจไว้

เรื่องราวของครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหจักรี รุ่นที่ 5 ทั้ง 11 คนข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การเป็นครูที่ดีเป็น “ครูที่เปลี่ยนแปลงชีวิตศิษย์ให้ดีขึ้น” รวมทั้งเป็นผู้ศึกษาค้นคว้า คิดค้น และสร้างนวัตกรรมพัฒนางาน และก่อปรด้วยความเมตตา บรรณาให้ศิษย์มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต นับได้ว่าเป็นครูผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงของวิชาชีพครูอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง:

มูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหจักรี. (2566). *ครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหจักรี ประจำปี 2566*. pmca.or.th/thai/

บทความวิชาการ

ผู้บริหารการศึกษาอันชาญฉลาด: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

รศ.ดร.ศิโรจน์ ผลพันธิน *

รศ.ดร.สุชุม เฉลยทรัพย์ **

ผศ.ดร.สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์***

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการอธิบายผู้บริหารการศึกษาอันชาญฉลาด กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต การบริหารการศึกษาในความท้าทายความเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งนวัตกรรม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ผู้บริหารการศึกษาต้องมีความฉลาดในการเรียนรู้และบริหารองค์การให้มีประสิทธิภาพ ส่งมอบการศึกษาที่มีคุณภาพสูงสุดให้กับผู้เรียน ผู้บริหารต้องมีความฉลาดในการค้นหานวัตกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ตลอดเวลา และกระตุ้นให้บุคลากรแสวงหาวิธีการคิดและทำสิ่งใหม่ ๆ มหาวิทยาลัยสวนดุสิตเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่งเป็นที่ยอมรับเชื่อถือในคุณภาพการศึกษาโดยการนำและการบริหารการศึกษานานาชาติของอธิการบดี บทความนี้ใช้ทักษะของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพด้านการบูรณาการความคิด ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านเทคนิค เป็นแนวคิดในการวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำของอธิการบดีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต พร้อมก็นำเสนอการนำไปใช้เชิงประจักษ์ที่เป็นรูปธรรม และข้อค้นพบของการบริหารการศึกษาอันชาญฉลาดที่สำคัญว่า มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีวิธีคิดที่แตกต่างในการสร้างงานจากความเชี่ยวชาญและภูมิปัญญาของตนเอง พัฒนาเป็นนวัตกรรมนำไปสู่การเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ จากนั้นจึงเผยแพร่สู่ชุมชน

คำสำคัญ: ผู้บริหารการศึกษาอันชาญฉลาด มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

* อธิการบดี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

** ประธานที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

***อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Smart Educator: Suan Dusit University

Assoc. Prof. Dr.Sirote Pholpuntin *

Assoc. Prof. Dr.Sukhum Chaleysub, D.M. **

Asst. Prof. Dr.Supaporn Tungdamnarnsawad***

Abstract

This article describes the smart educator; a case study of Suan Dusit University. Educational administration in the face of global change challenges in innovation, technology, economy, and society. Educational administrators must be smart in learning and managing organizations effectively. Delivering the highest quality education to learners, educational administrators must be smart in finding innovations that come from constant learning, and encourage staff to seek new methods of thinking and doing. Suan Dusit University is one of the higher education institutions that is accepted and trusted in the quality of education through the smart leadership and administration of its president. This article uses the skills of an effective administrator; consisting of conceptual skills, human skills, and technical skills for concept to analyze, and synthesize documents related to educational administration and leadership of the President's Suan Dusit University, along with presenting concrete empirical applications and the important findings of smart educator; Suan Dusit University has a different method of thinking about creating work from its own expertise and wisdom develop into innovation, leading to teachings, researches, and academic services, and finally distributed to the community.

Keywords: Smart Educator, Suan Dusit University

* President of Suan Dusit University

** Chairman of the Advisory to President of Suan Dusit University

***Graduate School of Suan Dusit University

Received: 25 December 2023/ Revised: 30 December 2023/ Accepted: 30 December 2023/ Published online: 30 December 2023

บทนำ

การบริหารการศึกษายุคใหม่เป็นเรื่องของความเข้าใจโลกในมุมมองใหม่ มโนทัศน์ใหม่ การปรับความรู้ทักษะสมรรถนะให้เท่าทันความก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เปิดโอกาสให้ผู้คน สังคม เศรษฐกิจ ทุกกลุ่ม ได้สร้างกระแสความก้าวหน้าของนวัตกรรมและเทคโนโลยี ความเคลื่อนไหวของโลกวันนี้เป็นความเคลื่อนไหวที่ขับเคลื่อนไปโดยโลกฐานความรู้และเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ารวดเร็ว เปลี่ยนแปลงและขับเคลื่อนด้วยฐานข้อมูลที่มีผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต

การปรับตัวของการศึกษาขึ้นกับผู้บริหารการศึกษาเป็นสำคัญว่า มีความรู้ ความเข้าใจ มีวิสัยทัศน์กว้างไกลเพียงพอที่จะรับมือการปรับตัว ปรับสร้างความรู้ ปรับทักษะสมรรถนะ ในการสร้างคนซึ่งเป็นจุดหมายสำคัญของการศึกษา สถาบันการศึกษาต้องสร้างความรู้ ความเข้มแข็งด้านทักษะสมรรถนะที่ตอบโจทย์ความก้าวหน้าความเปลี่ยนแปลงจริง ป้อนบัณฑิตเข้าสู่ระบบการทำงานจริง มีรากฐานแข็งแกร่งในการต่อยอดสร้างความก้าวหน้าทั้งความคิดที่สร้างสรรค์และจิตใจที่ดี เรียนรู้ที่ไม่รู้จบเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีและมีศักยภาพสูงในการดำรงชีพ

มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ก้าวเข้าสู่ปีที่ 91 จากโรงเรียนการเรือนแห่งแรกของประเทศไทยสู่การเป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ มีชื่อเสียงทางด้านการศึกษาปฐมวัย ศึกษาศาสตร์ ธุรกิจบริการ ธุรกิจการโรงแรม ธุรกิจการบิน กฎหมายและการเมือง และสุขภาพ มหาวิทยาลัยสวนดุสิตเติบโตขึ้นมาพร้อมรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ เปลี่ยนพลังความสามารถของบุคลากรทุกคนให้เป็นพลังแห่งการคิดค้นสิ่งใหม่ที่เป็นนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริงบนรากฐานที่เข้มแข็ง สิ่งที่สำคัญบุคลากรทุกคนอยู่ คือ องค์กร ดังนั้น เป้าหมายหลักของการพัฒนาจึงต้องพัฒนาที่องค์กรเป็นสิ่งแรกที่สำคัญว่า จะต้องทำอะไรและทำอย่างไร เป็นการแข่งขันเพื่อความเจริญเติบโตขององค์กร การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาตนเองของบุคลากร และการพัฒนาจากสิ่งที่มหาวิทยาลัยมีความเข้มแข็งให้ดียิ่งขึ้น ในบทความนี้จะกล่าวถึงการนำประสบการณ์ มุมมอง การบริหารการศึกษานานาชาติในความเป็นผู้นำของ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริโรจน์ ผลพันธิน อธิการบดีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต มาเสริมสร้างแนวคิดและพลังการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริงให้กับคุณภาพทางวิชาการที่ทรูหราประณีตใส่ใจและนำไปสู่นโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนของผู้บริหารการศึกษานานาชาติ

บทความนี้ได้นำแนวคิดภาวะผู้นำที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวคิดที่คลาสสิกยอดเยี่ยม เรื่อง ทักษะของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ทักษะด้านการบูรณาการความคิด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิค ของ Robert Katz เผยแพร่ใน Harvard Business Review ในปี ค.ศ. 1955 มาเป็นแนวคิดพื้นฐานในการศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำของรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริโรจน์ ผลพันธิน อธิการบดีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่ได้เขียนหรือกล่าวไว้ในวาระต่าง ๆ พร้อมกับการนำเสนอการนำไปใช้เชิงประจักษ์ที่เป็นรูปธรรม ไปสู่การเป็นผู้บริหารการศึกษานานาชาติ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

แนวคิดและหลักการบริหารอันชาญฉลาด

แนวคิดและหลักการบริหารอันชาญฉลาด ที่ใช้ในการอธิบายบทความมีดังนี้

1. แนวความคิดของคำ “ฉลาด” “ผู้บริหารการศึกษา” และ “ภาวะผู้นำ”

คำว่า "ฉลาด (Smart)" ถูกกำหนดว่าเป็นบุคคลที่ฉลาด มีพรสวรรค์ และประสบความสำเร็จสูง (Neuber & Amanda, 2019, ออนไลน์) ซึ่งคำว่า Smart ภาษาอังกฤษเป็นคำคุณศัพท์ มีความหมายว่า ฉลาดปราดเปรื่อง เก่ง สำหรับนักจิตวิทยาถือว่า ผู้เรียนที่ฉลาด (Smart Student) คือ ผู้ที่มีสมมติ ปัญญาดี และหลักแหลม ผู้เรียนที่ฉลาดรู้ถึงศักยภาพของตนเองและก้าวไปข้างหน้าอย่างผู้ฉลาด (John, 2018, ออนไลน์) สำหรับครูที่ฉลาด (Smart Teacher) คือ ผู้ที่เป็นเพื่อนสนิทของผู้เรียน ผู้รู้จุดแข็งและจุดอ่อนของผู้เรียน ครูรู้ว่าเป้าหมายใดที่เหมาะสมกับการพัฒนาของผู้เรียน และช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (Gamaethige, 2020, ออนไลน์)

คำว่า “ผู้ให้การศึกษา (Educator)” ถูกกำหนดว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถ ความรู้ ทักษะ มีประสบการณ์ที่กว้างขวาง และเฉพาเจาะจงในด้านการศึกษ เป็นผู้ที่ให้แนวทางหลักการและพัฒนาความสามารถพื้นฐานของหลักการ (UK.indeed, 2023, ออนไลน์)

ดังนั้น Smart Educator จึงมีความหมายว่า ผู้บริหารการศึกษาที่ฉลาดปราดเปรื่องในการเรียนรู้ การสอน และการจัดการชั้นนำ ของการส่งมอบการศึกษาที่มีคุณภาพสูงสุดให้กับผู้เรียนและองค์กรการศึกษา (Smart Educator, 2023, ออนไลน์)

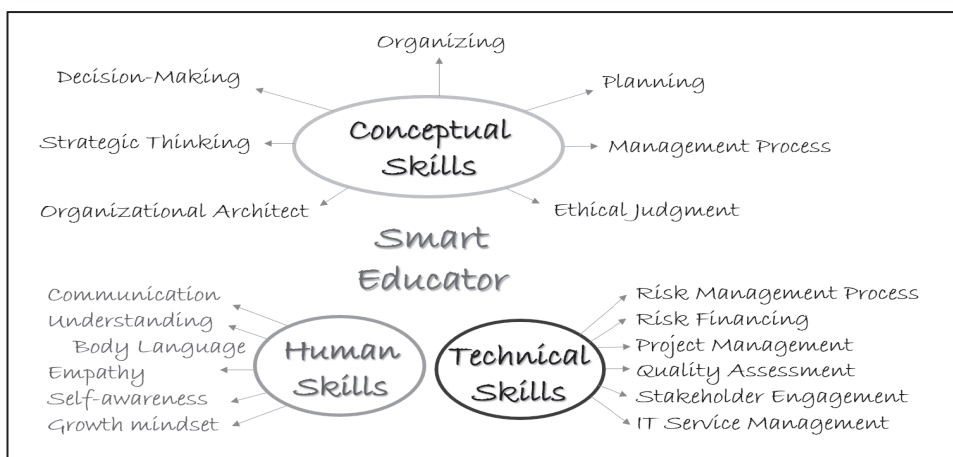
สำหรับคำว่า ผู้บริหาร (Executive) มีความหมายว่า ผู้ที่เป็นผู้นำ มีอำนาจในการสั่งงานเพื่อให้งาน รุดหน้าไป โดยคุณลักษณะหนึ่งในของการเป็นผู้บริหารที่ฉลาดและบริหารองค์กรให้มีประสิทธิภาพ คือ ความสามารถในการนำ (Leadership) (Vistage, 2023, ออนไลน์)

ผู้นำที่ดีต้องมีคนอยากเดินตาม (สุรินทร์ คำฝอย, 2566, น. 1) คำว่า Leadership เมื่อวิเคราะห์คำ จะได้คำว่า Leader & Ship โดย Ship ภาษาอังกฤษเป็นคำนาม มีความหมายว่า เรือ แต่ถ้าหากเป็นคำภาษาไทย “ฉิบ” (หาย) เป็นคำกริยาที่มีความหมายว่า สูญหมด เสียหมด หหมดเร็ว ป่นปี้ โดยปริยายใช้เป็นคำด่า คำแข่ง ถ้าเป็นคำวิเศษณ์มีความหมายว่ามาก เช่น เก่งฉิบหาย (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) การเรียนรู้ ความหมายของ Leadership ผ่านภาพยนตร์ เรื่อง Master and Commander: The Far Side of The World เป็นวิธีการบริหารคนบนเรือ การบริหารในสถานการณ์ที่เผชิญภาวะวิกฤต แก่นสาระของวัตถุประสงค์หลัก คือ การป้องกันน้ำขึ้น น้ำลง แก่นสาระวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การค้นหานวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้ตลอดเวลา ซึ่งในอดีตการจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เกิดจากการเดินทางทางเรือ ในการเดินเรือมีการเลือก ผู้ที่ขึ้นนำว่าเรือควรไปในทิศทางใด คือ ตันหน หรือเนวิเกเตอร์ (Navigator) หรือผู้บอกทาง ซึ่งต้อง Make a Decision ตัดสินใจได้ นั่นคือ Leader ภาษาอังกฤษเป็นคำนาม มีความหมายว่า ผู้นำ หัวหน้า หรือผู้บัญชา ดังนั้น Leadership ภาษาอังกฤษเป็นคำนาม มีความหมายว่า ความสามารถในการนำ ตรงกับศัพท์บัญญัติ ราชบัณฑิตยสถานว่า ภาวะผู้นำ โดยความสามารถในการนำนั้น The Oxford Dictionary (Nikhil, 2022) ได้นิยามว่า การกล้าเสี่ยงและท้าทายสภาพที่เป็นและเผชิญอยู่ ผู้นำกระตุ้นให้ผู้ตามแสวงหาวิธีการ ที่บรรลุสิ่งใหม่และดีกว่า ผู้นำค้นหานวัตกรรม ไม่ใช่เป็นกฎระเบียบข้อบังคับ ผู้นำแสวงหาความสำเร็จและการเรียนรู้ของทีมอย่างต่อเนื่อง

2. แนวคิดผู้บริหารการศึกษาอันชาญฉลาด

ในปี ค.ศ. 1955 Robert Katz นักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ (Leadership) ได้นำเสนอทักษะของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ "Skills of an Effective Administrator" เผยแพร่ใน Harvard Business Review (Katz, 1955, น. 33-42) ดังนี้ ทักษะของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) ทักษะด้านการบูรณาการความคิด (Conceptual Skills) เป็นความสามารถในการมองภาพรวมเพื่อที่จะได้ทราบถึงองค์ประกอบของสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น และนำมาใช้ประโยชน์การบริหารองค์การได้ มองเห็นและเข้าใจในความซับซ้อนภายในองค์กร เชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ขององค์กรให้เข้ามาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มองเห็นจุดเด่นหรือจุดที่เป็นอุปสรรคขององค์กรที่จะมีผลกระทบต่อส่วนอื่นภายในองค์กร และมองเห็นภาพการสร้างความสัมพันธ์ต่อองค์กรภายนอกและการพัฒนาของประเทศ 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skills) เป็นทักษะที่ผู้บริหารต้องเกี่ยวข้องกับคน เป็นทักษะที่ผู้บริหารสามารถทำงานกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำมีความสามารถสร้างแรงจูงใจ การสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน รู้วิธีสร้างทีมงาน เพื่อให้การบริหารสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นทักษะที่ทำให้ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเอง รู้จักตนเอง มีความมั่นใจ มั่นคงในอารมณ์ รู้จักและเข้าใจคนอื่น รู้จักใช้คนให้เหมาะสมกับงาน และตรงกับความรู้ความสามารถและทักษะที่เชี่ยวชาญ และ 3) ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills) ความรู้ความสามารถในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการ กระบวนการ และวิธีการปฏิบัติงาน เป็นทักษะเทคนิคที่เกิดจากการฝึกอบรม การศึกษาสะสมความรู้จากประสบการณ์ที่ได้ลงมือทำจริง จนทำให้ผู้บริหารเกิดความชำนาญในการบริหารงาน

ในบทความนี้จึงใช้แนวคิด "Skills of an Effective Administrator" ของ Robert Katz เป็นแนวคิดเบื้องต้น จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำของ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริโรจน์ ผลพันธิน อธิการบดีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต (อธิการฯ ศิริโรจน์) ที่ได้เขียนหรือกล่าวไว้ในวาระต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้เป็นแนวคิด “ผู้บริหารการศึกษาอันชาญฉลาด: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต” ตามภาพ 1

ภาพ 1 แนวคิด “ผู้บริหารการศึกษาอันชาญฉลาด: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต”

ที่มา: ศิริโรจน์ ผลพันธิน (2566ก). แนวคิดผู้บริหารการศึกษาอันชาญฉลาด กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

แผนภาพแนวคิด “ผู้บริหารการศึกษาอันชาญฉลาด: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต” มีรายละเอียดของการบริหารการศึกษาอันชาญฉลาดของ อธิการฯ ศิโรจน์ ที่ทำให้มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ทักษะด้านการบูรณาการความคิด (Conceptual Skills)

การบริหารมหาวิทยาลัยสวนดุสิตของ อธิการฯ ศิโรจน์ ด้านการบูรณาการความคิด ประกอบด้วย

- 1) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดระบบของงานและระบบของคนเพื่อใช้ทรัพยากรการบริหารในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ
- 2) การออกแบบโครงสร้างองค์การที่เอื้อต่อการทำงาน (Organizational Architect) การแบ่งองค์การเป็นฝ่ายตามหน้าที่งาน การเชื่อมแต่ละฝ่ายให้ทำงานด้วยกัน การทำให้ทุกฝ่ายมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกันผ่านการสื่อสารกลยุทธ์องค์กร สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 3) กระบวนการคิดพร้อมกับการลงมือทำ (Planning) เพื่อกำหนดแผนงานพร้อมทำทันทีเพื่อผลสำเร็จที่ตรงตามเป้าหมาย 4) กระบวนการจัดการ (Management Process) กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ มอบหมายความรับผิดชอบเจาะจงงบประมาณ การดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูล และนำไปสู่กระบวนการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 5) ความสามารถในการหาวิธีการหรือทางเลือกที่ดีที่สุด (Strategic Thinking) ภายใต้สภาวะต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ 6) การตัดสินใจ (Decision-Making) กระบวนการทางความคิดในการคาดเดา การใช้เหตุผลและข้อมูลสำหรับการตัดสินใจเพื่อทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ และ 7) การพิจารณาเชิงจริยธรรม (Ethical Judgment) ความสามารถในการวิเคราะห์และให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจอย่างมีจริยธรรมในสถานการณ์ที่เผชิญอยู่

2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skills)

การบริหารมหาวิทยาลัยสวนดุสิตของ อธิการฯ ศิโรจน์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ประกอบด้วย

- 1) การถ่ายทอดสารจากผู้ส่งสารผ่านสื่อต่าง ๆ ไปยังผู้รับข่าวสาร (Communication) 2) ความสามารถในการใช้ภาษากาย (Understanding Body Language) 3) ความสามารถในการเข้าใจคนอื่นถึงความคิด อารมณ์ หรือความรู้สึก (Empathy) 4) ความสามารถในการมองเห็นตัวเองและตระหนักถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเองได้อย่างชัดเจน ผ่านการรับรู้และเข้าใจสภาวะต่าง ๆ มีความสุข และมีการพัฒนาตัวเอง ทั้งในเรื่องชีวิตส่วนตัวและการทำงานได้ (Self-Awareness) และ 5) ความคิดแบบพัฒนา ทักษะและความรู้ความสามารถพัฒนาได้ผ่านการเรียนรู้และการพยายามฝึกฝน (Growth Mindset)

3. ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills)

การบริหารมหาวิทยาลัยสวนดุสิตของ อธิการฯ ศิโรจน์ ด้านเทคนิค ประกอบด้วย 1) กระบวนการดำเนินงานขององค์การที่เป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้องค์กรลดต้นเหตุของแต่ละโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย ให้ระดับของความเสียหายและขนาดของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมีน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายขององค์การเป็นสำคัญ (Risk Management Process) 2) ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ความสามารถในการหารายได้เพื่อความอยู่รอดและเหนือความอยู่รอดขององค์การ (Risk Financing) 3) การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสมและสมบูรณ์ที่สุด เพื่อให้การดำเนินโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

(Project Management) 4) การประเมินผล การติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นการประกันคุณภาพให้เกิดความเชื่อถือและยอมรับ (Quality Assurance) 5) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Engagement) และ 6) IT Service Management นโยบาย การจัดการ การสนับสนุนบริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลที่สนับสนุนความต้องการและความพึงพอใจของผู้ใช้งานและเป้าหมายขององค์กร

การนำไปใช้เชิงประจักษ์

แนวคิด “ผู้บริหารการศึกษาอันชาญฉลาด: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต” ของการบริหารการศึกษาอันชาญฉลาดของอธิการฯ ศิโรจน์ มีตัวอย่างการนำไปใช้เชิงประจักษ์ที่ทำให้มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีประสิทธิภาพดังนี้

1. ทักษะด้านการบูรณาการความคิด

อธิการฯ ศิโรจน์ กล่าวว่า ถ้าไม่มีองค์กรแล้ว เราจะอยู่ได้อย่างไร ดังนั้น เป้าหมายหลักของการพัฒนาจึงต้องพัฒนาที่องค์กรเป็นสิ่งแรกที่สำคัญ ว่าจะต้องทำอะไรและทำอย่างไร เพื่อให้ทุกคนได้รับรู้ว่า “สิ่งที่คำจุนพวกเรทุกคนอยู่คือองค์กร” สิ่งที่คำจุนเรานั้นไม่ใช่ตัวเราเองหรือฝีมือของเราเอง ซึ่งฝีมือของเราเองนั้นมีไม่เท่าไร เมื่อต้องแข่งขันกับบุคคลอื่น เราไม่ได้เหนือกว่าคนอื่นเลย การแข่งขันเพื่อความเจริญเติบโตเป็นการแข่งขันที่เป็นความเจริญเติบโตขององค์กร ไม่ใช่เป็นความเจริญเติบโตของตัวเราเอง เราแข่งกับตัวเองเพื่อที่จะพัฒนาตนเอง แต่สิ่งที่พัฒนาตนเองคือความคิดที่จะพัฒนาองค์กรให้เติบโตขึ้นไปตามเงื่อนไขโดยที่ร่วมมือกันทำ

“สวนดุสิตมีวิธีคิดที่แตกต่างในการสร้างงานจากความเชี่ยวชาญและภูมิปัญญาของตนเอง พัฒนาเป็นนวัตกรรม นำไปสู่การเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ จากนั้นจึงเผยแพร่สู่ชุมชน”

การเตรียมความพร้อมของการกำหนดอนาคต อธิการฯ ศิโรจน์ ได้ดำเนินการดังนี้ 1) การเรียนรู้ทักษะ และประสบการณ์ 2) การกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ในการพัฒนาองค์กร และ 3) กระบวนการคิดและวิธีการคิด ที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ อธิการฯ ศิโรจน์ กล่าวว่า ผู้นำต้องมีวิธีการคิดและวิธีการทำงานอันชาญฉลาดที่เรียกว่า “Cunning” ถึงแม้ว่าในภาษาไทยคำนี้มีหมายความว่า “เจ้าเล่ห์” แต่ Cunning สำหรับผู้นำแล้วคือ ผู้มีกลอุบายพลิกแพลง เปลี่ยนแปลงให้ผิดไปจากแบบปรกติธรรมดา รวมถึงความสามารถในการได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการโดยใช้พลัง นอกจากนี้ผู้นำยังต้องมี “Astute” คือ ความฉลาดหลักแหลม ความรู้ที่ปราดเปรื่องและความรวดเร็วในสิ่งที่ต้องทำในสถานการณ์หนึ่ง ๆ การทำงานอันชาญฉลาดยังรวมถึง “Tactics” คือ กลยุทธ์ที่มีรายละเอียดในการดำเนินงาน สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ และเป็นกลยุทธ์เชิงรุกในการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ไม่ใช่การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับกระบวนการพัฒนามหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่ส่งผลต่อการอยู่รอดอย่างมั่นคง และนำไปสู่คำว่า “Beyond Survival” เน้นความอยู่รอด (ศิโรจน์ ผลพันธิน, 2559ง)

คำว่า “เอาตัวให้รอด” “Survival (n.)” เป็นปรัชญาของสวนดุสิต Survival (n.) ภาษาอังกฤษเป็นคำนาม (noun, n.) มีความหมายว่า การอยู่รอด โดยอาศัยทฤษฎีของ Charles Darwin กล่าวคือ ผู้ที่แข็งแรงที่สุดจึงจะอยู่รอดได้ (Colby, 1996) ทั้งนี้ อธิการฯ ศิโรจน์ไม่ได้ใช้คำว่า “Survive (v.)” ภาษาอังกฤษเป็นคำกริยา (verb, v.) ที่มีความหมายว่า อยู่รอด ดำรงอยู่ ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่ธรรมดา

เมื่อพิจารณาคำว่า “Beyond Survival” เหนือความอยู่รอด แสดงว่าต้องมีอะไรที่เหนือความอยู่รอด ในการนี้ อธิการฯ ศิริโรจน์ จึงได้เขียน SDU Directions: SMALL but SMART Revised Version 2023-2024 การขับเคลื่อนทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต: จีว แต่ แจ่ว เป็นกรอบในการดำเนินงานมหาวิทยาลัย เพื่อผลักดันนโยบายร่วมกันให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่มุ่งหวัง SDU Directions เขียนไว้เพื่อที่จะบอกว่า ไปทางนี้ มิฉะนั้นทุกคนจะไปสะเปะสะปะ (ไม่ตรงเป้าหมาย) เช่นเดียวกับการเขียน วิสัยทัศน์ (Vision) อธิการฯ ศิริโรจน์ เขียนวิสัยทัศน์มหาวิทยาลัยสวนดุสิตโดยใช้คำว่า Scenario (ภาพที่คาดว่าจะเกิดขึ้น) เพื่อให้ทุกคนมองเห็นภาพรวมอนาคตกว้าง ๆ ขององค์กรจะไปทางไหน บุคลากรทุกคนก็ควรที่จะพัฒนาตามแนวทางนั้น Scenario ทำให้ทุกคนเกิดการเรียนรู้ในกระบวนการความคิดใหม่ ๆ อธิการฯ ศิริโรจน์ กล่าวว่า “เราไม่รู้ว่อนาคตจะเปลี่ยนไปอย่างไร ดังนั้น จิกซอร์ของสวนดุสิต จะเป็นลักษณะที่เปิดกว้าง ไม่มีการกำหนดเอาไว้ก่อน จิกซอร์ตัวสุดท้าย ไม่ได้หมายความว่า เสียบแล้วจะเห็นเลยแต่จะมองเห็นเพียงว่าเป็นความพร้อมที่จะมุ่งสู่นาคตข้างหน้า การจะต่อไม่ไปข้างหน้าขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของเราเองว่าจะไปต่ออย่างไร...” (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566) โดยมีทิศทางการขับเคลื่อน SDU Directions ประกอบด้วย จุดเน้นอัตลักษณ์ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษาปฐมนิเทศแบบพหุวิทยาการ ด้านอาหารบนรากฐานแห่งความเชี่ยวชาญ ด้วยการปฏิบัติอย่างประณีต ด้านการพยาบาลและสุขภาพสำหรับเด็กและผู้สูงอายุ และด้านอุตสาหกรรมบริการด้วยมาตรฐานระดับสากล ภาพ 2 ทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต: จีว แต่ แจ่ว (2566-2567)

ภาพ 2 ทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต: จีว แต่ แจ่ว (2566-2567)

ที่มา: <https://www.dusit.ac.th/home/wp-content/uploads/2023/06/ทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต-จีว-แต่-แจ่ว-ฉบับบททวน-.pdf>

นอกจากนี้ SDU Directions อธิการฯ ศิโรจน์ ยังได้เขียนว่า ความเป็นเลิศเฉพาะใช้คำว่า Eminence แทนคำว่า Excellence สำหรับในส่วนของความเป็นเลิศทางวิชาการ ใช้คำว่า Academic Excellence โดยเน้นในเรื่องของอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย แต่ในขณะเดียวกัน คุณภาพทางวิชาการ ใช้คำว่า Academic Luxury โดยคำว่า Luxury หรือหรูหรา ซึ่งคนโดยทั่วไปมักจะกล่าวว่า Luxury เป็นการฟุ้งเฟ้อ (ใช้จ่ายเกินควร เกินฐานะ) แต่สำหรับมหาวิทยาลัยสวนดุสิตแล้ว คำว่า Luxury หรือหรูหรา มีความหมายว่า ความประณีตในสิ่งที่ทำ (ทำงานทุกอย่างด้วยความตั้งใจจริง) เกิดการคิดสร้างสรรค์พัฒนางานขึ้น จากผลการประเมินคุณภาพ การศึกษาภายใน ระดับมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ปีการศึกษา 2564 ประธานกรรมการ ตรวจสอบประเมิน ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมขององค์กรของสวนดุสิตว่า “เอกลักษณ์ที่สัมผัสได้” สะท้อนถึงการบริหาร การศึกษาอันชาญฉลาดของ อธิการฯ ศิโรจน์ และ SDU Directions: SMALL but SMART ที่เป็นรูปธรรม (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566)

เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารการศึกษายุคใหม่ความเข้าใจโลกในมุมมองใหม่สถาบันการศึกษา จำเป็นต้องกำหนดปรัชญาการศึกษา ความเชื่อทางการศึกษาและค่านิยมหลักของบุคคลและองค์กร โดยมุ่งเน้น ที่วัตถุประสงค์ของแผนการศึกษา หลักสูตร และกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับ การสอน การเรียนรู้ และการสร้าง แรงบันดาลใจให้ผู้เรียน โดยคำนึงถึงว่าเมื่อองค์กรพัฒนาปรัชญาการศึกษาของตน องค์กรต้องพิจารณา วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการศึกษา ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างไร รวมถึงบทบาทอาจารย์ในฐานะผู้สอนและ ผู้ดูแลเอาใจใส่ผู้เรียน (Twinkl, 2023, ออนไลน์) มหาวิทยาลัยสวนดุสิตจึงได้กำหนดปรัชญาการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต คือ มุ่งสร้างบัณฑิตให้มีบุคลิกสวนดุสิตที่สอดคล้องกับศาสตร์สาขาที่ศึกษา มีความรู้ มีจริยธรรมที่เหมาะสม มีทักษะทางด้านวิชาชีพที่ผ่านการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงทั้งในและนอก มหาวิทยาลัย ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริงเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกำลังคนแต่ละช่วงวัย ให้มีสมรรถนะการปรับตัวให้อยู่รอดในสังคม และฉลาดเท่าทันเทคโนโลยี และได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของบัณฑิต ประกอบด้วย มีบุคลิกภาพสวนดุสิต เรียนรู้และพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีวินัยและรับฟัง ความคิดเห็นผู้อื่น มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ มีระเบียบและประณีตในงานที่ทำ และรู้จักในสิ่งที่ทำ

2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skills)

อธิการฯ ศิโรจน์ ได้เขียนไว้ว่า การเป็นผู้บริหารสำคัญอยู่ที่ “ใจ (Mind)” ใจที่รู้จักให้ ความกล้า ในการตัดสินใจ ความหนักแน่นของใจ การเอาใจใส่ในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบที่อาจประสบความสำเร็จหรือ ความล้มเหลวก็ได้ อย่าคิดว่าผู้อื่นจะมีใจเหมือนเรา บนความไม่แน่นอนก็ให้ทำใจ ทำหน้าที่ให้ดีที่สุด ทุกสิ่งอยู่ที่ใจ ผู้บริหาร ใจที่จะยอมรับในหน้าที่ความรับผิดชอบ ใจที่ทำให้คิดถึงผู้อื่นก่อนเสมอก่อนที่จะคิดถึงตนเอง ถ้าทำได้ ตามที่กล่าวมา การพัฒนาองค์กรก็จะทำให้สวนดุสิตมีลมหายใจต่อไปได้

สำหรับนักศึกษาที่พวกเราบุคลากรทุกคนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตต้องดูแลเพื่อเห็นความเจริญ เติบโตความก้าวหน้าในการพัฒนา อธิการฯ ศิโรจน์ กล่าวเสมอว่า พวกเราได้เอื้อมมือไปสัมผัสนักศึกษา หรือไม่ พวกเราได้ห่มเทให้นักศึกษาหรือไม่ ความห่มเทนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นทรัพย์สินเงินทอง แต่หากเป็น ความรู้สึกที่ใส่ใจต่อกันนักศึกษา (Empathy) นอกจากนี้ในวาระต่าง ๆ ที่มีผู้บริจาคเงินทุนการศึกษาเพื่อสนับสนุน

การเข้าถึงการศึกษาของทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นกำลังสำคัญของประเทศ อธิการฯ ศิโรจน์ นำเงินทุนการศึกษาทั้งหมดกลับไปสู่การศึกษาทุกคน เงินบริจาคเหล่านี้ใช้สำหรับอุปกรณ์การเรียนและอื่น ๆ เช่น พื้นที่เพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เป็นการลงทุนในอนาคตสำหรับนักศึกษาทุกคน ส่งเสริมการทำภารกิจการเรียนรู้ให้ดีขึ้นเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมการเติบโตและพัฒนาการส่วนบุคคล ช่วยให้นักศึกษามีความรู้ มั่นใจ และมีความสามารถเพื่อประกอบอาชีพอยู่รอดเจริญเติบโตและรุ่งโรจน์ภาพ 3 และ 4 ความรู้สึกที่ใส่ใจต่อนักศึกษา (Empathy)

“ใจ” ของการเป็นผู้บริหาร ไม่ใช่ใจของผู้ปฏิบัติ ไม่ใช่ใจของนักวิชาการ ใจของผู้บริหารต้องเป็นใจที่ยุติธรรม มีความลำเอียงบนความยุติธรรมได้ ซึ่งในการทำงานจริงมีความลำเอียงบนความยุติธรรมจำเป็นต้องมีมิเช่นนั้นจะไม่สามารถให้คนทำงานบางอย่างได้ แต่ความยุติธรรมก็ต้องเป็นแกนหลัก “ใจ” ทำอะไรก็ได้ ความเข้าใจในคนเป็นสิ่งสำคัญ ความเข้าใจในคนไม่ใช่เอาความรู้สึกของเราไปเข้าใจเขา แต่เข้าใจเขาในความรู้สึกเขา ว่าเขาอยู่ในสถานการณ์ใดมีความรู้สึกอะไร แล้วทำไมเขาถึงทำอะไรและทำอะไรอย่างนั้น

หลวงปู่มั่น ฐริทัตโต กล่าวว่า “ใจนั้นฝึกได้ ไม่ใช่ฝึกไม่ได้ ฝึกอย่างไร ก็จะเป็นอย่างนั้น ฝึกให้ดีก็จะดี ฝึกให้ร้ายก็จะร้าย” ดังนั้นสิ่งที่ อธิการฯ ศิโรจน์ ฝึกใจ ก็คือ การทำใจให้ได้ที่จะต้องเข้าใจเขา ถ้าเข้าใจเขาแล้วเมื่อเวลามีคนมาพูดกับ อธิการฯ ศิโรจน์ ก็จะตั้งใจฟัง แต่ถ้าถามว่าตั้งใจฟังแล้วฟังอย่างเอาความหรือไม่ คำตอบคือ ฟังอย่างจับใจความ แล้วถ้าถามว่าเสียประโยชน์หรือไม่ คำตอบ คือ เสียเวลาที่เสียไป เพราะฉะนั้น สิ่งที่ อธิการฯ ศิโรจน์ ฝึกใจในขณะนั้นคือ ทำอย่างไรที่จะแยกความคิดออกจากกันให้ได้ ความคิดอันหนึ่งรับฟังความคิดอีกอันหนึ่งคิดอย่างอื่น ทำคู่ขนานกันไป ตามที่หลวงปู่มั่นกล่าวไว้ ใจนั้นฝึก ฝึกอย่างไร ก็จะเป็นอย่างนั้น (ศิโรจน์ ผลพันธิน, 2566)

อธิการฯ ศิโรจน์ กล่าวว่า การเป็นผู้บริหารมี “อำนาจ” อยู่ในตัว อำนาจ คือ ความสามารถหรือสิ่งที่สามารถทำหรือบันดาลให้เกิดขึ้น อำนาจมี 3 อย่าง ได้แก่ 1) อำนาจตามจารีตประเพณี เป็นอำนาจที่อยู่บนพื้นฐานความเชื่อถือที่ยึดถือสืบต่อ ๆ กล่าวคือกันมาเคยทำมาอย่างไร ก็ทำต่อไปอย่างนั้น 2) อำนาจตามกฎหมาย อำนาจที่มาพร้อมระบบกฎหมาย 3) อำนาจเชิงบารมี เป็นอำนาจที่เกิดขึ้นมาจากการมีบารมี บารมี คือ คุณความดีที่กระทำมา บารมีสำหรับผู้บริหาร อธิการฯ ศิโรจน์ เรียกว่า “ทศบารมี” ได้แก่ ทาน = การให้ ศีล = การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย เนกขัมมะ = การออกจากกาม การออกจากความใคร่ ปัญญา = ความรอบรู้ ความฉลาดเกิดแต่เรียนและคิด วิริยะ = ความเพียร ขันติ = ความอดกลั้นต่อสิ่งที่ไม่พอใจ ความอดทน สัจจะ = ความจริง ความจริงใจ อธิฐาน = ตั้งใจมุ่งผลอย่างใดอย่างหนึ่ง เมตตา = ความปรารถนาจะให้อื่นมีความสุข และอุเบกขา = ความเที่ยงธรรม ความวางตัวเป็นกลาง โดยอำนาจที่อยู่ยั่งยืนงที่สุดก็คือ อำนาจเชิงบารมี แต่อำนาจที่ควรระวังอย่างมากที่สุด อธิการฯ ศิโรจน์ เรียกว่า อำนาจที่ถูกครอบงำทั้งความคิดและการกระทำ โดยทั่วไปเรียกว่า “อิทธิพล” อิทธิพล คือ อำนาจที่สามารถบันดาลให้อื่นต้องคล้อยตามหรือทำตาม

อธิการฯ ศิโรจน์ รู้จักคนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเกือบทั้งหมด ไม่เพียงแค่ว่ารู้จักชื่อนามสกุลเพียงเท่านั้น แต่ทว่ารู้ถึงประวัติส่วนตัว การศึกษา สถานศึกษา และข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นและควรรู้ อธิการฯ ศิโรจน์ มีความประณีตในบุคลิกภาพของตนเอง ซึ่งบุคลิกภาพเป็นส่วนที่ทำให้ใจนั้นมีความเข้มแข็งอยู่ได้ด้วยตัวของตัวเอง เมื่อจัดการกับตัวเองได้ ความอดทน ความมีสติ ทำให้เกิดสมาธิความตั้งใจมั่นจิตใจที่สงบ ทำให้เกิดปัญญาความคิดในการสร้างงาน และพัฒนางานมากยิ่งขึ้น

ภาพ 3 และภาพ 4 ความรู้สึกที่ใส่ใจต่อกัน (Empathy)

ที่มา: <https://www.dusit.ac.th/home/2023/1150139.html>

3. ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills)

อธิการฯ ศิโรจน์ กล่าวไว้ว่า “การเป็นผู้หน้าที่อยู่อย่างมีคุณค่า สะท้อนถึงความก้าวหน้าของเรา อยู่ที่ตัวเราเอง เราต้องลงมือทำ ทำด้วยความมั่นใจ ทำในสิ่งที่เป็ประโยชน์สำหรับองค์กรและเป็นประโยชน์สำหรับบุคคลและสังคมของประเทศด้วย”

ผู้บริหารต้องมีทักษะ ต้องมีความรอบรู้หลาย ๆ อย่าง ผู้บริหารอย่ามีความรู้เพียงอย่างเดียว ต้องมีความรอบรู้ให้ได้มากที่สุด ต้องรู้จักวิเคราะห์ (Analyze) สังเคราะห์ (Synthesize) และบูรณาการเชื่อมโยงได้ (Integrate) กับความคิด เมื่อคิดได้ ทำได้ ในทักษะเหล่านี้จะสร้างปัญญา คือ ความรอบรู้ให้เกิดกับคน ต้องไม่หยุดคิด ไม่หยุดใช้ทักษะ เพราะถ้าหยุดเมื่อใด ปัญญาก็จะถดถอยลงไปเรื่อย ๆ จึงต้องมีปัญญา โดยเฉพาะปัญญาเชิงปฏิบัติ (Practical Wisdom)

อธิการฯ ศิโรจน์ กล่าวว่า ปัญญาเชิงปฏิบัติมาจากปรัชญาของ Aristotle เป็นมากกว่าความรู้ทางทฤษฎี หลักการ หรือความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หากรวมถึงความสามารถของแต่ละบุคคลในการนำทางประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมที่ซับซ้อนสร้างสมดุลระหว่างผลประโยชน์ที่แข่งขันกัน และค้นหาแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมที่สุดในบริบทที่ต้องตัดสินใจ สอดคล้องกับ พิชาย รัตนดิกล ญ เก็ด (2566, ออนไลน์) ที่กล่าวว่า ปัญญาเชิงปฏิบัติคือ การใช้ความรู้และคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลยพินิจและการตัดสินใจที่ดีในเรื่องที่เป็นประโยชน์ครอบคลุมความสามารถในการแยกแยะว่า อะไรคือสิ่งที่ถูกต้องทางศีลธรรมและสิ่งที่ดีหรือสถานการณ์เฉพาะหรือความสามารถในการใช้ความเข้าใจในกฎเกณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพกับสถานการณ์ในชีวิตจริง

อธิการฯ ศิโรจน์ ใช้ความได้เปรียบในการแข่งขันของความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานงบประมาณ การทำงบประมาณโดยใช้งบประมาณฐานศูนย์ เป็นการจัดทำงบประมาณโดยคำนึงถึงความจำเป็น และความเหมาะสมของสถานการณ์ในช่วงเวลานั้น โดยไม่คำนึงถึงงบประมาณที่เคยได้จากปีก่อน อธิการฯ ศิโรจน์ กล่าวว่า ตลอดระยะเวลา 29 ปี คุณหญิงกระจ่างศรี รักตะกนิษฐ กับการบริหารมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ท่านไม่เคยกังวลเกี่ยวกับการจัดหาเงินงบประมาณ ท่านคิดในเรื่องของการหาเงินรายได้มาสมทบ โดยท่านนำสิ่งที่มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีความเก่ง คือ วิชาการไปขาย (ศิโรจน์ ผลพันธิน, 2566ข)

สำนักกิจการพิเศษ (Business Affairs) มหาวิทยาลัยสวนดุสิต สร้างขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับธุรกิจในการที่จะขายองค์ความรู้ที่มหาวิทยาลัยสวนดุสิตสร้างขึ้นมา จึงมีการให้คำจำกัดความ คำว่า “ธุรกิจวิชาการ” หมายถึง การสร้างองค์ความรู้ใหม่จากฐานวิชาการที่มหาวิทยาลัยมีความเชี่ยวชาญและนำนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน การอบรม การวิจัย การบริการชุมชน และการดำเนินการทางธุรกิจอย่างต่อเนื่อง

นอกจากมหาวิทยาลัยสวนดุสิตจะนำองค์ความรู้ทางวิชาการมาดำเนินการทางธุรกิจในรูปแบบการประชุมวิชาการ การสัมมนา การฝึกอบรม การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และนำผลมาพัฒนางานทางวิชาการให้สมบูรณ์มากขึ้นแล้ว ธุรกิจวิชาการยังก่อให้เกิดรายได้และผลตอบแทนที่จะนำมาสนับสนุนการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยด้วย เหนือสิ่งอื่นใดธุรกิจวิชาการเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยให้นักศึกษาได้ฝึกงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจและหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

เช่นเดียวกับในส่วนหนึ่งของการทำงาน อธิการฯ ศิโรจน์ ไม่ได้กังวลในเรื่องของจำนวนนักศึกษา แต่กลับคำนึงถึงคุณภาพของการจัดการศึกษามากกว่า ตัวอย่าง คุณภาพของการจัดการศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เคยมีผู้เรียนจำนวนแค่เพียง 5 คนมาแล้ว มหาวิทยาลัยสวนดุสิตสามารถทำให้ผู้เรียนทั้ง 5 คนนั้น มีคุณภาพสมรรถนะสูงเป็นที่ต้องการของภาคแรงงานได้ (ศิโรจน์ ผลพันธิน, 2566ง)

อธิการฯ ศิโรจน์ ได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลมหาวิทยาลัยที่จัดอยู่ในกลุ่มไอวีลีก (Ivy League) คือกลุ่มมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 8 แห่ง ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ เพราะมีประวัติพื้นฐานมายาวนาน มีชื่อเสียงอย่างมากในด้านคุณภาพการศึกษาที่ดีเยี่ยม มีมาตรฐานการเรียนการสอนในระดับสูงมาก และค่าเล่าเรียนก็สูงมากด้วย มีการแข่งขันสูงมากเพื่อให้ได้เข้าเรียน มีหลักสูตรใหม่ ๆ จำนวนมากในทุก ๆ ปี ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า มหาวิทยาลัย Ivy League สร้างหลักสูตรใหม่ ๆ โดยใช้ 2 ส่วนผสมผสานกัน ได้แก่ ใช้ความเป็นวัฒนธรรมของตนเองดั้งเดิม ผสมกับใช้ความคิดก้าวหน้าที่ไม่เป็น Innovation แต่ใช้คำว่า Disruption คือ การเปลี่ยนทั้งหมด ที่ไม่ใช่ Innovation เพราะ Innovation คือการต่อยอดเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้นเอง เมื่อใช้คำว่า Disruption เป็นการที่จะเปลี่ยนออกไปอย่างสิ้นเชิง (ศิโรจน์ ผลพันธิน, 2566ค)

อธิการฯ ศิโรจน์ ได้ใช้คำว่า “School คือ ส่วนเล็ก ๆ ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต” ลักษณะของการดำเนินงานของ School สอดคล้องกับการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย Ivy League ที่สามารถพัฒนาคุณภาพที่เข้มแข็งได้ มหาวิทยาลัยทำให้ตนเองเล็กลง เพื่อจะพัฒนาเฉพาะด้านให้มีความเก่งมากขึ้นไป มหาวิทยาลัยสวนดุสิตจึงได้ดำเนินการพัฒนาคณะวิชา อาทิจ โรงเรียนกฎหมายและการเมือง โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ โรงเรียนการเรือน ให้เป็น School เป็นขนาดที่มีความเหมาะสม เล็กกระทัดรัดมีส่วนร่วม เพื่อให้มีความเข้มแข็งเฉพาะด้านและให้บุคลากรทุกคนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่มีเข้มแข็ง เกิดความหมายชื่อเสียงของโรงเรียน สามารถพัฒนาให้มีคุณภาพเข้มแข็งเป็นแจ๋วได้ (Small but Smart)

อธิการฯ ศิโรจน์ กล่าวว่า “ฐานอดีต” ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต “สร้างความเป็นตัวตนของเรา” ไม่ใช่ตัวตนจากคนอื่น ดังนั้นประวัติความเป็นมาของเราเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับการพัฒนานาคต แนวโน้มของอนาคตจะเป็นอย่างไรก็แล้วแต่ อนาคตเปลี่ยนเฉพาะวัตถุดิบของอาหาร ไม่ได้เปลี่ยนการทำหรือวิธีการปรุงอาหาร

มหาวิทยาลัยสวนดุสิตเป็นสถานศึกษาแห่งเดียวที่ผลิตบัณฑิตให้เป็น “ผู้ทำ” ไม่ได้ผลิตให้เป็นนักวิชาการหรือนักทฤษฎีเท่านั้น แต่ผู้ทำสามารถใช้วัตถุดิบเครื่องมืออุปกรณ์ทุกอย่างในการทำให้เกิดขึ้นได้

ตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 การสอนคหกรรมศาสตร์ถึงปัจจุบัน ผู้เรียนทุกคนยังคงได้รับการสอนวิธีทำอาหารและเย็บผ้า ในปัจจุบันผู้เรียนทุกคนได้เพิ่มทุกทักษะไปสู่ระดับชาติและนานาชาติ ได้แก่ การศึกษาเกี่ยวกับระบบอาหาร ตั้งแต่วิธีการปลูกไปจนถึงกระบวนการผลิตและการขาย การศึกษาเกี่ยวกับโภชนาการด้านอาหาร การมีสุขภาพที่ดีมากที่สุด และสารอาหารต่าง ๆ ในอาหาร การศึกษาเกี่ยวกับการผลิตอาหารอย่างมีจริยธรรม รวมถึงการผลิตอาหารข้ามชาติและนวัตกรรมทางโภชนาการที่ส่งเสริมสุขภาพ

มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ทำให้เกิดความเชื่อถือและยอมรับคุณภาพองค์ความรู้ของอาจารย์ อธิการฯ ศิโรจน์ ตั้งคำถามให้อาจารย์ได้คิดว่า อาจารย์มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับหรือไม่ ถ้าไม่มีอาจารย์จะต้องสร้างอย่างไร ทักษะของอาจารย์ผู้สอนผู้ดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนทุกคนจึงจำเป็นต้องพัฒนา อาจารย์ผู้สอนต้องตระหนักว่าตนเองต้องพัฒนาความรู้และทักษะอะไร ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงทักษะ (Re-Skills) การเพิ่มทักษะ (Up-Skills) และการสร้างทักษะใหม่ (New-Skills) อาทิ มหาวิทยาลัยสวนดุสิตสร้าง 1) Cocktail Mixer Ingredient Library สิ่งที่อาจารย์ต้องพัฒนา คือ ความรู้เกี่ยวกับ Cocktail การทำเครื่องดื่มและอาหารให้เป็นผลิตภัณฑ์และบริการ 2) โรงงานแปรรูปอาหาร (Food Processing Factory) อาจารย์ต้องพัฒนาความรู้และการฝึกทำการแปรรูปอาหาร 3) โรงงานเนยแข็ง อาจารย์ต้องพัฒนาความรู้และการฝึกทำ Bakery (ขนมปัง) และ Pastries (พาย) อธิบายความแตกต่างและวิธีการทำได้ และ 4) โรงงาน Cheese อาจารย์ต้องพัฒนาความรู้และการฝึกทำ Cheese ถ้าอาจารย์ยังมุ่งเน้นที่การสอนอย่างเดียวจะทำให้อาจารย์พัฒนาเติบโตไม่ได้ เพราะการเรียนรู้ส่วนหนึ่ง “ต้องลงมือทำ” ไม่เช่นนั้นความรู้ก็จะเป็นหลักการเชิงวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว เมื่ออาจารย์ลงมือทำ รู้จริงในสิ่งที่ทำ งานวิจัยที่อาจารย์ทำจะนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน นักศึกษาได้ประโยชน์ในการต่อยอดจากงานวิจัย ชุมชนสังคมได้รับประโยชน์จากการถ่ายทอดองค์ความรู้ การฝึกปฏิบัติ และนำไปพัฒนาให้ได้ผลผลิตใหม่ ๆ

IT Service Management นโยบาย การจัดการ การสนับสนุนบริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลที่สนับสนุนความต้องการและความพึงพอใจของผู้ใช้งานและเป้าหมายขององค์กร “ทุกพื้นที่ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต เป็นแหล่งเรียนรู้” ยุทธศาสตร์ One World Library จากแนวความคิดของ อธิการฯ ศิโรจน์ เชื่อมโยงกับแนวความคิด Universal Library: A Library Which Contains all Existing Information or Knowledge of the World และเชื่อมโยงกับ Open & Wonder & Learn (เปิดกว้าง มหัศจรรย์ เรียนรู้) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) (2562) One World Library เป็นสถานที่ที่พูดคุยได้ ส่งเสียงดังได้ และเป็นห้องสมุดมีเสน่ห์ ทำให้ผู้ต้องการความรู้อยากที่จะเรียนรู้

One World Library เป็นห้องสมุดที่มีกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ ใช้การบูรณาการร่วมกันบนพื้นที่ต่อเนื่องเชื่อมโยงการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและเทคโนโลยีดิจิทัล นำไปสู่การเรียนรู้จากสถานที่ (Place-Based Learning: PBL) ทำให้มหาวิทยาลัยเป็นพื้นที่การเรียนรู้ได้ทุกจุด จาก One World Library ไปสู่ One World University เพื่อเหนือความอยู่รอด Beyond Survival (ศิโรจน์ ผลพันธิน, 2566)

นอกจากนี้ One World Library Linkage สร้างการเชื่อมโยงภายนอกไปยังแหล่งข้อมูลในห้องสมุดเกี่ยวกับหัวข้อของความรู้ หนังสือ บทความ และรายละเอียดสิ่งต่าง ๆ ที่ไร้พรมแดน ผู้ต้องการความรู้เปิดประสบการณ์เรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับ Ingredient Library พื้นที่ห้องสมุดที่อยู่บนออนไลน์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ “ส่วนผสม” ที่มีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้งานและผู้ใช้งานเฉพาะ อาทิ Culinary Ingredient Library (อาหาร) Beauty Ingredient Library (ความงาม) Supplement Ingredient Library (อาหารเสริม) Agriculture Ingredient Library (การเกษตร) และ Pharmaceutical Ingredient Library (เภสัชกรรมที่เกี่ยวข้องกับยา)

อธิการฯ ศิโรจน์ ให้ความสำคัญกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) จัดให้มีบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการเรียนร่วม การล่ามภาษามือ การสร้างสื่อและเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย เพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามภาพ 5 ในด้านสิ่งแวดล้อมได้จัดตั้งศูนย์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีห้องปฏิบัติการและเครื่องมือที่ทันสมัยให้บริการวิเคราะห์คุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งคุณภาพน้ำ อากาศ เสียง แสงสว่าง ความร้อน มลพิษ และดิน ในด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย มีแนวนโยบายการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน ผ่านวัฒนธรรมสุจริตในการบริหารงานมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใสภายในมหาวิทยาลัยสวนดุสิตของผู้บริหารทุกระดับตั้งแต่ในระดับสภามหาวิทยาลัย คณะ และหน่วยงานทั้งหมด

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เปิดรับสมัครคนพิการ
เข้าศึกษาต่อ ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีการศึกษา 2567

TCAS 67 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและการสื่อสาร
 หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์
 : เปิดรับผู้มีความบกพร่องทางการเห็น

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
 : เปิดรับผู้มีความบกพร่องทางการได้ยิน
 ผู้มีความบกพร่องทางสติปัญญา /บุคคลออทิสติก

*กรณีคนพิการที่มีความประสงค์จะเข้าศึกษา มีความแตกต่าง
 จากหลักสูตร/สาขาวิชาข้างต้นให้ผ่านการคัดเลือก
 ตามกระบวนการที่มหาวิทยาลัยกำหนด

www.tcas.dusit.ac.th
 SUAN DUSIT SERVICE CENTER Tel. 0 2244 5555

ภาพ 5 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน: สนับสนุนนักศึกษาพิการเรียนร่วม

ที่มา: <https://www.facebook.com/ฝ่ายบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการเรียนร่วม>

บทสรุป

การบริหารการศึกษาอันชาญฉลาดของอธิการมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่ทำให้มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีประสิทธิภาพ สร้างงานจากความเชี่ยวชาญและภูมิปัญญาของตนเอง พัฒนาเป็นนวัตกรรม นำไปสู่การเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ จากนั้นจึงเผยแพร่สู่ชุมชน สรุปเนื้อหาที่สำคัญได้ดังนี้

1. ทักษะด้านการบูรณาการความคิด (Conceptual Skills) การบริหารมหาวิทยาลัยสวนดุสิตของ อธิการฯ ศิโรจน์ ประกอบด้วย การจัดการ การออกแบบโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการทำงาน กระบวนการคิด พร้อมกับการลงมือทำ กระบวนการจัดการ ความสามารถในการหาวิธีการหรือทางเลือกที่ดีที่สุด การตัดสินใจโดยใช้เหตุผลและข้อมูล และการพิจารณาเชิงจริยธรรม

การนำไปใช้เชิงประจักษ์เป็นรูปธรรมมีดังนี้ การกำหนด SDU Directions: SMALL but SMART Revised Version 2023-2024 การขับเคลื่อนทิศทาง: จีว แต่ แจ้ว เป็นกรอบในการดำเนินงานมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ใช้คำว่า Eminence อธิบายถึงความเป็นเลิศ และคำว่า Luxury อธิบายถึงความประณีตในสิ่งที่ทำงานทุกอย่างด้วยความตั้งใจจริง สร้างบัณฑิตให้มีบุคลิกสวนดุสิตที่สอดคล้องกับศาสตร์สาขาที่ศึกษา เป็นวัฒนธรรมที่สัมผัสได้ มีความรู้ มีจริยธรรมที่เหมาะสม มีทักษะทางด้านวิชาชีพที่ผ่านการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย

2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skills) การบริหารมหาวิทยาลัยสวนดุสิตของ อธิการฯ ศิโรจน์ ประกอบด้วย การถ่ายทอดสารผ่านสื่อต่าง ๆ ความสามารถในการใช้ภาษากาย ความสามารถในการเข้าใจคน ความคิดแบบพัฒนา ทักษะและความรู้ของทุกคนสามารถพัฒนาได้โดยผ่านการเรียนรู้และการฝึกฝน

การนำไปใช้เชิงประจักษ์เป็นรูปธรรมมีดังนี้ การเป็นแบบอย่างที่แสดงให้เห็นว่าการเป็นผู้บริหารสำคัญอยู่ที่ใจ ใจที่รู้จักให้ ความกล้าในการตัดสินใจ ความหนักแน่นของใจ การเอาใจใส่ในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ใจที่ทำหน้าที่ให้ดีที่สุด ใจที่ทำให้คิดถึงผู้อื่นก่อนเสมอก่อนที่จะคิดถึงตนเอง และความรู้สึกลึกซึ้งต่อนักศึกษาเป็นสำคัญ การใช้ภาษากายแสดงถึงบุคลิกภาพความเป็นสวนดุสิต และการมีทศบารมีคุณความดีในการบริหารองค์กร

3. ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills) การบริหารมหาวิทยาลัยสวนดุสิตของ อธิการฯ ศิโรจน์ ประกอบด้วย กระบวนการดำเนินงานขององค์กรที่เป็นระบบและต่อเนื่อง ความสามารถในการหารายได้เพื่อความอยู่รอดและเหนือความอยู่รอดขององค์กร การจัดการการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสมและสมบูรณ์ที่สุด การสนับสนุนบริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาองค์กร

การนำไปใช้เชิงประจักษ์เป็นรูปธรรมมีดังนี้ การใช้ความได้เปรียบในการแข่งขันของความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานประมาณโดยใช้งบประมาณฐานศูนย์ การสร้างองค์ความรู้ใหม่จากฐานวิชาการที่มหาวิทยาลัยมีความเชี่ยวชาญและนำนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน การอบรม การวิจัย การบริการชุมชน และการดำเนินการทางธุรกิจทางวิชาการ การทำให้คณะวิชาเป็นโรงเรียนเพื่อจะพัฒนาเฉพาะด้านให้มีความเก่งมากขึ้นไป การสร้างให้ทุกพื้นที่ของมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างสื่อและเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย เพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียมตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. ฉิบหาย. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2566, จาก <https://dict.longdo.com/search>
- พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2566, 7 มิถุนายน). 'ดร.พิชาย' พันฉับ ถ้าตีความแบบที่อ้อ ๆ ตามตัวอักษร 'พิธา' ก็ไม่รอด แต่ถ้าใช้ 'ปัญญาเชิงปฏิบัติ' ก็รอด. <https://www.thaipost.net/x-cite-news/392313/>
- มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2566, 2 มิถุนายน). ทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต: จี๋ว แต่ แจ๋ว (ฉบับทบทวน) พ.ศ. 2566-2567 (SDU Directions: SMALL but SMART (Revised version) 2023-2024). <https://www.dusit.ac.th/home/2023/1103420.html>
- ศิโรจน์ ผลพันธิน. (2559). อัจฉริยะทางอารมณ์และภาษากาย. การบรรยายรายวิชาอัจฉริยะทางอารมณ์ และภาษากาย, วันที่ 1 ตุลาคม 2559 ณ ห้องเรียน 308 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- _____. (2566ก). แนวคิดผู้บริหารการศึกษาอันชาญฉลาด กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- _____. (2566ข). “สวนดุสิต” กับ ธุรกิจวิชาการ. เอกสารประกอบการบรรยาย Chapter Chat #1. วันพฤหัสบดีที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2566 ณ ห้องประชุมชั้น 5 อาคารสำนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- _____. (2566ค). “ทำไม? สวนดุสิตต้องคิดต่าง”. เอกสารประกอบการบรรยาย Chapter Chat #3. วันพฤหัสบดีที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2566 ณ ห้องประชุมชั้น 5 อาคารสำนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- _____. (2566ง). “วันพรุ่งนี้” ยังต้องมี “สวนดุสิต”. เอกสารประกอบการบรรยาย Chapter Chat #4. วันอังคารที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2566 ณ ห้องประชุมชั้น 5 อาคารสำนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- _____. (2566จ). “หัวอกคนเป็นอธิการบดี”. เอกสารประกอบการบรรยาย Chapter Chat #5. วันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2566 ณ ห้องประชุมชั้น 5 อาคารสำนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- _____. (2566ฉ). *The Big Idea: Suan Dusit One World Library: Turn Ideas into Reality*. <https://ebooks-viewer.dusit.ac.th/>
- สุรินทร์ คำฝอย. (2566). *Leadership in Practice*. เอกสารประกอบการบรรยายวิชาความท้าทายความเป็นผู้นำ. วันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2566 ณ ห้องประชุมชั้น 5 อาคารสำนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช). (2562, 25 เมษายน). ออกแบบห้องสมุดอย่างไรที่ทำให้เด็กอยากอ่าน (*How to Design a Library that Makes Kids Want to Read*). https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/how-to-design-a-library/

- Colby, C. (1996, 7 January). *Introduction to Evolutionary Biology*, *Talk Origins Archive*.
<https://www.talkorigins.org> > faqs > faq-intro-to-biology
- Gamaethige, C. (2020, 21 April). *Want to be a Smart Teacher? 10 Tips to be a Smart Teacher*.
<https://medium.com/@chathurikagamaethige/want-to-be-a-smart-teacher-10-tips-to-be-a-smart-teacher-969c408c3cdf#:~:text=A%20smart%20 teacher%20is%20a,them%20 to%20achieve%20those%20goals>
- John, S. (2018). *What is the Difference between a Smart Student and a Hard Working One?*.
<https://www.quora.com/What-is-the-difference-between-a-smart-student-and-a-hard-working-one>
- Katz, L. R. (1955). Skills of an Effective Administrator. *Harvard Business Review*, January-February, 33-42.
- Neuber, H. & Amanda, N. (2019). *The Meaning of Being Smart: An Identity Study of First-Year Honors College Students*. <https://eric.ed.gov/?id= ED604623>
- Nikhil, P. (2022, 27 June). *What is Leadership? Definition, Meaning & Importance*.
<https://emeritus.org/in/learn/what-is-leadership/>
- Smart Educator. (2023). *Smart Educator*. <https://smartereducator.in/>
- Twinkl. (2023). *What is an Educational Philosophy?*. <https://www.twinkl.co.th/teaching-wiki/educational-philosophy>
- UK.indeed. (2023, 11 July). *What is an Educator? (With Definition, Skills and Duties)*.
<https://uk.indeed.com/career-advice/finding-a-job/educator>
- Vistage. (2023, 10 August). *5 Traits of an Effective Executive*. <https://www.vistage.com/research-center/personal-development/leadershipcompetencies/20 230810-effective-executive-traits/>

Work based skill by MOOCs: วิธีการเรียนรู้ใหม่ของคนยุคดิจิทัล

รศ.ดร.ฐาปนี ธรรมเมธา *

รศ.ดร.อนชัย ชีระเรืองไชยศรี **

ศ.ดร.จินตวีร์ คล้ายสังข์***

บทคัดย่อ

ในยุคที่ประเทศไทยกำลังก้าวไปสู่การเป็นประเทศเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม และอยู่ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตและการทำงาน บทความนี้ฉายภาพความท้าทายด้านการศึกษาในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การพัฒนาตนเองให้มีความพร้อม ทั้งในด้านวิชาการและความพร้อมด้านสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการทำงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยยกตัวอย่าง Thai MOOC ในฐานะแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ (National Digital Learning Platform: NDLP) เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของไทย ที่จะเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาตนเอง (Upskill & Reskill) อย่างต่อเนื่องด้วยการออกแบบชุดรายวิชาที่เน้นทักษะการทำงาน (Work Based Skill MOOCs) ที่สามารถใช้เป็นแบบจำลองพื้นฐานสำหรับอีกหลาย ๆ หลักสูตร ชุดรายวิชา (Micro Credential) ที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ใหม่ของคนยุคดิจิทัลทั้งในปัจจุบันและในอนาคตได้เป็นอย่างดีโดยบทความจะกล่าวถึง 1) การฉายภาพวิธีการเรียนรู้ใหม่ของคนยุคดิจิทัล 2) กรณีตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) และแนวทางการออกแบบชุดรายวิชาที่เน้นส่งเสริมทักษะการทำงาน และ 3) การฉายภาพอนาคตการต่อยอดสู่ชุดรายวิชาแบบ Micro credential และการสะสมหน่วยกิต

คำสำคัญ: แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ; การเรียนออนไลน์แบบเปิดเพื่อมวลชน; MOOCs; การเรียนรู้ตลอดชีวิต; ระบบคลังหน่วยกิต; ทักษะการทำงาน

* ผู้อำนวยการโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** รองผู้อำนวยการโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
อาจารย์ประจำคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

***รองผู้อำนวยการโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Work based skill MOOCs: Personalized Learning Pathway for Digital Learners

Assoc. Prof. Dr. Thapanee Thammetar *

Assoc. Prof. Dr. Anuchai Theeraroungchaisri **

Prof. Dr. Jintavee Khlaisang***

Abstract

In an era where Thailand is progressing towards becoming an innovation-driven economy, and as digital technologies play an increasingly vital role in our daily lives and at work, this paper addresses the educational challenges in designing curricula to meet the needs of human resource development. It focuses on academic aspects and the readiness of work-related skills, both in the present and the foreseeable future. One primary example is Thai MOOC, which serves as an educational platform promoting lifelong learning for the Thai citizens. The Thai MOOC is also known as the National Digital Learning Platform (NDLP), a key player in supporting self-development, upskilling, and reskilling by offering courses that emphasize work-based skills, often referred to as "Work-Based Skill MOOCs." These courses are designed as a foundational model and exemplar for other programs, with micro-credential courses aligning with learners' digital-age learning habits, both in the present and the future. This paper delves into three main aspects: 1) the illustration of modern learning habits in the digital era, 2) case studies of successful courses with best practices, detailing the course design and development processes aimed at enhancing work-related skills, and 3) the potential for these courses to evolve into micro-credential programs, allowing learners to accumulate credits for the future.

Keywords National Digital Learning Platform; Open education; MOOCs; Lifelong learning; Credit bank system; Work based skill

* Director of Thailand Cyber University project (TCU), Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, and Associate Professor at Slipakorn University, Thailand

** Deputy director of Thailand Cyber University project (TCU), Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, and Associate Professor at Chulalongkorn University, Thailand

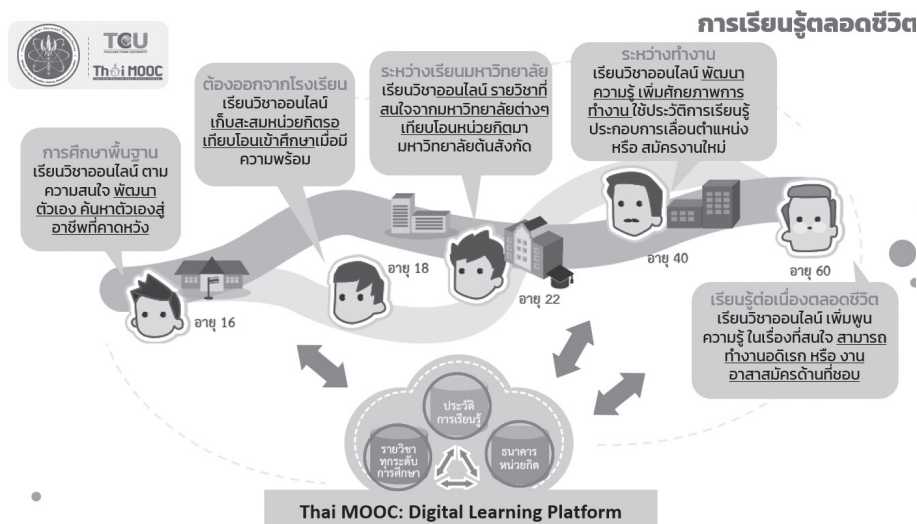
***Deputy director of Thailand Cyber University project (TCU), Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, and Professor at Chulalongkorn University, Thailand

Received: 30 November 2023/ Revised: 30 December 2023/ Accepted: 30 December 2023/ Published online: 30 December 2023

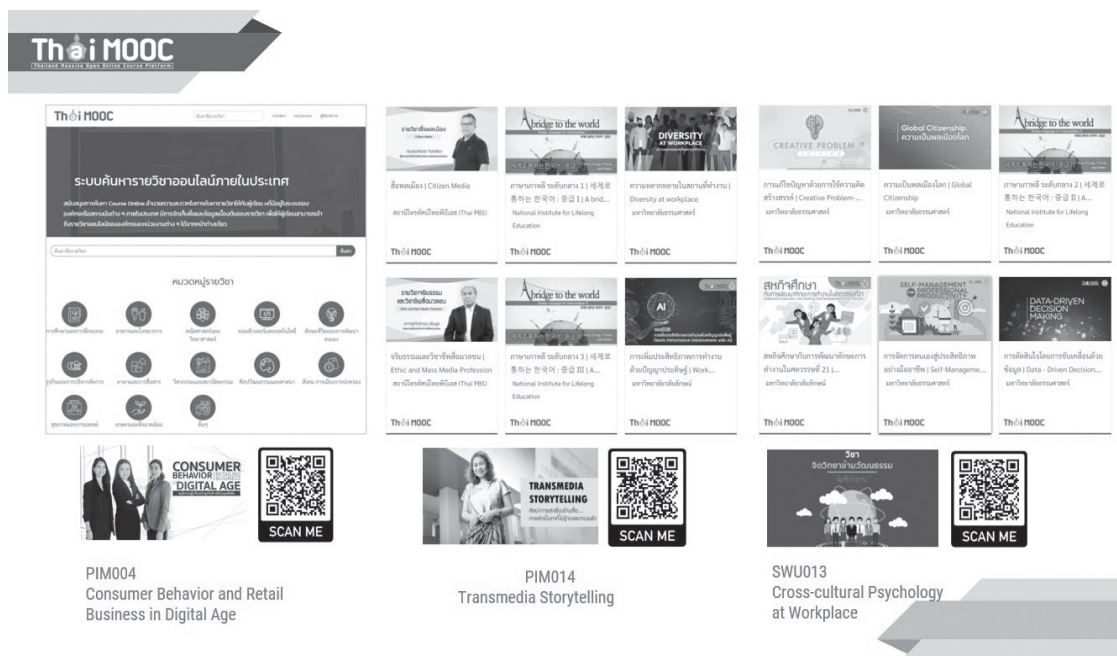
บทนำ: ฉายภาพวิถีการเรียนรู้ใหม่ของคนยุคดิจิทัล

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังก้าวไปสู่การเป็นประเทศเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม และอยู่ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตของประชาชนที่ใช้เทคโนโลยีในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะเพื่อการสื่อสาร แลกเปลี่ยนสารสนเทศ ธุรกิจ ตลอดจนการศึกษาหาความรู้ จึงมีความจำเป็นในการพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะสูงขึ้น ในยุคดิจิทัลเป็นสังคมดิจิทัล พลเมืองดิจิทัลที่ช่วยกันพลิกโฉมประเทศได้ โดยมีหลายปัจจัยที่สนับสนุนไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีบทบาทในการเรียนรู้เพื่อช่วยเสริมสร้างสมรรถนะคนไทย คนไทยมีความคุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น สถาบันการศึกษามีแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อการศึกษาและการฝึกอบรม ตลอดจนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561; สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2565; กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) เพื่อให้ตอบโจทย์แนวโน้มและทิศทางดังกล่าว การจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน (MOOC - Massive Open Online Course) เป็นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบเปิด (Open Education) ไร้ผู้เข้าเรียนได้ไม่จำกัดจำนวน (Massive) ใช้สื่อการเรียนรู้แบบเปิด (Open Educational Resources) ประกอบกับเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Paced Learning) และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามผลลัพธ์การเรียนรู้รายวิชาที่ตั้งไว้ (Outcome Based Learning) (Serth et al., 2022; Thammetar et al., 2021; Boonlue & Tsoi, 2021) จึงเห็นได้ว่า MOOC สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ทั้งการเรียนรู้ในระบบ การเรียนนอกระบบ การฝึกอบรม การเรียนตามอัธยาศัย ตลอดจนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ภาพ 1)

ภาพ 1 Thai MOOC แพลตฟอร์มการศึกษาแบบเปิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของไทยที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในระบบ นอกระบบ การฝึกอบรม การเรียนตามอัธยาศัย ตลอดจนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

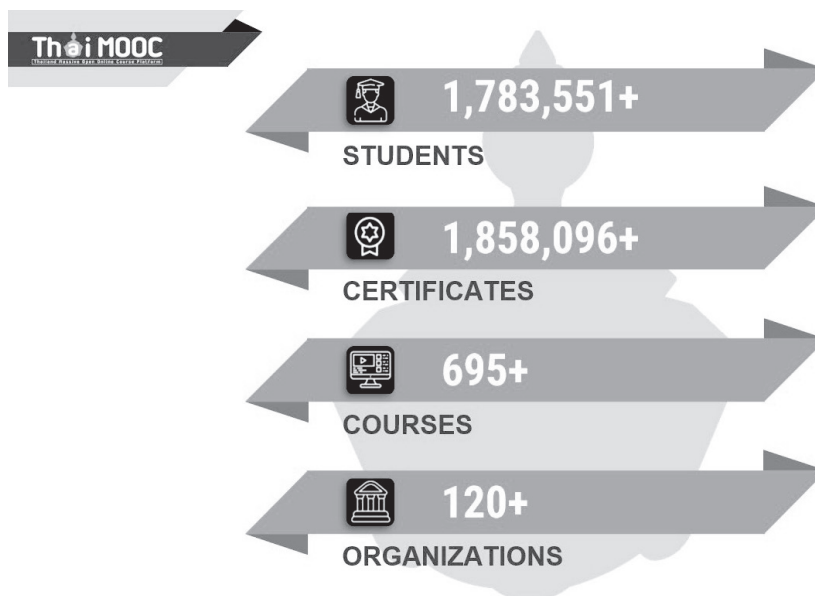
Thai MOOC จึงถือกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2560 ในฐานะผู้นำแพลตฟอร์มการศึกษาแบบเปิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของไทย (National Digital Learning Platform: NDLP) อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของโครงการพัฒนามหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย (Thailand Cyber University: TCU) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2563, 2564) Thai MOOC จัดตั้งขึ้นเพื่อทำให้เกิดความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่มีความเชี่ยวชาญในหลากหลายสาขาวิชา มาแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมไปถึงการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนร่วมกัน สำหรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน โดยมีพันธกิจหลักคือ 1) การเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานให้กับประชาชนไทยทั่วประเทศ ให้สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้แบบเปิดได้ฟรีและเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ด้วยการจัดการเรียนการสอนผ่านออนไลน์ และ 2) การสนับสนุนให้ประชาชนชาวไทยเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นิสิตนักศึกษา นักเรียน และประชาชนทั่วไปที่ต้องการพัฒนาตนเอง (Upskill & Reskill) โดยไม่มีการเก็บค่าลงทะเบียน ไม่ต้องสอบคัดเลือกเข้าเรียนและไม่มีการจำกัดจำนวนผู้เรียน ในรายวิชา จึงถือว่าเป็นการเปิดโอกาสการเรียนรู้แบบไร้ขีดจำกัดและไร้พรมแดนให้กับผู้เรียนที่เป็นคนไทยทั่วโลก (Wathanakom et al., 2023; Thammetar et al., 2022; Khlaisang et al., 2022) โดยสามารถเข้าถึงได้ผ่านทาง <https://thaimooc.org> และตัวอย่างรายวิชาที่น่าสนใจ (ภาพ 2)

ภาพ 2 แพลตฟอร์ม Thai MOOC และตัวอย่างรายวิชาที่น่าสนใจ

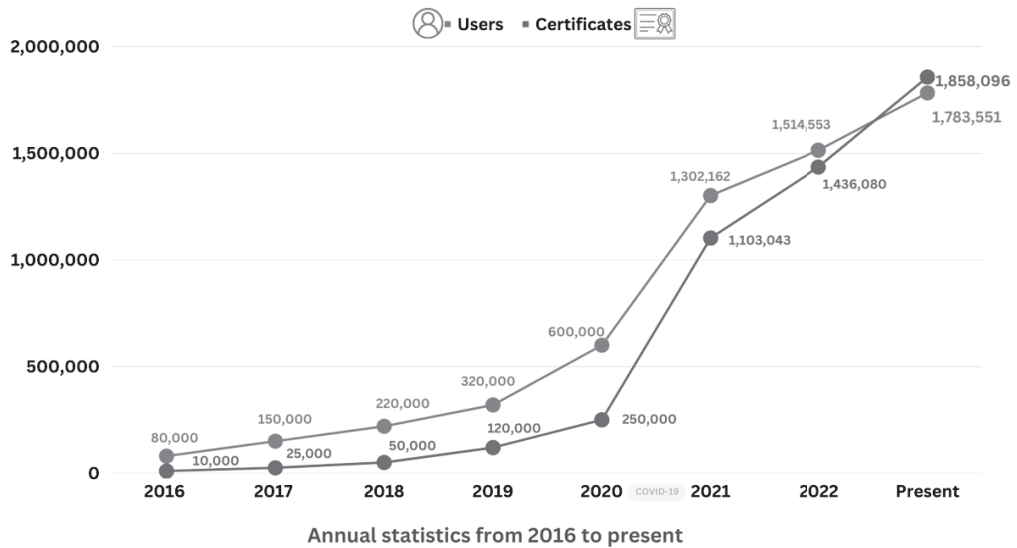
ขั้นตอนการเรียนรู้ (Learning Journey) เริ่มจากการสมัครเข้าเป็นสมาชิกและเลือกเรียนรายวิชาที่ตนเองสนใจ เมื่อเรียนจบและผ่านแบบทดสอบก็จะได้รับใบประกาศนียบัตร (Certificate of Completion) เพื่อนำไปใช้ในการด้านการศึกษา การพัฒนาศักยภาพของตนเองในอาชีพต่อไป ทั้งนี้หลักสูตรรายวิชาของ Thai MOOC ผลิตโดยสถาบันการศึกษาชั้นนำและผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยและผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรภาครัฐ เอกชน และผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์จริงในธุรกิจอุตสาหกรรม เพื่อให้มั่นใจได้ว่าหลักสูตรรายวิชาที่มีคุณภาพและตอบโจทย์การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนในยุคดิจิทัลและความต้องการของตลาดแรงงาน ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประกอบการเรียน ประกอบอาชีพ รวมไปถึงในปัจจุบัน Thai MOOC มีความร่วมมือกับทั้งภาครัฐและเอกชนกว่า 120 สถาบัน ทำให้มีรายวิชากว่า 695 รายวิชา สำหรับความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลายที่ในปัจจุบันมีอยู่มากถึง 1.7 ล้านคน (ภาพ 3-5)

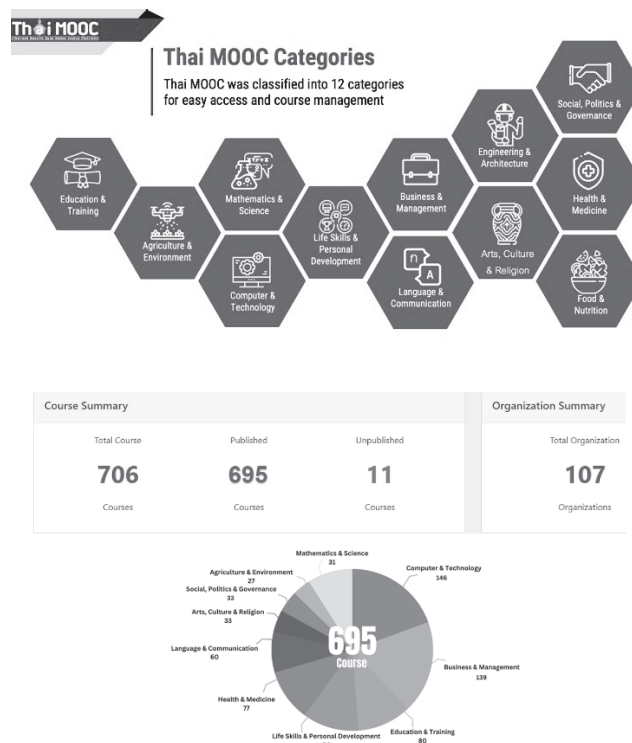
ภาพ 3 แสดงข้อมูลจำนวนรายวิชา สถาบันที่มีความร่วมมือ และจำนวนผู้เรียนของ Thai MOOC ณ ปัจจุบัน

Number of registrants and the graduated learners with certificate from Thai MOOC

ภาพ 4 แสดงข้อมูลจำนวนผู้เรียนของ Thai MOOC ที่เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดด้วยการเกิด ในช่วง 2-3 ปี ของสถานการณ์ (COVID-19) ที่ผ่านมา จึงถือเป็นช่วงของการเปลี่ยนผ่านการเรียนรู้สู่ระบบดิจิทัลอย่างชัดเจน

ภาพ 5 หมวดหมู่และจำนวนวิชาจำแนกตามหมวดหมู่ในแพลตฟอร์ม Thai MOOC

1. กรณีตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) และแนวทางการออกแบบชุดรายวิชาที่เน้นส่งเสริมทักษะการทำงาน

ในส่วนนี้ ผู้เขียนขอยกตัวอย่างแนวทางการจัดรายวิชาเพื่อพัฒนาตนเอง (Upskill & Reskill) ที่ได้ดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ได้แก่ 1) โครงการนำร่องความร่วมมือทางวิชาการ: หลักสูตร “นวัตกรรมผู้ดูแลผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล” และ 2) โครงการนำร่องหลักสูตรการพัฒนาตนเองด้วย Thai MOOC Academy

1.1 โครงการนำร่องความร่วมมือทางวิชาการ: หลักสูตร “นวัตกรรมผู้ดูแลผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล”

โครงการนำร่องความร่วมมือทางวิชาการที่ได้ดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ได้แก่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สถาบันวิทยาลัยชุมชน และสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ที่ได้ร่วมกันสร้างหลักสูตรพัฒนาความสามารถดูแลผู้สูงอายุ โดยมี Thai MOOC เป็นผู้ประสานงานและสนับสนุนการใช้แพลตฟอร์มที่รองรับการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว โดยหลักสูตรนี้ประกอบด้วยการเรียนรู้ 420 ชั่วโมงที่ได้ออกแบบตามสมรรถนะการดูแลผู้สูงอายุที่สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพได้กำหนดไว้ จากนั้นทั้ง 3 หน่วยงานได้ร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 เป็นการเรียนรู้ภาคทฤษฎี 104 ชั่วโมง และแบบฝึกหัดภาคปฏิบัติ 96 ชั่วโมง รวมเป็น 200 ชั่วโมง ผ่าน MOOC ใน 15 รายวิชา และส่วนที่ 2 การทดลองปฏิบัติงานจริงในสถานพยาบาล 110 ชั่วโมงและการให้บริการตามแหล่งชุมชน 110 ชั่วโมง รวมเป็น 220 ชั่วโมง โดยการฝึกภาคปฏิบัติแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ขั้นพื้นฐาน ระดับกลาง และขั้นสูง สอบประเมินความรู้ตามมาตรฐานของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพฯ โดยในส่วนของ การเรียนรู้ภาคทฤษฎีและแบบฝึกหัดภาคปฏิบัติผ่าน Thai MOOC นั้น จะเอื้อในเรื่องของการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ทั้งในด้านเวลาและสถานที่ และตอบสนองอัตราการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Pace of Learning) ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี (ภาพ 6)

หลักสูตร “นวัตกรรมผู้ดูแลผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล”

เรียนรายวิชา MOOC 15 รายวิชา รวม 200 ชม. การเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ 220 ชั่วโมง (ฝึกในสถานพยาบาล 110 ชม. ฝึกปฏิบัติในชุมชน 110 ชม. สอบประเมินความรู้ตามมาตรฐาน สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพฯ)

ภาพ 6 บรรยากาศการเรียนรู้ในโครงการนำร่องความร่วมมือทางวิชาการ

หลักสูตร “นวัตกรรมผู้ดูแลผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล”

1.2 โครงการนำร่องหลักสูตรการพัฒนาตนเองด้วย Thai MOOC Academy

ด้วยสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.) มีนโยบายด้านการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร โดยมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะเชี่ยวชาญในงานที่ตนรับผิดชอบและส่งเสริมการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับที่โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทยได้อยู่ในกระบวนการทดลองนำร่องแพลตฟอร์ม Thai MOOC Academy ที่เป็นการต่อยอดจากแพลตฟอร์ม Thai MOOC เดิม โดยขยายผลในเรื่องของการเชื่อมต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการสะสมการเรียนรู้สู่การสะสมหน่วยกิต (Credit Bank System) จึงเกิดความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน สป.อว. ในการร่วมกันออกแบบชุดรายวิชาสำหรับการพัฒนาตนเองของบุคลากรที่ได้ออกแบบตามนโยบายของผู้บริหารฯ และแผนการบริหารด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ประจำปี 2566 ที่บุคลากรสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ ผ่านการเรียนรู้ออนไลน์ และเพื่อสร้างแนวปฏิบัติที่ดีและนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในอนาคต สามารถศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ <https://www.ops.go.th/th/lo-online-learning/item/8401-thai-mooc-academy> (ภาพ 7)

ภาพ 7 โครงการนำร่องหลักสูตรการพัฒนาตนเองด้วย Thai MOOC Academy
โดยสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.)

2. การฉายภาพอนาคตการต่อยอดสู่ชุดรายวิชาแบบ Micro Credential และการสะสมหน่วยกิต

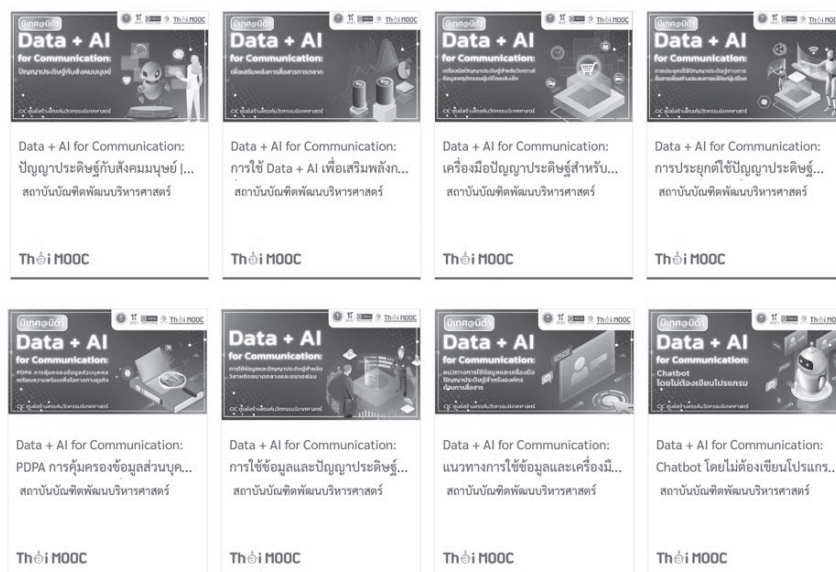
นอกจากนี้ ยังมีอีกหลายโครงการนำร่องที่ Thai MOOC ได้มีการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ โดยเน้นหลักสูตรสำหรับพัฒนาสมรรถนะการทำงานในอนาคตสำหรับคนไทยทุกวัย ในทุกมิติ และเพื่อให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพสูงสุดที่สอดคล้องกับทั้งยุทธศาสตร์ชาติ และความต้องการของตลาดแรงงาน และการแข่งขันในระดับสากล ตัวอย่างเช่น การพัฒนากำลังคนในธุรกิจดิจิทัล การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ ตลอดจนการส่งเสริมทักษะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานต่าง ๆ (Soft Skills) ไม่ว่าจะเป็นการคิดเชิงวิเคราะห์และเลือกตัดสินใจ ความฉลาดทางอารมณ์ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การทำงานร่วมกัน ตลอดจนความสามารถในการปรับตัว โดย Thai MOOC มุ่งเป้า

ในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวให้สอดคล้องกับแนวคิดไมโครเครดิต (Micro-Credentials) เพื่อให้รองรับกับการพัฒนาความสามารถที่เฉพาะเจาะจง และการใช้ประกาศนียบัตรแบบดิจิทัล (Digital Certificate) เพื่อให้รองรับกับการเทียบโอนสู่ระบบคลังหน่วยกิตในอนาคตต่อไป

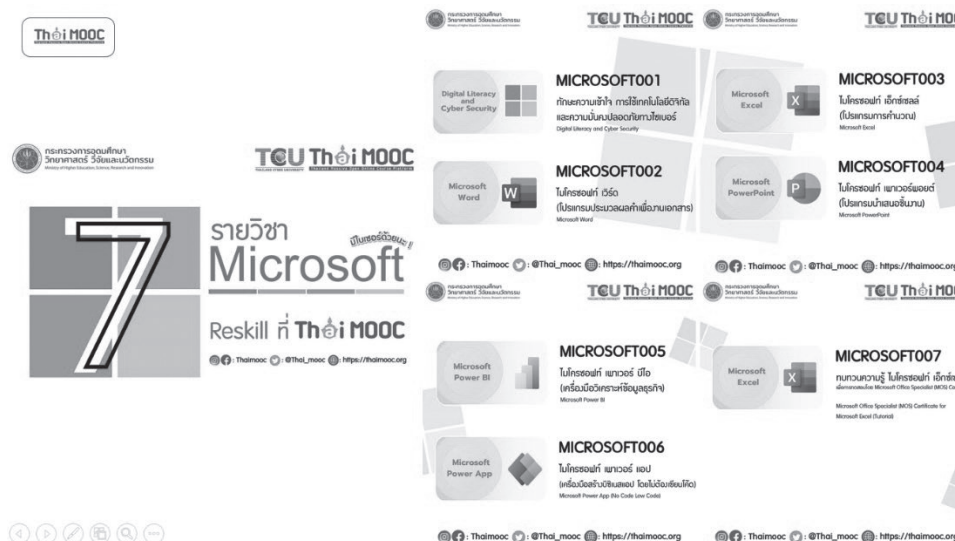
ทั้งนี้ขอเสนอตัวอย่างชุดรายวิชาของ Thai MOOC ที่น่าสนใจ ได้แก่ 1) ชุดวิชาปัญญาประดิษฐ์ (AI) 2) ชุดวิชาโปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้ในสำนักงาน 3) ชุดวิชา Soft Skill ในการทำงาน 4) ชุดวิชาด้านการพัฒนาตนเอง และ 5) ชุดวิชาการตลาดและการบริหารธุรกิจ มีรายละเอียดโดยสังเขปดังต่อไปนี้

1. ชุดวิชาปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีเนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่ภาพรวมในการนำมาใช้ในองค์กรธุรกิจ กฎหมาย PDPA ที่เกี่ยวข้อง การประยุกต์ใช้ในการตลาด การสื่อสาร การวิเคราะห์ข้อมูล รวมเป็นชุดวิชาให้เรียน 9 วิชา จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA) และจากที่อื่น ๆ (ภาพ 8)

ภาพ 8 ตัวอย่างรายวิชาในชุดวิชาปัญญาประดิษฐ์ (AI)

2. ชุดวิชาโปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้ในสำนักงาน รายวิชาจากไมโครซอฟท์ (Microsoft) ที่ครอบคลุมโปรแกรมการใช้งานในสำนักงาน รวมถึงยังมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีในสำนักงาน เช่น การทำงานร่วมกันบนระบบคลาวด์ การบริหารจัดการสารสนเทศในสำนักงานรวมถึงการนำเสนอข้อมูลชัดเจนเป็นระบบ ครอบคลุมแนวคิดที่ปัจจุบันสถานประกอบการต่าง ๆ เห็นถึงความสำคัญที่ต้องใช้โปรแกรมสำนักงานให้เป็นและสามารถประยุกต์ใช้กับงาน ต่าง ๆ ให้ได้ (ภาพ 9)

ภาพ 9 ตัวอย่างรายวิชาในชุดวิชาโปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้ในสำนักงาน

3. **ชุดวิชา Soft Skill ในการทำงาน** เป็นชุดวิชาที่ครอบคลุมสมรรถนะที่จำเป็นของการทำงาน ตั้งแต่การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การนำความคิดมาสื่อสาร การคิดเชิงวิพากษ์เพื่อการยอมรับความต่างของความคิดการทำงานร่วมกันในที่ทำงานที่มีความหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม การแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ การสร้างทีมงาน การเป็นผู้นำในงาน การส่งเสริมให้พนักงานมีความผูกพันกับองค์กร และการส่งเสริมความรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อสร้างสรรค์ให้ที่ทำงาน ทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข

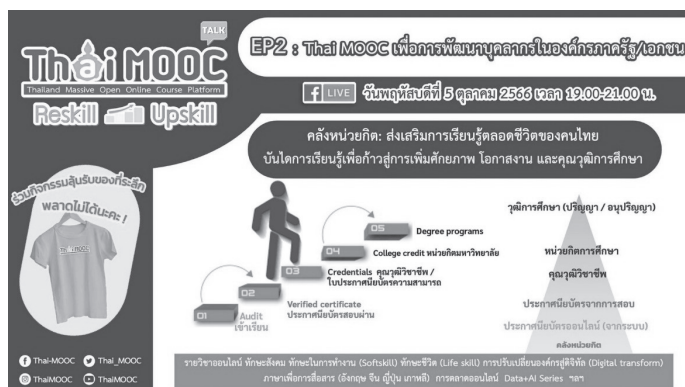
4. **ชุดวิชาด้านการพัฒนาตนเอง** เน้นความสำคัญที่ต้องพัฒนาตนเองให้มีความพร้อม ก่อนพาตนเองไปทำงานร่วมกันในที่ทำงานและในสังคม ครอบครัว ให้ผู้เรียนมีความสุข จากความเข้าใจชีวิต มีความสุขและส่งความสุขให้ที่ทำงานและคนรอบตัว องค์กรสามารถนำไปส่งเสริมให้พนักงานได้เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง มีรายวิชาศาสตร์และศิลป์ในการสร้างสุข การจัดการความเครียด การมองโลกเชิงบวก ตลอดจนการเข้าใจวัฒนธรรมยุคใหม่

5. **ชุดวิชาการตลาดและการบริหารธุรกิจ** ครอบคลุมการวิเคราะห์องค์กรด้วยการวางแผนกลยุทธ์ และชุดรายวิชาจากสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ และจากมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เน้นในการพัฒนาธุรกิจให้กับองค์กรรวมถึงการตลาดต่าง ๆ ตั้งแต่หลักการ การวิจัยทางธุรกิจ การตลาดยุคดิจิทัล การขนส่ง การบริการต่าง ๆ การจัดการกับคลังข้อมูลเพื่อการตัดสินใจทางธุรกิจ การจัดการกับต้นทุน การบัญชีและการจัดการด้านการเงิน การจัดการกับผลิตภัณฑ์ การสร้างแบรนด์และกลยุทธ์ (ภาพ 10)

ภาพ 10 ตัวอย่างรายวิชาในชุดวิชาการตลาดและการบริหารธุรกิจ

ทั้งนี้สามารถศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก Thai MOOC Talk 2023 EP2 Thai MOOC เพื่อการพัฒนาบุคลากรในองค์กรภาครัฐ/เอกชน (ภาพ 11)

ภาพ 11 Thai MOOC Talk 2023 EP2 Thai MOOC เพื่อการพัฒนาบุคลากรในองค์กรภาครัฐ/เอกชน

สำหรับการต่อยอดชุดรายวิชาตามแนวคิดไมโครเครดิต (Micro-Credentials) สู่การสะสมหน่วยกิตนั้น คณะกรรมการมาตรฐานอุดมศึกษาได้ออกประกาศ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานคลังหน่วยกิต ในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 และ ประกาศ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษา ในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ส่งเสริมให้การเรียนนอกระบบ (Non-Formal Education) สามารถสะสมและเทียบโอนหน่วยกิตไปยังการศึกษาเพื่อรับวุฒิจำกัดได้ โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทยจึงได้พัฒนาการต่อยอดแพลตฟอร์ม Thai MOOC สู่ Thai MOOC Academy ที่มีจุดเด่น คือ การเพิ่มระบบยืนยันตัวตนและการจัดสอบในศูนย์สอบความรู้ เพื่อยกระดับมาตรฐานรายวิชา นำไปสู่การเชื่อมโยงกับระบบคลังหน่วยกิตมหาวิทยาลัย (University Credit Bank System) และระบบคลังหน่วยกิตส่วนกลาง (National Credit Bank

กระบวนกรเรียนและคลังหน่วยกิต Thai MOOC Academy

3. เชื่อมโยงกับคลังหน่วยกิตกลาง อว.

1. พัฒนาแพลตฟอร์ม Thai MOOC Academy
เพิ่มระบบยืนยันตัวตนและการจัดสอบในศูนย์สอบความรู้ (ที่มีผู้ควบคุมการสอบ)

2. พัฒนาระบบ Learner credential portfolio
แสดงรายวิชาที่เรียนผ่านระบบได้ ผู้เรียนนำไปใช้ตามความต้องการ

Thailand Massive Open Online Course Platform

Reskill Upskill

EP1 : Thai MOOC Platform เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วันศุกร์ที่ 22 กันยายน 2566 เวลา 19.00-21.00 น.

ร่วมกิจกรรมลุ้นรับของรางวัล
พลาดไม่ได้นะ!

พื้นที่ผู้บริหารโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย

TQU
THAILAND TRADING UNIVERSITY

ดร. รัตนาปีย์ ธรรมเขต
ผู้อำนวยการ

ดร. นัทธกร คงสุข
รองผู้อำนวยการ

ดร. กวนจิต กล้วยสีง
รองผู้อำนวยการ

Thai MOOC

Thai MOOC

Thailand MOOC

Thailand MOOC

ครูสภาวิตยาจารย์ | 51

4. บทสรุป

บทความนี้ฉายภาพความท้าทายด้านการศึกษาในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมกับการทำงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยได้ยกตัวอย่าง Thai MOOC ในฐานะแพลตฟอร์มการศึกษาแบบเปิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของไทย (National Digital Learning Platform: NDLP) ที่จะเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาตนเอง (Upskill & Reskill) อย่างต่อเนื่องด้วยการออกแบบชุดรายวิชาที่เน้นทักษะการทำงาน (Work Based Skill) ตลอดจนการฉายภาพอนาคตการต่อยอดสู่ชุดรายวิชาแบบไมโครเครดิต (Micro Credential) และการสะสมหน่วยกิต ทั้งนี้ หน่วยงานที่สนใจสามารถพิจารณาการนำ Thai MOOC ไปประยุกต์ใช้ได้หลากหลายรูปแบบ (MOOCs for Learning) ไม่ว่าจะเป็นการใช้ MOOC เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองด้วยตนเอง (Self-Paced Learning) การใช้ MOOC เพื่อจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended MOOC) โดยการนำ MOOC มาบูรณาการร่วมกับการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนหรือห้องอบรมแบบปกติ ผสมผสานกัน โดยใช้ MOOC ก่อนและหรือหลังการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ เพิ่มช่องทางการสื่อสารจากการอภิปรายพูดคุย การบันทึกความรู้ออนไลน์ที่ไม่มีข้อจำกัดทั้งในเรื่องของเวลาและสถานที่ ซึ่งสามารถตอบโจทย์วิถีการเรียนรู้ใหม่ของคนยุคดิจิทัลได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563, 31 มกราคม). นโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563-2570 และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563-2565. <https://www.mhesi.go.th/index.php/aboutus/stg-policy/930-2563-2570.html>
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564, 20 มกราคม). โครงการพัฒนามหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย (ThaiMOOC). <https://www.mhesi.go.th/index.php/flagship-project/3035-thai-mooc.html>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). (ร่าง) แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2566-2570
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2565). แผนปฏิบัติการราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- Boonlue, T., & Tsoi, K. (2021). The Integration of Thai MOOCs for Enhancing Lifelong Learning in Thailand. *International Journal of Distance Education Technologies*, 19(1), 64-78.
- Khlaissang, J., Duangchinda, V., Thammetar, T., & Theeraroundchaisri, A. (2022, 4 August). *Work-Based Skills Courses in Thai MOOC*. In 2022 Trend Report : ACU Secretariat (ASEAN Cyber University Secretariat), Higher Education and e-Learning in ASEAN - Volume 3 (pp. 24-32). [Online]. <http://www.aseanoer.net/notice/doNoticeSelect.acu?noticeSeqno=48#>
- Serth, S., Staubitz, T., van Elten, M., & Meinel, C. (2022, 12 October). Measuring the effects of course modularizations in online courses for life-long learners [Article]. *Frontiers in Education*, 7, Article 1008545. <https://doi.org/10.3389/feduc.2022.1008545>

- Thammetar, T., Theeraroundchaisri, A., Khlaisang, J., & Duangchinda, V. (2022, 7 September). *Thai MOOC Unique Strengths in Cooperation with Other Organizations at National and Global Levels*. In 2022 Trend Report: ACU Secretariat (ASEAN Cyber University Secretariat), Higher Education and e-Learning in ASEAN - Volume 4 (pp. 44-57). [Online]. <http://www.aseanoer.net/notice/doNoticeSelect.acu?notice Seqno=48#>
- Thammetar, T., Theeraroungchaisri, A., Khlaisang, J., & Duangchinda, V. (2021). Empowering Future Life-Long Education with Thai MOOC. Higher Education & e-Learning. *Report of ASEAN Countries* (Vol. 1), pp. 25-27, ASEAN Cyber University (ACU).
- Wathanakom, N., Thammetar, T., Theeraroungchaisri, A., Khlaisang, J., & Duangchinda, V.(2023). *Revitalizing Thai MOOC brand: A Journey to Launch a line extension of Thai MOOC Academy with Distinctive Brand Positioning and Integrated Communications in Thailand*. In 2023 Trend Report: ACU Secretariat (ASEAN Cyber University Secretariat), Higher Education and e-Learning in ASEAN - Volume 1. [Online].

บทความวิจัย

การพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารโดยใช้รูปภาพของเด็กที่มีภาวะออทิซึม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกาวิละอนุกุล

ศรัณย์ กันธิยะ*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพของเด็กที่มีภาวะออทิซึม และเพื่อพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกาวิละอนุกุล กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กที่มีภาวะออทิซึมชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกาวิละอนุกุล ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 คน โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการสอนเฉพาะบุคคล Individual Implementation Plan: IIP จำนวน 10 แผน 2) ชุดฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพของเด็กที่มีภาวะออทิซึม จำนวน 4 ชุด 3) แบบสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่มีภาวะออทิซึมในการสื่อสารโดยใช้รูปภาพ และ 4) แบบประเมินความสามารถด้านการสื่อสารโดยใช้รูปภาพของเด็กที่มีภาวะออทิซึม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพของเด็กที่มีภาวะออทิซึม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกาวิละอนุกุล สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 2) พัฒนาการทางการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังจากการฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพแล้วพบว่า สูงกว่าระยะก่อนทดลอง

คำสำคัญ: เด็กที่มีภาวะออทิซึม; พัฒนาการสื่อสาร; การสื่อสารโดยใช้รูปภาพ

*ครู โรงเรียนกาวิละอนุกุล สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

Developing communication ability through the use of picture communication for children with autism at Kawila-anukul school

Sarun Guntiya*

Abstract

The purposes of this research were to create picture communication package for children with autism in primary 1 and to develop communication ability by using picture communication for children with autism at Kawila-anukul school. The target of this research was a primary 1 child with autism in Kawila-anukul school semester 1, 2022 academic year selected by purposive sampling. The research tools were 10 Individual Implementation Plans: IIP, 4 Picture communication packages, an Individual children with autism observation form and a communication ability evaluation form for children with autism. The Statistics used in the research were percentage and mean.

Result of the research were as follow: 1) The picture communication package for children with autism in primary 1 can be efficiently used for teaching activities in Kawila-Anukul School and 2) After learning to use picture communication, children with autism had better communication abilities than he had before learning to use pictures.

Keywords: children with autism; communication ability; picture communication

*Teacher Kawila-Anukul school Special Education Bureau

Received: 15 November 2023/ Revised: 19 December 2023/ Accepted: 30 December 2023/ Published online: 30 December 2023

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กปกติทั่วไปมีพัฒนาการทางภาษา และการสื่อสารเป็นลำดับขั้นตอนตั้งแต่แรกเกิดจากการใช้เสียงสัญลักษณ์ เช่น การส่งเสียงร้องเมื่อเปียกหรือเด็กต้องการอาหาร การยิ้มเพื่อบอกความสบายความพอใจ เด็กเริ่มจำเสียงที่สำคัญ เช่น เสียงพ่อแม่ พี่เลี้ยง คนใกล้ชิดแล้วพัฒนามาเป็นการจำแนกเสียงที่ได้ยินว่าเสียงใดมีความหมาย เสียงใดเป็นภาษาพูด เด็กจะมองหน้าผู้ที่พูดด้วย เรียนรู้บทสนทนาที่ได้ยินเพื่อนำไปสู่การเปล่งเสียง และการพูดเป็นคำ พัฒนาการทางภาษาของเด็กจะเกิดขึ้นเมื่อสมองทำงานประสานกันระหว่างเสียงกับสิ่งที่เด็กได้ยินแล้ว จึงแปลความหมายว่าเกิดอะไรขึ้นรอบตัว ส่วนเด็กที่มีภาวะออทิซึมมีพฤติกรรมหลายอย่าง ที่แสดงให้เห็นถึงการเรียนที่มีลักษณะแตกต่างจากเด็กทั่วไป คือ เด็กจะเรียนรู้จากของจริง รูปภาพจะเป็นภาษาแรกของเด็ก ภาษาพูดจะเป็นภาษาที่สอง เด็กที่มีภาวะออทิซึมจะมีการแสดงออกด้านการได้ยิน หรือ การรับรู้การสื่อสารที่ทำเหมือนกับไม่ได้ยินเสียง แต่เมื่อตรวจวัดการได้ยินพบว่า เด็กที่มีภาวะออทิซึมมีระดับการได้ยินอยู่ในเกณฑ์ปกติ แต่มีการรับรู้หรือตอบสนองที่แตกต่างกันไปในเรื่องที่แตกต่าง หากเป็นตัวหนังสือหรือแบบจำลองเด็กจะไม่เข้าใจ เด็กที่มีภาวะออทิซึมส่วนใหญ่ คิดเป็นภาพ ไม่คิดเป็นภาษา เด็กจะรับข้อมูล และเข้าใจสิ่งที่มองเห็น ความคิดของเด็กที่มีภาวะออทิซึม มีเหมือนกับวิทัศน์ที่ฉายอยู่ในความคิดคำนึง พัฒนาการทางความคิดจะเกิดช้ากว่าเด็กปกติ เด็กกลุ่มนี้จะเรียนรู้จากภาพได้ดีกว่าคำพูด ซึ่งเป็นจุดเด่นของเด็กที่มีภาวะออทิซึม

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้รับรองสิทธิของคนพิการในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้เช่นเดียวกับคนโดยทั่วไปกระทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้รับรองสิทธิของคนพิการมากขึ้นโดยประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านความคุ้มครอง 2) ด้านความเสมอภาค 3) ด้านสิทธิในการรับบริการสาธารณสุข และ 4) ด้านการศึกษา หมวด 5 มาตรา 54 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2560) เป็นไปตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2551 หมวด 1 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 5 คนพิการมีสิทธิในการได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พร้อมทั้งได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐาน และประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดทำหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภท รวมถึงในมาตราที่ 8 ระบุว่า ให้สถานศึกษาทุกสังกัดจัดสภาพแวดล้อม ระบบสนับสนุนการเรียนการสอนตลอดจน สื่อ บริการ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

การสื่อสารโดยใช้รูปภาพ Picture Exchange Communication System (PECS) ถือเป็นกระบวนการฝึกให้เด็กเรียนรู้วิธีการใช้รูปภาพเป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับผู้อื่น โดยเด็กเป็นผู้ริเริ่มสื่อสารด้วยการใช้รูปภาพแลกเปลี่ยนกับสิ่งที่เด็กต้องการ เนื่องจากเด็กที่มีภาวะออทิซึมเรียนรู้จากการเห็น ง่ายกว่า การได้ยิน การใช้สัญลักษณ์หรือรูปภาพจะช่วยให้เด็กเข้าใจคำสั่งได้ง่ายขึ้นโดยไม่ต้องใช้คำพูดยาว ๆ เพราะการพูดยาวจะทำให้เด็กสับสน เป็นวิธีการสอนที่ช่วยทดแทนจุดอ่อนของเด็กได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังสามารถเพิ่มทักษะการสื่อสารเพื่อบอกความต้องการ ความรู้สึกนึกคิด รวมทั้งกระตุ้นให้เด็กได้มีพัฒนาการ

ด้านการพูดสื่อความหมายได้ดีขึ้นจากภาพที่เห็น หรือในรายที่ไม่สามารถสื่อสารออกมาเป็นคำพูดได้เลย การใช้ภาพจะมีประโยชน์อย่างมากในการใช้เพื่อสื่อสารกับผู้อื่น ทดแทนการใช้คำพูดทำให้เด็กสามารถสื่อสารเพื่อบอกความต้องการของตนเองได้ สอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) การเรียนรู้หรือการสร้างความรู้ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในของผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้โดยการนำประสบการณ์หรือสิ่งที่พบเห็นในสิ่งแวดล้อมหรือสารสนเทศใหม่ที่ได้รับมาเชื่อมโยงกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม มาสร้างเป็น ความเข้าใจของตนเองในการใช้บัตรภาพเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน (ชุตินา รอดสุด 2550, น. 1014)

ในการวิจัยครั้งนี้จากการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยมีความตระหนักและความสนใจวิธีการในการพัฒนาการสื่อสารสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้วิธีฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพ เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึม ควบคู่กับกระบวนการฝึก และแก้ไขการพูด ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำชุดฝึกการสื่อสารสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยคัดเลือกคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และได้แบ่งชุดฝึกออกเป็น 4 ชุด เช่น ได้แก่ ชุดที่ 1 ความรู้สึกรอบตัวเรา ชุดที่ 2 อุปกรณ์การเรียน ชุดที่ 3 อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และชุดที่ 4 เครื่องแต่งกาย โดยทั้ง 4 ชุดฝึกการสื่อสารนี้ใช้เป็นนวัตกรรมการเรียนการสอน โดยมีแผนการสอนเฉพาะบุคคล IEP ที่สร้างขึ้นสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมเป็นรายบุคคลซึ่งมีทั้งหมด 10 แผน ทำการวัดและประเมินผลจากการสังเกต และสัมภาษณ์ผู้ปกครองถึงความสามารถพื้นฐานในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึม ซึ่งหากกระบวนการวิจัยสำเร็จลุล่วงแล้วนั้นยังสามารถเป็นแนวทางให้แก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนกวิละอนุกุล หรือผู้ที่สนใจในการนำไปปรับประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมได้อย่างเกิดประสิทธิผลเพื่อพัฒนาการสื่อสารโดยใช้รูปภาพต่อไป เช่น เด็กที่มีภาวะออทิซึมสามารถสื่อสารกับบุคคลรอบข้างในชีวิตประจำวันได้ ใช้การสื่อสารเพื่อการดำรงชีวิต และทำงานได้ด้วยการใช้กระบวนการสื่อสารโดยใช้รูปภาพ ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในสังคมซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Vygotsky ที่มองว่าการเรียนรู้เป็นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ที่จะทำให้มนุษย์เกิดมุมมองความเข้าใจ สร้างสรรค์ หรือปรับเปลี่ยนวิธีคิดที่มีต่อโลก (Shaffer, 1999, p. 260) สำหรับ Vygotsky การเรียนรู้จึงไม่ใช่สิ่งที่แยกขาด แต่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม การที่ผู้คนเกิดการปฏิสัมพันธ์หรือกระทำการร่วมกันผู้อื่น เช่น พูดคุย สนทนา แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน อันเป็นบทบาทที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวันของเด็กที่มีภาวะออทิซึมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพชุดฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพของเด็กที่มีภาวะออทิซึม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกวิละอนุกุล
2. เพื่อพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกวิละอนุกุลหลังการใช้ชุดฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

เด็กที่มีภาวะออทิซึม หมายถึง เด็กที่มีภาวะความผิดปกติเกี่ยวกับการสื่อสาร เช่น การสื่อสารโดยการเปล่งเสียงไม่เป็นคำ ขาดความสนใจผู้อื่นรอบข้าง ขาดปฏิสัมพันธ์กับทางสังคม เล่นกับผู้อื่นไม่มีปัญหาเรื่องพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น มีพฤติกรรมชอบทำอะไรซ้ำ ๆ และมีความสนใจจำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่ามีภาวะออทิซึม และเด็กที่มีภาวะออทิซึมที่มีอายุ 6 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกวิละอนุกุล

ชุดฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพ หมายถึง ชุดการฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสารสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกวิละอนุกุล โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาความเหมาะสมและความจำเป็นที่เด็กที่มีภาวะออทิซึมมีการสื่อสารในชีวิตประจำวันอยู่บ่อยครั้ง และมีความเกี่ยวข้องกับเด็กที่มีภาวะออทิซึมทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน เพื่อให้ชุดฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพนี้สามารถนำไปใช้ได้จริงสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมเพื่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ความจำเป็นแล้วนั้นจึงได้คัดเลือกรูปภาพ และจัดออกเป็นหมวดหมู่จากนั้นได้ทำการแบ่งชุดฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพออกเป็น 4 ชุดด้วยกัน ประกอบด้วย ชุดที่ 1 ความรู้สึกต้องการของร่างกายแทนความรู้สึก เช่น ความหิว กระหายน้ำ ตีใจ เสียใจ โกรธ รวมถึงความต้องการสิ่งของใด ๆ เป็นต้น ชุดที่ 2 อุปกรณ์การเรียน เช่น ดินสอ ยางลบ ดินสอสีไม้ ดินสอสีเทียน สีน้ำ พู่กัน ถาดสี เป็นต้น ชุดที่ 3 อุปกรณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ไม้กวาด ที่ตักผง ถังน้ำ ช้อน-ส้อม ถาดอาหาร แก้วน้ำ เป็นต้น และชุดที่ 4 เครื่องแต่งกาย เช่น ถุงเท้า กางเกง เสื้อยืด เสื้อนักเรียน รองเท้าผ้าใบ รองเท้าแตะ เป็นต้น

การสื่อสารโดยใช้รูปภาพ (Picture Exchange Communication System: PECS) หมายถึง การใช้ภาพแทนการสื่อสารเพื่อบอกความต้องการของตนเองแทนการพูดหรือการบอก เพื่อให้ผู้อื่นหรือบุคคลรอบข้างเข้าใจถึงความต้องการของตนเองโดยภาพที่ใช้ในการสื่อสาร ซึ่งอาจเป็นบัตรภาพที่มีขนาดเล็กสามารถพกพาได้เพื่อสื่อสารกับผู้อื่นในชีวิตประจำวันและในสังคมได้ หรืออาจเป็นบัตรภาพที่มีขนาดใหญ่เพื่อติดผนังและเด็กที่มีภาวะออทิซึมสามารถชี้ที่รูปภาพเพื่อบอกความต้องการของตนเองได้ โดยในการเลือกรูปภาพสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมที่ใช้ในการสื่อสารจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ถึงความต้องการจำเป็นพิเศษ และบริบทของสภาพแวดล้อมรอบตัวของเด็กที่จำเป็นต้องใช้รูปภาพในการสื่อสารนั้น ๆ โดยอาจเรียกลำดับจากความสำคัญมากไปหาน้อย ดังที่ผู้วิจัยได้นำชุดการฝึกการบอกความต้องการของตนเองไว้ในชุดที่ 1 เป็นต้น

วิธีการสื่อสารโดยใช้รูปภาพ หมายถึง การสื่อสารโดยใช้บัตรภาพของเด็กที่มีภาวะออทิซึม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้บัตรภาพเพื่อสื่อสารในการบอกความต้องการของตนเอง เช่น หิว กระหายน้ำ หรืออารมณ์โกรธ เป็นต้น รวมถึงการบอกความต้องการของสิ่งของรอบตัวของตนเอง เช่น อุปกรณ์การเรียน เครื่องแต่งกาย หรืออุปกรณ์อื่นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเมื่อเด็กที่มีภาวะออทิซึมทำการสื่อสารโดยใช้บัตรภาพแล้วเสร็จนั้น เด็กที่มีภาวะออทิซึมจะได้รับสิ่งที่ต้องการ เช่น เมื่อเด็กที่มีภาวะออทิซึมชี้หรือหยิบบัตรภาพการกระหายน้ำ เด็กที่มีภาวะออทิซึมจะได้รับการตอบสนองความต้องการของร่างกายนั้นโดยการดื่ม น้ำ หรือการที่เด็กที่มีภาวะออทิซึมชี้หรือหยิบบัตรภาพเกี่ยวกับอุปกรณ์อื่นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ช้อน-ส้อม เด็กที่มีภาวะออทิซึมจะได้ช้อน-ส้อม ซึ่งเมื่อเด็กที่มีภาวะออทิซึมได้รับการตอบสนองที่ถูกต้องตรงตามความต้องการของตนเอง จึงเกิดความพึงพอใจ และนำไปสู่การลดพฤติกรรมการร้องแฉ ร้องไห้ และการอยู่ไม่นิ่งได้

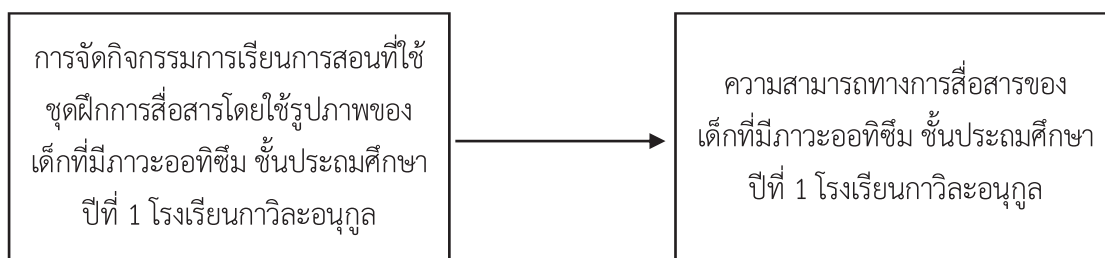

การพัฒนาการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึม หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมเป็นรายบุคคลโดยใช้รูปภาพเป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างเด็กที่มีภาวะออทิซึมกับผู้รับสารโดยผู้วิจัยได้กำหนดหมวดหมู่ของรูปภาพที่ใช้ในการสื่อสารออกเป็น 4 ชุด คือ ชุดที่ 1 ความรู้สึกต้องการของร่างกาย ชุดที่ 2 อุปกรณ์การเรียน ชุดที่ 3 อุปกรณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และชุดที่ 4 เครื่องแต่งกาย โดยในการเลือกใช้ภาพสำหรับการสื่อสารเพื่อพัฒนาการสื่อสารสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซมนั้นได้มีการคัดเลือกคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในชีวิตประจำวันเพื่อให้สอดคล้องกับความสามารถพื้นฐานและเพื่อให้สะดวกต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันของเด็กที่มีภาวะออทิซึมทั้งในสภาพแวดล้อมของที่โรงเรียนและที่บ้านของตนเองโดยมีการวัดผลการพัฒนาการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยการสังเกตพฤติกรรมและการประเมินความสามารถในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึม

แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan: IIP) หมายถึง แผนการสอนที่จัดขึ้นสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการฝึกเพื่อให้เด็กที่มีภาวะออทิซมนั้นบรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล ทั้งหมด 10 แผน เพื่อบริการดำเนินการฝึกการพัฒนาการสื่อสารโดยใช้รูปภาพสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้แผนการสอนเฉพาะบุคคลทั้ง 10 แผน นั้น มีรายละเอียดขั้นตอนการฝึกและใช้ควบคุมขั้นตอนการใช้ชุดการฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพ ทั้ง 4 ชุดฝึก อีกทั้งมีการบันทึกผลหลังการฝึกทุกครั้งเพื่อเป็นการตรวจสอบพัฒนาการของเด็กที่มีภาวะออทิซึมในแต่ละครั้ง

วิธีการดำเนินการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยรายกรณี โดยใช้รูปแบบ Single Subject Design แบบ ABA (นวลณี ประเสริฐสุข, 2558, น. 14)

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กที่มีภาวะออทิซึม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกาวีละอนุกุล หลังจากที่ใช้ชุดฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพมีการพัฒนาการสื่อสารที่สูงขึ้น

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กที่มีภาวะออทิซึมชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกาวีละอนุกุล ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 คน โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นเด็กที่มีภาวะออทิซึมที่มีปัญหาการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่เป็นนวัตกรรม ได้แก่ แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan: IIP) จำนวน 10 แผน และชุดฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพ โดยแบ่งออกเป็น 4 ชุด คือ ชุดที่ 1 ความรู้สึกรอบตัว ชุดที่ 2 อุปสรรคในการเรียน ชุดที่ 3 อุปสรรคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และชุดที่ 4 เครื่องแต่งกาย และ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้รูปภาพ และแบบประเมินความสามารถด้านการสื่อสารโดยใช้รูปภาพของเด็กที่มีภาวะออทิซึม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ดำเนินการสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่มีภาวะออทิซึมเป็นรายบุคคล และจัดบันทึกพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึม จำนวน 3 ครั้ง
2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพแก่เด็กที่มีภาวะออทิซึม จำนวน 3 คาบ/สัปดาห์ คือ วันจันทร์ วันอังคาร และวันพุธ วันละ 30 นาที คิดเป็น 1 คาบเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้น 10 คาบเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยเพื่อหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค้ใช้สูตร (Index of Item Objective Congruence: IOC)
2. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลด้วยกราฟ รูปหลายเหลี่ยมของความถี่ (Frequency Polygon) โดยผู้วิจัยนำคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่มีภาวะออทิซึมในการสื่อสารโดยใช้รูปภาพที่ผู้วิจัยสังเกตได้มาหาค่าเฉลี่ยในแต่ละครั้งมาจัดทำกราฟเพื่อดูการเปลี่ยนแปลง ทั้ง 3 ระยะ คือ ระยะเส้นฐาน (A^1), ระยะทดลอง (B), ระยะหลังทดลอง (A^2)

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยการพัฒนาการสื่อสารโดยใช้รูปภาพของเด็กที่มีภาวะออทิซึม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกวิละอนุกุล สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. ชุดฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพของเด็กที่มีภาวะออทิซึม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกวิละอนุกุล ตามที่ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการดำเนินงานวิจัย และทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) ใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan: IIP) จำนวน 10 แผน ได้ค่าความสอดคล้อง เท่ากับ 0.88 2) ชุดฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพ จำนวน 4 ชุด มีค่าความสอดคล้อง เท่ากับ 0.90 3) แบบสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่มีภาวะออทิซึมในการสื่อสารโดยใช้รูปภาพ มีค่าความสอดคล้อง เท่ากับ 1.0 และ 4) แบบประเมินความสามารถด้านการสื่อสารโดยใช้รูปภาพของเด็กที่มีภาวะออทิซึม มีค่าความสอดคล้อง เท่ากับ 1.0 พบว่า ชุดฝึกสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. พัฒนาการทางการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพ ในการดำเนินงานวิจัยได้มีการแบ่งออกทดลองออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 (A¹) ระยะเส้นฐาน เป็นระยะที่ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่มีภาวะออทิซึมจากการสังเกตพฤติกรรมพบว่า เด็กที่มีภาวะออทิซึมมีข้อจำกัดในการสื่อสารเพื่อบอกความต้องการของตนเอง หรือการบอกความต้องการว่าอยากได้สิ่งของที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันกับผู้อื่นในชั้นเรียน เด็กไม่ชี้บอกถึงความต้องการถึงสิ่งของนั้น หรือไม่ลุกเดินออกไปหยิบ และจากการสังเกตพฤติกรรมเด็กที่มีภาวะออทิซึมจำนวน 3 ครั้ง เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ และวิเคราะห์ถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เด็กที่มีภาวะออทิซึมสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้เข้าใจร่วมกัน จึงได้คิดคำศัพท์เพื่อสื่อสารร่วมกับผู้อื่นโดยเริ่มจากคำศัพท์ที่มีความจำเป็น และมีคำศัพท์ความสำคัญต่อการใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึม จากนั้นจึงทำการสร้างและออกแบบชุดฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพของเด็กที่มีภาวะออทิซึม

ระยะที่ 2 (B) ระยะทดลอง เป็นระยะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการฝึกเด็กที่มีภาวะออทิซึมในการสื่อสารโดยใช้รูปภาพทั้ง 4 ชุด โดยเริ่มจากชุดการฝึกที่ 1 ความรู้สึกรอบตัวเรา รูปแบบของชุดฝึกเป็นบัตรภาพเพื่อใช้ในการแสดงความรู้สึกแทนคำพูด เช่น เมื่อเด็กที่มีภาวะออทิซึมรู้สึกต้องการดื่มน้ำหรือกระหายน้ำให้ใช้บัตรภาพนี้เพื่อเป็นการแสดงความต้องการว่าจะดื่มน้ำ เป็นต้น ซึ่งการฝึกช่วงแรกผู้วิจัยจะใช้บัตรภาพการกระหายน้ำ และพาเด็กที่มีภาวะออทิซึมไปดื่มน้ำด้วยตนเองซึ่งครูผู้สอนใช้บัตรภาพนี้ให้เป็นกิจวัตร เพื่อให้เด็กที่มีภาวะออทิซึมเกิดความเข้าใจที่คงทนว่าภาพนี้ หมายถึง การแสดงความรู้สึกว่าตนเองต้องการที่จะดื่มน้ำ เป็นต้น เพื่อแสดงความรู้สึกให้ผู้วิจัยหรือผู้ดูแลรับรู้ถึงความต้องการของเด็กที่มีภาวะออทิซึมในขณะนั้นได้โดยเป็นการใช้บัตรภาพแสดงความรู้สึกของตัวเองแทนที่พฤติกรรมการร้องแฉงหรือโวยวาย เมื่อเด็กไม่ได้ตั้งใจโดยในชุดการฝึกที่ 1 ความรู้สึกรอบตัวมีการใช้แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan: IIP) จำนวน 2 แผน ต่อมาชุดที่ 2 อุปกรณ์การเรียน เป็นบัตรภาพเพื่อแสดงถึงอุปกรณ์การเรียนในชั้นเรียนที่จำเป็น เช่น ดินสอ ดินสอสีไม้ สีเทียน สีน้ำ ไม้บรรทัด ยางลบ เป็นต้น โดยในการฝึกให้เด็กที่มีภาวะออทิซึมสื่อสารเพื่อบอกสิ่งของ หรืออุปกรณ์การเรียนมีรูปแบบการฝึกที่คล้ายคลึงกับชุดที่ 1 คือ การใช้บัตรภาพที่ใช้ในการสื่อสารควบคู่กับการพาเด็กที่มีภาวะออทิซึมเดินไปยังอุปกรณ์การเรียนในชั้นเรียน ในการฝึกชุดที่ 2 อุปกรณ์การเรียนผู้วิจัยได้จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคลจำนวน 3 แผน เพื่อรองรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชุดที่ 2 นี้ ต่อมาในชุดที่ 3 อุปกรณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันมีภาพที่ใช้ในการสื่อสาร เช่น ช้อน ส้อม ถาดอาหาร ในการรับประทานอาหารกลางวัน ไม้กวาด ไม้ถูพื้น เป็นต้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการฝึกในชุดที่ 3 นี้เป็นการฝึกให้เด็กที่มีภาวะออทิซึมรู้จักสิ่งของที่อยู่นอกห้องเรียนเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงได้มีการออกแบบแผนการสอนเฉพาะบุคคลออกเป็น 3 แผน ต่อมาชุดการฝึกที่ 4 เครื่องแต่งกาย ภายในชุดฝึก ประกอบด้วย ภาพเสื้อนักเรียน กางเกงนักเรียน เสื้อยืด กางเกงลำลอง เป็นต้น โดยชุดดังกล่าวถือเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็กที่มีภาวะออทิซึม ดังนั้นในการฝึกจะใช้บัตรภาพควบคู่กับเครื่องแต่งกายนั้น ๆ เช่น ผู้วิจัยจับเสื้อนักเรียนจึงใช้บัตรภาพ พร้อมกับพูดว่าเสื้อนักเรียนร่วมกัน รวมถึงการใช้บัตรภาพแสดงเพื่อแสดงรองเท้านักเรียน ผู้วิจัยพาเด็กที่มีภาวะออทิซึม

ออกไปหยิบรองเท้านักเรียนหน้าชั้นเรียน จากนั้นชูภาพและให้เด็กที่มีภาวะออทิซึมถือภาพควบคู่กับรองเท้านักเรียน เป็นต้น ในการฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมทั้ง 4 ชุดนั้น ถือเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ต้องมีการสอนซ้ำ และสอดแทรกกับรูปภาพกับการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กที่มีภาวะออทิซึมเกิดความเข้าใจที่คงทน และเกิดขึ้นเป็นกิจวัตรประจำวันของเด็กที่มีภาวะออทิซึมเอง ทั้งนี้ขณะมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการฝึกเสริมลงในทุกคาบเรียนผู้วิจัยได้มีการบันทึกพฤติกรรมของเด็กที่มีภาวะออทิซึมลงในแผนการสอนเฉพาะบุคคลด้วยทุกครั้ง เพื่อให้ทราบถึงผลการพัฒนาสามารถนำข้อมูลไปบันทึกไว้วิเคราะห์ และจัดทำเป็นกราฟเพื่อนำเสนอข้อมูลในลำดับต่อไปได้

ระยะที่ 3 (A²) ระยะหลังทดลอง เป็นระยะการทดสอบโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมควบคู่กับแบบประเมินความสามารถในการสื่อสารโดยใช้รูปภาพ เพื่อทราบถึงผลการพัฒนาการสื่อสารโดยใช้รูปภาพของเด็กที่มีภาวะออทิซึม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในการสื่อสารเพื่อบอกความต้องการของตนเอง และการรู้จักสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับตนเองในชีวิตประจำวัน ทั้ง 4 ชุดการฝึก ในระยะหลังทดลองได้มีการเพิ่มเติมแบบประเมินความสามารถในการสื่อสาร เพื่อประเมินผลการใช้ชุดฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพ ในการประเมินระยะหลังทดลองนี้เป็นการกำหนดรูปภาพให้เด็กที่มีภาวะออทิซึม พร้อมทั้งให้เด็กที่มีภาวะออทิซึมไปหยิบสิ่งของที่มีความสอดคล้องกับรูปภาพที่ผู้วิจัยได้กำหนดให้ เช่น ผู้วิจัยชูรูปภาพแก้วน้ำ เด็กที่มีภาวะออทิซึมสามารถเดินไปหยิบแก้วน้ำได้ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยได้มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลในแต่ละชุดฝึกไว้ตามแบบประเมิน ซึ่งหลังจากการเปรียบเทียบพัฒนาการในการสื่อสารโดยใช้รูปภาพของเด็กที่มีภาวะออทิซึมในระยะ A3 และระยะ A1 พบว่า เด็กที่มีภาวะออทิซึมมีพัฒนาการที่สูงขึ้นหลังระยะการทดลอง

ผู้วิจัยนำคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรม จากแบบประเมินความสามารถด้านการสื่อสารโดยใช้รูปภาพสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึม และจากแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan: IIP) จากทั้งหมด 10 แผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดฝึกทั้ง 4 รูปแบบ ได้แก่ ชุดที่ 1 ความรู้สึกรอบตัวเรา ชุดที่ 2 อุปกรณ์ในการเรียน ชุดที่ 3 อุปกรณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และชุดที่ 4 เครื่องแต่งกาย ได้มาหาค่าเฉลี่ย (Mean) ในแต่ละครั้ง และจัดทำเป็นกราฟในรูปหลายเหลี่ยมของความถี่ (Frequency Polygon) เพื่อดูผลการพัฒนาการสื่อสารโดยใช้รูปภาพของเด็กที่มีภาวะออทิซึม ทั้ง 4 รูปแบบการจัดกิจกรรม ตลอดจนการทดลองทั้ง 3 ระยะ ดังรายละเอียดตาราง 1

ตาราง 1 แสดงคะแนนเฉลี่ยผลการพัฒนาการสื่อสารโดยใช้รูปภาพสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง

ระยะ	สัปดาห์ที่	ครั้งที่	ผลการพัฒนาการสื่อสารโดยใช้รูปภาพ				รวม คะแนน	คะแนนเฉลี่ย
			ชุดที่ 1	ชุดที่ 2	ชุดที่ 3	ชุดที่ 4		
A ¹	1	1	11.11	-	-	-	11.11	11.87
		2	-	18.18	-	-	18.18	
		3	-	-	9.09	-	9.09	
		4	-	-	-	9.09	9.09	
B	2	5	55.56	-	-	-	61.11	55.43
		6	66.67	-	-	-		
	3	7	-	45.45	-	-	54.55	
		8	-	54.55	-	-		
		9	-	63.64	-	-	45.45	
		10	-	-	36.36	-		
	4	11	-	-	54.55	-	60.61	
		12	-	-	-	45.45		
		13	-	-	-	63.64		
		14	-	-	-	72.73		
A ²	5	15	77.78	-	-	-	77.78	71.72
		16	-	72.73	-	-	72.73	
		17	-	-	63.64	-	63.64	
		18	-	-	-	72.73	72.73	

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาการสื่อสารโดยใช้รูปภาพของเด็กที่มีภาวะออทิซึม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกาวิละอนุกุล ตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

จากผลการวิจัยการพัฒนาการสื่อสารโดยใช้รูปภาพของเด็กที่มีภาวะออทิซึม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกาวิละอนุกุล พบว่าเด็กที่มีภาวะออทิซึมมีผลการพัฒนา และมีความสามารถในการสื่อสารโดยใช้รูปภาพสูงขึ้น เนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ประการแรก เป็นเพราะขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีขั้นตอนที่ชัดเจน เช่น ในขั้นตอนที่ 1 เป็นการให้เด็กหยิบบัตรภาพแล้วยื่นให้ผู้สนทนาด้วย ถือเป็นขั้นตอนที่ง่ายเด็กสามารถทำได้ทันทีหากเข้าใจ แต่เมื่อสังเกตพฤติกรรมแล้วพบว่าเด็กยังไม่เข้าใจ ในขั้นตอนของกระบวนการสื่อสารโดยใช้รูปภาพนั้น ผู้วิจัยจึงทำการกระตุ้น และสอนซ้ำโดยจับมือเด็ก หยิบบัตรภาพ หรือสิ่งของ ขั้นตอนที่ 2 ภายหลังจากที่เด็กยื่นภาพแก่ผู้ร่วมสนทนาแล้วนั้น เด็กจะได้รับการตอบสนองทันที และสามารถได้สิ่งของที่ตนเองต้องการ เช่น เด็กยื่นบัตรภาพการเข้าห้องน้ำ ผู้ร่วมสนทนา จึงพาเด็กไปเข้าห้องน้ำถือเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของเด็กได้ และเด็กยังสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้เข้าใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จริยา บุตรทอง (2563) ที่ได้มีการศึกษาและการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการสื่อสารโดยใช้วิธีการสอนเพ็คส์ (PECS) ร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's สำหรับเด็กออทิสติก ศูนย์การศึกษาพิเศษมหาจักรีสิรินธร ประจำจังหวัดนครนายก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการสื่อสารของเด็กออทิสติก ศูนย์การศึกษาพิเศษมหาจักรีสิรินธร ประจำจังหวัดนครนายก ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนเพ็คส์ (PECS) ร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กออทิสติก อายุ 3 – 5 ปี ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนเพ็คส์ (PECS) ร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's แบบประเมินความสามารถด้านทักษะการสื่อสารของเด็กออทิสติก และแบบบันทึกความสามารถในการสื่อสาร สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการสื่อสารของเด็กออทิสติกหลังเรียน โดยวิธีการสอนเพ็คส์ (PECS) ร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's สูงกว่าก่อนเรียน และในทำนองเดียวกันกับ ญัญญ์นรินทร์ นาคเล็ก (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึม จากการสอนโดยวิธีเพ็คส์ (PECS) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึม ก่อน และหลังได้รับการสอน โดยวิธีเพ็คส์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กที่มีภาวะออทิซึมที่มีความบกพร่องด้านการสื่อสาร จำนวน 3 คน อายุ 8 – 11 ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมหลังการสอนโดยวิธีเพ็คส์สูงขึ้น และสอดคล้องกับ วิลาสิณี แก้ววรา (2556) ได้ศึกษาเรื่องการใช้เพ็คส์เพื่อส่งเสริมความรู้ด้านศัพท์ภาษาอังกฤษ และความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของเด็กที่มีภาวะออทิซึม มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ และความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้เพ็คส์ (PECS) และได้สร้างสื่อภาพตามแนวทางของระบบเพ็คส์ และแผนการสอนจำนวน 10 แผน ซึ่งสอดคล้องการสอนโดยเน้นการใช้สายตา (Visual Strategies) และทำการประเมิน 2 ช่วง คือ ประเมินก่อนการสอน จากนั้นเข้าสู่กระบวนการส่งเสริมด้านคำศัพท์ และความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ แล้วประเมินผลหลังการสอน วิเคราะห์ผลโดยใช้ค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า กรณีศึกษามีความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพิ่มสูงขึ้น อยู่ในระดับดีมาก มีความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษแบบคำสูงขึ้น

อยู่ในระดับดีมาก และมีความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษแบบประโยคสูงขึ้น อยู่ในระดับดีมากเช่นกัน เนื่องจากวิธีการเรียนรู้ของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสามารถเรียนรู้ได้ดีจากการมองเห็น และมีความจำรูปภาพที่ดีเลิศ (People with Autism can easily remember visual images) ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญยิ่ง คือ ความพร้อม ความสนใจ และความอดทนของผู้ดูแล นอกจากนี้ ความถี่ และความต่อเนื่องของการฝึกความสามารถในการสื่อสารโดยใช้รูปภาพสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมในทุกวันให้เป็นกิจวัตรมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในการฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพควรเริ่มจากเรื่องใกล้ตัวของเด็กเอง เมื่อเด็กสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้โดยใช้รูปภาพแล้วนั้นเด็กจะเกิดความรู้สึกอยากสื่อสารกับผู้อื่นได้เข้าใจ จากนั้นจึงขยายกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้กว้างขึ้น นับเป็นแนวปฏิบัติที่สามารถพัฒนาความสามารถในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมที่มีข้อจำกัดด้านการพูด ให้สามารถสื่อสารได้เพื่อการดำรงชีวิตประจำวันในสังคม และเพื่อการเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ค้นพบแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารโดยใช้รูปภาพสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึม และเพื่อเป็นการให้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจในการนำแนวทางการดำเนินการวิจัยไปใช้ และมีข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึม ให้ประสบความสำเร็จได้ควรคำนึงถึงระดับอายุของเด็ก และระดับความรุนแรงของความบกพร่อง หากเด็กที่มีภาวะออทิซึมได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และมีความเหมาะสมจะทำให้เด็กที่มีภาวะออทิซึมสามารถพัฒนาได้ดี อันจะนำไปสู่พฤติกรรมที่เป็นปัญหาลดลง

1.2 ครูผู้สอนและผู้ปกครองควรมีการประสานงานร่วมกัน เพื่อใช้ชุดฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพนี้ให้เกิดความต่อเนื่อง และเด็กที่มีภาวะออทิซึมสามารถสื่อสารได้อย่างเป็นกิจวัตรทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน

1.3 การใช้ชุดการฝึกการสื่อสารโดยใช้รูปภาพควรใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายตามระดับความสามารถ และความเหมาะสมตามแต่ละบุคคล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษา เรื่อง การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารโดยใช้รูปภาพด้วยวิธีการสอนแบบเพ็คส์ (PECS) ทั้ง 6 ขั้นตอนตามกระบวนการสอนแบบเพ็คส์

2.2 ควรมีการฝึกความสามารถในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมให้มีความหลากหลายในสถานที่หรือสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย เช่น ที่โรงเรียน ที่บ้าน ชุมชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ชุติมา รอดสุด. (2550). ผลการเรียนรู้การสอนตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่มีต่อมโนทัศน์ชีววิทยา และความสามารถในการให้เหตุผลเชิงอุปนัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย/กรุงเทพฯ. DOI.
- จริยา บุตรทอง. (2563). การพัฒนาทักษะการสื่อสารโดยใช้วิธีการสอนเพ็คส์ (PECS) ร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's สำหรับเด็กออทิสติก ศูนย์การศึกษาพิเศษมหาจักรีสิรินธร ประจำจังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ณัฐนันท์ นาคเล็ก. (2557). การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารของเด็กออทิสติกจากการสอนโดยวิธี เพ็คส์ (PECS). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- นวลฉวี ประเสริฐสุข. (2558). การวิจัยแบบการทดลองกลุ่มเล็ก. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 7(1), 14.
- วิลาสินี แก้ววรา. (2556). การใช้เพ็คส์เพื่อส่งเสริมความรู้ด้านภาษาภาษาอังกฤษและความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของเด็กออทิสติก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา: 2560: 3.
- Shaffer, D. (1999). *Developmental psychology: childhood & adolescence (5th ed.)*. New York: Pacific Grove:Brooks/Cole.

การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องความคล้าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

นภดล ฝั้นจุมปู *

นันทิมา นาคาพงศ์ อัครวัชรชัย**

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เรื่องความคล้าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คณิตศาสตร์ระหว่างหลังเรียนด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ กับเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 4) ศึกษา ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 ห้องเรียนปกติ โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 40 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามวัดความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน การสถิติทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.97 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ; TAI; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; คณิตศาสตร์

* นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนนคร

**ผศ.ดร. อาจารย์ประจำภาควิชาบริหาร วิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สังกัดมหาวิทยาลัยรัตนนคร

The collaborative learning management using TAI to develop Mathematics achievement on "Similarity" of Mathayomsuksa 3 Students

Noppadon Funjumpoo *

Nanthima Nakaphong Asvaraksha**

Abstract

The objectives of this research were to 1) develop the collaborative learning management using TAI on similarity, 2) compare Mathematics achievement before and after the collaborative learning management using TAI, 3) analyze Mathematics achievement after the collaborative learning management using TAI with the criteria of 80 percent, and 4) survey satisfaction of the 40 students with collaborative learning management using TAI. The sample was Mathayomsuksa 3/4 students in a regular class at Phitsanulok Pittayakom School in the first semester, academic year 2022. The data were collected from the 40 students using cluster random sampling. The tools were a collaborative learning management using TAI plan on similarity, an achievement test, and a questionnaire on satisfaction with the collaborative learning management using TAI. The data were analyzed through mean, standard deviation, and hypothesis testing with dependent t-test.

The results of the research found that: 1) the collaborative learning management using TAI had a content validity of 1.00 in all items with the effectiveness index of 0.97. 2) the achievement of the students who learned through collaborative learning management after using TAI was higher than before using TAI with statistical significance at the .05 3) The achievement after learning was higher than the criteria of 80 percent with statistical significance at the .05. 4) Student's satisfaction with the collaborative learning management using TAI was at the highest level.

Keywords: Cooperative Learning; TAI; Achievement; Mathematics

* Student in Faculty of Education at Naresuan University, Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation

**Asst. Prof. Faculty member of Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education, Naresuan University

Received: 15 November 2023/ Revised: 19 December 2023/ Accepted: 30 December 2023/ Published online: 30 December 2023

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ ทำให้มีความคิดอย่างเป็นระบบ มีแบบแผน รวมไปถึงความคิดสร้างสรรค์ และยังสามารถช่วยแก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ความรู้ทางคณิตศาสตร์จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิตของคนทุกคนในสังคม กล่าวคือ ในสังคมทุกสังคมจะปฏิเสธการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันไม่ได้ยาก เช่น การติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้า และบริการ การทำธุรกิจ เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่ต้องใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องทั้งสิ้น ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่ทักษะทางคณิตศาสตร์ ซึ่งประสบการณ์การฝึกทักษะ ในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ และกระบวนการ แก้ปัญหาคณิตศาสตร์ในชั้นเรียนจะเป็นรากฐานที่สำคัญ อันจะนำไปสู่การพัฒนาวิธีการคิดและเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาต่าง ๆ ต่อไปได้ (ศิริวัน เกณฑ์, 2557)

ปัจจุบันกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้จัดเป็น 3 สาระ ซึ่งเนื้อหาเรื่องความคล้าย จะใช้เรียนในระดับการศึกษา ขั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และจัดอยู่ในกลุ่มสาระการวัดและเรขาคณิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ดังนั้นนักเรียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ในเรื่องความคล้าย เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในระดับชั้น ที่สูงขึ้นต่อไป แต่เนื่องจากปัจจุบันพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนคณิตศาสตร์เท่าที่ควร ซึ่งจะเห็นได้ชัดจากผลการทดสอบการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564 ของนักเรียน ส่วนใหญ่ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 เมื่อแยกคะแนนออกตามสาระการเรียนรู้พบว่า สาระการวัดและเรขาคณิต สถิติย้อนหลัง ปีการศึกษา 2561 ได้คะแนนเฉลี่ย 42.78 คะแนน ปีการศึกษา 2562 ได้คะแนนเฉลี่ย 26.93 คะแนน ปีการศึกษา 2563 ได้คะแนนเฉลี่ย 25.91 คะแนน (สถาบันการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2563) ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหา เรื่อง ความคล้าย ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มสาระการวัดและเรขาคณิต เนื้อหาที่มีความซับซ้อน นักเรียนจะต้องใช้ความเข้าใจในการอธิบาย และการสื่อความหมาย สามารถสรุปความเข้าใจ ออกมาเป็นบทนิยาม ทฤษฎี หรือสมบัติต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ แล้วนำไปประยุกต์ใช้ในการพิสูจน์พร้อมทั้งให้ เหตุผลประกอบคำตอบ จากประสบการณ์ที่ได้สอนนักเรียนพบว่า นักเรียนใช้วิธีการท่องจำ ไม่สามารถแสดง เหตุผลประกอบคำตอบ เพราะนักเรียนไม่ได้เข้าใจในเนื้อหาอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า นักเรียน มีความรู้ความสามารถทางคณิตศาสตร์ไม่เพียงพอ ทั้งในเรื่องของความรู้พื้นฐาน การคิดวิเคราะห์คิดอย่างมี วิจารณญาณ และไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนขาดความเข้าใจ ในนิเทศน์ทางคณิตศาสตร์ (อัมพร ม้าคอง, 2552)

การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI (Team Assisted Individualization) เป็นเทคนิคการจัดการเรียนรู้ ที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน และการสอน รายบุคคล (Individualized Instruction) เข้าด้วยกัน โดยให้นักเรียนทำการศึกษาและเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยกัน ดำเนินการเรียนรู้และมีการตรวจสอบร่วมกัน มีการร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อบรรลุเป้าหมายของการเรียน (Slavin, 1995) ทั้งนี้การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญดังนี้ จัดผู้เรียน เข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง ปานกลาง อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านของเรา

(Home Group) จากนั้นสมาชิกในกลุ่มได้รับเนื้อหาสาระและศึกษาเนื้อหาสาระร่วมกัน แล้วจับคู่กันทำแบบฝึกหัด ถ้าใครทำแบบฝึกหัดได้ร้อยละ 75 ขึ้นไปให้ไปรับการทดสอบรวบยอดครั้งสุดท้าย แต่ถ้ายังทำแบบฝึกหัดได้ไม่ถึงร้อยละ 75 ให้ทำแบบฝึกหัดซ่อมจนกระทั่งทำได้แล้วจึงไปรับการทดสอบรวบยอดครั้งสุดท้าย จากนั้นสมาชิกในกลุ่มแต่ละคนนำคะแนนทดสอบรวบยอดมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มใดได้คะแนนสูงสุด กลุ่มนั้น ได้รางวัล (ศิษยา ขวมนิ, 2557) การเรียนแบบกลุ่มร่วมมือสามารถนำมาใช้กับการเรียนทุกวิชาและทุกระดับชั้นและจะมีประสิทธิผลยิ่งขึ้นกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านการแก้ปัญหา การคิดแบบหลากหลาย การปฏิบัติภารกิจที่ซับซ้อน การเน้นคุณธรรม จริยธรรม ทักษะทางสังคม นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI (ธนาภรณ์ โคตรนารา, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ครรชิต วงศ์heim (2561) ที่ได้ทำการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ TAI สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค TAI เป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงขึ้น

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ความคล้าย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคลตลอดจนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องความคล้าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เรื่องความคล้าย รายวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องความคล้าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องความคล้าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างหลังเรียนด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI กับเกณฑ์ร้อยละ 80
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เรื่องความคล้าย รายวิชาคณิตศาสตร์

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเรียนเป็นกลุ่มย่อย มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ ครูแนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกัน และจัดเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 4-5 คน ในกลุ่มจะประกอบไปด้วยนักเรียนเก่ง กลาง อ่อน ครูแนะนำเกี่ยวกับระเบียบของกลุ่มบทบาทและหน้าที่ของสมาชิก แจกจุดประสงค์ของบทเรียน

2. ขั้นสอน ครูนำเข้าสู่บทเรียน แนะนำเนื้อหา แนะนำแหล่งข้อมูล นักเรียนทบทวนสิ่งที่เรียนมาแล้ว โดยครูเป็นผู้สอน หรือศึกษาประเด็นใหม่ เนื้อหาใหม่ โดยการสรุปอภิปรายข้อความรู้ หรือถามตอบ และครูมอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม จากนั้นผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มย่อย โดยแต่ละคนมีบทบาทและหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นขั้นที่สมาชิกในกลุ่มจะได้ร่วมกันรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่มในขั้นนี้ นักเรียนแต่ละคนต้องทำแบบฝึกหัด ทั้งนี้ในขั้นสอนจะเป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ได้ครบถ้วนแล้วหรือยัง ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล ในบางกรณีผู้เรียนอาจต้องซ่อมเสริมส่วนที่ยังขาดตกบกพร่อง ในขั้นนี้ผู้เรียนจะจับคู่กันตรวจแบบฝึกหัด ถ้าได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 75 จะต้องให้กลุ่มที่ผ่านช่วยสอน จากนั้นทำแบบฝึกหัดชุดเดิมจนกว่าจะผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75

3. ขั้นสรุปบทเรียน ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ถ้ามีสิ่งที่ยังไม่เข้าใจครูควรอธิบายเพิ่มเติม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ หมายถึง คะแนนที่วัดได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เรื่องความคล้าย ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นลักษณะอัตนัย จำนวน 12 ข้อ

เกณฑ์ร้อยละ 80 หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องความคล้าย หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม โดยใช้เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดตามหลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2551

ความพึงพอใจของนักเรียน หมายถึง ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เรื่องความคล้าย จำนวน 14 ข้อ โดยใช้ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1-3/8 ห้องเรียนปกติ โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 380 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 ห้องเรียนปกติ โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 40 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม

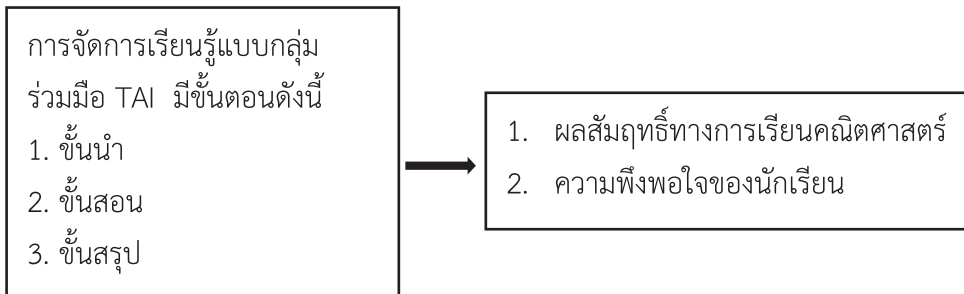
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

สาระการเรียนรู้ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นสาระการเรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) เรื่องความคล้าย ใช้มาตรฐาน ค 2.2 เข้าใจและวิเคราะห์รูปเรขาคณิต สมบัติของรูปเรขาคณิต ความสัมพันธ์ของรูปเรขาคณิต และทฤษฎีบททางเรขาคณิต และนำไปใช้ตัวชี้วัด ค 2.2 ม 3/1 เข้าใจและใช้สมบัติของรูปสามเหลี่ยมที่คล้ายกันในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์และปัญหาในชีวิตจริง โดยมีแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 14 แผน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

- 3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI
3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์
2. ความพึงพอใจของนักเรียน

กรอบแนวคิด

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องความคล้าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องความคล้าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI ผู้วิจัยได้สร้างตามขั้นตอนดังนี้

- 1.1 ศึกษาหลักสูตรคณิตศาสตร์ และวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง 2560

- 1.2 นำเนื้อหาบทที่ 4 เรื่อง ความคล้าย มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาสาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ และเวลาเรียน จากนั้นเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 14 แผน รวม 14 ชั่วโมง โดยแต่ละแผนจะประกอบด้วย สาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผล

- 1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องความคล้าย โดยใช้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของสาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลในแต่ละแผนแล้วปรับปรุงตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ

- 1.4 หาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องความคล้าย โดยใช้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI ที่ปรับแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับการพิจารณาแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 จำนวน 40 คน โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย และหาค่าดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI

1.6 จัดพิมพ์แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ทดลองสอนจริง

2. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องความคล้าย ที่มีลักษณะเป็นอัตนัย จำนวน 12 ข้อ มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาคำอธิบายรายวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

2.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ของบลูม และกำหนดจำนวนข้อสอบที่จะใช้ในแบบทดสอบ เรื่องความคล้าย

2.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลักษณะอัตนัย จำนวน 19 ข้อ

2.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้คำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข

2.5 หาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่แก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย โดยวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (D) และวิเคราะห์หาความยากง่าย (P) จากนั้นคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไปถือว่าใช้ได้ (Ebel, 1979) และค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.2-0.8 ถือว่าใช้ได้ (Whitney & Sabers, 1970) โดยคัดเลือกให้ครอบคลุมจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม จำนวน 12 ข้อ ซึ่งข้อคำถามที่คัดเลือกมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.35-0.60 และค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.49-0.75

2.7 นำข้อคำถามที่คัดเลือกไว้มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค แบบทดสอบจะต้องมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 ซึ่งเป็นค่าที่สามารถยอมรับได้

2.8 จัดพิมพ์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เรื่องความคล้าย รายวิชาคณิตศาสตร์

3.1 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เรื่องความคล้าย จำนวน 20 ข้อ ใช้จริง 14 ข้อ โดยใช้ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3.2 หาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พร้อมกับปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เรื่อง ความคล้าย ไปทดลองให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม จำนวน 40 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งแบบสอบถามความพึงพอใจจะต้องมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป พบว่าแบบสอบถามความพึงพอใจมีค่าความเชื่อมั่น 0.87 ซึ่งเป็นค่าที่สามารถยอมรับได้

3.4 จัดพิมพ์แบบสอบถามความพึงพอใจแบบสมบูรณ์เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI

1. ปฐมนิเทศนักเรียน เพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
2. ดำเนินการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มทดลอง ด้วยแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ความคล้าย จำนวน 12 ข้อ 55 นาที
3. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค TAI เรื่อง ความคล้าย จำนวน 14 แผน ใช้เวลาทั้งหมด 14 ชั่วโมง รวมการสอบก่อนเรียนและสอบหลังเรียน
4. เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ทุกแผนแล้ว ดำเนินการสอบหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนจัดการเรียนรู้
5. สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI เรื่องความคล้าย ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 14 ข้อ จากนั้นบันทึกผลการสอบถามไว้เป็นคะแนนสำหรับวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองใช้ที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ มาหาค่าดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI
2. นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความคล้าย มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องความคล้าย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สถิติทดสอบที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Dependent)

4. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องความคล้าย ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยใช้สถิติทดสอบที แบบกลุ่มเดียว (t-test one Sample)

5. นำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เรื่องความคล้าย รายวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เรื่องความคล้าย รายวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนน		ดัชนีประสิทธิผล (E.I.)
		ก่อนเรียน	หลังเรียน	
40	32	166	1242	0.97

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เรื่องความคล้าย รายวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.97

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เรื่องความคล้าย รายวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เรื่องความคล้าย รายวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลสัมฤทธิ์	$\bar{x}$	S.D.	Mean differences	S.D. differences	t	sig
ก่อนเรียน	4.15	1.90	26.93	2.25	75.81*	.00
หลังเรียน	31.08	1.05				

หมายเหตุ * นัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

การทดสอบผลสัมฤทธิ์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ 4.15 และ 1.90 ตามลำดับ และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ 31.08 และ 1.05 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เรื่องความคล้าย รายวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องความคล้าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างหลังเรียนด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI กับเกณฑ์ร้อยละ 80

ตาราง 3 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องความคล้าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างหลังเรียนด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI กับเกณฑ์ร้อยละ 80

ผลสัมฤทธิ์	คะแนนเต็ม	เกณฑ์การผ่าน	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
คะแนน	32	25.60	31.08	1.05	187.66*	.00

* นัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีคะแนนเต็ม 32 คะแนน เกณฑ์ผ่าน 25.60 คะแนน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเฉลี่ย 31.08 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.05 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความคล้าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เรื่องความคล้าย รายวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตาราง 4 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เรื่องความคล้าย รายวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข้อความถาม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน	4.79	0.41	มากที่สุด
1. การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เป็นสิ่งที่น่าสนใจมาก	4.75	0.44	มากที่สุด
2. นักเรียนสนุกสนานกับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI	4.78	0.42	มากที่สุด
3. การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนในกลุ่ม	4.83	0.38	มากที่สุด
4. การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI ทำให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ	4.75	0.44	มากที่สุด
5. การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI ได้กระตุ้นให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน ๆ	4.80	0.41	มากที่สุด
6. การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI ทำให้นักเรียนรู้สึกอยากเรียนวิชาคณิตศาสตร์มากขึ้น	4.85	0.36	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.82	0.39	มากที่สุด
7. การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ	4.75	0.44	มากที่สุด
8. การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นลำดับขั้นตอน ไม่ยุ่งยาก นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ง่าย	4.90	0.30	มากที่สุด
9. การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI ทำให้นักเรียนอยากร่วมทำกิจกรรม	4.73	0.45	มากที่สุด

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
10. การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกันคิดและแลกเปลี่ยนความพึงพอใจ	4.90	0.30	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.81	0.39	มากที่สุด
11. การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น	4.90	0.30	มากที่สุด
12. การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือในการทำงานเป็นกลุ่ม	4.73	0.45	มากที่สุด
13. การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ เรื่องความคล้าย มากยิ่งขึ้น	4.83	0.38	มากที่สุด
14. การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่า และประโยชน์ของวิชาคณิตศาสตร์มากขึ้น	4.80	0.41	มากที่สุด
total	4.81	0.40	มากที่สุด

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เรื่องความคล้าย รายวิชาคณิตศาสตร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.81 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.40 เมื่อเรียงลำดับความพึงพอใจจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ และด้านบรรยากาศในชั้นเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.39 และค่าเฉลี่ย 4.81 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.39 และค่าเฉลี่ย 4.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41 ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เรื่องความคล้าย รายวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.97 หมายความว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI ทำให้นักเรียนมีความรู้ และมีความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 97 เนื่องจากมีกระบวนการสร้างกิจกรรมที่เป็นขั้นตอน และผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มีการนำไปทดลองใช้ และปรับแก้ไขให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ประกอบกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันในกลุ่ม ตลอดจนทำให้นักเรียนรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ แก้ปัญหาต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จได้ โดยสมาชิกมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนในกลุ่ม ทุกคนมีความตระหนักและตั้งใจปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ชนิสรา อริยะเดช (2559) ได้ทำการศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือเทคนิค TAI กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก การลบ และการคูณทศนิยม สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TAI มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.97 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องความคล้าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องความคล้าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างหลังเรียน

ด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI กับเกณฑ์ร้อยละ 80 พบว่า ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนที่เรียนอ่อนมีกำลังใจในการเรียน เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนสมาชิก ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเอง และประสบความสำเร็จ ตลอดจนพัฒนาการของทักษะกระบวนการ และยังสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านอารมณ์และสังคม ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Johnson & Johnson (1974) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนควรร่วมมือกันในการเรียนรู้มากกว่าการแข่งขัน เพราะการแข่งขันก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการแพ้ชนะ ต่างจากการร่วมมือกันอันเป็นสภาพการณ์ที่ดีกว่า ทั้งด้านจิตใจและสติปัญญา หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ 5 ประการ 1) การเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการพึ่งพากันเพื่อความสำเร็จร่วมกัน 2) อาศัยการหันหน้าเข้าหากันมีปฏิสัมพันธ์กัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อมูลและการเรียนรู้ต่าง ๆ 3) อาศัยทักษะทางสังคม 4) มีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม และ 5) มีผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มที่สามารถตรวจสอบและวัดประเมินได้ หากผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันนอกจากจะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้กว้างขึ้นและลึกซึ้งขึ้นแล้ว ยังสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านสังคมและอารมณ์มากขึ้นด้วย รวมทั้งมีโอกาสได้ฝึกฝนพัฒนาทักษะกระบวนการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอีกมาก ซึ่งสอดคล้องกับ ชลธิชา สาชิน (2560) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ TAI เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง พหุนาม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70 และสอดคล้องกับ ปิยะนุช ดรปัดสา (2564) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI เรื่องเส้นขนาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI เป็นกิจกรรมการสอนได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาความรู้ค้นคว้าเพิ่มเติม กระตุ้นให้นักเรียนได้ช่วยเหลือกัน ได้ร่วมกันวางแผน ร่วมทำงานในชั่วโมงเรียน ได้แลกเปลี่ยนผลงาน มีโอกาสวิจารณ์ผลงานของเพื่อนหรือผลงานของตนเอง และได้ความรู้ที่สามารถนำความรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่ได้ไปใช้ในวิชาอื่นและในชีวิตประจำวัน นักเรียนได้ศึกษาเพิ่มเติมจากการมอบหมายของครูผู้สอนและความสนใจของตนเอง เกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ มีความสุขในการเรียน ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งตรงกับแนวคิด พัฒนา พรหมณี, ยุพิน พิทยะวัฒน์ชัย, และ จิระศักดิ์ ทัพพา (2563) ที่กล่าวว่า ความรู้สึกที่มีต่อการเรียนรู้ประสบการณ์ที่เกิดจากแรงจูงใจอันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายที่คาดหวัง ต้องการนำไปสู่การค้นหาล้างที่ต้องการมาตอบสนองเมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการ แล้วจะเกิดความรู้สึกมีความสุข ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการกระทำกิจกรรมที่นำไปสู่เป้าหมายนั้นสำเร็จตามที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับ ครรชิต วงศ์เทิม (2561) ได้ทำการศึกษาพัฒนาการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือเทคนิค TAI สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และการจัดกิจกรรมมีหลายขั้นตอน ดังนั้นครูผู้สอนควรอธิบายหลักการ ขั้นตอนการทำกิจกรรมให้นักเรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน ครูคอยแนะนำช่วยเหลืออธิบายในเนื้อหาที่ยากและกระตุ้นการทำงาน จะทำให้นักเรียนทำงานได้ถูกต้องและเสร็จตามเวลาที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI ร่วมกับการจัดการเรียนรู้หลายรูปแบบ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบSTAD, การจัดการเรียนรู้แบบโพลยา (Polya) เป็นต้น และการจัดการกับตัวแปรตามอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการให้เหตุผล ความสามารถในการแก้ปัญหา และอื่น ๆ

2.2 ควรพิจารณาเลือกใช้กับเนื้อหาที่เหมาะสม และมีเวลามากพอสำหรับการทำกิจกรรม

2.3 ควรคำนึงถึงจำนวนนักเรียนที่ทำการศึกษาในกรณีสถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนน้อยเกินไปจะทำให้มีข้อจำกัดในการแบ่งกลุ่ม (เก่ง กลาง อ่อน) ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์.
- ครรชิต วงศ์เหิม. (2561). *การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือเทคนิค TAI สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์: บุรีรัมย์.
- ชนิสรา อริยะเดชซ์. (2559). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค TAI กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก การลบ และการคูณทศนิยมสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม: มหาสารคาม.
- ชลธิชา สาชิน. (2560). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ TAI เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง พหุนาม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม: มหาสารคาม.
- ทศนา แคมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนาภรณ์ โคตรนารา. (2556). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วย เทคนิค TAI เรื่อง เมทริกซ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์*. โรงเรียนระยองวิทยาคม: ระยอง.
- ปิยะนุช ดรปัดสา. (2564). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI เรื่อง เส้นขนานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์: บุรีรัมย์.

- พัฒนา พรหมณี, ยุพิน พิทยาวัฒนชัย, และ จีระศักดิ์ ทัพพา. (2563). แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจและการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในงาน. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.)*, 26(1), 59-66. บุรีรัมย์: บุรีรัมย์.
- ศิริวิน เกณทวี. (2557). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบฮิวริสติกส์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิษณุพนธ์*, 9(1), 130-134.
- สถาบันการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2563). *สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำร่องขั้นพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563*. กรุงเทพฯ: สำนักงานทดสอบการศึกษากรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- อัมพร ม้าคนอง. (2552). *การพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ โดยใช้โมเดลการได้มาซึ่งมโนทัศน์และคำถามระดับสูง*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Ebel Robert L. (1979). *Measuring Educational Achievement*. New Jersey: Pentice-Hall, Inc.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. (1974). *Instructional goal structure: Cooperative, competitive, or individualistic*. *Review of Educational Research*, 44, 213-240.
- Whitney, D.R. and D.L.Sabers. 1970. *"Improving Essay Examination III. Use of Item Analysis", Technical Bulletin 11*. Mimeographed. (Iowa City: University Evaluation and Examination Service).
- Slavin. (1995). *Cooperative Learning Theory, Research and Practice*. (2nd ed.). Massachusetts: A Simom & Schuster.

การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง ที่เรียนเรื่องโยนโสมนสิการ โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท

วรวิทย์ ประทีป ณ ถลาง*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท โดยใช้ระเบียบวิธีปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 จำนวน 34 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง โยนโสมนสิการ แบบประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ และแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์

ผลวิจัยพบว่า 1) จากการประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ในครั้งที่ 1 และ 2 นักเรียนทุกคนมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เพิ่มขึ้นจากครั้งที่ 1 ร้อยละ 50 ขึ้นไป โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น จาก 6.50 เป็น 8.94 และจากการประเมินพฤติกรรมในครั้งที่ 3 พบว่า นักเรียน 23 คน หรือร้อยละ 67.65 ของนักเรียนทั้งหมดมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เพิ่มขึ้นจากครั้งที่ 2 ร้อยละ 50 ขึ้นไป โดยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มจาก 8.94 เป็น 9.68 และ 2) จากการวัดทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้แบบทดสอบในครั้งที่ 1 และ 2 พบว่า นักเรียนมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เพิ่มขึ้นจากครั้งที่ 1 ตั้งแต่ร้อยละ 33.33 – 100 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 1.47 เป็น 3.53 และจากการทดสอบในครั้งที่ 3 พบว่า นักเรียน 25 คน หรือร้อยละ 73.53 มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เพิ่มขึ้นจากครั้งที่ 2 ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น จาก 3.53 เป็น 4.65

คำสำคัญ: ทักษะการคิดวิเคราะห์; โยนโสมนสิการ; วิภาษวาท

*ครูชำนาญการ โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

The Development of Analytical Thinking Skills on Yonisomanasikarn
through Vibhajjavada Thinking Technique of Matthayomsuksa 5 Students
Matthayom Wat Buengthonglang School

Voravit Pradip na Talang*

ABSTRACT

The purpose of this research was to development analytical thinking skills on Yonisomanasikarn through Vibhajjavada thinking technique. The sample consisted of 34 Matthayomsuksa 5/4 students. The research instruments were: 1) lesson plans on Yonisomanasikarn (the practices to the good buddhist); 2) an evaluation form of the behavior on analytical thinking skills; and 3) an analytical thinking skills test. The data were statistically analyzed through mean, standard deviation and the relative development score.

The results of this research were as follows: 1) From the first and second behavioral assessments on analytical thinking skills, all students had relative development scores increase from the first time by 50 percent or more, with the average score increasing from 6.50 to 8.94, and from the behavioral assessment in the 3rd time found that 23 students or 67.65 percent of all students there was an increase in relative development scores from the second time of 50 percent or more, with the average score increasing from 8.94 to 9.68. 2) From the results of measuring analytical thinking skills using the test in first and second time, it was found that students' relative development scores increased from the first time from 33.33 - 100 percent, with the average score increasing from 1.47 to 3.53. As for the results of the third time test, it was found that 25 students, or 73.53 percent, had relative development scores increased from the second time by 50 percent or more, with the average score increasing from 3.53 to 4.65.

Keywords: The Development Analytical Thinking; Yonisomanasikarn; Vibhajjavada

*Professional Level Teachers, Mattayom Wat Buengthonglang School, The Secondary Educational Service Aera Office Bangkok 2

Received: 20 March 2023/ Revised: 11 April 2023/ Accepted: 30 December 2023/ Published online: 30 December 2023

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากผลการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 พบว่า ผลการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีขึ้นไป แต่เมื่อพิจารณาโดยละเอียดตามตัวชี้วัดและผลการประเมินด้านพฤติกรรม พบว่า ผลการประเมินในประเด็นที่เน้นการวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมีความสามารถอยู่ในระดับพอใช้ และทักษะการสื่อสารอยู่ในระดับพอใช้ อีกทั้งผลดังกล่าวยังไม่สะท้อนถึงการที่นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปสู่การวิเคราะห์ค้นหาสาเหตุในสถานการณ์ต่าง ๆ นำไปสู่การเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญา ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบเดิมนั้นมุ่งเน้นการเรียนรู้เชิงเนื้อหาและการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มกับเพื่อนภายในห้องเป็นสำคัญ แต่ยังขาดกระบวนการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การพิจารณาในการลำดับขั้นตอนขององค์ความรู้และทักษะการนำเสนอสิ่งที่ตนเองได้คิดค้นเรียนรู้เพื่อเผยแพร่แลกเปลี่ยนเชิงวิชาการนำไปสู่การสร้างประสบการณ์ที่หลากหลาย และรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีเหตุผล ซึ่งการคิดแบบวิภาษวาทกรรม เป็นวิธีคิดที่มีความน่าสนใจและมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการฝึกฝนเพื่อพัฒนานักเรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นวิธีที่สะท้อนให้นักเรียนเกิดการพัฒนาตนเองทั้งในด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความสามารถใช้ความคิดตัดสินใจแยกแยะผิดชอบชั่วดี และความสามารถในการสื่อสาร ส่งผลให้บุคคลอื่นฟังแล้วเกิดความเข้าใจ ซึ่งการคิดแบบวิภาษวาทเป็นกระบวนการคิดที่มุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการตอบคำถามจากข้อสงสัยหรือประเด็นปัญหาโดยแยกแยะองค์ประกอบอย่างละเอียด มีนัยยะของการแยกแยะแจกแจงส่วนประกอบและการกล่าวถึงประเด็นที่ให้คุณให้โทษ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, 2562, น. 654) โดยวิธีการคิดแบบวิภาษวาท คือ วิธีการจัดการเพื่อพัฒนาระบบการคิดผ่านหลักธรรมที่ประกอบด้วย “วิภาษ” คือ การแยกแยะประเด็นอย่างมีเหตุผล ใช้วิจารณ์ญาณประกอบการคิด และ “วาท” คือ การพูดสื่อสารถ่ายทอดออกมาอย่างเป็นระบบ ลำดับขั้นตอนและมีทักษะในการสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้รับฟัง

จากภาพรวมปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นจากข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอน EQFS Model (วรวิทย์ ประทีป ณ ถลาง, 2564, น. 90) ที่มีพื้นฐานการออกแบบและพัฒนาโดยมุ่งเน้นการพัฒนาพฤติกรรม กระบวนการการเข้าสู่สังคม การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และทักษะการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดมาเพิ่มเติมเทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาทเพื่อประกอบประเด็นจากการที่ตนเองได้คิดวิเคราะห์ แยกแยะ ให้คุณค่า โดยรูปแบบการสอนดังกล่าวนี้ผ่านการทดลองและปรับปรุงพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 จนถึงปัจจุบัน โดยรูปแบบดังกล่าวนี้ใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ในการดำเนินการออกแบบและพัฒนานบนแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์และความสามารถของตนเอง และใช้กระบวนการทางสังคมสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบกับการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายจากสถานการณ์จริงมาเป็นประเด็นสำคัญของนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเทคนิคการใช้วิธีคิดแบบวิภาษวาทเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่คงทนของนักเรียนในรายวิชาพระพุทธศาสนาผ่านการปรับประยุกต์การออกแบบกิจกรรมผ่านรูปแบบการเรียนรู้ EQFS Model ข้างต้น

จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ต้องการในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง ที่เรียน เรื่อง โยนิโสมนสการ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียนสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะนักเรียนในอนาคตและสร้างให้นักเรียนเกิดความสามารถในการมีเป้าหมายเป็นนักคิดและนักพัฒนาที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท
2. เพื่อวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท หมายถึง เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดอย่างเป็นลำดับขั้นตอนอันประกอบไปด้วย

1. การศึกษาเนื้อหาประเด็นปัญหาที่ตนเองมีความสนใจ
2. การตั้งคำถามชวนคิดให้เกิดประเด็นสงสัยผ่านการจำแนกเรื่องราว
3. มุ่งส่งเสริมการจัดลำดับความสำคัญของประเด็น
4. สืบสาวหาเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหา
5. การจำแนกเรื่องราวเพื่อมุ่งพัฒนาตามเหตุปัจจัย
6. แสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหา
7. ตอบโจทย์ข้อสงสัยผ่านการคิดอย่างเป็นขั้นตอนผ่านการนำเสนอบอกเล่าถ่ายทอดผ่านการพูดหรือสื่อความตามความต้องการของนักเรียน

ทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง กระบวนการคิดที่เกิดจากกระบวนการใช้องค์ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์จากการศึกษา มาใช้อย่างเป็นระบบในการจำแนก ระบุสาเหตุ คาดคะเนผลกระทบ อธิบายพฤติกรรม อันมาจากการกระทำของบุคคลต่าง ๆ จากการศึกษาสถานการณ์ที่เป็นประเด็นศึกษา นำไปสู่การตกผลึกใช้ในการดำเนินชีวิตและเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในวิธีการคิดแบบวิภาษวาท

วิธีการดำเนินการวิจัย

แนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (ทิสนา แชมมณี, 2560, น. 96) เป็นแนวคิดที่มีความเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการพัฒนาองค์ความรู้และความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสของนักเรียนและมีปฏิสัมพันธ์การคิดเชื่อมโยงองค์ความรู้โดยใช้เหตุผลเปรียบเทียบตรวจสอบความรู้เก่าและใหม่ เพื่อเกิดการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองสร้างองค์ความรู้ใหม่และเกิดความสำเร็จอย่างยั่งยืน

วิธีคิดแบบวิภาษวาท (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, 2562, น. 635) เป็นวิธีการจัดการเพื่อการพัฒนากระบวนการคิดผ่านหลักธรรมที่ประกอบด้วย “วิภาษ” คือ การแยกแยะประเด็นอย่างมีเหตุผลใช้วิจารณ์ญาณประกอบการคิด และ “วาท” คือ การพูดสื่อสารถ่ายทอดออกมาอย่างเป็นระบบ ลำดับขั้นตอนและมีทักษะในการสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้รับฟัง

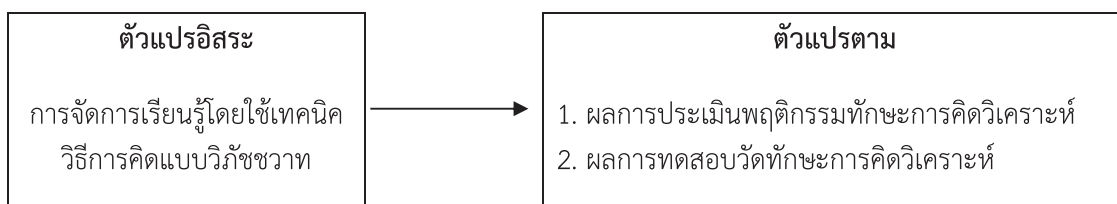
ทักษะการคิดวิเคราะห์ (สุนทร สันตพานนท์ และคณะ, 2562, น. 31) หมายถึง การคิดที่สามารถจำแนกแยกแยะข้อมูลหรือวัตถุสิ่งของต่าง ๆ หรือเรื่องราวเหตุการณ์ออกเป็นส่วนย่อยตามหลักการหรือเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อค้นหาความจริง หรือความสัมพันธ์ที่แฝงอยู่ จนกว่าจะปรากฏข้อเท็จจริง ประกอบกับเป้าหมายทางความคิดที่นำไปสู่ข้อสรุปและนำไปประยุกต์ใช้

ความเกี่ยวเนื่องของทักษะการคิดวิเคราะห์กับวิธีการคิดแบบวิภาษวาท

เนื่องจากทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ทักษะกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ สามารถแตกประเด็นลำดับเหตุการณ์หรือเรื่องราวได้อย่างมีองค์ประกอบที่สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ หลักการ ความสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและความหมายของการคิดแบบวิภาษวาทนั้นเป็นไปในลักษณะเดียวกัน โดยเพิ่มเติมประเด็นการสื่อสารถ่ายทอดออกมาเพื่อสร้างความเข้าใจต่อสาธารณะผ่านช่องทางการพูด หรือสื่อสารที่เป็นไปตามช่วงเวลาหรือยุคสมัย จึงสะท้อนให้เห็นว่าทั้งสองประเด็นมีความเกี่ยวเนื่องกันในเชิงความหมายและพฤติกรรม ที่อยู่ภายใต้หลักคิดโยนิโสมนสิการที่เป็นหลักธรรมสำคัญที่นักเรียนต้องเรียนรู้เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ต่อยอดทางการศึกษา และสามารถต่อยอดต่อการใช้ชีวิตของนักเรียนได้ในอนาคต ซึ่งสะท้อนผ่านการแสดงออกทางพฤติกรรมและการวัดผลผ่านการทดสอบจากแบบทดสอบที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการสังเคราะห์องค์ความรู้ในด้านการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ โดยเฉพาะเทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท จากพุทธธรรม (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, 2562, น. 635) และการให้ความหมายของเอกสารที่เกี่ยวข้องร่วมกับการให้ความหมายจากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ที่มีความรู้ทางด้านภาษาบาลีเปรียญธรรม พร้อมกับศึกษาเทคนิคการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีดังกล่าว เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายของสาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้ออกแบบไว้

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลการประเมินพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาทะมีพัฒนาการที่สูงขึ้น
2. ผลการทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาทะมีพัฒนาการที่สูงขึ้น

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งผู้วิจัยได้ทดลองจากกลุ่มเป้าหมาย นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง จำนวน 34 คน จากนั้นดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสังเกตประเมินจากพฤติกรรมด้วยแบบประเมินพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์ และให้นักเรียนทำทดสอบโดยแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ในทุกครั้งหลังเรียนโดยมีลำดับขั้นตอน โดยใช้แนวทางจากการวางแผนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ PAOR (พลธร ทุมมาพันธ์, 2564, น. 30) ดังนี้

การวางแผนก่อนการดำเนินการวิจัย PAOR

1. ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาจากการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนพบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนในประเด็นการตอบคำถามที่เน้นการวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมีความสามารถอยู่ในระดับพอใช้ อีกทั้งยังไม่สะท้อนถึงการที่นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปสู่การวิเคราะห์สาเหตุที่มาในสถานการณ์ต่าง ๆ และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา จากนั้นผู้วิจัยได้นำปัญหาเหล่านี้มาจัดลำดับความสำคัญของปัญหาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ปัญหาจากชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ในการเก็บประเด็นปัญหาที่มีร่วมกัน โดยความร่วมมือจากครูที่สอนนักเรียนในระดับชั้นดังกล่าว จำนวน 4 คน จากนั้นเลือกประเด็นปัญหาพบว่าปัญหาที่มีตรงกันคือปัญหาของนักเรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์
2. ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาทะเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยดำเนินการให้เป็นไปตามกระบวนการวิเคราะห์หลักสูตร เป้าหมายของการจัดการศึกษา สมรรถนะที่นักเรียนพึงมีในศตวรรษที่ 21 จากนั้นดำเนินการเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสมสอดคล้องของเนื้อหา
3. ผู้วิจัยออกแบบเครื่องมือการประเมินพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์และแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ จากนั้นดำเนินการเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหา จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์เครื่องมือและนำไปปรับปรุง

ประชากรและกลุ่มเป้าหมายการวิจัย

ประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาทะ โดยเลือกนักเรียนที่เสนอผลการวิจัยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง จำนวน 34 คน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงจากการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาความจำเป็นในการพัฒนานักเรียนด้วยรูปแบบและวิธีการดังกล่าว

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง โยนิโสมนสิการ จำนวน 3 ชั่วโมง ที่ออกแบบโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท

2. แบบประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 5 พฤติกรรม

3. แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์แบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 5 ข้อ

โดยมีการสร้างด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การปฏิบัติเป็นชาวพุทธที่ดี ที่ออกแบบโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท ผู้วิจัยได้ออกแบบดำเนินการจากการวิเคราะห์หลักสูตร สร้างแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และนำรูปแบบวิธีการสอน EQFS Model มาเป็นลำดับขั้นตอนในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ควบคู่กับการออกแบบเทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท 7 วิธีการมาช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ในตลอดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และออกแบบแนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ทั้งในมิติมาตรฐาน ตัวชี้วัด และทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยพฤติกรรมวิธีการคิดแบบวิภาษวาท จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรู้ และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสมสอดคล้องของเนื้อหา

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง โยนิโสมนสิการ (หลักคิดแบบวิภาษวาท) จำนวน 1 ชั่วโมง แผนนี้จะเป็นการสร้างความเข้าใจต่ลำดับของแนวคิด วิธีการคิด และความหมายความเป็นของหลักคิดวิภาษวาท ผ่านการฝึกประสบการณ์การคิดขั้นพื้นฐาน โดยครูเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชั้นเรียนและหลังเลิกเรียนผ่านช่องทางออนไลน์

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง โยนิโสมนสิการ (การคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ) จำนวน 1 ชั่วโมง แผนนี้จะเป็นกิจกรรมที่ครูส่งเสริมแนวทางการฝึกฝนการคิดด้วยวิธีคิดวิภาษวาทให้กับนักเรียน และใช้รูปแบบวิธีการแยกแยะองค์ประกอบซึ่งเป็นหนึ่งในวิธีคิดของโยนิโสมนสิการและเป็นวิธีย่อยแบบหนึ่งในการคิดแบบวิภาษวาทในด้านการจำแนกองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อพิจารณาและทำความเข้าใจต่อข้อมูลที่ได้รับเป็นประเด็นในการศึกษาในชั้นเรียนและช่องทางออนไลน์

1.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง มารยาทสังคมไทย จำนวน 1 ชั่วโมง แผนนี้เป็นการนำองค์ความรู้ที่มีจากวิธีการคิดแบบวิภาษวาทมาเป็นฐานในการตอบคำถามปัญหา พัฒนาการ ข้อเสนอแนะ และพฤติกรรมของคนในสังคม ต่อการแสดงออกทางมารยาทสังคมไทยในมิติวัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของชาติ อย่างเป็นเหตุเป็นผล สะท้อนถึงการมีทักษะการคิดวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ และสามารถถ่ายทอดเผยแพร่ให้กับผู้ฟังนอกเหนือจากเพื่อนในชั้นเรียนให้เกิดความเข้าใจได้

2. แบบประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 5 พฤติกรรม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ความหมายของหลักคิดแบบวิภาษวาทและทักษะของนักเรียนเรียนในศตวรรษที่ 21 มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบประเมินเพื่อวัดทักษะทางด้านการคิดแบบวิภาษวาทที่เหมาะสมแก่นักเรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับการวิเคราะห์แนวทางการประเมินผลของนักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551 เพื่อเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญในสาระการเรียนรู้ด้านพระพุทธศาสนา ผู้เชี่ยวชาญในด้านการวัดและประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมศึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จากนั้นนำผลการประเมินไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา IOC อยู่ที่ 1.00 และนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์

3. แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์แบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 5 ข้อ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์แนวทางการประเมินและวัดผลจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และจัดทำเป็นแบบทดสอบวิเคราะห์สถานการณ์ตัวอย่างแบบมีตัวเลือก 4 ตัวเลือก จากนั้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญในสาระการเรียนรู้ด้านพระพุทธศาสนา ผู้เชี่ยวชาญในด้านการวัดและประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมศึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จากนั้นนำผลการประเมินไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา IOC อยู่ที่ 1.00 และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมแบบทดสอบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) ที่ยอมรับได้ โดยเลือกข้อที่มีค่าความยากง่ายอยู่ในระหว่าง 0.20 - 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ในแต่ละข้อได้ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป จากนั้นหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) KR-20 ได้เท่ากับ 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การออกแบบและวางแผนการดำเนินการตามวงจร PAOR จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง ที่เรียนเรื่อง โยนิโสมนสิการ โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท เป็น PAOR 3 วงจร ดังนี้

วงจรที่ 1

ขั้นวางแผน Plan

ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมก่อนการเรียนรู้รายบุคคล เพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการสอนให้เกิดความเหมาะสม และดำเนินการสอบถามวัดภูมิรู้เบื้องต้นในเรื่องของหลักโยนิโสมนสิการจากที่ตนเคยเรียนมา

ขั้นปฏิบัติการ Act

ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในสัปดาห์ที่ 1 เรื่อง โยนิโสมนสิการ (หลักคิดแบบวิภาษวาท) โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการถามตอบตลอดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้น Observe

ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและประเมินผลผ่านแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 5 พฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอในชั่วโมงเรียน และให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 5 ข้อ หลังการเรียนรู้

ขั้น Reflect

ผู้วิจัยนำผลการประเมินพฤติกรรมและผลการทดสอบของนักเรียนมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าผลการประเมินพฤติกรรมในครั้งที่ 1 มีผลคะแนนเกินร้อยละ 50 แต่เมื่อทดสอบผ่านแบบทดสอบพบว่านักเรียนมากกว่าร้อยละ 50 ยังมีผลสอบไม่ผ่านเกณฑ์

วงจรที่ 2

ขั้นวางแผน Plan

ผู้วิจัยปรับปรุงแนวทางลำดับขั้นตอนจากการวัดและประเมินผลในวงจรแรกสู่การส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดและเปิดกรอบโอกาสในการตอบคำถามเพื่อพัฒนาตนเองยิ่งขึ้นของนักเรียน

ขั้นปฏิบัติการ Act

ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในสัปดาห์ที่ 2 เรื่อง โยนิโสมนสิการ (การคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ) โดยส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีซักถาม-ตอบ และเสนอแนวคิดเพิ่มเติมตลอดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้น Observe

ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและประเมินผลผ่านแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 5 พฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอในช่วงเรียน และให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 5 ข้อ หลังการเรียนรู้

ขั้น Reflect

ผู้วิจัยนำผลการประเมินพฤติกรรมและผลการทดสอบของนักเรียนมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่าผลการประเมินพฤติกรรมและผลการทดสอบผ่านแบบทดสอบในครั้งที่ 2 มีผลคะแนนเกินร้อยละ 50

วงจรที่ 3

ขั้นวางแผน Plan

ผู้วิจัยกับครูร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกันปรับปรุงแนวทางที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ

ขั้นปฏิบัติการ Act

ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในสัปดาห์ที่ 3 เรื่อง มารยาทสังคมไทย โดยกิจกรรมในครั้งนี้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ มีการใช้องค์ความรู้จากแนวคิดที่ได้รับการศึกษาจากหลักโยนิโสมนสิการเป็นพื้นฐานในการตอบคำถามแนวคิดเพิ่มเติมตลอดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้น Observe

ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและประเมินผลผ่านแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 5 พฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอในช่วงเรียน และให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 5 ข้อ หลังการเรียนรู้

ขั้น Reflect

ผู้วิจัยนำคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียนรายบุคคลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์

หลังจากผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามวงจร PAOR ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสรุปผลและตอบคำถามรายงานการวิจัยและได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการจัดบันทึก สรุปรวบรวมคะแนนจากแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ และกรอกผลคะแนนจากแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ จัดระบบข้อมูล

และจัดการตามสถิติที่ใช้ในการวิจัยและดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบการวิจัยปฏิบัติการ และนำไปเข้าสู่โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ผลของข้อมูล จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณอันประกอบด้วย

1. สถิติวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่วไปใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของคะแนนที่ได้จากแบบการประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์และที่ได้จากแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์

2. สูตรการคิดคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554, น. 266 – 267)

$$GS = \frac{(Y - X)}{(F - X)} \times 100$$

เมื่อ	GS (%)	หมายถึง คะแนนร้อยละของพัฒนาการของนักเรียน (คิดเป็นร้อยละ)
	F	หมายถึง คะแนนเต็มของการวัดในครั้งแรกและครั้งหลัง
	X	หมายถึง คะแนนการวัดครั้งแรก
	Y	หมายถึง คะแนนการวัดครั้งหลัง

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 มีพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้นทั้งในด้านของการประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์จากแบบประเมินฯ และการวัดทักษะการคิดวิเคราะห์จากแบบทดสอบ ฯ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังนี้

1. เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ในครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 พบว่ามีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ที่เพิ่มขึ้น จำนวนทั้งสิ้น 34 คน และทุกคนมีพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นจากเดิมตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป โดยมีคะแนนเฉลี่ยของห้องเรียนที่สูงขึ้นจาก 6.50 เป็น 8.94 เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินพฤติกรรมในครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ที่เพิ่มขึ้น รวมจำนวน 23 คน โดยทุกคนที่มีพัฒนาการที่จะมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เพิ่มขึ้นจากเดิมตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 67.65 ของนักเรียนทั้งหมด และผู้ที่ไม่มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 32.35 ของนักเรียนทั้งหมดซึ่งประกอบไปด้วยนักเรียนที่ได้คะแนนเต็มในครั้งที่ 2 และ 3 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 20.59 ของนักเรียนทั้งหมด และมีคะแนนเฉลี่ยของห้องเรียนที่สูงขึ้นจาก 8.94 เป็น 9.68

ตาราง 1 เปรียบเทียบผลการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนที่เรียน เรื่อง โยนโสมนสิการ โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาทที่สะท้อนถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนด้วยแบบประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดแบบวิภาษวาทในครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 และคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์

เลขที่	คะแนนเต็ม	วัดผล ครั้งที่ 1	วัดผล ครั้งที่ 2	คะแนนพัฒนาการ สัมพัทธ์	วัดผล ครั้งที่ 3	คะแนนพัฒนาการ สัมพัทธ์
1	10	6	8	50	9	50
2	10	6	9	75	9	0
3	10	5	8	60	9	50
4	10	5	8	60	9	50
5	10	5	8	60	9	50
6	10	7	9	66.67	10	100
7	10	6	9	75	10	100
8	10	5	8	60	10	100
9	10	7	9	66.67	10	100
10	10	6	9	75	10	100
11	10	7	9	66.67	10	100
12	10	6	8	50	10	100
13	10	7	9	66.67	10	100
14	10	7	9	66.67	10	100
15	10	7	9	66.67	10	100
16	10	6	8	50	9	50
17	10	7	9	66.67	9	0
18	10	6	9	75	10	100
19	10	7	10	100	10	0
20	10	7	9	66.67	10	100
21	10	7	10	100	10	0
22	10	8	10	100	10	0
23	10	7	9	66.67	10	100
24	10	7	9	66.67	10	100
25	10	7	10	100	10	0
26	10	7	9	66.67	10	100
27	10	6	9	75	10	100
28	10	7	9	66.67	9	0
29	10	6	8	50.00	9	50
30	10	7	10	100	10	0
31	10	8	10	100	10	0
32	10	6	8	50	9	50
33	10	6	9	75	9	0
34	10	7	10	100	10	0
คะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$		6.50	8.94		9.68	
ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)		0.79	0.69		0.47	

2. เมื่อเปรียบเทียบผลการทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ในครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 พบว่า คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ที่เพิ่มขึ้น จำนวนทั้งสิ้น 34 คน มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ตั้งแต่ร้อยละ 33.33 - 100 โดยมีคะแนนเฉลี่ยของห้องเรียนสูงขึ้นจาก 1.47 เป็น 3.53 เมื่อเปรียบเทียบผลการทดสอบในครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ที่เพิ่มขึ้นจำนวน รวมจำนวน 25 คน โดยทุกคนที่มีพัฒนาการที่จะมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เพิ่มขึ้นจากเดิมตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 73.53 ของนักเรียนทั้งหมด และผู้ที่ไม่มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 26.47 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งประกอบไปด้วยนักเรียนที่ได้คะแนนเต็มในครั้งที่ 2 และ 3 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.82 ของนักเรียนทั้งหมด และมีคะแนนเฉลี่ยของห้องเรียนที่สูงขึ้นจาก 3.53 เป็น 4.65

ตาราง 2 เปรียบเทียบผลการทดสอบของนักเรียนที่เรียนเรื่องโยนิโสมนสิการโดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาทของนักเรียนด้วยแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการคิดแบบวิภาษวาทในครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 และคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์

เลขที่	คะแนนเต็ม	วัดผล ครั้งที่ 1	วัดผล ครั้งที่ 2	คะแนนพัฒนาการ สัมพัทธ์	วัดผล ครั้งที่ 3	คะแนนพัฒนาการ สัมพัทธ์
1	5	1	3	50	5	100
2	5	2	5	100	5	0
3	5	1	3	50	4	50
4	5	1	4	75	4	0
5	5	1	3	50	5	100
6	5	1	3	50	5	100
7	5	1	3	50	5	100
8	5	1	3	50	5	100
9	5	1	5	100	5	0
10	5	2	4	66.67	5	100
11	5	2	3	33.33	4	50
12	5	1	4	75	5	100
13	5	1	4	75	4	0
14	5	1	3	50	5	100
15	5	1	4	75	5	100
16	5	1	3	50	5	100
17	5	1	3	50	3	0
18	5	2	3	33.33	5	100
19	5	2	3	33.33	5	100

ตาราง 2 (ต่อ)

เลขที่	คะแนนเต็ม	วัดผล ครั้งที่ 1	วัดผล ครั้งที่ 2	คะแนนพัฒนา การสัมพัทธ์	วัดผล ครั้งที่ 3	คะแนนพัฒนา การสัมพัทธ์
20	5	2	3	33.33	4	50
21	5	2	4	66.67	4	0
22	5	2	3	33.33	4	50
23	5	1	4	75	4	0
24	5	2	5	100	5	0
25	5	2	3	33.33	5	100
26	5	2	4	66.67	5	100
27	5	1	4	75	5	100
28	5	2	3	33.33	5	100
29	5	1	4	75	5	100
30	5	2	4	66.67	4	0
31	5	2	3	33.33	5	100
32	51		47	55		100
33	52		3	33.33	5	100
34	52		3	33.33	5	100
คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)		1.47	3.53		4.65	
ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)		0.51	0.66		0.54	

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการคิดแบบวิภาษวาท พบว่านักเรียนมีพัฒนาการทักษะการคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้น โดยพิจารณาจากค่าคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ที่เพิ่มขึ้นทั้งในด้านการประเมินเชิงพฤติกรรมการตอบคำถามในชั้นเรียนหรือการแสดงออกอื่น ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงการใช้กระบวนการคิดแบบวิภาษวาทที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ และการทำแบบทดสอบเพื่อวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการการคิดแบบวิภาษวาทในนักเรียนโดยส่วนใหญ่มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์สูง ตั้งแต่ร้อยละ 33.33 จนถึงร้อยละ 100 แต่ในการประเมินจะพบว่านักเรียนบางส่วนที่มีระดับคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ที่ 0 โดยมีสาเหตุมาจากหลายประการ ประกอบด้วย นักเรียนมีคะแนนการประเมินหรือการทดสอบเต็มตั้งแต่แรกแล้ว ซึ่งคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์สามารถสะท้อนให้เห็นความสามารถทางทักษะการคิดวิเคราะห์ที่คงทน หรือบางกลุ่มยังมีคะแนนที่ยังไม่เต็ม ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของพฤติกรรมหรือนำเสนอ พุดคุยในชั้นเรียนหรือการทดสอบ ซึ่งเป็นประเด็นที่สามารถ

นำไปพัฒนาต่อยอดให้ดียิ่งขึ้น แสดงให้เห็นความแตกต่างและความหลากหลายของนักเรียนและเป็นผลการประเมินที่แสดงให้เห็นว่าทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการคิดเชื่อมโยง ทักษะการนำเสนอและปรับปรุงแลกเปลี่ยนความคิดเป็นทักษะที่สำคัญก่อให้เกิดสมรรถนะของผู้เรียนที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวนี้เป็นไปตามการให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ โดย วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนา (2562, น. 1) ได้ให้ความหมายของทักษะของการคิดวิเคราะห์ คือ การจำแนกแยกแยะอย่างมีเหตุผล การอภิปรายที่รวมไปถึงขั้นสรุปผลข้อมูล และสามารถนำข้อมูลไปใช้พัฒนาในการจัดการองค์ความรู้ ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการเรียนรู้อย่างยั่งยืน และการให้ความหมายของการคิดแบบวิภาษวาทของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (2562, น. 635) ได้ให้ความหมายของคำว่าวิภาษ คือการแยกแยะแตกประเด็นอย่างมีเหตุผลและวาทะคือการสื่อสารพูดจาอย่างเป็นระบบมีลำดับขั้นตอน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพและตอบโต้ต่อเป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับ ภัชญาดา พรหมสร (2561, น. 137) ที่กล่าวถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบจากการใช้ทฤษฎีแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการพัฒนางานด้วยตนเอง นำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และเพิ่มสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น อีกทั้งสอดคล้องกับ พระมหาอรุณพล จอมมงคล และ ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ (2557, น. 107) ที่สะท้อนให้เห็นความแตกต่างในการจัดการเรียนรู้โดยใช้บล็อกตามวิธีคิดแบบวิภาษวาท มีพัฒนาการสัมพัทธ์ที่แตกต่างกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อีกทั้งสอดคล้องกับ สังเวียน จรเกษ และ นิลมนิ พิทักษ์ (2556, น. 188) ที่สะท้อนว่าทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมากกว่าร้อยละ 80 เกิดจากการพัฒนาโดยกระบวนการพัฒนาที่ใช้หลักโยนิโสมนสิการ ในส่วนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีพัฒนาการที่สูงขึ้นจากการใช้วิธีการคิดแบบโยนิโสมนสิการเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งสามารถสร้างความรู้และความเข้าใจของนักเรียนผ่านเกณฑ์ รวมไปถึงสอดคล้องกับข้อเสนอของ วรวิทย์ ประทีป ณ ถลาง (2564, น. 89-100) ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยวิธีการจัดการเรียนรู้ EQFS Model พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบวิธีการดังกล่าวสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ โดยข้อเสนอที่เสนอแนะให้มีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายมากกว่ากระบวนการสอบเพื่อสร้างทักษะกระบวนการคิดและการนำหลักการปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทที่ดีไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยในเรื่องนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และการต่อยอดสื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการคิดแบบวิภาษวาทที่เป็นส่วนหนึ่งของหลักโยนิโสมนสิการ และเป็นการสร้างให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์และกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ซึ่งเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีสมรรถนะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้และเทคนิควิธีการคิด และเทคนิควิธีการประเมินที่หลากหลายมากกว่าเดิม เพื่อสะท้อนกระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนอย่างแท้จริง และเป็นการพัฒนากระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- ทิตินา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- พลรพี ทุมมาพันธ์. (2564). *การวิจัยเพื่อการเรียนรู้ มองมุมใหม่ในบริบทหลักสูตรฐานสมรรถนะ*. สมุทรปราการ: โอเดียบอกซ์.
- พระมหาอรศพล จอมมงคล และ ปราวีณยา สุวรรณรัฐโชติ. (2557). พัฒนาการทักษะการตั้งกระทู้ธรรมของสามเณรโดยใช้บล็อกตามวิธีคิดแบบวิภาษวาท. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา (OJED)*, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 9, 4 (ตุลาคม - ธันวาคม): 107-121.
- ภัชญาดา พรหมศร. (2561). การพัฒนาบทเรียนบนเว็บตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง คอมพิวเตอร์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์*, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 13, 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม): 137-146.
- วรวิทย์ ประทีป ณ ถลาง. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบกิจกรรม การพัฒนามารยาทไทยสำหรับนักเรียน (EQFS Model). *วารสารคุรุสภาวิทยาสาร*, สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2, 3 (กันยายน - ธันวาคม): 89-100.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล. (2562). *การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2554). *ทฤษฎีการประเมิน*. พิมพ์ครั้งที่ 18 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2562). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 55). ฉบับข้อมูลคอมพิวเตอร์: <https://www.watnyanaves.net/>
- สังเวียน จรเกษ และ นิลมณี พิทักษ์. (2556). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยการคิดแบบโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับมัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์, ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 7, 1 (มกราคม - มีนาคม): 188-197.
- สุคนธ์ สีนธานนท์ และคณะ. (2562). *หลากหลายวิธีสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรินติ้ง.

การพัฒนาการอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทย โดยใช้การสอน แบบ 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้านชุด “สืบสานนิทานได้” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กรกนก โพธิ์แก้ว *

พัชลิน จินนุ่น **

อมลวรรณ วีระธรรมโม***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบ พัฒนาและหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอน แบบ 4MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” เปรียบเทียบ ผลการประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน โดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม ใช้ห้องเรียน เป็นหน่วยการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4MAT ร่วมกับ หนังสือนิทานพื้นบ้านชุด “สืบสานนิทานได้” แบบประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ หนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสาน นิทานได้” และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าประสิทธิภาพ (E_1 / E_2) และเปรียบเทียบความแตกต่าง ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการทดสอบค่า t-test แบบ Dependent

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 80.93/80.44 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ ผลการประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.84 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.37

คำสำคัญ: การอ่านเชิงวิเคราะห์; เทคนิค 4MAT; หนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้”

* นิสิตปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยทักษิณ

** รองศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เลขาธิการคุรุสภา

Development of Thai Analytical Reading Skills of Grade-Six Students Using 4 MAT Teaching Approach with Traditional Tales on “Sueb - Sarn Nithan Tai”

Kornkanok Phokaew *

Phatchalin Jeennoon **

Amonwan Wirathammo***

Abstract

This research study aimed to design, develop, and measure an efficiency of a learning management plan using the 4 MAT teaching approach with traditional tales on “Sueb Sarn Nithan Tai”, compare the results of the assessment analytical reading skills and investigate the satisfaction of Grade-six students towards learning management using the 4 MAT teaching approach and traditional tales on “Sueb Sarn Nithan Tai”. Research sample was thirty Grade-six students selected by a cluster random sampling method using the classroom as a sampling unit. Research instruments were learning management plans through the 4MAT teaching approach with traditional tales on “Sueb Sarn Nithan Tai”, an analytical reading skills assessment, a set of traditional tales on “Sueb Sarn Nithan Tai,” and a questionnaire on satisfaction towards learning management. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation, percentage, efficiency analysis (E_1/E_2), and a dependent samples t-test.

Research findings revealed that the efficiency of the learning management using the 4MAT technique with Traditional Tales on “Sueb Sarn Nithan Tai” for Grade-Six students was 80.93/80.44 which meet the 80/80 specified criterion. The results of the students’ analytical reading skills assessment after learning through the 4MAT technique with the Traditional Tales on “Sueb Sarn Nithan Tai” was higher than before learning at the significance level of .01, and students’ satisfaction towards the overall learning management was at the highest level with a mean of 4.84 and a standard deviation of 0.37.

Keywords: Analytical reading skills; 4MAT technique; Traditional Tales on “Sueb Sarn Nithan Tai”

* Master of Education students Thai Language Program Thaksin University

** Assoc. Prof. Dr. of Faculty of Humanities and Social Sciences Thaksin University

***Asst. Prof. Dr. Secretary of the Teachers Council of Thailand

Received: 15 November 2023/ Revised: 19 December 2023/ Accepted: 30 December 2023/ Published online: 30 December 2023

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามา มีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิต ทำให้มนุษย์จำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพด้วยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และปรับตัวเองให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพ ในการศึกษาหาความรู้ที่จะทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมทำได้หลายวิธี แต่วิธีที่ได้ผลดีที่สุดคือการอ่าน เพราะการอ่านเปรียบเหมือนกุญแจดอกสำคัญที่จะไขไปสู่ขุมคลังแห่งวิทยาการทั้งปวง โดยเฉพาะการเรียนด้านภาษา การอ่านมีความสำคัญที่จะช่วยพัฒนาสติปัญญาของผู้อ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เสริมความคิด ความฉลาดรอบรู้ มีจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มพูนมากขึ้น ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2551) กล่าวถึงการอ่านว่าจะประโยชน์อย่างยิ่งถ้าผู้อ่านอ่านอย่างวิเคราะห์ เพราะจะทำให้ผู้อ่านเกิดปัญญา เกิดความคิดสร้างสรรค์ ไม่เฉพาะแต่จะได้ความรู้ ได้รู้จักใช้สำนวนโวหารเท่านั้น ยังได้แง่คิดจากหนังสือเหล่านั้น ได้รับรู้ความคิดที่แตกต่างกันได้ ประเมินค่าเรื่องที่อ่านและนำประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่านไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การบูรณาการทักษะการอ่านร่วมกับวรรณคดีและวรรณกรรมยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจากหลาย ๆ สาเหตุ เช่น การเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหามากกว่าฝึกให้นักเรียนรู้จักคิด การขาดแคลนสื่อที่เหมาะสมและเร้าความสนใจให้เกิดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมจึงควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นภายในสมอง และพัฒนาได้โดยกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนแสดงความคิด โดยการตอบสนองหรือแสดงพฤติกรรมออกมา ซึ่งปัญหาการอ่านดังกล่าวสอดคล้องกับรายงานการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทยของกองวิจัยทางการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2551) พบว่า ปัญหาทักษะการอ่าน การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมในช่วงชั้นประถมศึกษาปลายนั้นมีปัญหา นักเรียนส่วนหนึ่งทำไม่ได้ อ่านไม่แตกฉาน และขาดความเข้าใจในการอ่าน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังต่ำกว่าเกณฑ์ เช่นเดียวกันกับผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O – net) รายวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2565 ผลการสอบของนักเรียนระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ยมาตรฐาน ท 1.1 การอ่าน 59.36 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านนาเมืองเพชร มีคะแนนเฉลี่ย 51.19 ในมาตรฐาน ท 5.1 วรรณคดี และวรรณกรรม คะแนนเฉลี่ย 52.58 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านนาเมืองเพชรมีคะแนนเฉลี่ย 34.99 ซึ่งมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศและควรได้รับการพัฒนาต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในการเรียนการสอน ซึ่งมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรตระหนัก และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขปัญหา เพราะการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีความหมาย การเลือกใช้รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูจะเป็นแนวทางสำคัญ ในการพัฒนาผู้เรียนอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งรูปแบบการสอน แบบ 4 MAT เป็นหนึ่งในรูปแบบการสอนที่มีแนวคิดยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดย เอียร์ พานิช (2544) ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะของกิจกรรมการสอน แบบ 4 MAT ไว้ว่า มีกิจกรรมหลากหลายเพื่อตอบสนองความแตกต่างของบุคคล และให้ผู้เรียนได้มีโอกาสค้นพบความสามารถของตนเอง มีแนวคิดที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน 4 แบบ รูปแบบ การสอน แบบ 4 MAT เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้พื้นฐานของผู้เรียนที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยใช้เทคนิคพัฒนาสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา ซึ่งสมองทั้งสองซีก จะมีความถนัด

ในเรื่องต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน โดยสมองซีกซ้ายจะมีศักยภาพเกี่ยวกับภาษา การฟัง ความจำ การคิดวิเคราะห์เหตุผล การจัดลำดับ การคิดคำนวณ สัญลักษณ์ เหตุผลเชิงตรรกะ และวิทยาศาสตร์ ส่วนสมองซีกขวามีศักยภาพเกี่ยวกับจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ อารมณ์ ความรู้สึกรับรู้ภาพรวมการรับรู้ทางประสาทสัมผัส ศิลปะ สุนทรีย์ รูปร่าง รูปทรง รูปแบบ สี ดนตรี มิติสัมพันธ์ และการเคลื่อนไหว รูปแบบการสอน แบบ 4 MAT จึงเป็นรูปแบบการสอนที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ ความคิดสร้างสรรค์ และพัฒนากระบวนการต่าง ๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนที่ตามที่ตนถนัดควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการทำงานของสมองอย่างสมดุล ด้วยเหตุผลและสภาพปัญหาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำรูปแบบการสอน แบบ 4 MAT ร่วมกับวรรณกรรมพื้นบ้านประเภทนิทานท้องถิ่น มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นกระบวนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงการเรียน และการทำงานของสมองทั้งสองซีกของผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความถนัด ได้พัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์ควบคู่กับทักษะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเนื้อหา และเห็นคุณค่าของการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรม ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ผู้วิจัยจึงนำรูปแบบการสอน แบบ 4 MAT มาใช้ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้านชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้ได้รูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์วิชาภาษาไทย และสามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียน การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อออกแบบพัฒนาและหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอน แบบ 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้”
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ก่อน – หลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอน แบบ 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้”
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอน แบบ 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้”

นิยามศัพท์เฉพาะ

ทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ หมายถึง พฤติกรรมของผู้เรียนที่อ่านทำความเข้าใจรายละเอียดของเรื่องที่อ่าน ลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง สรุปสาระสำคัญ ทศนคติของผู้แต่ง แยกข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นที่ได้จากการอ่าน สามารถจับประเด็นสำคัญ เปรียบเทียบ เชื่อมโยงความเป็นเหตุเป็นผลจากเรื่องที่อ่าน สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเรื่องราว เหตุการณ์ของเรื่องที่อ่านและแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่อ่านโดยมีเหตุผลสนับสนุน ซึ่งวัดได้จากคะแนนการทำแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอน แบบ 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” หมายถึง รูปแบบการสอนที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้เทคนิคการสอนแบบโฟร์แมท (4 MAT System) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 4 แบบ ในเรื่องรูปแบบการเรียนรู้ ยึดหลักการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย ยืดหยุ่นและเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองผู้เรียนทุกแบบการเรียนรู้ให้มีโอกาสได้เรียนรู้ มีการจัดประสบการณ์ที่ช่วยกระตุ้นการพัฒนาสมองซีกซ้ายและซีกขวาเพื่อให้สมองทั้งสองซีกมีพัฒนาการที่สมดุล ซึ่งมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนของ McCarthy (1990) โดยจัดลำดับการจัดกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการ ออกเป็น 4 ส่วน คือ 1) การบูรณาการประสบการณ์เข้ากับตนเอง 2) สร้างความคิดรวบยอด 3) การปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะและการสร้างชิ้นงาน และ 4) ชิ้นชมผลงานและการประยุกต์สู่อนาคต และ 8 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 สร้างประสบการณ์ ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ประสบการณ์ ขั้นที่ 3 บูรณาการ สังเกตไปสู่ความคิดรวบยอด ขั้นที่ 4 พัฒนาความคิดรวบยอด ขั้นที่ 5 ปฏิบัติและปรับแต่งเป็นแนวคิดของตนเอง ขั้นที่ 6 ปรับแต่งเป็นแนวคิดของตนเอง ขั้นที่ 7 วิเคราะห์เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ และขั้นที่ 8 แลกเปลี่ยนความรู้ของตนกับผู้อื่น และนำหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน

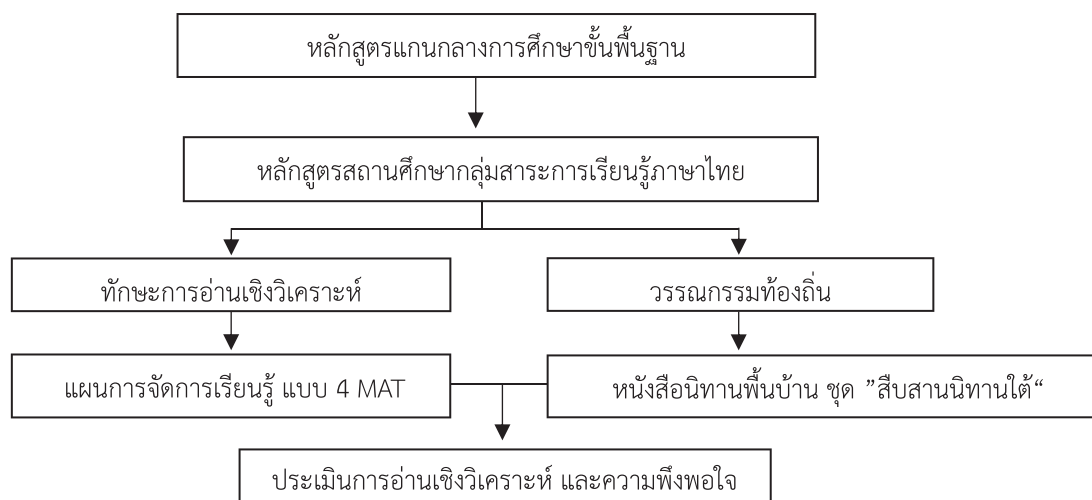
หนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” หมายถึง หนังสือที่ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมตัวบทนิทานพื้นบ้าน โดยคัดเลือกนิทานพื้นบ้านภาคใต้ จำนวน 5 เรื่อง มาจากหนังสือรวมนิทานพื้นบ้านประจำจังหวัดภาคใต้ มาดัดแปลงให้มีความทันสมัย และง่ายต่อการอ่านของผู้เรียน แต่ยังคงโครงเรื่องเดิมไว้ ซึ่งนำมาดัดแปลงให้อยู่ในรูปของหนังสือการ์ตูนที่วาดขึ้นด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีคำบรรยายและเนื้อเรื่องประกอบภาพ โดยแบ่งหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” ออกเป็น 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 เรื่องทำตามคำพ่อสั่ง ตอนที่ 2 เรื่องตากับยายต้น ตอนที่ 3 เรื่องนายตัน ตอนที่ 4 เรื่องยายเกลอเขา – ยายเกลอล และตอนที่ 5 เรื่องนายยายไม่ตาย

ความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบ 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” ได้แก่ ด้านเนื้อหา หมายถึง เนื้อหาที่เรียนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ มีการจัดลำดับความยากง่าย เนื้อหา มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความรู้และเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การกระทำกิจกรรมที่เกิดขึ้น ระหว่างบทเรียนที่ผู้สอนสื่อความหมายกับผู้เรียนโดยใช้สื่อชนิดต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบ 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การใช้สื่อและอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ ร่วมกับการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม ด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง วิธีการวัดประเมินผลตลอดจนการดำเนินการต่าง ๆ เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม การวัดผลครอบคลุมความรู้ มีการกำหนดเกณฑ์การวัดผลที่ชัดเจนและยุติธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทย โดยใช้การสอน แบบ 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานใต้” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) โดยก่อนการทดลองผู้วิจัยได้ผ่านการฝึกอบรม หลักจริยธรรมการวิจัย ในมนุษย์ หลักสูตรทางด้านสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ พ.ศ. 2565 มาแล้ว โดยมีการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพ 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายวิจิตรอันดามัน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 14 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านนาเมืองเพชร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน โดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน แบบ 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานใต้” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 ผลการประเมินการอ่านเชิงวิเคราะห์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอน แบบ 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานใต้”

2.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอน แบบ 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานใต้”

ระยะเวลาในการทดลอง

ดำเนินการทดลองวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ใช้เวลาเรียนปกติตามโครงสร้างหลักสูตร จำนวนสัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวมจำนวน 10 ชั่วโมง

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

1. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทย
2. ทดลองใช้วิธีการ โดยการบูรณาการจัดการเรียนรู้ แบบ 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. วิเคราะห์ สรุป และอภิปรายผล

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

1. หนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้ร่วมกับ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบ 4 MAT
2. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง โดยใช้เวลาเรียนปกติ 10 ชั่วโมง ซึ่งแผนจะประกอบด้วย สารสำคัญ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และการวัดและประเมินผล
3. แบบประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้เนื้อเรื่องจากหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” ออกแบบแบบประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ตามแนวทางการพัฒนาและประเมิน การอ่าน คิดวิเคราะห์ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบบประเมินการอ่าน เชิงวิเคราะห์เป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้ทดสอบกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเรียน
4. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับ หนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ และ 4) ด้านการวัดและประเมินผล

ภาพ 2 หนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้”

ภาพ 3 คู่มือประกอบแผนการจัดการเรียนรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยทำการทดลองตามลำดับ ดังนี้

1. ประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ก่อนเรียน (Pre-test) โดยทดสอบทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ จากแบบประเมินการอ่านเชิงวิเคราะห์ก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ

2. ดำเนินการทดลอง โดยการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้เตรียมไว้ จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง
3. ดำเนินการวิจัยโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านนาเมืองเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน
4. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์หลังเรียน (Post - test) โดยทดสอบทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ จากแบบประเมินการอ่านเชิงวิเคราะห์หลังเรียน ซึ่งเป็นข้อสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) แต่สลับข้อและสลับตัวเลือก
5. ตอบแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 ข้อ
6. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองกับนักเรียนไปทำการตรวจวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อสรุปผลการทดลองตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ผลการทดลองตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และ Microsoft Excel ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตรการหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2)
2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทดสอบสมมติฐาน การทดสอบค่า t แบบ Dependent Samples t-test

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบ 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้”

การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอน แบบ 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” หมายถึง รูปแบบการสอนที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้เทคนิคการสอนแบบโฟร์แมท (4 MAT System) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ยึดหลักการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย ยืดหยุ่นและเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนของ McCarthy โดยได้มีการจัดลำดับการจัดกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการออกเป็น 4 ส่วน 8 ขั้นตอน และได้มีการนำหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนในขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การบูรณาการประสบการณ์เข้ากับตนเอง

ขั้นที่ 1 สร้างประสบการณ์ เตรียมการและแสวงหาความรู้เดิมสู่ความรู้ใหม่ โดยการสังเกต สื่อการเรียนรู้ที่ครูนำมาให้อ่าน/ฟัง ดู แล้วตอบคำถามและร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ซึ่งครูมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้นผู้เรียน โดยใช้คำถามสร้างความสนใจ สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น มีกระบวนการดำเนินการ

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ประสบการณ์ กิจกรรมร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายบทอ่านนิทานพื้นบ้าน ด้วยการตอบคำถามและร่วมกันแสดงความคิดเห็นเชื่อมโยงประสบการณ์จากขั้นที่ 1 โดยการถามเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เริ่มวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

ส่วนที่ 2 สร้างความคิดรวบยอด

ขั้นที่ 3 บูรณาการ วิเคราะห์เรื่องในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และ ข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน และสรุปความคิดรวบยอดได้ว่าควรวิเคราะห์เรื่องที่อ่านในประเด็นใดบ้าง โดยครูให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นในการวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์เรื่องอย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 4 พัฒนาคิดรวบยอด ผู้เรียนได้รับข้อมูลหรือข้อเท็จจริงตามทฤษฎีหรือความคิดรวบยอด โดยครูให้ผู้เรียนวิเคราะห์และไตร่ตรองประสบการณ์ โดยบูรณาการร่วมกับการใช้หนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้”

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะและการสร้างชิ้นงาน

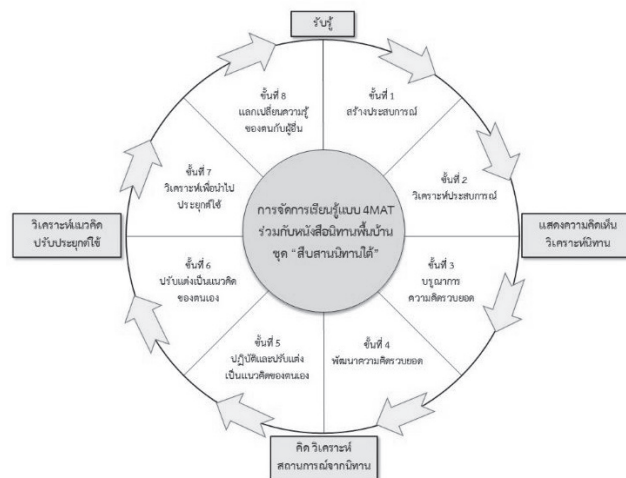
ขั้นที่ 5 ปฏิบัติและปรับแต่งเป็นแนวคิดของตนเอง โดยครูให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงและปรับแต่งเป็นแนวคิดของตนเอง จากการอ่านนิทาน แล้วจึงสรุปความคิดและวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อพัฒนาแนวคิด และทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์

ขั้นที่ 6 ปรับแต่งเป็นแนวคิดของตนเอง โดยครูให้ผู้เรียนปรับแต่งเป็นแนวคิดจากการอ่านนิทาน บูรณาการกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ปรับปรุงสิ่งที่ปฏิบัติด้วยวิธีการของตนเอง และบูรณาการเป็นองค์ความรู้ของตนเอง

ส่วนที่ 4 ขึ้นชมผลงานและการประยุกต์สู่อนาคต

ขั้นที่ 7 วิเคราะห์เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ วิเคราะห์ผลงานการอ่านเชิงวิเคราะห์ของตนเองว่า นิทานพื้นบ้านที่ผู้เรียนได้วิเคราะห์ไปนั้น มีองค์ประกอบของเรื่องและข้อคิดจากเรื่องอย่างไรบ้าง แล้วจึงประยุกต์ความรู้มาปรับให้สอดคล้องกับผลงาน และประยุกต์ความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นต่อไป

ขั้นที่ 8 แลกเปลี่ยนความรู้ของตนกับผู้อื่น นักเรียนนำเสนอผลงานการอ่านเชิงวิเคราะห์ของตนเอง และฟังการนำเสนอของเพื่อน พร้อมทั้งร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลงานของเพื่อน เพื่อช่วยกันปรับปรุงแก้ไขผลงาน ดังภาพประกอบ

ภาพ 4 การบูรณาการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอน 4 MAT
ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้”

2. ผลการหาค่าประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” โดยใช้สูตรการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล ตามเกณฑ์ 80/80

การหาค่าประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80 ผู้วิจัยนำคะแนนที่นักเรียนทำแบบฝึกหัดท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 5 แผนมารวมกัน แล้วหาค่าเฉลี่ยร้อยละเพื่อหาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวแรก และนำคะแนนที่นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์หาคำนวนหาค่าเฉลี่ยร้อยละเพื่อหาค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวหลัง โดยใช้สูตร E_1/E_2 ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ปรากฏผลดังตาราง 1

ตาราง 1 การหาค่าประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้านชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

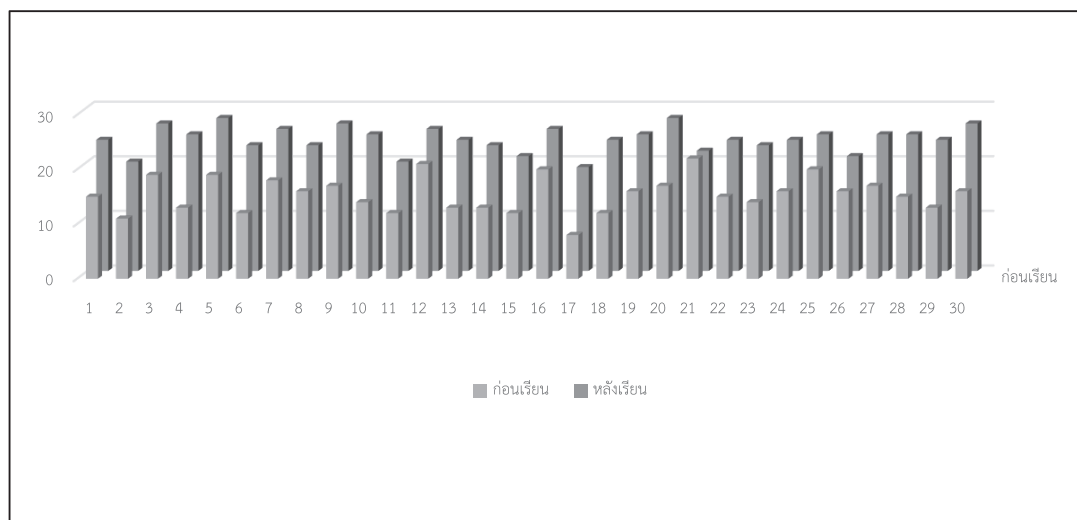
แบบทดสอบ	N	คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	ประสิทธิภาพ (E_1/E_2)
แบบทดสอบท้ายบทเรียน	30	1821	60.70	80.93
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	30	724	24.13	80.44

ผลการทดสอบทำแบบฝึกหัดท้ายแผนการจัดการเรียนรู้มีคะแนนร้อยละ 80.93 ($E_1 = 80.93$) และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์หลังเรียน มีคะแนนร้อยละ 80.44 ($E_2 = 80.44$) แสดงว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้านชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 80.93/80.44 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทดสอบสมมติฐาน การทดสอบค่า t แบบ Dependent Samples t-test

ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” พบว่า คะแนนประเมินการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ค่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สามารถแสดงข้อมูลได้ดังภาพ 5

ภาพ 5 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์
ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” ผู้วิจัยได้ใช้การทดสอบแบบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยในกลุ่มตัวอย่างสัมพันธ์กัน (t-test Dependent Samples) ปรากฏผล ดังตาราง 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	30	15.40	3.255	18.50**	.00
หลังเรียน	30	24.13	2.345		

**อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยใช้สูตร (t-test for Dependent Samples) ในโปรแกรม SPSS สรุปผลได้ว่า มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 15.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.25 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 24.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.34 ซึ่งคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่ามากกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 8.73 ค่า sig ที่คำนวณได้ มีค่า .00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด .01 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์การประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2

4. ผลการศึกษาคความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.84 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.37 ประเด็นที่นักเรียนมีความพึงพอใจเป็นลำดับที่ 1 มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด คือ เนื้อหาที่เรียนสามารถเข้าใจได้ง่ายและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.25) พอใจที่ได้สร้างชิ้นงานที่แสดงถึงความเป็นตัวเอง ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.25) ลำดับที่ 2 ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ข้าพเจ้าพอใจที่ได้เชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.31) และข้าพเจ้าชื่นชอบสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.31) ลำดับที่ 3 ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด คือ สื่อและอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มีความถูกต้องเหมาะสมและเพียงพอกับผู้เรียน ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.35) ข้าพเจ้าปฏิบัติกิจกรรมและรับฟังข้อเสนอแนะจากครูและเพื่อน ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.35) และลำดับสุดท้ายผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ข้าพเจ้าพอใจที่ได้ใช้เหตุผลร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียน ในการอธิบาย และอภิปรายถึงการทำกิจกรรม ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.43) และข้าพเจ้าพอใจกับผลงานของตนเองในกิจกรรมต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.40) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย

อภิปรายผล

การวิจัยเพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทย โดยใช้การสอน แบบ 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ร่วมกับนิทานพื้นบ้าน มีคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่ามากกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการสอนตามหลักการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยศึกษาทฤษฎีและหลักการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้จากตำรา

หนังสือ เอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2553) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การที่จะสอนให้ได้ผลดีนั้น ผู้เป็นครูมืออาชีพต้องมีความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนที่ดี มีประสิทธิภาพ ความสามารถนี้ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของวิชาชีพครู ในการออกแบบการเรียนการสอนที่ดี ครูจะต้องสามารถกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ และความคิดรวบยอดที่เหมาะสมกับผู้เรียน และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายได้โดยสะดวก รวมทั้งมีการวัดผล ประเมินผลที่เหมาะสมตรงจุดมุ่งหมาย จึงจะทำให้การจัดการเรียนรู้นั้นบรรลุผลที่ดีได้

การวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80 พบว่ามีประสิทธิภาพ 80.93/80.44 ซึ่งแสดงว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ สามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามจุดประสงค์ในบทเรียนได้ จากขั้นตอนทั้งหมด 8 ขั้นตอนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้น มีขั้นตอนในการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากบทอ่าน คือ หนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” ซึ่งประกอบด้วยนิทาน จำนวน 5 เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการใช้รูปแบบการสอน แบบ 4 MAT มีรูปแบบและขั้นตอนที่เป็นระบบ แต่ละขั้นตอนสามารถแทรกกิจกรรมที่น่าสนใจ จึงดึงดูดความตั้งใจ ความสนใจ และความกระตือรือร้นของผู้เรียนได้ดี จึงเป็นอีกวิธีการสอนหนึ่งที่มีความสร้างสรรค์ เชื่อมโยงความรู้ได้ดี นอกจากนี้ ผู้เรียนยังได้อ่านเนื้อหาของนิทานพื้นบ้านในภูมิภาคของตนเอง ซึ่งมีความหลากหลายของเนื้อหาและภาษา ประกอบกับเนื้อหาของนิทานพื้นบ้านมีเนื้อเรื่องที่ไม่น่าเบื่อ โครงเรื่องมีตัวละครไม่มาก การวางเรื่อง การดำเนินเรื่องไม่ยุ่งยาก มีการอธิบายศัพท์ให้ง่ายต่อการอ่าน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และได้รับการพัฒนาทักษะ การอ่านเชิงวิเคราะห์อย่างสูงสุดตามศักยภาพของตนเองได้ต่อไป

เมื่อผู้เรียนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” แล้ว ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ได้ เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ศึกษาจากหนังสือนิทานพื้นบ้าน จำนวน 5 เรื่อง ประกอบด้วย เนื้อเรื่องที่มีความง่ายไปหายาก เพื่อช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจศึกษาเนื้อหาและนำไปสู่การวิเคราะห์ในกิจกรรมการวิเคราะห์ลักษณะต่าง ๆ คือ การบอกรายละเอียดของเรื่อง การจำแนกแยกแยะข้อมูล การเปรียบเทียบจัดระบบข้อมูลจากเรื่องที่อ่าน และบอกความสัมพันธ์หรือการให้เหตุผล แบบประเมินทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมานั้นเป็นไปตามหลักการสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ และเป็นไปตามวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการอ่านเชิงวิเคราะห์ และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” ค่าความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งที่เป็นเช่นนั้นเพราะผู้วิจัยได้ใช้ 4 MAT เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการเรียนการสอนสนองความแตกต่างของแต่ละบุคคล นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ

กิจกรรมด้วยตนเอง เรียนรู้การทำงานจากเรื่องที่เรียนเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวในนิทานพื้นบ้านโดยเมื่อนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ นักเรียนยังได้นำความรู้ที่ได้ไปสรุปองค์ความรู้ในรูปแบบการสร้างองค์ความรู้ผ่านผลงาน ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาการแยกแยะองค์ประกอบ การจัดกลุ่มความคิด แสดงความสัมพันธ์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้เรียน มีโอกาสคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนทำให้มองเห็นภาพรวมชัดเจน เข้าใจสิ่งที่เรียนรู้มากยิ่งขึ้นส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ แบบ 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ได้มากขึ้นและสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมรวมกับความรู้ใหม่ได้ดียิ่งขึ้น

1.2 ในการจัดการเรียนรู้ แบบ 4 MAT ร่วมกับหนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกทางความคิดอย่างหลากหลาย โดยครูเป็นผู้มีบทบาทในการเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน

1.3 หนังสือนิทานพื้นบ้าน ชุด “สืบสานนิทานได้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถนำกลับไปอ่านเพิ่มเติมนอกเวลาที่บ้านได้ และคุณครูสามารถนำหนังสือไปจัดทำมุมหนังสือเพื่อให้นักเรียนสามารถหยิบหนังสือมาอ่านในเวลาว่าง เพื่อเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการจัดการเรียนรู้ แบบ 4 MAT เพื่อพัฒนาทักษะอื่น ๆ เช่น ทักษะการเขียน ทักษะการพูด เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาและแสดงออกทางความคิดอย่างเหมาะสมและหลากหลาย

2.2 สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบของหนังสือนิทานพื้นบ้านเป็นรูปแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสมของเนื้อหาและระดับชั้นได้ เช่น เขียนเป็นหนังสือส่งเสริมการอ่านรูปแบบนิทานสำหรับเด็กเล็ก เป็นต้น

2.3 ควรวิจัยการพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ในระดับชั้นอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อช่วยเสริมสร้างกระบวนการอ่าน การคิด และส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2551). *นวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ธรรมการพิมพ์.

ทิศนา ขัมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอียร์ พาณิช. (2544). *4 MAT การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

McCarthy, Bernice. (1990). *4 MAT in Action II*. 200 West Station Street Barrington in the United States of America: Excel , Inc.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร

พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะ องค์ประกอบ และนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาจากเอกสารและข้อมูลเชิงประจักษ์รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 20 คน แล้วพัฒนาเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ 3 ด้าน จากนั้นนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและบุคลากรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 687 คน การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การตรวจสอบองค์ประกอบด้วยวิธีทวิภาคีสามเส้าด้านข้อมูล และการยืนยันร่างแนวทางโดยการสนทนากับผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบหลักภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ 9 ด้าน 2) วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ทำได้ 5 วิธี ได้แก่ การเรียนรู้และพัฒนาด้วยตนเอง การปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่าง การใช้กรณีศึกษา การสอนงานโดยใช้กิจกรรมเชิงรุก และการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ส่วนกิจกรรมการพัฒนา ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาจากตัวแบบ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ และการใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาสมัยใหม่ เป็นต้น และ 3) การพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ที่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการ PIER ได้แก่ การวางแผน การนำไปปฏิบัติ การประเมินผล และการสะท้อนผล

คำสำคัญ: การพัฒนาภาวะผู้นำ; ภาวะผู้นำแบบปรับตัว; ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำ วิทยาลัยผู้ประกอบการสร้างสรรค์นานาชาติรัตนโกสินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Strategic Adaptive Leadership Development Guidelines for Basic Education Administrators in Bangkok Metropolitan

Phongsak Phakamach*

Abstract

The objective of this research was to study the characteristics, factors and presentation of guidelines strategic adaptive leadership development for basic education administrators in Bangkok metropolitan. The study was done through documentary analysis, empirical data from 20 successful basic education administrators in-dept interview, and through 5-level rating scale questionnaires concerning 3 aspects of strategic adaptive leadership. The data was collected with a sample of administrators and personnel of basic education institutions 687 persons in Bangkok metropolitan. This research uses a mixed methodology. Data was analyzed by exploratory factor analysis, tested by data triangulation methodology technique, and confirmation of guidelines draft by connoisseurship approach.

The research results indicated that the strategic adaptive leadership development for basic education administrators in Bangkok metropolitan consist of (1) 9 strategic adaptive leadership elements; 2) There are 5 ways to develop strategic adaptive leadership: learning and self-development, exemplary practice, development activities include learning exchange, model-based education, experiential learning, and the use of modern educational technology and innovation media, etc.; and 3) Developing appropriate strategic adaptive leadership using the PIER process: Planning, Implement, Evaluation and Reflection.

Keywords: Leadership Development; Strategy Adaptive Leadership; Basic Education Administrator.

*Assist.Prof.Dr. Rattanakosin International College of Creative Entrepreneurship, Rajamangala University of Technol
Rattanakosin

Received: 15 November 2023/ Revised: 30 December 2023/ Accepted: 30 December 2023/ Published online: 30 December 2023

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561 ซึ่งมีวิสัยทัศน์ที่ว่า “ให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบใน 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ การเพิ่มโอกาสและทางเลือกทางการศึกษา การเปิดโอกาสให้คนไทยเข้าถึงการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคมเพื่อการจัดการศึกษา โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพ 4 ด้าน ได้แก่ คนไทย ครู ผู้เรียน และสถานศึกษา และการบริหารจัดการ ประกอบกับการใช้หลักสูตรแกนกลางทั่วประเทศที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ มีแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติจริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพสำหรับเป็นแนวทางการขับเคลื่อนหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ รวมถึง การวัดและประเมินผลสู่การเพิ่มคุณภาพโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการศึกษาในยุคแห่งการปฏิรูป การศึกษาสามารถกล่าวได้ว่า ผู้บริหารนับว่ามีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาและความสำเร็จของ ผู้เรียนอย่างยิ่งยวด (พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ และคณะ, 2565ข) ในขณะที่ Sinlarat (2020) กล่าวว่า ผู้บริหารหรือ ผู้นำองค์กรทางการศึกษาที่ตั้นต้องมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะต่าง ๆ หลายประการด้วยกัน โดยคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (Leadership) ที่เป็นผู้กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน และนำพาให้บุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานได้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่ต้องการ เพื่อสร้างสรรค์ บัณฑิตที่พึงประสงค์และเป็นที่ต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาประเทศ

ยุคแห่งการพลิกโฉมทางการศึกษา (Education Disruption) และสถานการณ์แห่งการระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการองค์กรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอน และทำให้เกิดการแข่งขันทั้งในระดับชาติและนานาชาติ โดยในสถานการณ์จริงพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะมีปัญหาอุปสรรคมากมายในการนำสถาบันไปสู่ความสำเร็จ ได้ตามเป้าหมาย ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพของผู้เรียนยังคงอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐานหรืออาจมีสมรรถนะ ไม่ตรงตามทักษะในศตวรรษที่ 21 เท่าที่ควร ดังนั้นผู้นำระดับสูงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทิศทางการคิดและการบริหารแบบใหม่ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคแห่งการศึกษาดิจิทัลที่ต้องการมีการวางแผน กลยุทธ์อย่างสมบูรณ์ที่ครอบคลุมกิจการทั้งหมดขององค์กร (พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ และคณะ, 2565ก) ทำให้มี การนำวิธีการทางกลยุทธ์ เช่น การจัดโครงสร้างองค์กร การสร้างวัฒนธรรมองค์กร การประยุกต์ใช้ระบบไอซีที เพื่อการศึกษา การบริหารทรัพยากรบุคคล การสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษา การจัดการศึกษาออนไลน์ ตลอดจนการควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์เข้ามามีบทบาทในการให้เป็นรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับ สถานศึกษา โดยผู้นำระดับสูงมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาในทุกขั้นตอน ซึ่งมีกิจกรรมองค์ประกอบพื้นฐาน 4 อย่าง ได้แก่ 1) การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 4) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ โดยกิจกรรมทั้งสี่มีความสัมพันธ์และ เป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน (พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ และคณะ, 2565ข)

เมื่อสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมการศึกษาเริ่มเปลี่ยนแปลงไปมาก องค์กรทางการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด นั่นคือ ผู้บริหารการศึกษายุคใหม่จำเป็นต้องมีศักยภาพในการใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสมในการสร้างความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันของทุกคนในองค์กร ตลอดจนทั้งการสร้างสภาวะแวดล้อมและสนับสนุนให้ร่วมมือกันสร้างประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างใดก็ตาม จากสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์วิกฤติ (Yildirim et al., 2021) สถานศึกษาทุกแห่งเป็นหน่วยจัดการศึกษาที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนกลยุทธ์ในการจัดการศึกษา โดยแต่ละแห่งได้กำหนดนโยบายให้จัดทำแผนกลยุทธ์ทางการศึกษาขึ้น เริ่มตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของสถาบันอย่างชัดเจน แต่ในการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาที่ผ่านมายังพบกับปัญหาและอุปสรรคด้านสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น สภาวะทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยีดิจิทัลซึ่งถือเป็นปัญหาที่สำคัญ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการปรับรูปแบบและการพัฒนาการศึกษาในอนาคต ทั้งนี้การที่ผู้บริหารมีภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ (Strategic Adaptive Leadership) ย่อมส่งผลดีต่อการบริหารจัดการและการกำหนดทิศทางของสถาบันในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการพัฒนาประเทศ (Miller, 2019; Fernandes et al., 2023) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องทบทวนแนวคิดและทิศทางการพัฒนาเพื่อการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทการบริหารการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนทั้งในปัจจุบันและอนาคต (พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ และคณะ, 2565ก)

ภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานครเป็นคุณลักษณะสำคัญที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารองค์กรทางการศึกษามีศักยภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในวิกฤติ (พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ และคณะ, 2565ข) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะ องค์ประกอบ และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งข้อค้นพบสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาในประเทศไทยให้ผู้บริหารทุกระดับมีภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์สำหรับการพัฒนาองค์กร ตลอดจนพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อไป อนึ่งผู้บริหารสถานศึกษาในประเทศไทยเปรียบเทียบกับผู้บริหารระดับสูงในองค์กรภาคธุรกิจที่มีอำนาจตัดสินใจ และปรับตัวทั้งด้านการวางแผน การจัดสรรงบประมาณ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนากลยุทธ์ใหม่ ๆ และการสร้างความร่วมมือ เป็นต้น ซึ่งต้องอาศัยความรู้และทักษะการบริหารจัดการเพื่อให้การบริหารมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล โดยสอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เพื่อการพัฒนาประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ หมายถึง คุณลักษณะของผู้นำที่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง และอาศัยกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

การพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ หมายถึง กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโดยมีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบหลัก 2) วิธีการพัฒนา 3) เป้าหมายการพัฒนา และ 4) คุณลักษณะภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นบุคลากรทางการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 จาก 159 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร 30 โรงเรียน จำนวน 20 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบก้อนหิมะ (Snowball Sampling) ซึ่งใช้กรณีตัวอย่างที่มีลักษณะพิเศษและมีเงื่อนไขหรือความชำนาญการพิเศษโดยเจาะจงผู้บริหารโรงเรียนที่ผลงานการบริหารเชิงประจักษ์และเคยได้รับรางวัลคุณภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย และ 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 159 โรงเรียน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistate Sampling) และได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 687 คน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยมีแผนงานและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ตามลำดับดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary) เกี่ยวกับภาวะผู้นำและภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์และสรุปประเด็นเกี่ยวกับคุณลักษณะรวมถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ และ 2) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 20 คน ที่มีผลงานเชิงประจักษ์และประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการนำผลจากการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA)

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งใช้วิธีวิทยาวิจัยสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation Methodology) โดยการนำข้อมูลเชิงประจักษ์ในขั้นตอนที่ 1 และ 2 มาตรวจสอบข้อมูลว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกัน และมีความสอดคล้องกันอย่างไร เพื่อหาข้อสรุปคุณลักษณะและองค์ประกอบโดยใช้วิธีการพรรณาคำความ (Narrative)

ขั้นตอนที่ 4 การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ด้านการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน จากการเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจงโดยอาศัยความสะดวก (Convenience Sampling) โดยการนำข้อมูลในขั้นตอนที่ 3 มากำหนดเป็นแนวทางเพื่อหาข้อสรุปแนวทางที่เหมาะสมของการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัย (Content Analysis)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview Guide) และแบบสนทนากลุ่ม (Focus Interview Guide) เพื่อระบุข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นคุณลักษณะและองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร และ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert โดยมีเนื้อหา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะส่วนตัว ด้านการพัฒนางานเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ และด้านการพัฒนาบุคลากรและการปรับตัววิถีใหม่ กำหนดเกณฑ์ในการใช้วัดคะแนน ดังนี้ มากที่สุด ให้ค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 5 มาก ให้ค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 4 ปานกลาง ให้ค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 3 น้อย ให้ค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 2 และน้อยที่สุด ให้ค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 1

การหาคุณภาพของเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามโดยการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาตลอดจนความเหมาะสมของการใช้ภาษาโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือการวิจัย จำนวน 3 คน พิจารณาเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .5 ขึ้นไป ได้ค่า IOC เท่ากับ .894 แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร Cronbach's Alpha Coefficient และหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยหาค่า Item Total Correlation ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .922

การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญผ่านระบบออนไลน์ ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณโดยการสร้างลิงค์ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 687 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนมา จำนวน 687 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 โดยเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2566

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์จากการมีปฏิสัมพันธ์และสรุปในลักษณะเชิงเนื้อหาเชิงอุปนัยโดยการแยกประเภท จัดหมวดหมู่เป็น 9 หมวด และทำดัชนีข้อมูล (Indexing) อธิบายและวิเคราะห์ความหมายข้อมูลในลักษณะโครงสร้าง (Structure Feature) แปลความหมายของข้อมูลโดยนำไปสู่การเรียบเรียงข้อมูลใหม่เพื่อเชื่อมโยงแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบตามวัตถุประสงค์และเพื่อกำหนดหัวข้อ/กลุ่มหัวข้อและแนวคิดสำคัญอันเป็นแก่นสารของการวิจัยโดยใช้วิธีพรรณนาความ จากนั้นนำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร

2. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ โดยการแจกแจงค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเครื่องมือที่ใช้ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าตัวเลขที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ได้แก่ ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง มาก ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง น้อย และระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้ ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติจริงในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49 หมายถึง มีการปฏิบัติจริงในระดับมาก ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49 หมายถึง มีการปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49 หมายถึง มีการปฏิบัติจริงในระดับน้อย และค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49 หมายถึง มีการปฏิบัติจริงในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1. และ 2. มาตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องอีกครั้งจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปสู่การสรุปและอภิปรายผลในขั้นตอนสุดท้าย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัยสามารถแสดงผลการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. คุณลักษณะของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านคุณลักษณะส่วนตัว ประกอบด้วย การทำงานเชิงรุก มีความคาดหวังต่อผลสัมฤทธิ์ของงานสูง มีความมุ่งมั่นให้การทำงานสำเร็จ มีรูปแบบการทำงานเชิงระบบโดยเน้นการมีส่วนร่วม มีความยืดหยุ่นและปรับตัวตามสถานการณ์โดยใช้หลักการมนุษย์เป็นศูนย์กลาง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ไม่ยึดติดกรอบและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ปฏิบัติตนให้เกียรติแก่บุคลากร มีความเป็นนักประชาธิปไตย ตัดสินใจด้วยเหตุและผล มีความตรงไปตรงมา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความยุติธรรม และมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้มีความรู้ทางวิชาการและวิจัยที่สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก การจัดการเรียนการสอนรวมถึงการใช้สื่อเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษาที่เหมาะสม การคิดค้นและทดลองเทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ ด้วยตนเอง

2. ด้านการพัฒนางานเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับกรอบการพัฒนาสถานศึกษา การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน โอกาส และอุปสรรคที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง การพัฒนาระบบและโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน การอาศัยกลยุทธ์สมัยใหม่ในการบริหารจัดการ การมอบหมายและกำกับกำกับการปฏิบัติงานให้เหมาะสม ผู้นำในการจัดทำหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และยุทธศาสตร์ชาติ การใช้ผลงานการพัฒนาประกอบการพิจารณาความดีความชอบ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมโดยให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมคิดร่วมทำ รับผิดชอบ และประชุมหารือร่วมกันเพื่อพัฒนางานวิชาการเชิงสร้างสรรค์อย่างสม่ำเสมอ การสร้างสรรค์พัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ

3. ด้านการพัฒนาศักยภาพและการปรับตัววิถีใหม่ ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและการปรับตัวด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ประชุมสัมมนาและอบรมตามความสนใจและความถนัด การให้ความรู้ด้วยตนเอง การเชิญวิทยากรที่มีประสบการณ์จริงภายนอกมาบรรยาย การพาไปศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่เป็นเลิศ กระตุ้นให้ครูผู้สอนพัฒนาการเรียนการสอน การทำวิจัยในชั้นเรียน การคิดค้นนวัตกรรมและทดลองวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ จัดกิจกรรมหรือนิทรรศการให้ครูผู้สอนได้แสดงและเผยแพร่ผลงานวิชาการในรูปแบบต่าง ๆ การส่งเสริมให้ครูผู้สอนเป็นผู้นำทางวิชาการและวิจัยสามารถให้คำแนะนำกับผู้อื่นได้ ส่งเสริมสนับสนุนการเลื่อนตำแหน่งและการสร้างความก้าวหน้าในวิชาชีพ

2. องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจจากข้อมูลเชิงประจักษ์ปรากฏผลดังตาราง 1 โดยพบว่า ภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ 98 ตัวบ่งชี้ โดยองค์ประกอบทั้งหมดสามารถอธิบายถึงภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานครได้ร้อยละ 83.92 ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร

องค์ประกอบ	ชื่อองค์ประกอบ	จำนวนรายการ จากแบบสอบถาม	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวน
1	การสร้างบารมีและแรงบันดาลใจ	15	18.109	22.297
2	การคำนึงถึงปัจเจกบุคคลและทำงานเป็นทีม	14	16.267	17.256
3	การมีกลยุทธ์และแสวงหาโอกาสในการปรับตัว	13	14.926	11.227
4	การสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา	12	12.445	8.855
5	การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก	11	10.008	7.401
6	การสร้างบรรยากาศและค่านิยมร่วม เชิงสร้างสรรค์	10	7.581	6.377
7	การมีวิสัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	9	6.253	5.126
8	การปรับเปลี่ยนแนวคิดและกระตุ้นทางปัญญา	8	4.336	3.194
9	การพัฒนาสมรรถนะเชิงกลยุทธ์เพื่อมุ่งสู่ ความเป็นเลิศ	7	3.984	2.187
รวม				83.92

1. การสร้างบารมีและแรงบันดาลใจ (Charisma Leadership and Inspirational Motivation) หมายถึง การที่ผู้นำประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่ผู้ตาม ตลอดจนการที่ผู้นำจูงใจและสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้ตามให้เห็นคุณค่าและความท้าทายของงานเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร องค์ประกอบด้านนี้มี 15 รายการ ได้แก่ 1) มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงานให้สำเร็จ 2) มีความคิดเชิงสร้างสรรค์และรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น 3) มีอารมณ์มั่นคง (Stable) และควบคุมตนเองได้ 4) ยึดมั่นอุดมการณ์เชิงสร้างสรรค์ 5) เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง 6) ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 7) ปฏิบัติตนอย่างเพื่อนและให้ความเป็นกันเองกับผู้ร่วมงาน 8) ให้เกียรติและไม่วางตนแสดงอำนาจอยู่เหนือผู้อื่น 9) มีความเมตตาช่วยเหลือ และดูแลเอาใจใส่ทุกข์สุขของผู้ร่วมงาน 10) มีความยืดหยุ่นโดยปรับตามสถานการณ์และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันทั่วทั้ง 11) มีทักษะการคิดและปฏิบัติเป็นไปในทางบวก 12) มีคุณธรรมจริยธรรมและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทั่วไป 13) มีความยุติธรรม น่าเชื่อถือ และไว้วางใจได้ 14) สร้างสรรค์กระบวนการคิดเชิงบวกและความกระตือรือร้นแก่ผู้ร่วมงาน และ 15) คำนึงถึงมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพ

2. การคำนึงถึงปัจเจกบุคคลและทำงานเป็นทีม (Individualized Consideration and Working as a Team) หมายถึง การที่ผู้นำคำนึงถึงความต้องการ เคารพความแตกต่างของแต่ละบุคคล และส่งเสริมการทำงานเป็นทีม องค์ประกอบด้านนี้มี 14 รายการ ได้แก่ 1) การสร้างสัมพันธภาพที่ดี 2) สร้างบรรยากาศของการสนับสนุนและส่งเสริมงานวิชาการ 3) มีวิธีเสริมแรงผู้ร่วมงานเชิงบวกและกระตุ้นให้เกิดจินตนาการเชิงบวกทั่วทั้งองค์กร 4) การมอบหมายงานตามศักยภาพของผู้ตาม 5) การให้เกียรติผู้อื่นและปฏิบัติด้วยความเสมอภาค 6) การแสดงถึงความผูกพันต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน 7) การสร้างความยึดมั่นผูกพันภายในองค์กร 8) การวางแผนการทำงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ร่วมงานและองค์กรเป็นสำคัญ 9) การส่งเสริมการสื่อสารแบบสองทาง 10) การสร้างให้เห็นคุณค่าและความท้าทายโดยกระตุ้นให้ทำงาน

เป็นทีม 11) ผู้นำจะทำให้ผู้ตามสัมผัสกับจินตภาพที่งดงามของอนาคต 12) การสร้างและสื่อในสิ่งที่ผู้นำมุ่งหวังอย่างชัดเจน 13) การเพิ่มศักยภาพให้แต่ละบุคคลได้เรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ ตามต้องการ และ 14) การให้โอกาสบุคลากรในการเรียนรู้สิ่งใหม่

3. การมีกลยุทธ์และแสวงหาโอกาสในการปรับตัว (Adaptive Strategy and Challenges) หมายถึง ผู้นำสามารถนำความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และแนวคิดเชิงสร้างสรรค์มาผสมผสานกับกลยุทธ์การบริหารจัดการขององค์กรเพื่อสร้างให้เกิดคุณภาพและความได้เปรียบทางการแข่งขัน องค์กรประกอบด้านนี้มี 13 รายการ ได้แก่ 1) ใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ 2) การใช้นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษา 3) มีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ 4) มีวิสัยทัศน์กว้างไกลทั้งในเชิงลึกและเชิงกว้าง 5) มีความรู้เท่าทันเหตุการณ์และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี 6) กล้าคิดค้นริเริ่มสิ่งใหม่ที่แปลกแตกต่าง 7) มีเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอนสมัยใหม่ 8) เปิดรับประสบการณ์ในการปฏิรูปการศึกษาในอนาคต 9) มีความรอบรู้ในการจัดการเชิงกลยุทธ์ 10) เข้าใจถึงหลักการบริหารการเปลี่ยนแปลงและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ 11) ปรับรูปแบบการบริหารจัดการตามบริบทที่เปลี่ยนแปลง 12) ความสามารถในการปรับตัวเพื่อสังคมและประเทศชาติ และ 13) ความสามารถในการปรับตัวเมื่อเกิดสถานการณ์พลิกโฉมทางการศึกษา

4. การสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา (Creating an Innovative Educational Organization) หมายถึง รูปแบบของนวัตกรรมจะช่วยให้องค์กรสามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้ภาวะแห่งการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนานวัตกรรม (Innovator) องค์กรประกอบด้านนี้มี 12 รายการ ได้แก่ 1) กำหนดโครงสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมที่เหมาะสม 2) กำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม 3) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนนวัตกรรมทุกมิติ 4) เข้าใจรูปแบบและการปฏิบัติที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม 5) กำหนดโครงสร้างทางฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เหมาะสม 6) สร้างทีมผู้นำที่มุ่งมั่นไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ 7) ทีมงานมีนิสัยแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา 8) สร้างสรรค์นวัตกรรมการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพ 9) การสร้างบรรยากาศและระบบนิเวศนวัตกรรมที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว 10) บุคลากรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างอิสระ 11) การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ทั่วทั้งองค์กร และ 12) การมุ่งสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมที่เป็นเลิศ

5. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก (Building a Positive Corporate Culture) หมายถึง การที่ผู้นำให้ความสำคัญต่อกระบวนการคิดที่ถูกต้องในการบริหารจัดการและพร้อมให้การสนับสนุนองค์กรพัฒนาไปสู่การแข่งขันในอนาคต องค์กรประกอบด้านนี้มี 11 รายการ ได้แก่ 1) กำหนดโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมกับสถานการณ์ 2) กำหนดระเบียบที่ปฏิบัติได้ 3) สร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ดี 4) การสร้างความร่วมมือร่วมใจในทีมงาน 5) การสร้างระบบการทำงานเป็นทีม 6) การสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจใฝ่ดี 7) การสร้างการรับรู้เชิงบวกทั่วทั้งองค์กร 8) การสร้างความจงรักภักดีต่อองค์กร 9) การสร้างระบบความยืดหยุ่นผูกพันต่อองค์กร 10) การแสดงความรับผิดชอบเมื่อเกิดกรณีผิดพลาด และ 11) การสร้างคุณค่าต่อองค์กรอย่างยั่งยืน

6. การสร้างบรรยากาศองค์กรและค่านิยมร่วมเชิงสร้างสรรค์ (Creating a Creative Corporate Atmosphere and Shared Values) หมายถึง การที่ผู้นำสร้างบรรยากาศที่ดีขององค์กรและมองหาโอกาสเพื่อพร้อมรับ ปรับตัว และมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงรวมถึงความเสี่ยงทุกรูปแบบ องค์กรประกอบด้านนี้

มี 10 รายการ ได้แก่ 1) การเป็นผู้นำองค์กรแห่งการเรียนรู้ 2) การสร้างบรรยากาศแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) การเป็นแบบอย่างทางวิชาการและวิชาชีพ 4) การสร้างความเป็นหนึ่งเดียวในองค์กร 5) มีการตั้งวงสนทนาวิชาการและวิจัยอย่างสร้างสรรค์ 6) ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา 7) การสนับสนุนให้บุคลากรรู้สึกประสบความสำเร็จจนเกิดภาพความเป็นผู้นำ 8) การให้โอกาสผู้ร่วมงานเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับตนและลงมือปฏิบัติอย่างมีศักยภาพ 9) การบ่มเพาะค่านิยมร่วมเชิงสร้างสรรค์ทั่วทั้งองค์กร และ 10) การพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

7. การมีวุฒิภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership Maturity) หมายถึง ผู้นำมีแนวคิดและรูปแบบปฏิบัติเพื่อการสร้างสรรคนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่อยู่เสมอ องค์กรประกอบด้านนี้มี 9 รายการ ได้แก่ 1) การมีบุคลิกภาพและทักษะแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม 2) การเป็นผู้นำทีมพัฒนาและเผยแพร่ นวัตกรรมทางการศึกษา 3) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างสรรค์พัฒนานวัตกรรม 4) เข้าใจขั้นตอนการสร้าง และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา 5) การส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษารูปแบบใหม่ 6) การสร้างระบบนิเวศนวัตกรรมและมุ่งสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา 7) การพัฒนาสมรรถนะของ นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อการบริหารผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 8) การสื่อสารแบบผู้นำที่ทรงพลัง และ 9) กำหนดทิศทางและทำให้เกิดการสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

8. การปรับเปลี่ยนแนวคิดและกระบวนทางปัญญา (Mindset Modification and Intellectual Stimulation) หมายถึง การที่ผู้นำทำให้ผู้ตามเกิดความตื่นตัวในการเปลี่ยนแปลงโดยการตระหนักถึงปัญหา และวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยสติปัญญา องค์กรประกอบด้านนี้มี 8 รายการ ได้แก่ 1) กระบวนการบริหาร องค์กรความรู้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาทักษะของผู้เรียน 2) มีความสามารถในการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี สมัยใหม่ 3) มีความรอบรู้และตระหนักรู้ในงานวิชาการ 4) สามารถสร้างรายงานผลการปฏิบัติงาน อย่างเป็นระบบ 5) มีความรู้ความเข้าใจในเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอนทั้งออฟไลน์และออนไลน์ 6) มีความสามารถในการให้คำปรึกษาผู้อื่นได้ 7) เข้าใจในศักยภาพแห่งตนโดยเรียนรู้วิธีการสอนใหม่ ๆ และทดลองปฏิบัติจริง และ 8) รู้เท่าทันเหตุการณ์และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันท่วงที

9. การพัฒนาสมรรถนะเชิงกลยุทธ์เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ (Developing Strategic Competencies Toward Excellence) หมายถึง การที่ผู้นำทำให้ผู้ตามตระหนักถึงการพัฒนาสมรรถนะ เชิงกลยุทธ์ซึ่งเป็นทักษะที่ต้องเรียนรู้และเข้าใจในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ องค์กรประกอบ ด้านนี้มี 7 รายการ ได้แก่ 1) มีความคิดแบบประยุกต์และปรับตัวได้ทุกสถานการณ์ 2) เรียนรู้และเข้าใจศาสตร์ ที่หลากหลาย 3) มีศักยภาพในการต่อรองเพื่อรับมือกับปัญหาต่าง ๆ (Negotiation) 4) มีความรู้ความเข้าใจ ในการออกแบบความคิดเชิงเหตุผลและอารมณ์ 5) สามารถปรับตัวเพื่อตอบรับปรากฏการณ์สื่อสมัยใหม่ 6) มีความรู้ความเข้าใจในทักษะการแก้ปัญหาเชิงกลยุทธ์ที่ซับซ้อน และ 7) มีความสามารถสร้างสรรค์พัฒนา สมรรถนะแห่งตนอยู่เสมอ

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการตรวจสอบโดยใช้วิธีทวิภาคีวิจัยสามเส้าและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญพบว่า

1. วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์สามารถทำได้ 5 วิธี ได้แก่ การพัฒนาตัวเอง การปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่าง กรณีศึกษา การสอนงาน และการฝึกอบรม ส่วนกิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาจากตัวแบบ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และการใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาสมัยใหม่ เป็นต้น โดยการปรับใช้วิธีการที่เหมาะสมจะขึ้นอยู่กับบริบทของสถาบันการศึกษานั้นเป็นหลัก

2. กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานครที่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการ PIER ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning: P) 2) การนำไปปฏิบัติ (Implement: I) 3) การประเมินผล (Evaluation: E) และ 4) การสะท้อนผล (Reflection: R) โดยการสะท้อนผลการปฏิบัติ การปรับปรุงรูปแบบและวิธีการ และการวางแผนพัฒนาในระยะต่อไป อีกทั้งกระบวนการพัฒนาควรเน้นรูปแบบการพัฒนาตามวิถีทางความเป็นผู้นำที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Human Centric Leadership) สำหรับการสร้างความไว้วางใจเพื่อการเติบโตในอนาคต

3. ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ การมีหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ การสนับสนุนทรัพยากรการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวอย่างเหมาะสม การกำกับติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และการสร้างเครือข่ายการพัฒนาภาวะผู้นำทั้งในระดับชาติและนานาชาติ เป็นต้น

จากผลการศึกษาวิจัยสามารถนำเสนอเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในภาพรวมที่ค้นพบจากประเด็นการวิจัยดังนี้

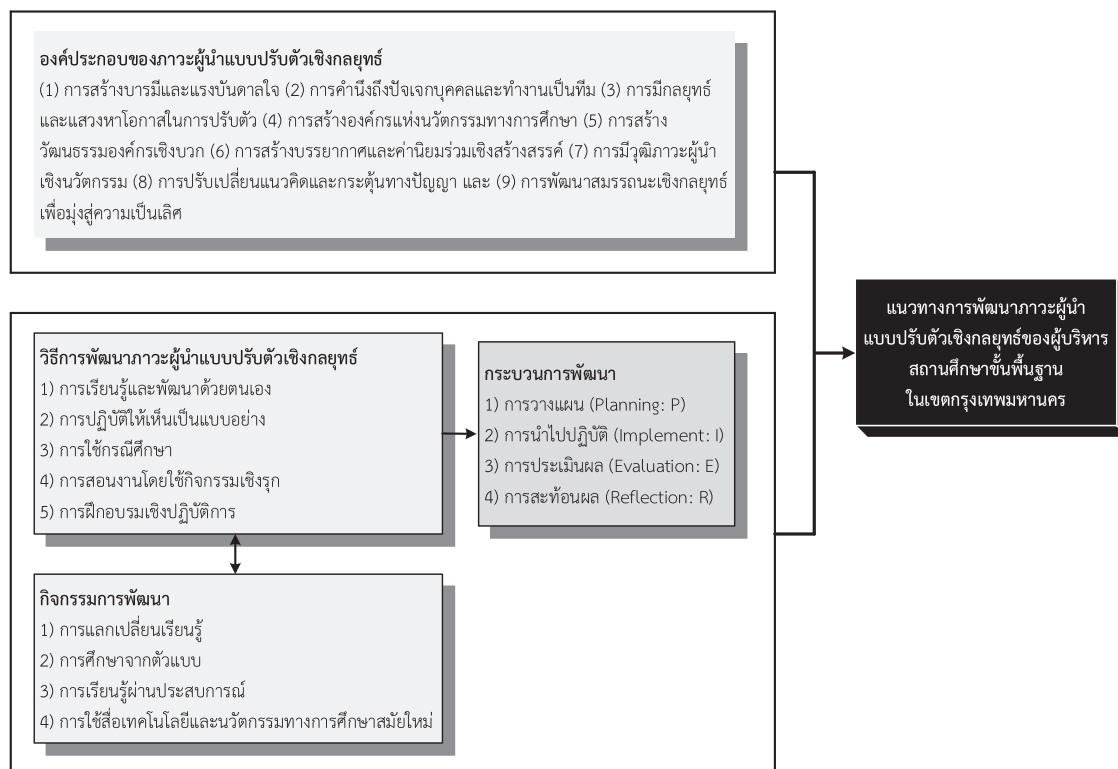
1) คุณลักษณะภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานครประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านคุณลักษณะส่วนตัว (2) ด้านการพัฒนางานเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ และ (3) ด้านการพัฒนาศักยภาพและการปรับตัววิถีใหม่

2) องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานครมี 9 องค์ประกอบ 98 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ (1) การสร้างบาร์มีและแรงบันดาลใจ (2) การคำนึงถึงปัจเจกบุคคลและทำงานเป็นทีม (3) การมีกลยุทธ์และแสวงหาโอกาสในการปรับตัว (4) การสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา (5) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก (6) การสร้างบรรยากาศและค่านิยมร่วมเชิงสร้างสรรค์ (7) การมีวุฒิภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (8) การปรับเปลี่ยนแนวคิดและกระตุ้นทางปัญญา และ (9) การพัฒนาสมรรถนะเชิงกลยุทธ์เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ

3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร แสดงดังภาพ 1 ประกอบด้วย (1) องค์ประกอบภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ 9 ด้าน (2) วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์สามารถทำได้ 5 วิธี ได้แก่ การเรียนรู้และพัฒนาตัวเอง การปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่าง การใช้กรณีศึกษา การสอนงานโดยใช้กิจกรรมเชิงรุก และการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ส่วนกิจกรรมการพัฒนา ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาจากตัวแบบ การเรียนรู้

ผ่านประสบการณ์ และการใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาสมัยใหม่ เป็นต้น (3) การพัฒนาภาวะผู้นำที่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการ PIER ได้แก่ การวางแผน (P), การนำไปปฏิบัติ (I), การประเมินผล (E) และการสะท้อนผล (R) โดยการกำหนดเป็นนโยบายและแผนงานประจำปีชัดเจนเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารให้มีสมรรถนะสูงขึ้นต่อไป

ภาพ 1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายเพื่อให้เห็นประเด็นการวิจัยที่สอดคล้องกับผลงานวิจัยในอดีตและผลงานวิชาการที่ผ่านมาได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบการสร้างบารมีและแรงบันดาลใจ จัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ นั่นคือ การมีอิทธิพลต่อผู้ตามเป็นส่วนสำคัญ ดังนั้นการสร้างบารมีของผู้นำให้เกิดในตัวผู้ตามเป็นสิ่งที่ผู้นำทุกคนควรจะทำ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ และคณะ (2565ข); Fernandez & Shaw (2020) ที่วิจัยพบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติตนของผู้นำด้วยการสร้างอิทธิพลหรือบารมีโดยมุ่งไปที่ผลสัมฤทธิ์ของงานรวมทั้งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและบุคลากร ซึ่งทำให้เกิดบรรยากาศที่เป็นมิตร สามารถสร้างความร่วมมือร่วมใจและแรงบันดาลใจ จะช่วยให้ผู้ตามมีความเลื่อมใสศรัทธา มีเจตคติที่ดี มีศักยภาพแห่งตน ยอมปฏิบัติตามได้ด้วยความจริงใจ และมีความสามารถในการเดินทางให้บรรลุเป้าหมาย

2. การคำนึงถึงปัจเจกบุคคลและทำงานเป็นทีม จัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ นั่นคือ การคำนึงถึงปัจเจกบุคคลเป็นการปฏิบัติต่อบุคคลโดยเฉพาะตัวด้วยการเอาใจใส่และช่วยเหลือผู้ตามที่ยังขาดประสบการณ์ตามสมควร โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ และคณะ (2565ข) ที่วิจัยพบว่า ผู้บริหารการศึกษาเปรียบเทียบกับผู้บริหารระดับสูงในองค์กรภาคธุรกิจที่มีอำนาจตัดสินใจ ทั้งด้านการวางแผน การจัดสรรงบประมาณ การพัฒนาบุคลากร และการสร้างความร่วมมือ ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ทักษะ และกลยุทธ์การจัดการเพื่อให้การบริหารสถาบันสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม

3. องค์ประกอบด้านการมีกลยุทธ์และแสวงหาโอกาสในการปรับตัว จัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ นั่นคือ ผู้นำสามารถนำความรู้ ทักษะ และแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ มาผสมผสานกับความสามารถในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Striteska & Prokop (2020) ที่พบว่า รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญสำหรับการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 1) การวางแผนกลยุทธ์ 2) การประเมินกลยุทธ์ 3) การกำหนดทิศทาง 4) การกำหนดกลยุทธ์ 5) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ และ 6) การนำกลยุทธ์ไปปรับปรุง เป็นต้น

4. องค์ประกอบด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา จัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ นั่นคือ รูปแบบของนวัตกรรมจะช่วยให้องค์กรสามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้ภาวะแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ และคณะ (2565ก); Phakamach et al., (2023) ที่พบว่า ผู้นำเชิงสร้างสรรค์พัฒนานวัตกรรมควรสร้างความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้อง การส่งเสริมคนดี และคนเก่งให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญ และการพัฒนานวัตกรรมและการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

5. องค์ประกอบด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก จัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ นั่นคือ กระบวนการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกเป็นปัจจัยหลักที่ผู้บริหารต้องมีการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rehman & Iqbal (2020) ที่พบว่าในห้วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกโฉม ผู้นำต้องทำงานภายใต้แรงกดดันร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีโดยมีการวางแผนกระบวนการพัฒนาคนให้ยอมรับวัฒนธรรมองค์กรอย่างเข้มแข็งและทันต่อการเปลี่ยนแปลง

6. องค์ประกอบด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรและค่านิยมร่วมเชิงสร้างสรรค์ จัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ นั่นคือ ผู้นำในองค์กรที่ประสบผลสำเร็จต้องสร้างบรรยากาศที่ดีและค่านิยมร่วมเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงการเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุคลากร โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ และคณะ (2565ข); Striteska & Prokop (2020); Lin & Yi (2023) ที่วิจัยพบว่า ผู้นำต้องให้ความสำคัญกับการระดมคนเก่งภายในองค์กรเพื่อใช้ศักยภาพทำงานมุ่งไปสู่เป้าหมาย รู้วิธีการบริหารและการลงทุนในเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้าใจศิลปะการบริหารทีมงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ส่งเสริมให้บุคลากรมีความเป็นผู้นำ และสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสมทันกาลอีกด้วย

7. องค์ประกอบด้านการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ นั่นคือ ผู้นำสถานศึกษาควรมีวุฒิภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ซึ่งเป็นผู้มีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่นเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนากลยุทธ์เชิงสร้างสรรค์นวัตกรรม

ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ขององค์กร โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ และคณะ (2565ก); และ Karia & Abu Hassan (2019) ที่พบว่า ผู้มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะหาวิธีผสมผสานทักษะ ความรู้ และความคิดที่กระจุกกระจายตามส่วนต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสร้างความได้เปรียบอย่างมีเอกลักษณ์ รวมถึงการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความยั่งยืนในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับระบบไอซีทีและนวัตกรรมทางการศึกษาสมัยใหม่

8. องค์ประกอบด้านการปรับเปลี่ยนแนวคิดและกระตุ้นทางปัญญา จัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ นั่นคือ เป็นการกระตุ้นให้ผู้ตามคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาหรือประเด็นต่าง ๆ ด้วยการใช้กลยุทธ์และหนทางใหม่ ๆ โดยสอดคล้องกับข้อสรุปของ Miller (2019) และผลงานวิจัยของ Bartsch et al. (2021) ที่พบว่า การปรับเปลี่ยนแนวคิดและกระตุ้นด้านเชิงปัญญาคือการที่ผู้นำช่วยให้ผู้ตามมีความคิดอย่างมีเหตุผล โดยมีการทดสอบจากสถานการณ์จริง ทั้งยังมีการสนับสนุนให้ผู้ตามมีความคิดในเชิงสร้างสรรค์ย่อมสามารถทำให้องค์กรประสบความสำเร็จดังเป้าหมายด้วยการใช้สติปัญญา

9. องค์ประกอบด้านการพัฒนาสมรรถนะเชิงกลยุทธ์เพื่อบ่มงู่ความเป็นเลิศ จัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำแบบปรับตัว นั่นคือ การพัฒนาสมรรถนะเชิงกลยุทธ์ที่จำเป็นสำหรับการฝึกประสบการณ์เรียนรู้ให้กับบุคลากรรวมถึงการถ่ายทอดสู่ผู้เรียนเป็นการพัฒนาองค์กรเพื่อบ่มงู่ความเป็นเลิศ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Aboramadan et al. (2022); Fernandes et al. (2023) ที่พบว่า ผู้นำสามารถนำเสนอความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งการเรียนรู้สมรรถนะเชิงกลยุทธ์จะช่วยให้ผู้ตามสามารถทำงานร่วมกับผู้นำได้ทุกสถานการณ์ ทำให้องค์กรสามารถดำรงอยู่และเติบโตอย่างยั่งยืนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกโฉมและความไม่แน่นอนของการพัฒนาการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำองค์ประกอบไปกำหนดเป็นเกณฑ์/มาตรฐานประจำตำแหน่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีคุณลักษณะหรือพฤติกรรมในแต่ละองค์ประกอบเป็นตัวบ่งชี้โดยอาจจัดเป็นชุดฝึกสำหรับพัฒนาตนเองโดยจำแนกตามสมรรถนะของผู้บริหารได้ 2 ประเภท ดังนี้ 1) สมรรถนะหลัก (Core) ได้แก่ พฤติกรรมแบบมุ่งงานวิชาการ การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา การมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการส่งเสริมความก้าวหน้า ทางวิชาชีพ และ 2) สมรรถนะตามสายงาน (Functional) ได้แก่ การพัฒนางานวิชาการ และวิจัยที่เน้นการเรียนการสอน ความคิดริเริ่มและความรู้ความสามารถเชิงบวก รวมถึงการพัฒนาความรู้ความสามารถของครูผู้สอน และบุคลากรให้เท่าทันต่อการพลิกโฉมทางการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ เพื่อบ่มงู่พัฒนาผู้บริหารให้มีทักษะในการบริหารจัดการสถานศึกษาบริบทใหม่

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาสำหรับการใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาผู้บริหารให้มีทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

2.3 ควรศึกษาวิจัยเชิงลึกเพื่อพัฒนาระบบบทันทีของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยและมุ่งมั่นพัฒนาไปสู่สากล

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์, สุริยะ วชิรวงศ์ไพศาล, และ วิบูลย์ ผกามาศ. (2565ก). การศึกษาองค์ประกอบของการจัดองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษายุคดิจิทัลที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย. *วารสารคुरुสภาวิทยากร*, 3(2), 33-49.
- พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, สุริยะ วชิรวงศ์ไพศาล, วิบูลย์ ผกามาศ, อาศิรา ราชเวียง, อุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ และ สำเร็จ อ่อนสัมพันธ์. (2565ข). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในประเทศไทยภายใต้สถานการณ์วิถีปกติใหม่และวิถีถัดไป. *วารสารบริการวิชาการสถาบันอุดมศึกษาไทยรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 3(2), 1-19.
- Aboramadan, M., Dahleez, K.A., & Farao, C. (2022). Inclusive Leadership and Extra-role Behaviors in Higher Education: Does organizational learning mediate the relationship?. *International Journal of Educational Management*, 36(4), 397-418.
- Bartsch, S., Weber, E., Büttgen, M., & Huber, A. (2021). Leadership Matters in Crisis-Induced Digital Transformation: How to Lead Service Employees Effectively During the COVID-19 Pandemic. *Journal of Service Management*, 32(1), 71-85.
- Fernandez, A.A., & Shaw, G.P. (2020). Academic Leadership in a Time of Crisis: The Coronavirus and COVID-19. *Journal of Leadership Studies*, 14(1), 39-45.
- Fernandes, V., Wong, W., & Noonan, M. (2023). Developing Adaptability and Agility in Leadership Amidst the COVID-19 Crisis: Experiences of Early-career School Principals. *International Journal of Educational Management*, 37(2), 483-506.
- Karia, N., & Abu Hassan Asaari, M.H. (2019). Leadership Attributes and Their Impact on WorkRelated Attitudes. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 68(5), 903-919.
- Lin, Q., & Yi, L. (2023). Survival of the Fittest: the Multiple paths of Entrepreneurial Leadership Driving Adaptive Innovation in Uncertain Environment. *European Journal of Innovation Management*, 26(4), 1150-1167.
- Miller, A.E. (2019). *Leadership Theory Analysis: Adaptive Leadership*. Teaching Course, Azusa Pacific University. 1-21.

- Phakamach, P., Panjarattanakorn, D., & Onsampant, S. (2023). Conceptualization and Development of Digital Leadership to Drive Corporate Digital Transformation for Sustainable Success. *International Journal of Educational Communications and Technology*, 3(2), 27-29.
- Rehman, U.U., & Iqbal, A. (2020). Nexus of Knowledge-Oriented Leadership, Knowledge Management, Innovation and Organizational Performance in Higher Education. *Business Process Management Journal*, 26(6), 1731-1758.
- Sinlarat, P. (2020). The Path to Excellence in Thai Education. *RICE Journal of Creative Entrepreneurship and Management*, 1(2), 60-75.
- Striteska, M.K., & Prokop, V. (2020). Dynamic Innovation Strategy Model in Practice of Innovation Leaders and Followers in CEE Countries-A Prerequisite for Building Innovative Ecosystems. *Sustainability*, 12(9), 1-20.
- Yıldırım, S., Bostancı, S.H., Yıldırım, D.Ç., & Erdoğan, F. (2021). Rethinking Mobility of International University Students during COVID-19 Pandemic. *Higher Education Evaluation and Development*, 15(2), 98-113.

การพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งระบบโรงเรียน ที่เสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียน
ด้านการอ่านออกเขียนได้ ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ทยาตา รัตนภิญโญวานิช *

กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์ **

รำพึง เรือนทอง ***

ภาวศุทธิ อุ่นใจ ****

ณัฐจุฑา นกจันทร์*****

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสมรรถนะครูสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งระบบโรงเรียนให้สามารถพัฒนาผู้เรียนด้านการอ่านออกเขียนได้ ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 2) เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการอ่านของนักเรียนก่อนและหลังพัฒนาสมรรถนะครูสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งระบบโรงเรียนด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา คือ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร 2 แห่ง เป็นกลุ่มทดลอง 1 แห่ง และกลุ่มควบคุม 1 แห่ง วิเคราะห์ข้อมูลโดย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาสมรรถนะครูสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งระบบโรงเรียน พบว่า ครูในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านและการเขียนดีขึ้น มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทุกระดับชั้น พัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายช่วยให้ผู้เรียนสนใจและเข้าใจบทเรียนได้ดี และเน้นการประเมินตามสภาพจริงมากขึ้น และ 2) เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการอ่านของนักเรียนก่อนและหลังพัฒนาสมรรถนะครูสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งระบบโรงเรียน พบว่า ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาไทยสูงกว่าระดับประเทศ และผู้เรียนโรงเรียน กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทยสูงกว่าโรงเรียนกลุ่มควบคุม

คำสำคัญ: สมรรถนะครู; โรงเรียนขนาดเล็ก; กิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ; การอ่านออกเขียนได้

* รศ.ดร.อาจารย์ประจำ สาขาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

** ดร.อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

*** ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทองนพคุณ กรุงเทพมหานคร

****ดร.อาจารย์ประจำ สาขาจิตวิทยาและการแนะแนวคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Developing teacher competency in small school throughout Whole school approach
that enhances learners' competency in literacy with
the professional learning community process.

Thayata Rattanaphinyowanich *

Kullakarn Suwanaluk **

Ramphung Reanthong ***

Pawasut Oonjai ****

Chatjutha Nokjan *****

Abstract

The research aims to 1) develop the competency of teachers in small educational institutions throughout the school system to be able to develop students in literacy through the professional community process. and 2) to compare the reading competencies of students before and after Develop the competencies of teachers in small school. The target group for the study is teachers and administrators of small school. 2 places under Bangkok, 1 place as an experimental group and 1 place as a control group. Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation. and content analysis

The findings were as follows: 1) Developing the competencies of teachers in small school throughout the school system. It was found that teachers in the target schools in both the experimental group and control group Can develop students to have better reading and writing achievement. There has been a change in learning management behavior with an emphasis on students at every level. Develop a variety of learning media to help students pay attention and understand the lesson well. and focus more on evaluating the actual situation. and 2) Compare the reading performance of students before and after developing the competency of teachers in small school. It was found that both the experimental group and the control group The results of the Basic National Education Test (O-NET) for Grade 6, academic year 2022, in the Thai language subject, are higher than the national level. and students in the experimental group had higher average scores in Thai language subjects.

Keyword: Teacher Competencies; Small School; Professional Development Activities; Literacy

* Associate Professor Dr, Lecturer of Psychology and Guidance Program, Educational Faculty, Bansomdejchaopraya Rajabhat university

** Dr., Lecturer of Elementary Education Program, Educational Faculty, Bansomdejchaopraya Rajabhat university

*** Director of Watthongnoppakun School, Bangkok Metropolitan

****Dr., Lecturer of Psychology and Guidance Program, Educational Faculty, Bansomdejchaopraya Rajabhat university

Received: 15 November 2023/ Revised: 30 December 2023/ Accepted: 30 December 2023/ Published online: 30 December 2023

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่สำคัญ และใช้มากในชีวิตประจำวัน เพราะเป็นทักษะที่นักเรียนใช้ในการแสวงหาความรู้ ทำให้เกิดปัญญา ความคิด พัฒนาตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาอาชีพหรือการประกอบอาชีพในอนาคต สำหรับการเขียนเป็นทักษะการสื่อสารอย่างหนึ่งเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและความต้องการของบุคคลออกมาเป็นสัญลักษณ์หรือตัวอักษร (อัจฉรา ชิวพันธ์, 2553) นอกจากนี้ การเขียนยังเป็นทักษะที่สูงที่สุดในกระบวนการทางภาษา เป็นการแสดงออกถึงแนวคิดของผู้เขียน โดยผู้เขียนจะต้องนำคำในภาษามาร้อยเรียงเป็นระบบ ให้ถูกต้องตามหลักภาษาไทย ตลอดจนเขียนสะกดคำให้ถูกต้อง หากสะกดผิดความหมายของคำก็ผิดไปด้วย การเขียนให้มีความถูกต้องนั้นจะต้องใช้การฝึกฝนสะกดคำ เนื่องจากการสะกดคำเป็นพื้นฐานที่จำเป็นที่จะเขียนให้เป็นประโยคหรือเรื่องราว (ผดุง อารยะวิญญู, 2544) การเขียนจึงมีความสำคัญต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เพราะเป็นทักษะพื้นฐานในการแสดงออกที่สำคัญในการเรียนการสอนเกือบทุกวิชา เพราะต้องอาศัยการจดบันทึกเพื่อรวบรวมหรือสรุปเรื่องราวที่ยินได้ฟังได้เรียนรู้มาเรียบเรียงเป็นความรู้หรือความรู้ใหม่แล้วบันทึกไว้เพื่อความคงทนในการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าการอ่านและการเขียนต่างเป็นปัจจัยหนุนเสริมซึ่งกันและกัน กล่าวคือผู้ที่เขียนถูกต้องก็จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการอ่านด้วยเช่นกัน ทักษะการอ่านและการเขียนต่างมีความสัมพันธ์กันสูงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพราะทักษะการอ่านเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่นักเรียนใช้เรียนรู้บทเรียนในรายวิชาต่าง ๆ ผลการเรียนรู้ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการอ่าน ในขณะเดียวกันการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ก็ต้องอาศัยทักษะการเขียนเป็นเครื่องมือในการสื่อความหมายการเขียนคำที่ถูกต้องจะช่วยให้การสื่อความหมายถูกต้องมีประสิทธิภาพ

จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาคือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแนวทางการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ด้วยการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง นอกจากนี้ผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมบูรณาการความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการอ่านในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) แต่ผลของการจัดการศึกษาพบว่า ความสามารถในการอ่านและการเขียนของผู้เรียนเป็นปัญหาสำคัญที่พบมาอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลจากการติดตามและประเมินผลความสามารถในการอ่านและการเขียน ปีการศึกษา 2561 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 173,837 คน มีนักเรียนที่มีปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ จำนวน 23,015 คน คิดเป็นร้อยละ 13.24 (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2562) การอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ของนักเรียนนั้นถือเป็นปัญหาสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงวิกฤติการศึกษาของประเทศ การอ่านออกเขียนได้ถือว่าเป็นพื้นฐานและหัวใจสำคัญในการเรียนรู้ในทุก ๆ วิชา ซึ่งหากเด็กคนใดอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเองและการเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ และการเรียนรู้ในวิชาอื่น ๆ ต่อไป

นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนขนาดเล็กยังมีปัญหาการจัดการศึกษาหลายประการ จากผลการทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ในทุกรายวิชา (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2562) ปัญหาที่ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กจัดการเรียนการสอนไม่ได้ประสิทธิภาพเทียบเท่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ คือ 1) โรงเรียนขนาดเล็กมีต้นทุนในการจัดการศึกษาสูงกว่า 2) ได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อยเนื่องจากจำนวนนักเรียนน้อยทำให้ขาดอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และ 3) จำนวนครูไม่ครบชั้นและขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญ

ในการพัฒนาระดับคุณภาพการศึกษาจุดเริ่มต้นของการพัฒนาและเป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนา คือ คุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา เพราะคุณภาพครูจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน ดังนั้นการพัฒนาคูเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม คือต้องมีการพัฒนานโยบายที่ครอบคลุมชัดเจนและเหมาะสมกับสภาพความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษาและองค์กรที่เกี่ยวข้อง และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้แก่ ความร่วมมือทางวิชาการ งบประมาณและการบริหารจัดการของหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานที่ดูแลรวมถึงสภาวิชาชีพ หน่วยงานความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนที่มาช่วยกันพัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาชาติและรองรับสภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งมีข้อค้นพบเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษา สรุปได้ 7 ประเด็น ดังนี้ 1) ระบบการพัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษายังไม่มีเจ้าภาพหลัก 2) ขาดกลไกในการขับเคลื่อนในการรวมพลังขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาวิชาชีพ 3) หลักสูตรการพัฒนาไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น 4) วิธีการ สาระยังเป็นแบบเดิม ๆ 5) สถานที่และบรรยากาศไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ 6) ระบบการติดตามผลไม่เป็นรูปธรรม และ 7) ครูและบุคลากรทางการศึกษายังขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558)

การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายสำคัญตามภารกิจของมหาวิทยาลัย คือ การพัฒนาคูประจำการ การพัฒนาคูประจำการในการวิจัยนี้เป็นการพัฒนาคูทั้งระบบการศึกษาจะนำไปสู่การยกระดับสมรรถนะครูในสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีทักษะเพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านการอ่านออกเขียนได้ อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาทักษะใหม่ในการทำงาน (Reskill and Up Skill) ให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเกิดเครือข่ายความร่วมมือที่ชัดเจนในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ระหว่างครูประจำการในพื้นที่ความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กับอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิเข้าไปช่วยเหลือพัฒนาสมรรถนะครูในช่องทางต่าง ๆ ทั้งระบบออนไลน์ (Online) และระบบออฟไลน์ (Offline) เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาของประเทศให้ดียิ่งขึ้น นำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างเป็นรูปธรรมสู่การพัฒนาความสามารถของนักเรียนไปพร้อม ๆ กัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งระบบโรงเรียนให้สามารถพัฒนาผู้เรียนด้านการอ่านออกเขียนได้ ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการอ่านของนักเรียนก่อนและหลังพัฒนาสมรรถนะครูสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งระบบโรงเรียนด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

สมรรถนะครู หมายถึง พฤติกรรมซึ่งเกิดจากการบูรณาการความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) คุณลักษณะ (Character) ทศนคติ (Attitude) และแรงจูงใจ (Motivation) ของบุคคล และส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างโดดเด่น

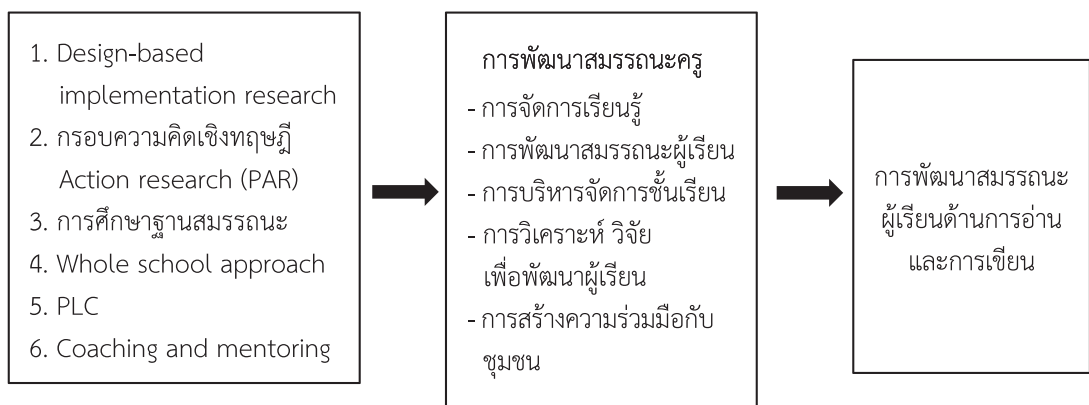
สมรรถนะผู้เรียน หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการอ่านและการเขียน หรือทำงานที่ได้รับมอบหมายจากครูให้ประสบความสำเร็จ

กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การรวมกลุ่มของครู ผู้บริหาร และนักวิจัยที่มีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และภารกิจร่วมกันในการพัฒนาการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียนของผู้เรียนให้ดีขึ้น

วิธีดำเนินงานวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษาขนาดเล็กที่เสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนด้านการอ่านออกเขียนได้มากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้เพื่อศึกษา คือ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 2 แห่ง แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 แห่ง และกลุ่มควบคุม 1 แห่ง

2. ระยะการดำเนินงาน

การดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบริบท ปัญหาและความต้องการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทั้งระบบโรงเรียน

ระยะที่ 2 ประยุกต์ใช้รูปแบบและกลไกการนำองค์ความรู้จากแนวปฏิบัติที่ดีด้านการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน การพัฒนาสมรรถนะครู ไปใช้ในการดำเนินการวิจัยพัฒนาสมรรถนะครูที่เสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนด้านการอ่านออกเขียนได้ทั้งระบบโรงเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์แก่ผู้บริหาร คือ ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการวางแผนบริหารสถานศึกษาและการพัฒนาสมรรถนะครู

ประโยชน์แก่ครูผู้สอน คือ 1) ทำให้ได้แนวทางในการสร้างรูปแบบจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้แนวปฏิบัติที่ดี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านให้กับผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก และ 2) ทำให้ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านในวิชาภาษาไทยของผู้เรียนสูงขึ้น

ประโยชน์แก่สถานศึกษา คือ 1) โรงเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยและคะแนนผลการทดสอบแห่งชาติ (O-NET) เพิ่มสูงขึ้น และ 2) โรงเรียนได้แนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการอ่านให้กับผู้เรียนเพื่อแก้ปัญหาการอ่านไม่ออก

ประโยชน์แก่ผู้เรียน คือ 1) ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความสามารถในการอ่านในระดับประถมซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ในระดับชั้นที่สูงขึ้น และ 2) ผู้เรียนมีโอกาสนในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น เมื่อผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการอ่าน สามารถนำความรู้และทักษะการอ่านที่ได้รับการพัฒนาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้จากสื่อประเภทต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงทดลอง และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) มีรายละเอียด ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบริบท ปัญหาและความต้องการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทั้งสถานศึกษาในบริบทสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสังกัดกรุงเทพมหานคร

1. ดำเนินการคัดเลือกสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 2 แห่ง โดยเป็นสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร

2. สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการประชุมร่วมกับสถานศึกษาในการค้นหา วิเคราะห์ปัญหาที่ต้องการจะพัฒนาผู้เรียนทั้งระบบโรงเรียน (Whole School)

3. เมื่อได้ปัญหาหรือสิ่งต้องการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาสรุปและทำความเข้าใจปัญหาร่วมกัน คัดเลือกประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษา วางแผนคัดเลือกแนวปฏิบัติที่ดีจากคลังความรู้ของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภามาใช้ในสถานศึกษา โดยสถานศึกษากลุ่มทดลองและสถานศึกษากลุ่มควบคุมค้นหาปัญหาที่อาจจะมีเหมือนหรือความต่างขึ้นกับบริบทของสถานศึกษา

4. ให้สถานศึกษาทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง เข้าร่วมสัมมนาเพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีจากคลังความรู้ของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภามาใช้ในสถานศึกษา

ระยะที่ 2 พัฒนาสมรรถนะครูสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งระบบโรงเรียนให้สามารถพัฒนาผู้เรียนด้านการอ่านออกเขียนได้ ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1. กำหนดแผนปฏิบัติการนำรูปแบบและกลไกแนวปฏิบัติที่จะนำไปพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาทั้งระบบโรงเรียนกลุ่มทดลองและควบคุม โดยกลุ่มทดลองจะประยุกต์ใช้รูปแบบและกลไกการนำองค์ความรู้จากแนวปฏิบัติที่ดีด้านการอ่านและการเขียนจากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ร่วมกับกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับกลุ่มควบคุมจะใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาเพียงอย่างเดียว

2. ชี้แจงทำความเข้าใจกับครู ผู้บริหาร และทีมอาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาเพื่อดำเนินกิจกรรมในสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งระบบโรงเรียนกลุ่มทดลองและควบคุม

3. คณะวิจัยดำเนินการ นำรูปแบบและกลไก ฯ ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 มาสู่การปฏิบัติดำเนินการตามคู่มือที่ได้กำหนดไว้ โดยมีคณะวิจัยทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ ช่วยเหลือสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครบกระบวนการ PLAN – DO – SEE อย่างน้อย 3 วงรอบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ประเด็นวิเคราะห์บริบท ปัญหา และความต้องการของสถานศึกษาในการพัฒนาสมรรถนะด้านผู้เรียน ด้านครู ด้านผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา 2) ประเด็นการสนทนากลุ่มเพื่อคัดเลือกและออกแบบแนวปฏิบัติที่ดีที่เหมาะสมกับการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบโรงเรียน 3) แบบประเมินเพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีด้านการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน การพัฒนาสมรรถนะครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ได้มาจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนานิวิชาชีพของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 4) แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน การพัฒนาสมรรถนะครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ได้มาจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนานิวิชาชีพของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 5) คู่มือการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทั้งระบบโรงเรียนโดยใช้รูปแบบและกลไกแนวปฏิบัติที่ดีในกิจกรรมพัฒนานิวิชาชีพ 6) แบบประเมินสมรรถนะของผู้เรียน 7) แบบประเมินสมรรถนะของครู 8) แบบประเมินสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา 9) แบบประเมินสมรรถนะของบุคลากรทางการศึกษา 10) แบบสะท้อนผลการนำแนวปฏิบัติที่ดีไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทั้งระบบโดยใช้แนวปฏิบัติที่ดีในกิจกรรมพัฒนานิวิชาชีพ และ 11) ประเด็นการสังเคราะห์ภาพรวมผลการวิจัย เพื่อตอบวัตถุประสงค์และข้อเสนอเชิงนโยบาย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์มีดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าความสอดคล้อง และการหาค่าความเหมาะสม
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบริบท ปัญหาและความต้องการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทั้งสถานศึกษาในบริบทสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าสถานศึกษาที่กลุ่มเป้าหมายพบปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาเรื่องการพัฒนาการอ่านให้กับผู้เรียน ที่ผู้เรียนอ่านไม่ออก ผู้เรียนไม่สามารถอ่านได้ เมื่อผู้เรียนอ่านไม่ออก จึงส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ทำให้เรียนไม่รู้เรื่องและไม่เข้าใจ ในบริบทของโรงเรียนวัดทองธรรมชาติและโรงเรียนวัดทองนพคุณเป็นโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครทั้ง 2 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้เรียนเป็นเด็กที่พ่อแม่เป็นต่างด้าว มาขายแรงงานในกรุงเทพมหานคร พูดภาษาไทยไม่ชัด อ่านภาษาไทยไม่ได้ ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา คะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีระดับต่ำ เมื่อเทียบกับระดับสังกัดกรุงเทพมหานคร จังหวัด และประเทศ และคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม จากปัญหาที่พบนำไปสู่การวางแผนเป้าหมายในการพัฒนาครูเพื่อพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนารูปแบบและกลไกการนำองค์ความรู้จากแนวปฏิบัติที่ดีด้านการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน การพัฒนาสมรรถนะครู และบุคลากรทางการศึกษาไปใช้ในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งระบบโรงเรียนในบริบทกรุงเทพมหานคร โดยจากการประชุมผลสรุปจากการวิเคราะห์ปัญหา การวิเคราะห์ประเด็นปัญหามาสรุปข้อค้นพบสถานศึกษาทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้เล็งเห็นว่า การยกระดับคุณภาพสถานศึกษาในระยะแรก จะต้องแก้ไขปัญหการอ่านออกเขียนได้ของผู้เรียน ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่ต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน เนื่องจากการอ่านออกเขียนได้เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ของผู้เรียน ปัญหาที่ผู้เรียนในการอ่าน – เขียนภาษาไทยไม่คล่อง ย่อมมีผลกระทบต่อการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ เกือบทุกวิชา ต้องใช้ภาษาไทยในการสื่อสารและการเรียนรู้ ประกอบกับจากผลการสัมภาษณ์ครูและผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายมีความเห็นตรงกันที่จะฝึกผู้เรียนด้านการอ่านเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งระบบในทุกระดับชั้นและทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สถานศึกษาจึงพิจารณาคัดเลือกนวัตกรรมที่จะนำมาพัฒนาผู้เรียน คือ ชุดอ่านออก เรียนเร็ว ของ ครูคำพันธ์์ ตฤกัน ซึ่งชุดดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการอ่าน – เขียน ภาษาไทยที่ถูกต้อง และรวดเร็วขึ้น อันจะเป็นผลดีต่อการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ นอกจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

การดำเนินงาน

กระบวนการการดำเนินงานประกอบด้วย 8 กระบวนการ ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการการพัฒนาสมรรถนะครูและการนำองค์ความรู้จากแนวปฏิบัติที่ดีของกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพไปใช้ในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งระบบของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งสิ้น 20 คน ได้แก่
 - 1) โรงเรียนวัดทองธรรมชาติ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 10 คน และ
 - 2) โรงเรียนวัดทองนพคุณ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน
2. ประชุมคณะกรรมการการพัฒนาสมรรถนะครูและการนำองค์ความรู้จากแนวปฏิบัติที่ดีของกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพไปใช้ในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งระบบของสถานศึกษาเพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ คณะผู้วิจัย เพื่อร่วมกันวางแผนการจัดอบรมให้กับครูกลุ่มเป้าหมาย

3. สร้างข้อตกลงในการพัฒนาผู้เรียน ประชุมครู เพื่อชี้แจงให้เห็นภาพและประเด็นเป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกันทั้งระบบสถานศึกษาและกำหนดข้อตกลงในการพัฒนาระหว่างผู้บริหารกับครู ในประเด็นการพัฒนาผู้เรียนของครูแต่ละคน (กลไกการขับเคลื่อน) การคัดเลือกแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างผู้บริหารกับครู (ตั้งเป้าหมายอะไร ทำอะไร เกิดผลกับผู้เรียนอย่างไร) ในการพัฒนาผู้เรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งระบบโรงเรียน ในกรณีที่ไม่มีบรรลุมเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับครูสนทนาพูดคุยแลกเปลี่ยนถึงผลการจัดการเรียนรู้ที่จะปรับวิธีการจัดการเรียนรู้อย่างไร หรือให้ทางฝ่ายบริหารสนับสนุนการจัดการเรียนรู้อย่างไร หรือสนับสนุนการพัฒนาอะไรในรอบถัดไป

4. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ กระบวนการ PLC ตามรูปแบบของคุรุสภา คัดเลือกแนวปฏิบัติที่ดี อบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมที่ใช้ในพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และการนำองค์ความรู้จากแนวปฏิบัติที่ดีของกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพไปใช้ในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งระบบของสถานศึกษา

5. การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาทั้งระบบด้วยวงจร PLC โดยจำนวน 3 วงรอบ โดยดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 PLAN: กิจกรรม COACHING MISSION ขั้นตอนการพัฒนาพันธสัญญาในการโค้ช และการกำหนดจุดที่ต้องการพัฒนา หาแนวทางดำเนินการที่ทำให้บรรลุผลสำเร็จโดยดำเนินการการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ กระบวนการ PLC ตามรูปแบบของคุรุสภา คัดเลือกแนวปฏิบัติที่ดี อบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมที่ใช้ในพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และการนำองค์ความรู้จากแนวปฏิบัติที่ดีของกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพไปใช้ในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งระบบของสถานศึกษาและสร้างความสัมพันธ์ วางแผนเป้าหมายที่ต้องการไปให้ถึงร่วมกันระหว่าง Model Teacher และสมาชิกใน PLT โดยมีการดำเนินการตามรูปแบบ AKASAH Model เป็นแนวทางในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่าน นำความรู้ที่ได้ไปบูรณาการและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการอ่านให้กับผู้เรียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการปรับแผนการเรียนรู้โดยมีการออกแบบเพื่อส่งเสริมการอ่านเพิ่มมากขึ้น

ขั้นที่ 2 DO: กิจกรรม AKASAH PROCESS (ครูกับผู้เรียน) ขั้นตอนการดำเนินการตามแผน เพื่อพัฒนาตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดและเปิดชั้นเรียน โดยกระบวนการ AKASAH

ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ คือ

1. A – Awareness การสร้างความตระหนักรู้ ความสนใจกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียน โดยใช้สิ่งที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน เป็นจุดเริ่มต้นสร้างความสนใจ เช่น ให้ผู้เรียนสำรวจตัวเลขที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน มีตัวเลขอะไร และเขียนในรูปแบบใด เป็นต้น โดยขั้นตอนนี้เป็นการสร้างความตระหนักรู้โดยกำหนดหัวข้อหรือประเด็นปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนทำความเข้าใจปัญหา เกิดความกระตือรือร้น พยายามดำเนินการหาแนวคิดที่มุ่งตอบปัญหา โดยครูมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกจุดประกายความอยากรู้ของผู้เรียนและเป็นแนวทางในการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. K – Knowledge การสร้างความรู้และสร้างความคิด โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในชั้นเรียนที่เชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้รับจากขั้นของการสร้างตระหนักรู้ เช่น ตัวเลขที่ผู้เรียนพบ เขียนเป็นตัวเลขฮินดูอารบิก

ตัวเลขไทย หรือตัวหนังสือ เป็นต้น โดยขั้นตอนนี้ให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากการวิเคราะห์ และสังเกตข้อมูลเพื่อสรุปประเด็นสำคัญ และเป้าหมายของการออกแบบการแก้ปัญหาจากขั้นตอนการสร้างความรู้ความตระหนักในขั้นที่ 1 สร้างกรอบแนวคิดที่ชัดเจน มีคุณค่า มีความหมาย ทำทนาย และครอบคลุมหลายมุมมอง

3. A – Attitude การสร้างทัศนคติ โดยจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างให้บรรยากาศการเรียนรู้สนุกสนาน น่าเรียน อาจจะต้องใช้เกม การสร้างงานศิลปะมาเสริมทำให้ลดความเครียดลง

4. S – Skills การฝึกทักษะ โดยการกำหนดโจทย์/ คำถาม ให้ผู้เรียนคิดและตอบด้วยภาษาของตนเอง มากกว่าตัวอย่างที่กำหนด

5. A – Apply การประยุกต์ใช้ความรู้สร้างสิ่งใหม่ หรือสร้างสรรค์ผลงาน โดยให้ผู้เรียนลองนำความรู้มาสร้างโจทย์ สร้างคำถาม สร้างประโยค สร้างผลงานตามศักยภาพของตนเอง ผู้เรียนถ่ายทอดแนวคิดที่ได้จากขั้นการสร้างความรู้ การสร้างทัศนคติ และการฝึกปฏิบัติ แล้วนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสิ่งใหม่ หรือผลงานใหม่ ๆ

6. H – Holistic Appraisal การประเมินแบบองค์รวม โดยประเมินว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ หรือตามตัวชี้วัดมากน้อยเพียงใด เพื่อนำผลไปปรับปรุงคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา – ความรู้ ด้านร่างกาย – ทักษะกระบวนการ และด้านจิตใจ – จิตพิสัย/ คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ขั้นที่ 3 SEE: กิจกรรมการเปิดชั้นเรียน (OPEN CLASSROOM) และการสะท้อนผล (REFLECTION) โดยการทบทวนผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ สมาชิกในทีม PLT ร่วมกันสะท้อนผลการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ (Reflective Professional) การสนทนาร่วมกันภายในกลุ่มด้วยการสะท้อนความคิดต่อปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้มุมมองการเรียนรู้ใหม่ ๆ ร่วมกัน

6. การดำเนินกิจกรรมการนิเทศติดตาม การนิเทศภายในที่ครูและผู้นิเทศได้มีโอกาสสื่อสารแบบในการสื่อสารทางตรง จากหน้างานจริงที่ครูปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน การนิเทศเป็นแบบกัลยาณมิตร ด้วยการให้คำปรึกษา (Mentoring) และสะท้อนเชิงบวก (Positive Reflection) รูปแบบการนิเทศแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ 1) การนิเทศแบบ Onsite ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศพบกันในพื้นที่เดียวกัน เช่น ห้องเรียน สามารถสื่อสารกันแบบเผชิญหน้า และ 2) การนิเทศแบบ Online ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศอยู่กันคนละสถานที่ ติดต่อสื่อสารกันผ่านแอปพลิเคชัน เช่น Zoom, Line, Microsoft Team เป็นต้น

7. การประเมินผลสมรรถนะครูและผู้เรียน ประเมินความพึงพอใจของครู โดยมีการดำเนินการในการประเมินผล ดังนี้

7.1 เก็บรวบรวม สมรรถนะครูและผู้เรียนภายหลังการทดลองใช้นวัตกรรม นำข้อมูลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับพฤติกรรมพื้นฐานเพื่อดูความก้าวหน้า (Progress) และความสำเร็จการจัดการเรียนรู้ตามประเด็นที่ครูแต่ละคนได้ตั้งเป้าหมายไว้ โดยหากผลการประเมินไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ทำความเข้าใจไว้ ให้กลับไปสร้างข้อตกลงในการพัฒนาหากผลการประเมินเป็นไปตามเป้าหมายนำไปสู่การพัฒนาในขั้นตอนวงรอบอื่น ๆ ต่อไป

7.2 การทบทวนผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการปฏิบัติ และสะท้อนผลโดยการประเมินสมรรถนะครูและผู้เรียน ประเมินความพึงพอใจของครู

8. กำหนดประเด็นท้าทายใหม่

ในการดำเนินงานตามกระบวนการหาผลการประเมินเป็นไปตามเป้าหมายที่ทำความเข้าใจไว้จะนำไปสู่การกำหนดประเด็นท้าทายใหม่ การสร้างข้อตกลงเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

การประเมินผล

มีการประเมินผล 5 ด้าน คือ 1) ประเมินสมรรถนะของผู้เรียน 2) ประเมินสมรรถนะของครู 3) ประเมินสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา 4) ประเมินสมรรถนะของบุคลากรทางการศึกษา และ 5) สะท้อนผลการนำแนวปฏิบัติที่ดีไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทั้งระบบโดยใช้แนวปฏิบัติที่ดีในกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ

ระยะที่ 2 พัฒนาสมรรถนะครูสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งระบบโรงเรียนให้สามารถพัฒนาผู้เรียนด้านการอ่านออกเขียนได้ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การวิจัยในระยะนี้ คณะวิจัยได้นำรูปแบบการปฏิบัติที่ดีด้านการอ่านและการเขียนของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภามาใช้ดำเนินการเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

1. ผลการพัฒนาสมรรถนะครูสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งระบบโรงเรียนให้สามารถพัฒนาผู้เรียนด้านการอ่านออกเขียนได้ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สถานศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้ง 2 แห่ง ดำเนินการเปิดชั้นเรียน ตามแผนการปฏิบัติการ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไว้ โดยมีสมาชิก PLT ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู (Model Teacher) เพื่อนร่วมทีม และคณะผู้วิจัย ร่วมสังเกตการสอน และดำเนินการสะท้อนผลหลังการจัดการเรียนรู้ในแต่ละวงจร ในประเด็นดังนี้

1.1 ด้านพฤติกรรมการสอนของครู ครูในสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายทั้งโรงเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้ง 2 โรงเรียน ได้ศึกษาและพัฒนาตนเองไปด้วย ครูสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้ดีขึ้น ผู้บริหารสามารถพัฒนาครูและผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถมากขึ้น ผู้บริหารได้แลกเปลี่ยนความรู้กับครู ครูสามารถใช้แผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือและใบงานประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดได้อย่างดี ครูมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนรู้โดยเน้น Active Learning มากขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

1.2 ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ผู้เรียนสามารถอ่านได้ดีขึ้น มุ่งมั่นใส่ใจกับการเรียนและจำการอ่านออกเสียงคำอย่างถูกต้อง สนใจในบทเรียน สนุกสนานกับการเรียนรู้ จดจำบทเรียนได้ดี และยังพบว่า มีผู้เรียนบางคนที่มีทักษะการอ่าน เขียน ชำนาญกว่าผู้เรียนคนอื่น ทำให้เรียนรู้ซ้ำ แต่ก็พบว่า มีพัฒนาการหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนของครูเพิ่มมากขึ้น

1.3 ด้านสื่อการเรียนรู้ หลังจากการจัดฝึกอบรมโดยใช้การถ่ายทอดนวัตกรรมการอ่านออกเขียนได้ ที่ได้รับการคัดเลือกกว่าเป็นแนวปฏิบัติที่ดีจากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ในโครงการการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ครูได้นำนวัตกรรมการมาประยุกต์ และออกแบบเป็นสื่อการเรียนรู้ของตนเอง ครูพยายามจัดทำสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย นอกเหนือจากเอกสาร/ใบงานแล้ว ช่วยให้ผู้เรียนสนใจบทเรียน เข้าใจเนื้อหาที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดี

1.4 ด้านการวัดและการประเมินผล ผู้สอนได้เน้นการประเมินตามสภาพจริงมากขึ้น โดยได้รับความรู้จากการสะท้อนผลการดำเนินงาน PLC ในแต่ละวงจร

1.5 ด้านผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา สถานศึกษามีความภูมิใจที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางด้านการศึกษาที่สูงขึ้น ผู้เรียนเป็นคนดีและคนเก่ง ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ในวิชาภาษาไทยสูงขึ้น และมีผลการทดสอบ O-NET วิชาภาษาไทยสูงกว่าประเทศ

1.6 ด้านผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน ชุมชนมีความภูมิใจในตัวผู้เรียนและมีความไว้วางใจที่จะส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนพร้อมสนับสนุนด้านต่าง ๆ และบุตรหลานได้มีที่เรียนต่อทุกคน

ปัจจัยความสำเร็จ

1. ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียนรวมทั้งชุมชนให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน

2. ความร่วมมือจากคณะครู ผู้เรียน และผู้ปกครองในการจัดการเรียนการสอน

ปัญหา / อุปสรรคและแนวทางแก้ไข เนื่องจากสถานศึกษาเป็นสถานศึกษาขนาดเล็กจึงทำให้ครูไม่เพียงพอทั้งชั้นเรียนและจำนวนผู้เรียน และเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข

ผลจากการแก้ปัญหาผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ผู้เรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ และวิเคราะห์เป็นการพัฒนาสมรรถนะ (Competency Development)

1. พัฒนาคู่มือความรู้ ความสามารถอย่างต่อเนื่อง

2. พัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการและทักษะชีวิตอย่างสม่ำเสมอ

กระบวนการ PDCA / ความยั่งยืน (Process oriented PDCA / Sustainable)

1. มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทุกระดับชั้น

2. ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทุกระดับชั้น

3. มีการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาหรือกิจกรรมเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและทักษะชีวิตอยู่เสมอ

4. มีการวัดผลประเมินผลผู้เรียน และหลักสูตรอยู่เสมอ

ความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบและกลไกการนำองค์ความรู้จากแนวปฏิบัติที่ดีด้านการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน การพัฒนาสมรรถนะครู และบุคลากรทางการศึกษาไปใช้ในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งระบบโรงเรียนในบริบทกรุงเทพมหานคร จากการสนทนากลุ่มพบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ดำเนินการ และอยากให้มีโครงการนี้อีก ทำให้ครูได้รับการพัฒนา ผลการปฏิบัติส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียน ได้เรียนรู้รูปแบบและวิธีการสอนใหม่ ๆ ได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเองและได้มุมมองใหม่ๆ ในการจัดการเรียนรู้

2. เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการอ่านของนักเรียนก่อนและหลังพัฒนาสมรรถนะครูสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งระบบโรงเรียนด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หลังจากได้ดำเนินการพัฒนาแล้ว พบว่ารูปแบบที่นำมาใช้ในการพัฒนาระดับคุณภาพการอ่านทั้งระบบโรงเรียน มีความเหมาะสม และสามารถเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความสามารถทางการอ่านเพิ่มสูงขึ้น สถานศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพดีขึ้นโดยพิจารณาจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2565 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาไทยสูงขึ้น ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข สนุกกับการเรียน ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ และจดจำได้อย่างรวดเร็ว โดยภายหลังการศึกษาผลทดลองใช้รูปแบบและกลไกการนำองค์ความรู้จากแนวปฏิบัติที่ดีของกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพไปใช้ในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งระบบของสถานศึกษา คณะวิจัยได้ดำเนินการสะท้อนผลการดำเนินกิจกรรม (AAR) ผลของการปฏิบัติทำให้ครูได้พัฒนาทักษะด้านการสอนเพิ่มมากขึ้น ผู้บริหารมีกระบวนการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายหลักสูตรสถานศึกษากำหนดเกิดความร่วมมือกับชุมชน ความสามัคคีนำมาซึ่งความสำเร็จ มีการทำงานเป็นทีม เมื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการอ่านของนักเรียนก่อนและหลังพัฒนาสมรรถนะครูสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งระบบโรงเรียนด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผลการศึกษาพบว่า หลังการดำเนินงาน ทั้งโรงเรียนวัดทองธรรมชาติ และ

โรงเรียนวัดทองนพคุณธรรม มีพัฒนาการที่สูงขึ้น ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 วิชาภาษาไทยสูงกว่าระดับประเทศ และผู้เรียนโรงเรียนวัดทองนพคุณมีคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทยสูงกว่า โรงเรียนวัดทองธรรมชาติ เมื่อพิจารณาโดยรวมสามารถสรุปผลการพัฒนารูปแบบและกลไกการนำองค์ความรู้จากแนวปฏิบัติที่ดีด้านการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน การพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาไปใช้ในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งระบบโรงเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กเป็นรูปแบบที่มีประสิทธิผลสามารถนำไปใช้พัฒนาสมรรถนะครูและสมรรถนะผู้เรียนได้ทั้งระบบโรงเรียน

ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข เป็นปัญหาเฉพาะกิจจากการเกิดไวรัสโควิด 2019 มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เอื้อกับฐานะทางเศรษฐกิจและความพร้อมของผู้เรียน เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนเปิดสอน On-site ในวันอาทิตย์ บางโรงเรียน เปิดให้ผู้เรียนได้เข้ามาพบครูในวันราชการ เมื่อผู้เรียนประสบปัญหาการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมดำเนินการเรียนการสอน

สถานศึกษาทดลองมีสภาพปัญหา/เป้าหมายที่ต้องการพัฒนาการอ่านเก่ง เขียนเก่ง วิเคราะห์เป็น โดยเฉพาะการอ่านคล่องวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สาเหตุมาจากผู้เรียนไม่ชอบอ่านหนังสือ เนื่องจากอ่านไม่คล่อง วิเคราะห์ไม่เป็น มาจากการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ เช่น อ่านนิทาน อ่านบทความ อ่านเรื่องสั้นทั้งกิจกรรมกลุ่มและเดี่ยว เพื่อให้ผู้เรียนอ่านหนังสือคล่อง เขียนหนังสือถูกต้อง วิเคราะห์เป็น ประเมินทักษะการอ่านผู้เรียนเป็นรายบุคคล

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย มีประเด็นที่ต้องนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การพัฒนาสมรรถนะครูการพัฒนาสมรรถนะครูสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งระบบโรงเรียนให้สามารถพัฒนาผู้เรียนด้านการอ่านออกเขียนได้ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ตามรูปแบบของคुरुสภา ในแต่ละขั้นตอน จะบูรณาการแนวคิด AKASAH MODEL ในวงจรของ Plan-Do-See และกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการนำองค์ความรู้จากแนวปฏิบัติที่ดีของกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพไปใช้ในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งระบบของสถานศึกษา ใช้ระบบการนิเทศภายในโดยผู้บริหารสถานศึกษา และมีคณะวิจัยเป็นพี่เลี้ยง ติดตามเป็นกระบวนการ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาการอ่านไม่ออก โดยอิงบริบทของผู้เรียน ครู และผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสังกัดกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตรา 22 กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนามาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ ประกอบกับแนวคิดการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ที่เน้นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อเป้าไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” การที่ครูได้ร่วมแบ่งปันความคิด การพูดคุยวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล

ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ การสะท้อนคิด การร่วมมือกัน การมองอย่างรอบคอบรอบด้าน มุ่งเน้นการเรียนรู้ร่วมกัน ค้นหาแนวทางที่จะพัฒนาก้าวหน้า (Mithell & Sackney, 2000; Toole & Louis, 2002) ยกระดับประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ที่จะเกิดผลต่อตัว นักเรียนทุกคนเป็นประเด็นสำคัญ และต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ยึดหลักการมีส่วนร่วมของครู อย่างเต็มที่ (Full Participation) โดยให้ทุกฝ่ายทุกคน ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเรื่องนั้นบนพื้นฐานของความเข้าใจ การยอมรับ และตระหนัก ในความสำคัญ

การจัดการในลักษณะดังกล่าว ต้องครอบคลุมถึงการปฏิบัติงานที่เป็นองค์ประกอบหลักของงาน ในโรงเรียน คือ การบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมในโรงเรียน และกิจกรรมที่ทำร่วมกับ ผู้ปกครอง และการพัฒนาทั้งโรงเรียนเชิงระบบ โดยครูได้นำเป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษาและการพัฒนา ผู้เรียนด้านการอ่านออก แนวคิดการดำเนินงาน ไปบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (Built-in) ให้เป็นส่วนหนึ่งของ ระบบงาน และภาระงานในหน้าที่ครูที่ทำอยู่ปกติ ดำเนินการอย่างเป็นระบบครบวงจร (Complete Cycle) โดยนำเรื่องที่ต้องการเข้าไปในขั้นตอนต่าง ๆ ของระบบและภาระงาน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงานและ การประเมินผลการปฏิบัติ ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเอง (Self-Development) โดยให้ครูประเมินตนเอง และ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร และผู้เรียน สมาชิกร่วมทีม ได้ประเมิน ผลการสะท้อนการปฏิบัติทำให้ได้ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ ครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาตามวงจรคุณภาพของเดมมิง (Deming Cycle) คือเป็น การบริหารอย่างมีระบบ ตามกระบวนการคุณภาพ PDCA ที่มีการวางแผน (Plan) ลงมือปฏิบัติ (Do) ตรวจสอบประเมินผล (Check) และกำหนดมาตรฐานและปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Act)

2. เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการอ่านของนักเรียนก่อนและหลังพัฒนาสมรรถนะครูสถานศึกษาขนาดเล็ก ทั้งระบบโรงเรียนด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า หลังการดำเนินงาน ทั้งโรงเรียน วัดทองธรรมชาติ และโรงเรียนวัดทองนพคุณธรรม มีพัฒนาการที่สูงขึ้น ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 วิชาภาษาไทยสูงกว่าระดับประเทศ และผู้เรียน โรงเรียนวัดทองนพคุณ มีคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทยสูงกว่า โรงเรียนวัดทองธรรมชาติ ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการ พัฒนาครูเป็นการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะวิจัย เพื่อส่งเสริม การจัดการเรียนรู้และแก้ปัญหาการอ่านไม่ออกของผู้เรียน โดยอิงบริบทของผู้เรียน ครู และผู้บริหารสถานศึกษา ขนาดเล็ก ในสังกัดกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับ วิธีการวิจัยอิงการออกแบบ (Design-Based Research) (Ubaidullah, 2016) กล่าวคือ เป็น การทำงานร่วมกันระหว่างคณะวิจัยครู และผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกัน กำหนดประเด็นปัญหาของการปฏิบัติ มีการทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูในแต่ละรายวิชา พัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ ออกแบบร่วมกัน การพัฒนาซ้ำเพื่อให้ข้อมูลในการตัดสินใจ และมุ่งเน้นการพัฒนา วิธีการและแนวทางที่ตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาการอ่านของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Moore, Helms, & Usselman (2018) ที่กล่าวว่า จุดเน้นของงานคือปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องของการปฏิบัติ จากหลาย ๆ มุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความมุ่งมั่นในการออกแบบร่วมกันและทำซ้ำที่ได้รับข้อมูล จากหลักฐานที่มาจากการดำเนินการ เน้นการพัฒนาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียนและการนำไป ปฏิบัติผ่านการวิจัยอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาควรตระหนักและเห็นความสำคัญของความสามารถในการอ่าน ด้วยการส่งเสริมและพัฒนการอ่านออกเขียนได้ โดยการนำรูปแบบไปใช้ กับนักเรียนในทุกระดับชั้น เนื่องจากการอ่านออกเขียนได้ เป็นสมรรถนะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนในวิชาอื่น ๆ ต่อไป

1.2 ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาควรตระหนักและเห็นความสำคัญของ ความสามารถในการอ่าน เพื่อครูผู้สอนทุกคนจะได้ร่วมกันเสริมสร้างความสามารถในการอ่านให้กับผู้เรียนด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้วยวิธีการต่าง ๆ หรือกิจกรรมเสริมการอ่านทั้งในและนอกเวลาเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาและพัฒนาแบบการพัฒนาคูเพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านออกเขียนได้ให้กับครูในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.2 ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาโดยออกแบบการวิจัยที่ควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถการอ่านออกเขียนได้ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วินัยในการเรียน และรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) เป็นต้น

2.3 ควรทำการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องในระยะยาวและเก็บข้อมูลแบบอนุกรมเวลา (Time Series) เพื่อทราบถึงพัฒนาการทางด้านการอ่านออกเขียนได้ ของผู้เรียนรายบุคคลในแต่ละช่วงเวลา

เอกสารอ้างอิง

- ผดุง อารยะวิญญู. (2544). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.
- วาโร เฟิงส์สวัสดิ์. (2553, กรกฎาคม-ธันวาคม). การพัฒนาวิจัยรูปแบบ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 2(4), 3.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2562). *รายงานประจำปี 2562*. <https://www.niets.or.th/th>
- สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2562). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2562*. <https://webportal.bangkok.go.th/bangkokeducation/page>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). *รายงานผลการศึกษา สถานภาพการผลิตและ พัฒนาครูในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: บจก.พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2560). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. <http://www.onec.go.th/index.php/book/BookView/10>
- _____. (2561). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. <http://www.lertchaimaster.com/doc/The-national-educational-standards-oct2561.pdf>
- _____. (2563). *การนำมาตราฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ: บทเรียนจากต่างประเทศ*. นนทบุรี: เซนจูรี่ จำกัด.

- อัจฉรา ชิวพันธ์. (2553). *ภาษาพาสอน เรื่อง นำรู้สำหรับครูภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: แอคทีฟพริ้นท์จำกัด.
- Education Improvement Commission. (2000). *School Improvement Planning a Handbook for Principals, Teachers, and School Councils*. Toronto, Canada: Education Improvement Commission.
- Mitchell, C. and Sackney, L. (2000). *Profound Improvement: Building Capacity for A Learning Community*. Lisse, The Netherland: Swets&Zeitlinger.
- Moore, R. A., & Helms, M., & Usselman, M. (2018, June), *Effective Design-based Implementation Research Using Complex Systems Modeling (Fundamental)* Paper presented at 2018 ASEE Annual Conference & Exposition, Salt Lake City, Utah. 10.18260/1-2—30354
- Toole, J.C.; & K.S. Louis. (2002). The Role of Professional Learning Communities in International Education. Retrieved September 28, 2018 2007 from <http://www.sagepub.com>
- Ubaidullah, A. M., & Islami J.M. (2016, June). *Design Based Implementation Research (DBIR) for Sustaining Innovation in Classroom Instruction*. https://www.researchgate.net/publication/322200259_DESIGN_BASED_IMPLEMENTATION_RESEARCH_DBIR_FOR_SUSTAINING_INNOVATION_IN_CLASSROOM_INSTRUCTION
- Willer D. (1986). *Scientific Sociology: Theory and Method*. Englewood Cliff, N.J.: Prentice-Hall.

การพัฒนาแพลตฟอร์มระบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประดับ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในประเทศไทย

อาศิรา ราชเวียง *

พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ**

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อสร้าง ทดสอบ ทดลองใช้ ประเมิน และเสนอแพลตฟอร์มระบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประดับเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 40 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน วิธีดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ 2) ขั้นการออกแบบและพัฒนาแพลตฟอร์ม 3) ขั้นการทดสอบการใช้งานและประเมินผล และ 4) ขั้นการปรับปรุงสมรรถนะของแพลตฟอร์ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยแสดงค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) จากการทดลองใช้แพลตฟอร์มมีผลการประเมินประสิทธิภาพการใช้งานจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากและผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานอยู่ในระดับมากเช่นกันโดยเห็นว่าเป็นระบบที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้และมีการใช้งานที่ไม่ยุ่งยาก และ 2) แพลตฟอร์มนี้มีโครงสร้างที่ประกอบด้วย เว็บไซต์ ฐานข้อมูลครูผู้สอน และนักเรียน บันทึกความรู้ แบบประเมินความรู้ กระดานสนทนา คลังความรู้ และภาพกิจกรรมต่าง ๆ โดยกระบวนการสนับสนุนการจัดการความรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประดับเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: ระบบการจัดการความรู้; ไม้พุ่มประดับ; สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

* รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำ คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำ วิทยาลัยผู้ประกอบการสร้างสรรค์นานาชาติรัตนโกสินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

The Development of a Learning Management System Platform on Historical Buddhist Species for Facilitating of School Botanical Gardens in Thailand

Akera Ratchavieng *

Phongsak Phakamach**

Abstract

The objectives of this research project were to build, test, used, evaluate, and propose a Learning management system platform on Historical Buddhist Species for facilitating of school botanical gardens in Thailand. This research is research and development. The sample group consisted of 40 administrators, teachers, students and those involved in the School Botanical Garden Project, Academic Year 2023, selected by a specific method, and 10 experts. The research methodology was as follow: 1) user needs analysis, 2) platform design and development, 3) usability testing and evaluation, and 4) platform performance improvement. Research instruments are questionnaires and interview guide. Quantitative data analysis showing means, percentages, and standard deviations. Qualitative data analysis uses content analysis.

The results of the research showed that 1) from the trial of the platform, the performance assessment of the use by experts is high and the satisfaction assessment results are also high level, deeming it to be a suitable system for learning and hassle-free use. Teacher and student databases, knowledge records, knowledge assessments, discussion boards, and gallery of activities. The process supports the management of knowledge about historical Buddhist species to support the operation of the school botanical garden as well.

Keywords: Learning Management System; Historical Buddhist Species; School Botanical Gardens.

* Assoc. Prof.Dr. Faculty of Industrial and Technology, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

**Assist. Prof.Dr. Rattanakosin International College of Creative Entrepreneurship, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Received: 30 December 2023/ Revised: 30 December 2023/ Accepted: 30 December 2023/ Published online: 30 December 2023

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) เป็นยุคสมัยแห่งการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่ต้องอาศัยความรู้และความเชี่ยวชาญหลากหลายในการดำเนินงานภายใต้สถานการณ์ของการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ดังนั้นการดำเนินงานต่าง ๆ จำเป็นต้องใช้ความรู้มาสร้างกระบวนการและผลผลิตให้เกิดมูลค่าเพิ่ม พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ และคณะ (2565) กล่าวว่า การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นการเรียนรู้แบบใหม่ที่ใช้การปฏิบัติเป็นตัวนำเพื่อทำให้เกิดประสบการณ์และเน้นความรู้ที่เป็นความรู้ในตัวคนเป็นหลัก กลไกดังกล่าว ได้แก่ การรวบรวมความรู้ที่กระจัดกระจายมาไว้ที่เดียวกัน การสร้างบรรยากาศให้คนคิดค้นเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ใหม่ การจัดระเบียบความรู้ และการใช้ระบบไอซีที เพื่อรวบรวมความรู้และรายชื่อผู้มีความรู้ในด้านต่าง ๆ และสำคัญที่สุด คือ การสร้างช่องทางและเงื่อนไขให้มนุษย์เกิดการแลกเปลี่ยนหรือถ่ายโอนความรู้ระหว่างกันในทุกที่ทุกเวลา ทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำความรู้นั้นไปใช้พัฒนางานของตนให้เกิดสัมฤทธิ์ผล (Kant et al., 2021; Phakamach et al., 2022) รวมถึงการนำไปใช้สำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นทุกระดับการศึกษาเพื่อการเสริมสร้างทักษะและสมรรถนะการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อการพัฒนาประเทศไทย (Ratchavieng et al., 2022; พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, 2566)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เป็นหนึ่งหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ด้วยการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านวิชาการ รวมถึงการเสริมสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติ และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโดยอาศัยศักยภาพและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทุกฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานโครงการดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ตามแผนแม่บท อพ.สธ. ในรูปแบบโครงการและกิจกรรมศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืชสำหรับการอนุรักษ์ พันธุ์ เพื่อให้เกิดพัฒนาการจิตสำนึกอย่างยั่งยืนและมีการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่สมดุลให้สำเร็จและต่อเนื่อง (อาศิรา ราชเวียง และ พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, 2564) มหาวิทยาลัยตระหนักถึงการสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนและบุคคลทั่วไปได้เข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุกรรมพืชด้วยการณรงค์และส่งเสริมกิจกรรมในรูปแบบของโครงการอบรมเยาวชนและบุคคลทั่วไปในท้องถิ่น ตามที่พระองค์ท่านทรงมีพระราชดำริบางประการเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช “การสอนและอบรมให้เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืชพรรณนั้น ควรใช้วิธีการปลูกฝังให้เด็กเห็นความงดงาม ความน่าสนใจ และเกิดความปิติที่จะทำการศึกษาและอนุรักษ์พืชพรรณต่อไป การใช้วิธีการสอนการอบรมทำให้เกิดความรู้สึกกลัวว่าหากไม่อนุรักษ์แล้วจะเกิดผลเสีย เกิดอันตรายแก่ตนเอง และจะทำให้เด็กเกิดความเครียด ซึ่งจะเป็นผลเสียแก่ประเทศในระยะยาว” (Chen & Sun, 2018; Ratchavieng et al., 2022)

การดำเนินงาน “สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน” เป็นหนึ่งในกิจกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นสื่อในการสร้างจิตสำนึกด้านอนุรักษ์พันธุกรรมพืช โดยให้เยาวชนนั้นได้ใกล้ชิดกับพืชพรรณไม้ เห็นคุณค่า คุณประโยชน์ และความสวยงาม อันจะก่อให้เกิดความคิดที่จะอนุรักษ์พืชพรรณต่อไป ซึ่งสามารถดำเนินการสวนพฤกษศาสตร์ในพื้นที่ของโรงเรียน อีกทั้งใช้ในการศึกษาและเป็นประโยชน์ต่อเนื่องในการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ อีกด้วย

จากการที่มีโรงเรียนสมาชิกมากกว่า 3,300 โรงเรียน (ข้อมูล ณ วันที่ 4 กรกฎาคม 2566) (โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช, 2566) โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการต้องมีความเข้าใจและเข้าถึง อพ.สธ. เปิดใจกว้างและมองเห็นการเข้าร่วมสนองพระราชดำริไม่เป็นการที่เพิ่มขึ้นเพราะเป็นเรื่องการเรียนการสอน การวิเคราะห์งานในแต่ละกลุ่มสาระหรือการสอนตามนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานก็สามารถบูรณาการในการเรียนการสอนตามปกติเข้ากับการดำเนินงาน 5 องค์ประกอบของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สารธรรมชาติแห่งชีวิต สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยวประโยชน์แท้แก่มหาชนที่สามารถดำเนินการสนองนโยบายและเป็นไปตามมาตรฐานสำนักมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) ซึ่งโรงเรียนที่เป็นสมาชิกจำเป็นต้องมีการฝึกอบรม ทบทวนติดตามความก้าวหน้า การพัฒนาการดำเนินงาน การประชุมกลุ่มงาน และการรักษามาตรฐานการดำเนินงานด้วย (Ratchavieng et al., 2022)

ไม้พุทธประวัติ (Historical Buddhist Species) เป็นหนังสือที่เรียบเรียงอย่างเป็นระบบ โดยศาสตราจารย์ ดร.พเยาว์ เหมือนวงษ์ญาติ ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤกษอนุกรมวิธานพืชด้านสมุนไพรของโครงการ อพ.สธ. โดยเจตนาจะให้ป็นเอกสารอ้างอิงสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนด้วยเห็นว่าเอกสารในการสืบค้นและจำแนกพรรณไม้ของเรามีอยู่น้อย โครงการฯ ได้แนะนำให้โรงเรียนจัดพรรณไม้ในพุทธประวัติมาปลูกเสริมเพื่อให้เด็ก ๆ ได้รู้จัก เป็นการให้ความรู้และเป็นสื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ซึ่งเป็นเป้าประสงค์ของโครงการฯ ดังนั้นการพัฒนาแพลตฟอร์มระบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุทธประวัติเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในประเทศไทยจะเป็นการสร้างรูปแบบการเรียนรู้บนเว็บแอปพลิเคชัน ซึ่งเป็นระบบบริหารจัดการกระบวนการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอนและระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน โดยเป็นการจัดหาอุปกรณ์การสอนเสริมหรือ e-Coursewares ของนักเรียนในโครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนได้ อีกทั้งยังช่วยให้การดำเนินโครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของ อพ.สธ. อีกด้วย

จากแนวคิดดังกล่าวทำให้คณะผู้วิจัยสนใจพัฒนาแพลตฟอร์มระบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุทธประวัติเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในประเทศไทย การออกแบบและพัฒนาแพลตฟอร์มนี้ได้นำเสนอวัตรกรรมทางการศึกษาโดยมีมิติประกอบด้วย 1) สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ 2) ระบบสนับสนุนการจัดการความรู้ ได้แก่ คลังความรู้ บันทึกรู้ และแบบประเมินความรู้ 3) ฐานข้อมูลอาจารย์และนักศึกษา ตลอดจนการบริการวิชาการ 4) กระดานข่าวอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 5) เชื่อมโยงกับโรงเรียน (e-School) ดังนั้นต้นแบบแพลตฟอร์มจะเป็นแบบจำลองระบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้ซอฟต์แวร์และการให้บริการ ตลอดจนการประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้เรียน การปรับปรุงสมรรถนะตามข้อคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ แพลตฟอร์มต้นแบบจึงมีรูปแบบเหมาะสมกับการให้บริการผู้เรียนในโครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สามารถนำไปใช้งานได้จริงตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน และก่อให้เกิดการจัดการความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสร้าง ทดสอบ ประเมิน ทดลองใช้ และเสนอแพลตฟอร์มระบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประดับเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในประเทศไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

แพลตฟอร์มระบบบริหารจัดการการเรียนรู้ หมายถึง แพลตฟอร์มระบบบริหารจัดการการเรียนรู้ (LMS) ที่ประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นเครื่องมือเสริมในการจัดการเรียนการสอนและนำมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยสร้างบรรยากาศให้เป็นดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบผสมผสาน

แพลตฟอร์มระบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประดับเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน หมายถึง แพลตฟอร์มระบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประดับเพื่อใช้สำหรับการสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยใช้สำหรับการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประดับสำหรับงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

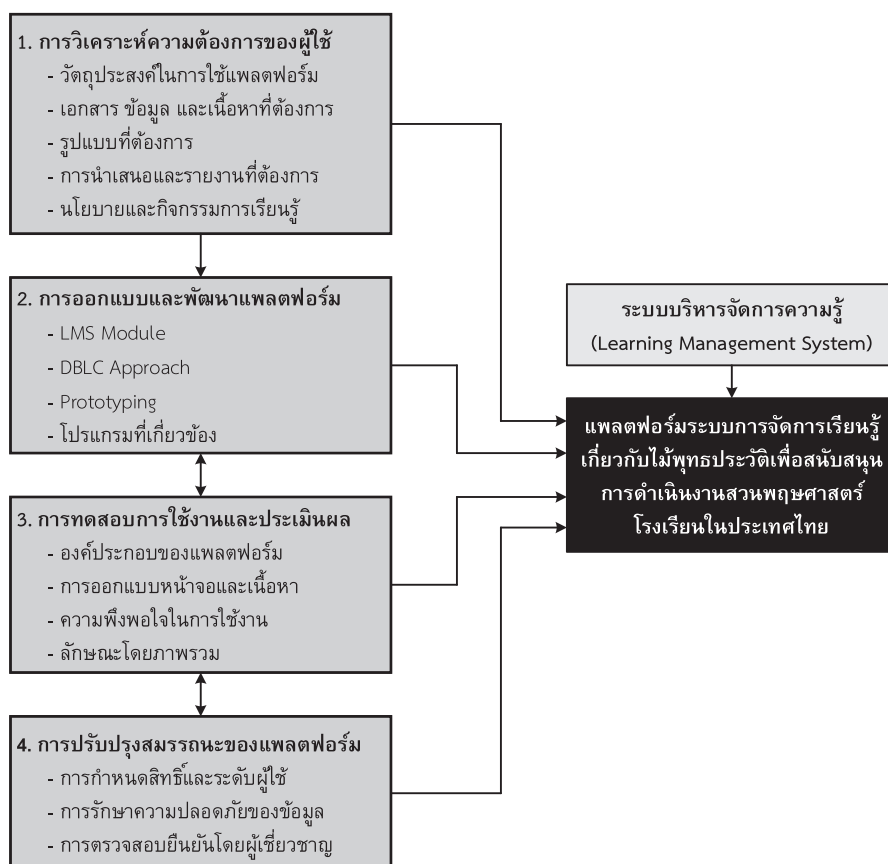
การพัฒนาแพลตฟอร์มระบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประดับเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในประเทศไทย หมายถึง การออกแบบและสร้างแพลตฟอร์มระบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประดับเพื่อใช้สำหรับการสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในประเทศไทย ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้เพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษานี้ มีมิติประกอบด้วย 1) สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ 2) ระบบสนับสนุนการจัดการความรู้ ได้แก่ คลังความรู้ บันทึกรู้ และแบบประเมินความรู้ 3) ฐานข้อมูลผู้ใช้ ตลอดจนการบริการวิชาการ 4) กระดานข่าวออนไลน์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 5) เชื่อมโยงกับโรงเรียน (e-School)

วิธีดำเนินการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) เพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยและแสวงหาคำตอบแสดงดังภาพ 1 ต่อไปนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1: การวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้

วัตถุประสงค์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ระบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประดับเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 50 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการความรู้และสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 2 เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

(อพ.สธ.) จำนวน 35 คน จากโรงเรียนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 9 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนวังไกลกังวล 2) โรงเรียนบ้านมะเดื่อทอง 3) โรงเรียนบ้านทุ่งยาว 4) โรงเรียนบ้านท่าขาม 5) โรงเรียนบ้านสวนหลวง 6) โรงเรียนบ้านคลองลอย 7) โรงเรียนบ้านหนองหอย 8) โรงเรียนประจวบวิทยาลัย (อำเภอเมือง) และ 9) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเขาจ้าว และกลุ่มที่ 3 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านระบบไอซีทีและนวัตกรรมทางการศึกษา จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 3 จะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง กลุ่มที่ 2 จะเป็นแบบสอบถาม ที่ประกอบด้วยข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ และแบบเติมข้อความ

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามจะเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนความเหมาะสมของภาษาและการใช้ถ้อยคำ (Wording) แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) จากนั้นนำมาทดสอบหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .924

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์เพื่อกำหนดคุณลักษณะแบบจำลองแพลตฟอร์มที่พัฒนาเพื่อนำมาออกแบบระบบ โดยข้อมูลกลุ่มที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของแพลตฟอร์มทางการศึกษาและโครงสร้างในภาพรวม ข้อมูลกลุ่มที่ 2 โดยการแจกแจงจำนวนและคำร้อยละเพื่อแสดงรายละเอียดความต้องการของผู้ใช้เกี่ยวกับการใช้งานแพลตฟอร์ม และข้อมูลกลุ่มที่ 3 สรุปด้านวิธีการ รูปแบบ และยุทธศาสตร์ของการนำระบบไอซีทีรวมถึงเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาแพลตฟอร์ม

ขั้นตอนที่ 2: การออกแบบและพัฒนาระบบ

วัตถุประสงค์ สร้างแบบจำลองระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในลักษณะฐานข้อมูลและแพลตฟอร์มระบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประดับเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในประเทศไทย ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 โดยมีการทดสอบการใช้งานแพลตฟอร์มเป็นระยะ ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย การประยุกต์ใช้ซอฟต์แวร์มาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและพัฒนาแพลตฟอร์มโดยใช้กระบวนการพัฒนาระบบฐานข้อมูลแบบ DBLC ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) 2) การออกแบบระบบ (System Design) 3) การดำเนินการระบบ (System Implementation) 4) การติดตั้งระบบ (System Installation) 5) การนำไปใช้และประเมินผล (System Operation and Evaluation) และ 6) การบำรุงรักษาและปรับปรุงระบบ (System Maintenance and Evolution) ในขั้นตอนนี้จะทำการสร้างแพลตฟอร์มรวมถึงการทดสอบใช้งานเบื้องต้นตามรูปแบบที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3: การทดสอบการใช้งานและประเมินผล

วัตถุประสงค์ เพื่อทดสอบการใช้งานรวมถึงการพัฒนาแพลตฟอร์มให้สอดคล้องกับรูปแบบของแพลตฟอร์มที่ได้ในขั้นตอนที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย วิธีการวิจัยเพื่อหาประสิทธิภาพและความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ ตามขั้นตอนย่อย ได้แก่ ขั้นที่ 1 การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 40 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่โครงการ จำนวน 5 คน และนักเรียน จำนวน 25 คน และทดสอบการใช้ จำนวน

3 ครั้ง ขั้นที่ 2 การทดสอบใช้งาน โดยมีกลุ่มผู้ใช้งาน ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่โครงการ จำนวน 5 คน และนักเรียน จำนวน 25 คน โดยการใช้การประชุมร่วมกันในหน่วยงาน (Workshop Facilitation) ขั้นที่ 3 การประเมินผลการใช้ระบบโดยการใช้การสอบถามกับผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่โครงการ จำนวน 5 คน และนักเรียน จำนวน 25 คน และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และขั้นที่ 4 การสรุปรูปแบบของแพลตฟอร์มที่เหมาะสมและใช้งานได้จริง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการความรู้และสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 2 นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จำนวน 40 คน จากโรงเรียนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 9 โรงเรียน จากขั้นตอนที่ 1 และกลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบไอซีทีและนวัตกรรมทางการศึกษา จำนวน 10 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 3 จะเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มที่ 2 จะเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการและแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม ใช้แบบสอบถามที่ประกอบด้วยข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ แบบเติมข้อความ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบบสอบถามมี 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1: ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 2: ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แพลตฟอร์ม ซึ่งจะเป็นการวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพและความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ และส่วนที่ 3: ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาแพลตฟอร์ม การกำหนดเกณฑ์ในการใช้วัดคะแนนดังนี้ มากที่สุด ให้ค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 5, มาก ให้ค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 4, ปานกลาง ให้ค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 3, น้อย ให้ค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 2 และน้อยที่สุด ให้ค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 1 ส่วนการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือเช่นเดียวกับการวิจัยในขั้นตอนที่ 1

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อหาประสิทธิภาพ (Efficiency) และความพึงพอใจ (Satisfaction) ของการใช้แพลตฟอร์ม และนำเสนอรูปแบบการประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจของผู้ใช้ทางสถิติ ดังนี้ ข้อมูลกลุ่มที่ 1 วิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาแพลตฟอร์ม ข้อมูลกลุ่มที่ 2 ส่วนที่ 1: วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ส่วนที่ 2: วิเคราะห์โดยการคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และส่วนที่ 3: วิเคราะห์โดยการหาข้อสรุปเพื่อทราบข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา โดยใช้เกณฑ์สำหรับแปลความหมายค่าเฉลี่ยในการสรุปผลได้ดังนี้ 4.21–5.00 หมายถึง ประสิทธิภาพและความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 3.41–4.20 หมายถึง ประสิทธิภาพและความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 2.61–3.40 หมายถึง ประสิทธิภาพและความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง 1.81–2.60 หมายถึง ประสิทธิภาพและความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย 1.00–1.80 หมายถึง ประสิทธิภาพและความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยที่ช่วงความกว้างของอันตรภาคชั้นกำหนดได้จากสูตร $= (5-1)/5 = 0.8$

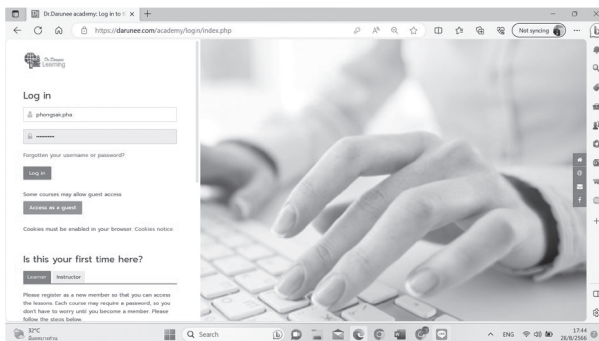
ขั้นตอนที่ 4: การปรับปรุงสมรรถนะของระบบ

วัตถุประสงค์ ในขั้นตอนนี้เพื่อพิจารณาผลการทดสอบการใช้งานจริงและการปรับปรุงที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 โดยจะทำการวิจัยเพื่อปรับปรุงสมรรถนะของแพลตฟอร์มเพื่อให้ได้ฟังก์ชันที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นโดยคำนึงถึงผู้ใช้งานเป็นสำคัญ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จำนวน 5 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านระบบไอซีทีและนวัตกรรมทางการศึกษา จำนวน 5 คน แบบเฉพาะเจาะจง (Focused Interview) เพื่อตรวจสอบยืนยัน (Confirmatory) ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จากนั้นนำผลการตรวจสอบไปปรับปรุงแพลตฟอร์มให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและจัดทำรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ตัวอย่างของแพลตฟอร์มระบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประดับเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในประเทศไทย แสดงดังภาพ 2 และภาพ 3 ตามลำดับ ต่อไปนี้

ภาพ 2 หน้าหลักของแพลตฟอร์ม

ภาพ 3 ตัวอย่างเนื้อหาแพลตฟอร์ม

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยสามารถแสดงผลการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยสรุปดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของผู้ใช้งานในภาพรวมผู้ใช้งานต้องการแพลตฟอร์มนี้ร้อยละ 100 โดยมีระบบการบริหารจัดการและขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการจัดการความรู้เกี่ยวกับสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นไปตามข้อกำหนดและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวทางในการพัฒนาแพลตฟอร์มควรกำหนดโครงสร้างการทำงานที่เกี่ยวข้องกับงานการจัดการความรู้ในระดับการศึกษาอย่างชัดเจนและสอดคล้องกับโครงการอพ.สธ. โดยที่ 1) ควรมีนโยบาย แผนการดำเนินงาน และการปฏิบัติงานจริงอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง โดยเน้นรูปแบบการดำเนินงานตามมาตรฐาน 2) ควรจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ เพื่อสนับสนุนและรองรับการจัดการความรู้ให้มีประสิทธิภาพ 3) จัดทำและวางแผนงานงบประมาณให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการจัดทำระบบบริการนักเรียน 4) ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้บุคลากรทุกคนเห็นความสำคัญและเข้าใจถึงประโยชน์ของการใช้งาน 5) จัดอบรมบุคลากรให้เข้าใจและใช้งานแพลตฟอร์มเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน และการเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านวิชาการ 6) ควรมีหน่วยงานกลางในการประสานงาน ให้คำปรึกษา/แนะนำการใช้งานให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง และ 7) มีการจัดทำประเมินผลการใช้งานเพื่อค้นพบปัญหาและหาแนวทางแก้ไข

2. ผลการออกแบบและพัฒนาแพลตฟอร์ม การออกแบบและพัฒนาแพลตฟอร์มที่เหมาะสมควรใช้กระบวนการพัฒนาระบบมาตรฐาน DBLC โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาดังต่อไปนี้

2.1 การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) โดยจะเป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้งาน (User Requirements Analysis) เพื่อให้ทราบปัญหาและความต้องการของระบบหรือแพลตฟอร์ม รวมถึงการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงระบบงานเดิม โดยมีประเด็นที่ศึกษาคือ การศึกษาความเป็นไปได้ และขอบเขตของระบบงานใหม่

2.2 การออกแบบระบบ (System Design) ขั้นตอนนี้จะทำการรายงานสรุปเสนอแก่ผู้บริหารโครงการเพื่อตัดสินใจในการดำเนินการพัฒนาโดยมีองค์ประกอบของระบบ คือ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ข้อมูล และบุคลากร เป็นต้น ในออกแบบฐานข้อมูลจะนำเสนอโดยใช้โมเดลแบบ E-R (Entity-Relationship Model) หรือเรียกว่าโมเดลเชิงสัมพันธ์ และรูปแบบที่นอร์มัลไลซ์ (Normalize)

2.3 การดำเนินการระบบ (System Implementation) คือ การเขียนโปรแกรมตามที่ได้ออกแบบไว้ และทำการทดสอบโปรแกรม (Program Testing) โดยจะใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาระบบที่เจ้าของระบบทำการพัฒนาขึ้นมาเองและมีเอกสารประกอบการใช้โปรแกรมซึ่งจะแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ เอกสารของผู้ใช้ (User Document) และเอกสารของผู้เขียนโปรแกรม (Programmer Document) เพื่ออธิบายและสอนวิธีการใช้งานโปรแกรม

2.4 การติดตั้งระบบ (System Installation) ในขั้นตอนนี้จะทำการสร้างเว็บไซต์และจัดทำระบบฐานข้อมูลจากฟังก์ชันอิเล็กทรอนิกส์ที่สังเคราะห์ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างแพลตฟอร์มระบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประดับเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและเชื่อมโยงกับระบบเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง การติดตั้งระบบโดยนำโปรแกรมที่ผ่านการตรวจสอบมาติดตั้งให้ผู้ใช้งานได้ใช้งานและจะมีการฝึกอบรมเพื่อให้เข้าใจการทำงานของระบบและให้สามารถใช้งานโดยไม่มีปัญหา รวมถึงก่อให้เกิดการจัดการที่มีประสิทธิภาพ

2.5 การนำไปใช้และประเมินผล (System Operation and Evaluation) คือ การนำแพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นไปทดสอบใช้งานเบื้องต้นและประเมินผลการใช้งาน

2.6 การบำรุงรักษาและปรับปรุงระบบ (System Maintenance and Evolution) คือ การบำรุงรักษาและการเพิ่มสมรรถนะของระบบให้มีความมั่นคงและยั่งยืน เพื่อให้ได้รูปแบบการใช้งานแพลตฟอร์มระบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประดับเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนตามที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ ในการออกแบบและพัฒนาจะมีการกำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อให้ได้มาซึ่งระบบที่สามารถตอบสนองต่อการจัดการความรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เต็มประสิทธิภาพ และโปรแกรมที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้ในการออกแบบและพัฒนาควรมีลักษณะดังนี้ 1) โปรแกรมที่มีความยืดหยุ่นในการใช้งาน 2) โปรแกรมที่สามารถกำหนดฟังก์ชันสนับสนุนการจัดการความรู้ให้ได้มากที่สุด 3) โปรแกรมที่สามารถพัฒนาเพื่อรองรับฟังก์ชันการใช้งานในอนาคต และ 4) การเลือกใช้โปรแกรมควรคำนึงถึงความเข้ากันได้กับรูปแบบและวิธีการปกติในการปฏิบัติงานโดยไม่สร้างความยุ่งยากกับผู้ใช้งาน

3. ผลการทดสอบการใช้งานและประเมินผล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพแพลตฟอร์มตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ประสิทธิภาพการใช้งานแพลตฟอร์มระบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประวัติเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในประเทศไทยโดยภาพรวม

ประสิทธิภาพการใช้งานโดยภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	ระดับประสิทธิภาพ
ด้านการบันทึก/แก้ไขข้อมูล	3.95	.28	78.40	มาก
ด้านการสืบค้นข้อมูล	3.80	.76	76.00	มาก
ด้านการออกรายงาน	3.80	.52	74.40	มาก
ด้านการติดต่อกับผู้เข้าร่วมถึงผู้ดูแลระบบ	3.98	.38	78.00	มาก
ด้านระบบรักษาความปลอดภัยของข้อมูล	3.86	.30	77.20	มาก
ด้านคู่มือการใช้แพลตฟอร์ม	3.76	.39	73.00	มาก
ด้านลักษณะโดยรวมของแพลตฟอร์ม	4.03	.51	79.00	มาก
รวม	3.90	0.43	76.80	มาก

ตาราง 1 พบว่า ประสิทธิภาพการใช้งานแพลตฟอร์มโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D.=0.43) เมื่อพิจารณารายด้านมีลำดับสูงสุดในด้านลักษณะโดยรวมของแพลตฟอร์ม ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.51) รองลงมา คือ ด้านการติดต่อกับผู้เข้าร่วมถึงผู้ดูแลระบบ ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.38) ลำดับที่ 3 คือ ด้านการบันทึก/แก้ไขข้อมูล ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.28) ตามลำดับ

ส่วนผลจากการประเมินความพึงพอใจของการใช้แพลตฟอร์มโดยนักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพบว่า ความพึงพอใจต่อแพลตฟอร์มที่นำเสนอโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.63) แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ความพึงพอใจของการใช้งานแพลตฟอร์มระบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประวัติ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในประเทศไทยของนักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

รายการความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	ระดับความพึงพอใจ
การตอบสนองต่อการจัดการเรียนการสอน	3.90	.48	76.20	มาก
การให้บริการข้อมูลที่สะดวกและรวดเร็ว	4.10	.74	80.00	มาก
ความถูกต้องแม่นยำของข้อมูล	3.50	.58	68.40	มาก
ความครบถ้วนเพียงพอของข้อมูล	3.50	.58	68.00	มาก
ความเป็นปัจจุบันของข้อมูล	3.90	.88	76.20	มาก
ข้อมูลสารสนเทศตรงตามความต้องการ	3.90	.48	76.00	มาก
เป็นศูนย์กลางของข้อมูล	3.93	.87	76.20	มาก
ความสะดวกในการติดต่อประสานงาน/สั่งการ	3.70	.58	72.00	มาก
สะดวกต่อการค้นหาข้อมูล	4.30	.87	84.20	มาก
สะดวกต่อการใช้งานระบบ	4.10	.74	80.00	มาก
ขั้นตอนการใช้งานชัดเจนเข้าใจง่าย	4.11	.74	80.20	มาก
การเปลี่ยนแปลงข้อมูลทำได้ง่าย	3.90	.48	76.00	มาก
รองรับการประชุม	3.52	.58	68.00	มาก
คู่มือและระเบียบปฏิบัติชัดเจน	3.90	.48	76.20	มาก
การออกรายงานที่เหมาะสม	3.48	.48	64.00	มาก
ระบบความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลที่เหมาะสม	4.31	.58	84.20	มากที่สุด
รวม	3.88	0.63	76.40	มาก

ส่วนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อแพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้น 5 ประเด็น ปรากฏผลดังนี้ 1) ความรู้และการนำไปใช้งานพบว่า โรงเรียนมีแพลตฟอร์มที่เหมาะสมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประวัติเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเพื่อการดำเนินโครงการให้ดีขึ้น นักเรียนมีแพลตฟอร์มที่เหมาะสมโดยสามารถนำความรู้ไปใช้ในการเรียนระดับชั้นที่สูงขึ้นได้ในอนาคต 2) พฤติกรรมและการตอบสนองพบว่า ครูผู้สอนและนักเรียนใช้แพลตฟอร์มในการเรียนการสอน ค้นหา บันทึกความรู้ การฝึกปฏิบัติการ กระดานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดจนประเมินความรู้ได้ผลตามกระบวนการจัดการความรู้ซึ่งสามารถพัฒนาตนเองและเพิ่มประสบการณ์ในการวิจัยได้เป็นอย่างดี 3) การมีส่วนร่วมพบว่า ครูผู้สอนและนักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อออนไลน์ แพลตฟอร์มสามารถสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเข้ามาใช้งานเพื่อทำให้เกิดบรรยากาศในการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ร่วมกันในสังคมออนไลน์

4) ผลการใช้งานพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อการใช้งานแพลตฟอร์มโดยมีการนำความรู้ของสมาชิกคนอื่นไปปรับใช้บ้าง ซึ่งมีส่วนช่วยให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตามสมรรถนะมากยิ่งขึ้น และ 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะพบว่า นักเรียนต้องการให้มีระบบการปรับแต่งหน้าจอด้วยตนเองให้สวยงามและน่าดึงดูดใจมากขึ้นเมื่อเข้าใช้งานระบบเช่นเดียวกับเครือข่ายสังคมออนไลน์อื่น ๆ โดยทั่วไป

4. ผลการปรับปรุงสมรรถนะของแพลตฟอร์ม จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการปรับปรุงแพลตฟอร์มในส่วนของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการความรู้และสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จำนวน 5 คน และให้ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบไอซีทีและนวัตกรรมทางการศึกษาตรวจสอบยืนยัน จำนวน 5 คน พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการความรู้และสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และผู้เชี่ยวชาญด้านระบบไอซีทีและนวัตกรรมทางการศึกษาต่างยืนยันว่าแพลตฟอร์มนี้มีประโยชน์ต่อการจัดการความรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประดับเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและสามารถนำไปใช้งานได้จริง และผู้เชี่ยวชาญให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของแพลตฟอร์มในอนาคตโดยการพัฒนาให้เป็นระบบ Stand Alone แบบ One Stop Service ที่สามารถส่งผลการประเมินคุณภาพการศึกษาและรายงานต่อสาธารณะเพื่อประโยชน์กับผู้ตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาจากผลการประเมินคุณภาพที่ผ่านมาของสถานศึกษา

อภิปรายผล

ส่วนประเด็นการอภิปรายผลการวิจัยมีส่วนสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้

ผู้ใช้แพลตฟอร์มทางการศึกษามีความต้องการใช้ระบบไอซีทีเพื่อการจัดเก็บ รวบรวม และประมวลผลข้อมูลต่าง ๆ โดยการแปลงรูปแบบการบริหารจัดการให้เป็นฟังก์ชันอิเล็กทรอนิกส์ที่สอดคล้องกับการดำเนินโครงการ อพ.สธ. ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยต้องคำนึงถึงรูปแบบการใช้งานในการจัดการความรู้รวมถึงรายงานเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษามีความสะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ Altinay et al. (2019); Ratchavieng et al. (2022) ที่ได้วิเคราะห์ว่าการบูรณาการระบบไอซีทีกับการบริหารจัดการรวมถึงการประเมินคุณภาพการศึกษาจะช่วยสร้างบรรยากาศและเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลได้เป็นอย่างดี ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ในอนาคต ส่วน อุดลย์ ไชยเสนา และคณะ (2565) ได้กล่าวถึงการออกแบบและพัฒนาระบบว่าเป็นการกำหนดคุณสมบัติ ลักษณะ และรูปแบบของระบบงานที่เหมาะสมกับองค์กร โดยเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติทางเทคนิคและการหาวิธีการที่ดีเพื่อให้รู้วาระบบที่เหมาะสมที่จะทำให้องค์กรบรรลุตามวัตถุประสงค์จะมีรูปแบบเป็นอย่างไร นอกจากนี้ Ukhov et al. (2021) ยังได้กล่าวถึงการออกแบบและพัฒนาแพลตฟอร์มสมัยใหม่ว่าต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้เพื่อให้สามารถสร้างฟังก์ชันการทำงานที่เหมาะสมกับสภาพงานจริงทั้งนี้เพื่อให้แพลตฟอร์มที่ได้มาสามารถตอบสนองต่อการใช้งานโดยสามารถสนับสนุนการปฏิบัติงานได้ครบทุกฟังก์ชัน

2. การออกแบบและพัฒนาแพลตฟอร์ม

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพและความพึงพอใจของผู้ใช้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นการเลือกใช้รูปแบบวิธีการพัฒนามาตรฐานรวมถึงซอฟต์แวร์ที่เหมาะสม สามารถสร้างแพลตฟอร์มที่มีคุณภาพ

ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อดุลย์ ไชยเสนา และคณะ (2565) ที่พบว่า การออกแบบแพลตฟอร์มหรือแอปพลิเคชันที่ดีต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้เป็นสำคัญ จึงจะสามารถสร้างและนำแพลตฟอร์มหรือแอปพลิเคชันนั้นไปใช้งานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามวัตถุประสงค์

3. การทดสอบการใช้งานและประเมินผล

แพลตฟอร์มที่ออกแบบและพัฒนาใช้รูปแบบที่เหมาะสมเพื่อให้บริการข้อมูลสำหรับการเรียนการสอน และการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับไม้พุ่มประวัติที่ใช้งานได้ง่าย สามารถประยุกต์เพื่อเพิ่มฟังก์ชันและข้อมูลบางอย่างให้สอดคล้องกับการใช้งานของผู้ใช้ทั้งในส่วนของผู้สอนและผู้เรียน รวมถึงการรองรับฟังก์ชันของส่วนการจัดการศึกษาในอนาคต การเปลี่ยนแปลงข้อมูลในระบบทำได้ง่าย แต่ควรปรับปรุงเรื่องของข้อมูล คือ ความครบถ้วน ความเป็นปัจจุบันของข้อมูล และการออกรายงานผลการดำเนินงาน การพัฒนารูปแบบของเว็บไซต์ให้รองรับการขยายตัวของข้อมูล การจัดการความรู้โดยใช้ซอฟต์แวร์มาตรฐานและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคตได้ นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่า แพลตฟอร์มมีส่วนช่วยให้การเรียนการสอนและการพัฒนาผลการเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีประสิทธิภาพและความคล่องตัวเพิ่มขึ้น เพราะแพลตฟอร์มถูกออกแบบมาให้มีความยืดหยุ่นสูงเพื่อให้รองรับการใช้งานในรูปแบบที่หลากหลาย โดยการเลือกใช้ฟังก์ชันอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ตามความเหมาะสมสำหรับการเรียนการสอนเกี่ยวกับไม้พุ่มประวัติเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ Kant et al. (2021); Ratchavieng et al. (2022) ที่พบว่า การวิเคราะห์ประสิทธิภาพและความพึงพอใจของการใช้งานจะช่วยประเมินผลการใช้งานแพลตฟอร์มหรือแอปพลิเคชันนั้น ว่ามีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้งานเพื่อสนับสนุนการทำงานหรือการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับองค์กร โดยต้องมีกระบวนการประเมินที่ถูกต้องตามหลักการระเบียบวิธีวิจัย

4. การปรับปรุงสมรรถนะของแพลตฟอร์ม

ในการปรับปรุงแพลตฟอร์มให้มีความสมบูรณ์มากขึ้นนั้น ควรมีการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการดำเนินงานในโครงการ อพ.สธ. รวมถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนาแพลตฟอร์มที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มากที่สุด และรองรับการดำเนินงานประกันคุณภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อดุลย์ ไชยเสนา และคณะ (2565) ที่พบว่า การพัฒนารูปแบบของแอปพลิเคชันและระบบเครือข่ายที่มีมาตรฐานในการพัฒนาจะช่วยให้แอปพลิเคชันที่ออกแบบมาสามารถตอบสนองต่อการใช้งานตามที่กำหนดได้ทุกฟังก์ชัน ทั้งนี้ควรใช้หลักการวิจัยและพัฒนาระบบที่ได้มาตรฐานในการกำหนดขอบเขตการทำงานของแอปพลิเคชัน โดยต้องคำนึงถึงการใช้งานของผู้ใช้ก่อนเป็นลำดับแรก อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ Supermane & Tahir (2018); Ratchavieng et al. (2022) ที่พบว่า การปรับปรุงสมรรถนะของแอปพลิเคชันต้องกระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้แอปพลิเคชันสามารถตอบสนองต่อการใช้งานและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการใช้งานของผู้ใช้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนรู้เกิดความรวดเร็วและคุ้มค่า ควรจัดให้มีการฝึกทักษะการใช้โปรแกรมเบราร์เซอร์หรือเครื่องมือสนทนาก่อนการเรียนเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ รูปแบบ วิธีการใช้งานที่ถูกต้อง และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนด้วยตนเอง

1.2 การพัฒนาระบบบริหารจัดการเรียนรู้ควรเลือกใช้ตัวอักษร กราฟิก เสียง และมัลติมีเดียอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกัน เพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและการประมวลผลต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การทดสอบสมรรถนะของแพลตฟอร์มเพื่อความสมจริง ควรมีการวางแผนการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการจัดการการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ทุกฟังก์ชัน ซึ่งต้องมีการปรับปรุงคุณภาพการทำงานในระยะถัดไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยและพัฒนาแพลตฟอร์มให้มีการดำเนินกิจกรรมบนระบบเครือข่ายแบบผสมผสานและพัฒนาไปสู่การศึกษาไร้สายแบบครบวงจร

2.2 ควรดำเนินการวิจัยโดยการนำแพลตฟอร์มนี้ไปทดสอบใช้งานกับนักเรียนในสถานศึกษาอื่น เพื่อประเมินประสิทธิภาพแบบสมจริงมากขึ้น

2.3 ควรดำเนินการวิจัยโดยพัฒนาแพลตฟอร์มนี้ไปสู่การสร้างสมรรถแอปพลิเคชันสำหรับการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้เกิดโครงสร้างการเรียนรู้แบบองค์รวม

เอกสารอ้างอิง

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช. (2566). *สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน*. http://www.rspg.or.th/botanical_school/index.htm

พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ. (2566). นวัตกรรมทางการศึกษา: องค์ประกอบและกลไกการพัฒนาศาสนสถานการศึกษาไทยสู่สากล. *วารสารการศึกษาและนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 3(2), 161-179.

พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์, สุริยะ วชิรวงศ์ไพศาล, และ วิบูลย์ ผกามาศ. (2565). การศึกษาองค์ประกอบของการจัดองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษายุคดิจิทัลที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย. *วารสารครูสภาวิทยารักษ์*, 3(2), 33-50.

อาศิรา ราชเวียง และ พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ. (2564). การศึกษาความต้องการและแนวทางการพัฒนางานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล*, 4(1), 87-117.

อดุลย์ ไชยเสนา, สุริยะ วชิรวงศ์ไพศาล, และ พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ. (2565). ระบบบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์วิชาทัศนศิลป์โดยใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารการศึกษาและนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 2(1), 51-67.

- Altinay, F., Altinay, M., Dagli, G., & Altinay, Z. (2019). A Study of Knowledge Management Systems Processes and Technology in Open and Distance Education Institutions in Higher Education. *International Journal of Information and Learning Technology*, 36(4), 314-321.
- Chen, G., & Sun, W. (2018). The Role of Botanical Gardens in Scientific Research, Conservation, and Citizen Science. *Plant Diversity*, 40(4), 181-188.
- Kant, N., Prasad, K.D., & Anjali, K. (2021). Selecting an Appropriate Learning Management System in Open and Distance Learning: a Strategic Approach. *Asian Association of Open Universities Journal*, 16(1), 79-97.
- Phakamach, P., Senarith, P., & Wachirawongpaisarn, S. (2022). The metaverse in education: the future of immersive teaching & learning. *RICE Journal of Creative Entrepreneurship and Management*, 3(2), 75-88.
- Supermane, S., & Tahir, L.M. (2018). An Overview of Knowledge Management Practice Among Teachers. *Global Knowledge, Memory and Communication*, 67(8/9), 616-631.
- Ratchavieng, A., Phakamach, P., & Pholsward, R. (2022). Knowledge Management Platform for School Botanical Gardens in Prachuab Khirikhan Province. *RICE Journal of Creative Entrepreneurship and Management*, 3(3), 48-66.
- Ukhov, P.A. Borshchenko, D.A. Kabanov, D.D. Bergen, M.E., & Ryapukhin, A.V. (2021). Customization of Open-Source Solutions on the Example of the LMS Moodle Distance Learning Platform. *Journal of Physics: Conference Series*, 1889(022002), 1-8.

วารสารคุรุสภาวิทยากร

วารสารคุรุสภาวิทยากรมีนโยบายรับตีพิมพ์บทความวิจัยและผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ทางด้านวิทยาศาสตร์ ด้านสังคมศาสตร์ ด้านศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ การเปลี่ยนแปลง สร้างความตระหนักให้มีความสำคัญกับนักเรียน ครู และการศึกษา เพื่อให้ครูปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พัฒนาและยกระดับจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อศิษย์และการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา รวมทั้งวิชาชีพการศึกษา เพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูเป็นครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู และมีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงในการเข้าสู่วิชาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาทุกมิติตามศักยภาพและความถนัด ให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และเพื่อให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง ทั้งนี้ เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา นิสิต นักศึกษา และนักวิจัย

กำหนดออก 3 ฉบับต่อปี

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

กำหนดตีพิมพ์ฉบับละ 10 บทความ

บทความวิชาการ 1 – 2 บทความ

บทความวิจัย จำนวน 8 – 9 บทความ

นโยบายพิจารณากลับกรองบทความ

1. รับพิจารณาบทความวิชาการ และบทความวิจัยฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่เป็นผลงานใหม่ ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน และอยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่นเพื่อพิจารณาตีพิมพ์
2. รับพิจารณาบทความวิชาการ และบทความวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และการพัฒนาวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษา ทางด้านวิทยาศาสตร์ ด้านสังคมศาสตร์ ด้านศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ การเปลี่ยนแปลง สร้างความตระหนัก และให้มีความสำคัญกับนักเรียน ครู และการศึกษา
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง (Peer Review) จำนวนไม่น้อยกว่า 2 ท่าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของกองบรรณาธิการ บทความที่แก้ไขต้นฉบับเสร็จเรียบร้อยแล้วอาจได้รับการพิจารณาลงตีพิมพ์ก่อน

กระบวนการพิจารณากลับกรองบทความ

บทความวิชาการ และบทความวิจัยที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์จะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง (Peer Review) ดังนี้

1. กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนบทความทราบเมื่อได้รับบทความที่ส่งมาถึง
2. กองบรรณาธิการจะตรวจสอบบทความว่าอยู่ในขอบเขตเนื้อหาการตีพิมพ์ของวารสารหรือไม่ รวมถึงคุณภาพงานวิชาการ และประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ
3. เมื่อกองบรรณาธิการพิจารณาเห็นควรรับบทความไว้พิจารณาตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนแก้ไขบทความให้เป็นไปตามข้อกำหนดการส่งบทความการตีพิมพ์ แล้วจะส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวนไม่น้อยกว่า 2 ท่าน เพื่อพิจารณากลับกรอง ประเมินคุณภาพของบทความว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมจะลงตีพิมพ์หรือไม่ โดยกระบวนการกลั่นกรองนี้ทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เขียนจะไม่ทราบข้อมูลของกันและกัน (Double-Blind Peer Review)
4. เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคุณภาพบทความแล้ว กองบรรณาธิการจะพิจารณาตัดสินใจตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิว่าบทความนั้น ๆ ควรพิมพ์เผยแพร่โดยไม่แก้ไข หรือควรส่งให้ผู้เขียนแก้ไขก่อนส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินอีกครั้ง หรือปฏิเสธการพิมพ์เผยแพร่และแจ้งให้ผู้เขียนบทความทราบต่อไป

จริยธรรมการตีพิมพ์ในวารสารคุรุสภาวิทยากร

ผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความต้องส่งบทความที่เป็นผลงานใหม่ ไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน และต้องมีการอ้างอิงที่ถูกต้อง ห้ามคัดลอกผลงานของบุคคลอื่น
2. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ส่งบทความที่เคยตีพิมพ์แล้วหรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่นเพื่อพิจารณาตีพิมพ์
3. ผู้เขียนบทความจะต้องกล่าวอ้างข้อมูลในบทความจากแหล่งข้อมูลที่เป็นงานวิจัยหรืองานเขียนที่สำคัญ รวมทั้งจัดทำรายการอ้างอิงท้ายบทความ ให้ถูกต้องและครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในบทความ
4. ผู้เขียนบทความจะต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดใน “คำแนะนำผู้เขียน” ของวารสารคุรุสภาวิทยากร

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคุณภาพบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคุณภาพบทความจะต้องรักษาความลับของบทความที่ส่งให้พิจารณา
2. ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคุณภาพบทความจะต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบและถอนตัวพิจารณากรณีที่มีประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน
3. ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคุณภาพบทความจะต้องประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ และให้คำแนะนำที่สร้างสรรค์และตรงเวลาแก่กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการ

1. กองบรรณาธิการจะต้องมีความรวดเร็วและปราศจากอคติในการพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่
2. กองบรรณาธิการวารสารจะต้องพิจารณาคุณภาพของบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ และไม่รับตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์แล้ว หรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่นเพื่อพิจารณาตีพิมพ์
3. กองบรรณาธิการจะต้องรักษาความลับข้อมูลของผู้เขียนบทความและผู้ประเมินบทความ ไม่เผยแพร่แก่บุคคลอื่นใด ที่ไม่เกี่ยวข้อง

4. กองบรรณาธิการจะต้องพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่บทความที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง มีความน่าเชื่อถือ
 5. กองบรรณาธิการจะต้องไม่ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความเพราะความสงสัยหรือไม่แน่ใจ แต่ต้องตรวจสอบหาหลักฐานให้แน่ชัดก่อน และแจ้งให้ผู้เขียนชี้แจงก่อนปฏิเสธบทความ
 6. กองบรรณาธิการจะต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่นของบทความอย่างจริงจัง โดยใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้
 7. กองบรรณาธิการจะต้องพิจารณาบทความในเวลาที่กำหนดโดยไม่มีข้อขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนของผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคุณภาพบทความ
 8. เมื่อกองบรรณาธิการตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น ในกระบวนการประเมินบทความ จะต้องหยุดกระบวนการประเมินบทความดังกล่าวทันที และติดต่อผู้เขียนเพื่อขอคำชี้แจงประกอบการพิจารณา “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น และกองบรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียน ซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของกองบรรณาธิการ
- ข้อกำหนดสำหรับการส่งบทความการตีพิมพ์**

1. องค์ประกอบของบทความวิชาการ
 - 1.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
Title (Both Thai and English)
 - 1.2 ชื่อ นามสกุลผู้วิจัย
Author (s) full name
 - 1.3 บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) สรุปสาระสำคัญของเรื่อง โดยเฉพาะวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน และสรุปผลการวิจัย มีความยาวไม่เกิน 250 คำ และ Abstract (Both Thai and English) shall not contain more than 250 words each.
 - 1.4 บทนำ
Introduction
 - 1.5 เนื้อหา
Body of Text
 - 1.6 สรุป
Conclusions
 - 1.7 เอกสารอ้างอิง
Reference
2. องค์ประกอบของบทความวิจัย
 - 2.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
Title (Both Thai and English)
 - 2.2 ชื่อ นามสกุลผู้วิจัย (กรณีเป็นงานวิจัยของนิสิต นักศึกษา ต้องมีชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาด้วย
Author(s) full name (In case of thesis or dissertation, please indicate name of supervisor.)

2.3 บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) สรุปสาระสำคัญของเรื่อง โดยเฉพาะวัตถุประสงค์
วิธีการดำเนินงาน และสรุปผลการวิจัย อย่างละไม่เกิน 250 คำ

Abstract (Both Thai and English) shall not contain more than 250 words each.

2.4 คำสำคัญ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทำยบทคัดย่อ จำนวนอย่างละไม่เกิน 3 คำ)

Keywords (Both Thai and English) maximum 3 keywords.

2.5 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

Introduction/ Statement of problem

2.6 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

Purpose/ Objective

2.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

Definition

2.8 วิธีดำเนินการวิจัย (กรอบแนวคิดการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง การเลือกกลุ่มตัวอย่าง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีดำเนินการทดลอง (ถ้ามี))

Research Methodology (Conceptual Framework, Population, Sample, Sampling
technique, Research tools, Data collection, Research experiment)

2.9 สรุปผลการวิจัย

Research Conclusions

2.10 อภิปรายผล

Discussions

2.11 ข้อเสนอแนะ (เป็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้/ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป)

Recommendations

2.12 เอกสารอ้างอิง

Reference

3. บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีความยาว 10-15 หน้ากระดาษขนาด A4 พิมพ์ด้วยตัวอักษร
TH Sarabun ขนาด 16 points ตัวบาง การตั้งค่าหน้ากระดาษ เว้นขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบขวา 1 นิ้ว บน 1.25 นิ้ว
และล่าง 1 นิ้ว

Length of Research Article (Both Thai and English) should be between 10-15 pages
(A4 paper size). Using TH Sarabun font, 16 points. Set page layout margins: left 1.25 inch,
right 1 inch, upper 1.25 inch and lower 1 inch.

4. กรณีมีรูปภาพและกราฟ ให้แยกออกจากเนื้อเรื่อง บันทึกเป็นไฟล์ที่มีนามสกุล JPEGs หรือ Tiffs เท่านั้น ถ้าเป็นภาพถ่าย ให้ส่งภาพต้นฉบับ จะไม่รับภาพประกอบบทความที่เป็นการถ่ายสำเนาจากต้นฉบับภาพสแกน เนื่องจากจะมีผลต่อคุณภาพในการพิมพ์ และจะลงภาพสีเมื่อจำเป็น ในกรณีที่แปรรูปลายเส้นให้วาดโดยใช้หมึกสีดำที่มีเส้นคมชัด หมายเลขรูปและกราฟให้เป็นเลขอารบิก คำบรรยายและรายละเอียดต่าง ๆ อยู่ด้านล่างกึ่งกลางของรูปภาพและกราฟ สำหรับตาราง ให้แยกออกจากเนื้อหา หมายเลขตารางให้เป็นเลขอารบิกอยู่ด้านบนชนิดซ้ายของตาราง

If there are pictures and graphs should be save and send in form of JPEGs or Tiffs files.

5. การจัดส่งบทความ

ผู้สนใจส่งบทความ สามารถสมัครและส่งบทความผ่านระบบวารสารคुरुสราวิทยาสารได้ที่ <https://www.tcithaijo.org/index.php/withayajarnjournal/index>

6. ติดต่อสอบถาม

กองบรรณาธิการวารสารคुरुสราวิทยาสาร

โทร. 0 2282 2743 / 0 2282 1308

e-mail: withayajarn@gmail.com

ชื่อเรื่องภาษาไทย

Title (ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ)

ชื่อนามสกุลผู้วิจัย¹

ชื่อ นามสกุลอาจารย์ที่ปรึกษาคนที่ 1 (หรือผู้วิจัยร่วม)² (ถ้ามี)

ชื่อ นามสกุลอาจารย์ที่ปรึกษาคนที่ 2 (หรือผู้วิจัยร่วม)³ (ถ้ามี)

ชื่อ นามสกุลอาจารย์ที่ปรึกษาคนที่ 3 (หรือผู้วิจัยร่วม)⁴ (ถ้ามี)

1 นักศึกษาระดับปริญญา...สาขาวิชา มหาวิทยาลัย (หรือผู้วิจัย พร้อมสังกัด)

² สังกัด (ถ้ามี)

³ สังกัด (ถ้ามี)

⁴ สังกัด (ถ้ามี)

บทคัดย่อ

บทคัดย่อภาษาไทยเป็นส่วนที่เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย และผลการวิจัยโดยสรุป เพื่อให้เห็นภาพรวมของงานวิจัย ประกอบด้วยข้อความที่ครอบคลุมคำสำคัญทั้งหมด มีความกะทัดรัด และไม่เกิน 250 คำ

คำสำคัญ

คำสำคัญ 1; คำสำคัญ 2; คำสำคัญ 3

Abstract

บทคัดย่อภาษาอังกฤษมีข้อความหรือเนื้อหาภาษาอังกฤษที่ถูกต้องตามหลักภาษา และสอดคล้องกับบทคัดย่อภาษาไทย คือเป็นส่วนที่เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย และผลการวิจัย โดยสรุปเพื่อให้เห็นภาพรวมของงานวิจัย ประกอบด้วยข้อความที่ครอบคลุมคำสำคัญทั้งหมด มีความกะทัดรัด และไม่เกิน 250 คำ

Keywords

Keyword 1; Keyword 2; Keyword 3

บทนำ

ให้เขียนเป็นความเรียงที่ดี กล่าวถึงภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ค้นคว้าวิจัย หรือที่มาของเรื่องที่น่าสนใจ ชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหา ความจำเป็น และความสำคัญ โดยนำทฤษฎี หลักวิชาการ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาอ้างอิงสนับสนุนอธิบายถึงเป้าหมายของการทำวิจัยให้ชัดเจน มีขอบเขตการวิจัย แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่จะนำมาใช้ รวมถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากงานวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อ 1

2. วัตถุประสงค์ข้อ 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

ให้พิจารณาคำสำคัญที่แสดงความหมายเฉพาะของงานวิจัย จำนวนไม่น้อยกว่า 3 คำ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย ให้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง การเลือกกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา
2. ระเบียบวิธีวิจัย ให้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการทำวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

ให้แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเสนอเนื้อหาที่เป็นการบรรยายแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล ตามด้วยผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมาย สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในรูปตารางหรือภาพประกอบ ต้องมีการบรรยายสาระประกอบด้วย มิใช่เสนอแต่ตารางหรือภาพประกอบโดยไม่มีการบรรยาย

อภิปรายผลการวิจัย

ให้เลือกส่วนที่เป็นประเด็นสำคัญของผลการวิจัยมาอภิปรายเพื่อแสดงความคิดเห็นในเชิงวิชาการที่มีเหตุผล มีผล นำข้อมูลหรือหลักการมาประกอบการสนับสนุนผลการวิจัยที่นำมาอภิปราย

ข้อเสนอแนะ

ให้นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัยครั้งนี้ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ให้ใช้การพิมพ์ตามรูปแบบการอ้างอิงของ APA 7

ใบสมัครส่งบทความลงตีพิมพ์วารสารครูสภาวิทยากร

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)

ผู้เขียน (ชื่อที่ 1)

ชื่อ - สกุล ตำแหน่ง

สถานศึกษา/สถานที่ทำงาน

..... สังกัด

โทรศัพท์ โทรสาร e-mail

ผู้เขียน (ชื่อที่ 2)/อาจารย์ที่ปรึกษาคนที่ 1

ชื่อ - สกุล ตำแหน่ง

สถานศึกษา/สถานที่ทำงาน

..... สังกัด

โทรศัพท์ โทรสาร e-mail

ผู้เขียน (ชื่อที่ 3)/อาจารย์ที่ปรึกษาคนที่ 2

ชื่อ - สกุล ตำแหน่ง

สถานศึกษา/สถานที่ทำงาน

..... สังกัด

โทรศัพท์ โทรสาร e-mail

บทความที่นำเสนอ

☐ บทความวิชาการ (Academic article)

☐ บทความวิจัย (Research article)

คำรับรองจากผู้เขียน

“ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่า บทความที่นำเสนอมานี้ ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์และไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิ์พิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมทั้งขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ให้เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมแต่เพียงฝ่ายเดียว”

การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

ข้าพเจ้ายินยอมให้เก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เขียนบทความวิชาการหรือบทความวิจัยในวารสารครูสภาวิทยากร

☐ ยินยอม

☐ ไม่ยินยอม

.....ลายมือชื่อ

(.....)

ผู้เขียนหลัก

วันที่ เดือน พ.ศ.

“ครูสภาสร้างคุณค่าใหม่ ของวิชาชีพ
ให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของผู้ประกอบวิชาชีพ
ทางการศึกษาและสังคมด้วยการบริการ และบริหาร
จัดการโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ”

ครูสภา
๑๑

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา
128/1 ถนนนครราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพฯ ฯ 10300
Call Center: 0 2304 9899